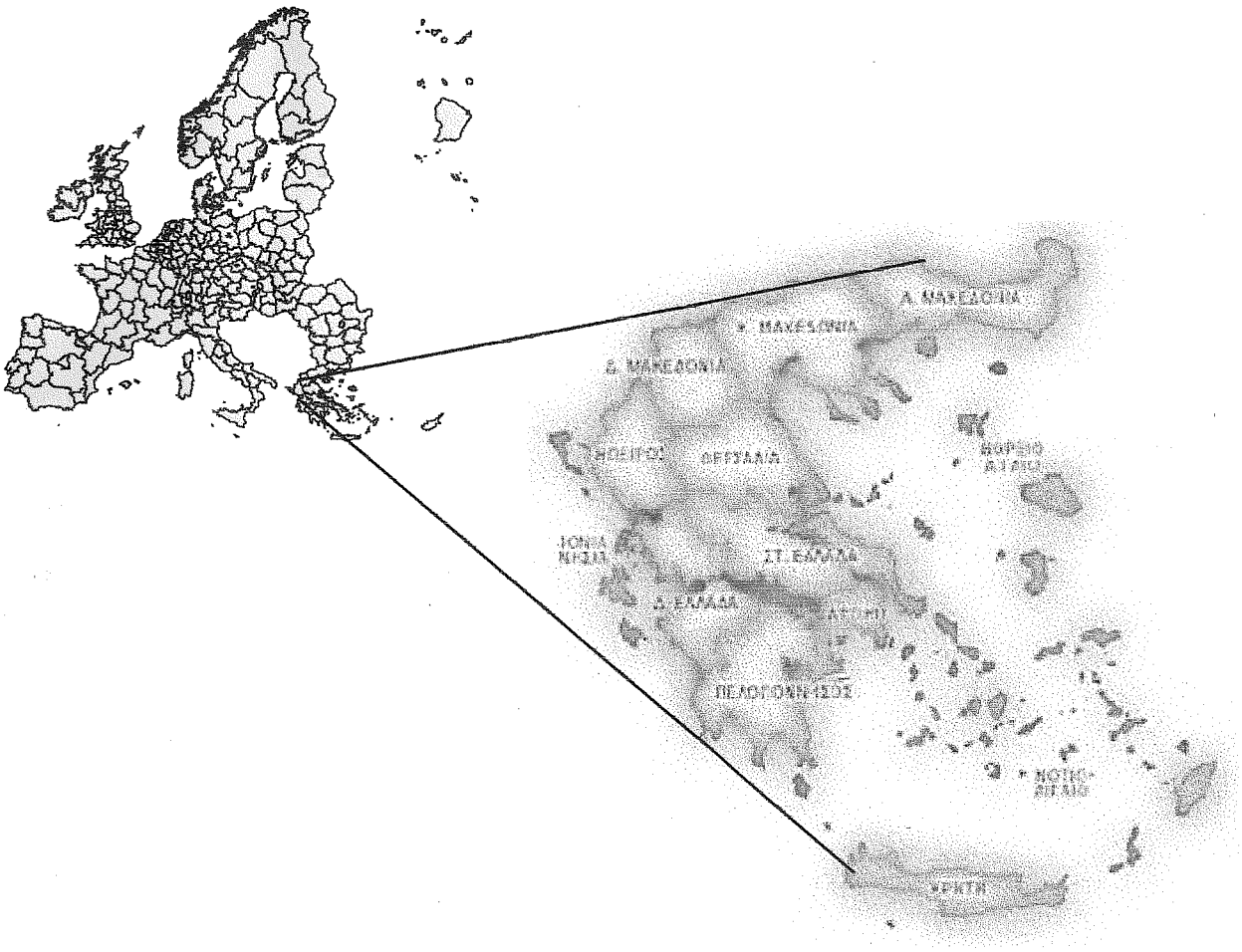
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΣΟΛΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΟΓΙΑΤΖΗ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΙΟΣ 2006

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΕΠΙΣΤ. - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ -

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΜΚΕ: Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρία
ΕΕΠ: Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού
ΕΤΕ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΔΕΛ: Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου
ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
ΕΠ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΣΑ: Εθνικά Πλαίσια Στρατηγικής Αναφοράς
ΕΣΑ: Εθνικό Σχέδιο για την απασχόληση
ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική υπηρεσία της Ελλάδος
ΕΥΔ: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
ΕΥΣΣΑΑΠ: Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
ΕΥΔΣ: Ειδική Υπηρεσία Διασυνοριακής Συνεργασίας
ΚΕΠΕ: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΚΠΣ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚτΠ: Κοινωνία της πληροφορίας
ΚΠ: Κοινοτική Πρωτοβουλία
ΚΥΑ: Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΕΚ: Μικτή Επιτροπή Καθοδήγησης
ΜΜΕ: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΜΟΔ: Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης
ΜΟΠ: Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα
ΜΠΕ: Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΜΚ: Μητροπολιτικό Κέντρο
ΟΠΑΑΧ: Ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου
ΟΠΣ: Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΠΕΠ: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΔΕ: Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΣΑΕΠ: Συλλογική Απόφαση Έργων Περιφέρειας
ΣΠΑ: Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι 7

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ 7

1 Το περιφερειακό προβλημα και η ανάγκη άσκησης της περιφερειακής πολιτικής 7
2 Το περιεχομενο της περιφερειακής διαρθρωτικής πολιτικής και τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε. 9
3 Η έννοια, οι τύποι και τα κριτήρια της αξιολόγησης 17
4 Η αξιολογηση στο πλαισιο των διαρθρωτικων ταμειων 19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ 22

ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ 22

1 Οι μεθοδοι αξιολογησης και η ταξινομηση τους 22
1.1 Μέθοδοι αξιολόγησης 22
1.2 Ταξινόμηση των μεθόδων αξιολόγησης 24
1.3 Συμπέρασμα 28
2 Η διαδικασια αξιολογησης της Ευρωπαϊκης Επιτροπης 29
3 Δεικτες αξιολογησης 30
3.1 Δείκτες για την αξιολόγηση της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ 33

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ 33

1 Το περιφερειακό προβλημα στην Ελλαδα και τα στάδια άσκησης Περιφερειακής Πολιτικής 33
2 Περιγραφή του Εθνικού Συστήματος Προγ/σμού της Περιφερειακής Ανάπτυξης 35
3 Η εξελιξη της περιφερειακης διαρθρωτικης πολιτικης στην Ελλαδα – στοχοι, αποτελεσματα της εφαρμογης της και περιεχομενο της διαδικασιας αξιολογησης. 40
3.1 Το Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989-1993, (Α΄ Πακέτο Ντελόρ) 41
3.1.1 Στόχοι 41
3.1.2 Αποτελέσματα 42
3.1.3 Περιεχόμενο αξιολόγησης 43
3.2 Αναθεώρηση του Κανονιστικού Πλαισίου της Ε.Ε. για την περίοδο 1994-1999 44
3.3 Το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999, (Β΄ πακέτο Ντελόρ) 46
3.3.1 Στόχοι 46
3.3.2 Αποτελέσματα 46
3.3.3 Περιεχόμενο της αξιολόγησης 48
3.3.4 Σύνοψη υλοποίησης Α΄ και Β΄ ΚΠΣ 57
3.4 Αναθεώρηση Κανονιστικού Πλαισίου της Ε.Ε. για την περίοδο 2000-2006 58
3.5 Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, 2000-2006, (Γ' Πακέτο PRODI) 60
3.5.1 Στρατηγική 60
3.5.2 Αποτελέσματα 62
3.5.3 Περιεχόμενο της αξιολόγησης 63
3.5.4 Σύνοψη 73
3.6 Νέοι κανονισμοί για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 74
3.7 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες 79
3.7.1 Αξιολόγηση των Προγραμμάτων Κοινοτικών Πρωτοβουλιών 82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV 84

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ Π.Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ. 84

1 Περιγραφή της φυσιογνωμιας της περιφερειας Αττικης 85
2 Αξιολογηση του ΠΕΠ Αττικης για την περιοδο 1994- 1996: Περιγραφη του ΠΕΠ, στοχοι, αξιολογηση και αποτελεσματα. 87

2.1 Περιγραφή του ΠΕΠ 1994-1999 ..... *87*
2.2 Αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999 ..... *88*
2.2.1 Εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999 88
2.2.2 Απολογιστική έκθεση αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999 95
2.2.3 Σύνοψη 102
3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2000-2006: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΕΠ, ΣΤΟΧΟΙ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ. 103
3.1 Περιγραφή του ΠΕΠ 2000-2006 ..... *103*
3.2 Αναθεώρηση του προγράμματος *107*
3.3 Αξιολόγηση του ΠΕΠ για την προγραμματική περίοδο 2000-2006 ..... *108*
3.3.1 Η εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 108
3.3.2 Ενδιάμεση αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 118
3.3.3 Έκθεση ενημέρωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης (έκθεση πρώτου απολογισμού) 123
3.3.4 Σύνοψη 127

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V **129**

ΣΥΝΟΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ **129**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ **135**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ **139**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αξιολόγηση αποτελεί βασική διαδικασία στο ολοκληρωμένο σύστημα σχεδιασμού, παρακολούθησης της εφαρμογής και αναθεώρησης ενός έργου ή προγράμματος, στο επίπεδο μιας Περιφέρειας, ενός Κράτους ή Ένωσης Κρατών (π.χ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Στη χώρα μας η αξιολόγηση, κυρίως προγραμμάτων, έτυχε ανεπαρκούς προσοχής, ιδίως στις αρχικές προσπάθειες εθνικού και περιφερειακού προγραμματισμού. Αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι, σε επιστημονικό επίπεδο, η επέκταση της μεθοδολογίας αξιολόγησης έργου στα προγράμματα ανάπτυξης καθυστέρησε σημαντικά, επειδή, μεταξύ άλλων, δεν υπήρχαν οι σχετικές πιέσεις ελέγχου της συνέπειας και αποτελεσματικότητας των διαφόρων προγραμμάτων.

Οι πρώτες σημαντικές πιέσεις προήλθαν από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μετά την ένταξη της χώρας μας σε αυτή το 1981 και ιδίως με την εφαρμογή των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων.

Ειδικότερα, η ανάγκη για την ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης στην Ε.Ε., απέκτησε μεγαλύτερη σημασία από το 1988 και έπειτα, με τη μεταρρύθμιση των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων, οπότε και ξεκίνησε η ουσιαστική εφαρμογή της αξιολόγησης. Βασική επιδίωξη του συστήματος αξιολόγησης, είναι η εξασφάλιση της διαφάνειας στη χρήση των κονδυλίων των Διαρθρωτικών Ταμείων και ο έλεγχος της ορθολογικής χρήσης και της αποτελεσματικότητας των σχετικών δαπανών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι η επισκόπηση του περιεχομένου και των διαδικασιών αξιολόγησης της Περιφερειακής Διαρθρωτικής Πολιτικής, η ανάλυση των αποτελεσμάτων και των αδυναμιών που έχουν προκύψει από την υλοποίηση των παρεμβάσεων και την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών αξιολόγησης, στο επίπεδο των διαδοχικών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ) στην Ελλάδα, σε σχέση με το κανονιστικό πλαίσιο της Ε.Ε., και η αντίστοιχη επισκόπηση της Διαρθρωτικής Πολιτικής στο επίπεδο του ΠΕΠ Αττικής, όπου γίνεται με αναλυτικότερο τρόπο η παρουσίαση των εκθέσεων και της μεθοδολογίας αξιολόγησης που έχουν ακολουθηθεί από τους διάφορους αξιολογητές. Επίσης επιχειρείται, η παρουσίαση προτάσεων που αφορούν την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν παρουσιαστεί κατά την εφαρμογή και την αξιολόγηση της Διαρθρωτικής Περιφερειακής Πολιτικής στο επίπεδο της χώρας και της Αττικής, καθώς και των βελτιώσεων που πρέπει να γίνουν για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Παντείου Πανεπιστημίου, έχει αξιοποιηθεί, πέραν των γνώσεων από τις παραδόσεις των αρμοδίων καθηγητών, η σχετική βιβλιογραφία, οι κανονισμοί της Ε.Ε., οι εκθέσεις αξιολόγησης, στατιστικά στοιχεία, εκθέσεις και αναλύσεις αρμοδίων οργάνων, σχετικές προτάσεις φορέων και άλλα επίσημα έγγραφα, λαμβανομένου υπ΄ όψη, βεβαίως, ότι ενώ υπάρχει αρκετή εμπειρία στην αξιολόγηση έργων, η αξιολόγηση ενός ευρύτερου προγραμματικού πλαισίου, είναι ακόμη πεδίο υπό διαμόρφωση. Επομένως, οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την εκπόνηση της

εργασίας, ήσαν σημαντικές και αφορούν ιδιαίτερα την ανεύρεση στοιχείων για τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους.

Η ανάλυση που χρησιμοποιήθηκε, στηρίχτηκε βασικά στη μελέτη των σχετικών εκθέσεων αξιολόγησης, επί επιπέδου ΚΠΣ, με την επισκόπηση των αποτελεσμάτων και των αδυναμιών της υλοποίησης των παρεμβάσεων και των διαδικασιών αξιολόγησης της Διαρθρωτικής Περιφερειακής Πολιτικής για τη χώρα μας, την παρουσίαση των αντίστοιχων προτάσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, καθώς και την αναλυτικότερη παρουσίαση των σχετικών εκθέσεων αξιολόγησης και της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε από τους αξιολογητές, στο επίπεδο του ΠΕΠ Αττικής. Συμπληρωματικά αξιοποιήθηκε και η άποψη υπευθύνων στελεχών σχετικών δημόσιων υπηρεσιών και φορέων.

Τα επιμέρους κεφάλαια της εργασίας, έχουν το εξής περιεχόμενο:

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά τα αίτια του Περιφερειακού προβλήματος και η ανάγκη άσκησης της Περιφερειακής Πολιτικής για την αντιμετώπιση των διαφόρων μορφών Περιφερειακών ανισοτήτων. Στη συνέχεια περιγράφεται το περιεχόμενο της Περιφερειακής Διαρθρωτικής Πολιτικής, καθώς και η χρηματοδότησή της από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε. κατά τις περιόδους εφαρμογής του Α΄, Β΄ και Γ΄ ΚΠΣ.

Στο ίδιο κεφάλαιο, περιγράφεται το περιεχόμενο της αξιολόγησης τόσο σε γενικό επίπεδο, όσο και ειδικότερα εντός των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ε.Ε., οι κανονισμοί των οποίων προσδίδουν ιδιαίτερη σημασία στην παρακολούθηση και στην αξιολόγηση των έργων και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από αυτά. Επίσης εξετάζονται οι τύποι της αξιολόγησης, με βάση το χρόνο διεξαγωγής, το είδος και το αντικείμενο της αξιολόγησης.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα κριτήρια αξιολόγησης, όπως το κριτήριο ορθολογισμού η ορθολογικής προσέγγισης, το κριτήριο της συμφωνίας και ανταπόκρισης ανάμεσα σε προτάσεις πολιτικής και τα αποτελέσματά τους, το κριτήριο της αξιοποίησης των προτάσεων και το κριτήριο της βέλτιστης ή των πιο ευνοϊκών συνθηκών ανάπτυξης, καθώς και τα ποιοτικά κριτήρια MEANS.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι κυριότερες μέθοδοι αξιολόγησης που συναντώνται στη σχετική βιβλιογραφία, η ταξινόμηση των μεθόδων σε κατηγορίες, οι δείκτες που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες αξιολόγησης, καθώς και οι μέθοδοι αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται η αξιολόγηση της εφαρμογής της Περιφερειακής Διαρθρωτικής Πολιτικής στην Ελλάδα. Αρχικά γίνεται αναφορά στο Περιφερειακό πρόβλημα στην Ελλάδα, καθώς και στα στάδια της ιστορικής εξέλιξης της Περιφερειακής Πολιτικής, από την πρώτη περίοδο της εφαρμογής της, δηλ. από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, μέχρι και την τέταρτη περίοδο της εφαρμογής της, δηλ. μέχρι την εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων και των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, οπότε ξεκινά και η εναρμόνιση της Ελληνικής Περιφερειακής πολιτικής με την Κοινοτική Περιφερειακή Πολιτική.

Στη συνέχεια του ίδιου κεφαλαίου, γίνεται περιγραφή του εθνικού συστήματος προγραμματισμού της Περιφερειακής Ανάπτυξης και των αρμοδίων οργάνων, για την άσκηση της Ελληνικής Περιφερειακής Πολιτικής.

Ακολουθεί η επισκόπηση της εξέλιξης και της αξιολόγησης της Περιφερειακής Διαρθρωτικής Πολιτικής στην Ελλάδα, που άρχισε με την εφαρμογή του Α΄ ΚΠΣ (1989-1993) και συνεχίζεται μέχρι σήμερα με την εφαρμογή του Γ΄ ΚΠΣ (2000-2006) και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών. Ειδικότερα, παρουσιάζεται η στρατηγική για κάθε ένα από τα τρία ΚΠΣ, το περιεχόμενο της αξιολόγησής τους καθώς και τα σχετικά αποτελέσματα.

Επίσης στο ίδιο κεφάλαιο, εξετάζεται η αναθεώρηση του Κανονιστικού Πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την περίοδο 1994-1999 και 2000-2006 και γίνεται η παρουσίαση των νέων κανονισμών για τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013. Τέλος, εξετάζεται το περιεχόμενο των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και οι διαδικασίες αξιολόγησής τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο επισκοπείται η εφαρμογή της Διαρθρωτικής Πολιτικής στην περίπτωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος της Αττικής. Ειδικά στο κεφάλαιο αυτό, αναλύεται η φυσιογνωμία της Περιφέρειας, γίνεται περιγραφή του ΠΕΠ Αττικής και στη συνέχεια παρουσιάζονται οι διάφορες εκθέσεις αξιολόγησης του προγράμματος, τόσο για την περίοδο 1994-1999 όσο και για την περίοδο 2000-2006.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που προκύπτουν από την επισκόπηση των διαδικασιών αξιολόγησης, σε επίπεδο ΚΠΣ και σε επίπεδο Αττικής, τόσο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων υλοποίησης των παρεμβάσεων και των αδυναμιών εφαρμογής της αξιολόγησης, όσο και των αναγκαίων προσαρμογών προς τις νέες προκλήσεις που η επόμενη προγραμματική περίοδος, στο πλαίσιο της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης των 25 χωρών επιβάλλει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

1 Το περιφερειακό πρόβλημα και η ανάγκη άσκησης της περιφερειακής πολιτικής

Το Περιφερειακό πρόβλημα μιας χώρας, συνίσταται στην ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων που δεν μπορούν να αυτοδιορθωθούν και ως εκ τούτου δημιουργείται η ανάγκη Κρατικής παρέμβασης, καθώς οι δυνάμεις της αγοράς είναι ανεπαρκείς για την επίλυσή του.

Για την μελέτη και τον προσδιορισμό του περιφερειακού προβλήματος αναφέρονται τέσσερα κριτήρια: [1]

- Το **ειδολογικό κριτήριο**, σύμφωνα με το οποίο οι περιφερειακές ανισότητες μπορεί να πάρουν τη μορφή άνισων οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών η πολιτιστικών διαφορών.

- Το **χωροταξικό κριτήριο**, που αντιμετωπίζει το περιφερειακό πρόβλημα ως πρόβλημα ανάμεσα στο κέντρο και την περιφέρεια.

- Το **αναπτυξιακό κριτήριο**, σύμφωνα με το οποίο το περιφερειακό πρόβλημα αντιμετωπίζεται αναφορικά με κάποιο επίπεδο ισότητας (δικαιοσύνης) ή αποτελεσματικότητας.

- Το **κλαδικό κριτήριο**, που συνδέεται με τη διαδικασία αναδιάρθρωσης της οικονομίας και της παγκοσμιοποίησης των αγορών.

Οι σημαντικότεροι <u>παράγοντες για τη δημιουργία των περιφερειακών ανισοτήτων</u> είναι οι παρακάτω:

Γεωγραφικοί παράγοντες. Η μεγάλη απόσταση ανάμεσα σε μια περιφέρεια και το κέντρο, καθώς και η έλλειψη φυσικών πόρων, δημιουργούν ειδικό περιφερειακό πρόβλημα για αυτή την περιφέρεια.

Η δομή της οικονομίας των περιφερειών. Οι περιφέρειες που στηρίζονται σε παραδοσιακούς κλάδους παραγωγής, μπορεί να παρουσιάσουν παρακμή σε περίπτωση που σημειωθεί μείωση στα προϊόντα που παράγουν.

Η χαμηλή σχετική κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου. Η κινητικότητα του συντελεστή εργασίας πραγματοποιείται με αργούς ρυθμούς, ενώ ταυτόχρονα δημιουργείται και κοινωνικό κόστος, που εντείνει το περιφερειακό πρόβλημα. Επίσης με αργούς ρυθμούς πραγματοποιείται η μετακίνηση του κεφαλαίου, που προϋποθέτει και υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Θεσμικοί παράγοντες, όπως η περιορισμένη αποκέντρωση αρμοδιοτήτων της δημόσιας διοίκησης και οι ασήμαντες εξουσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι η

[1] Κόνσολας Ν., 1997: 50-60, 85-96

ύπαρξη του συγκεντρωτικού συστήματος διοίκησης σε μια χώρα, εντείνει το περιφερειακό πρόβλημα.

Πολιτικοί παράγοντες, όπως βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών, πόλεμοι, αναδιαμόρφωση συνόρων κλπ, δημιουργούν ανισότητες τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Πολιτιστικοί παράγοντες. Σε παραδοσιακές κοινωνίες, διάφοροι θρησκευτικοί, ψυχολογικοί και μορφωτικοί παράγοντες, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες στη διαδικασία της ανάπτυξης.

Εξωτερικές οικονομίες. Η ύπαρξη των εξωτερικών οικονομιών οδηγεί σε ένταση των περιφερειακών ανισοτήτων, καθώς αποτελούν παράγοντα έλξης των επιχειρήσεων.

Περιβαλλοντικοί παράγοντες. Οι περιβαλλοντικές συνθήκες μιας περιφέρειας, αποτελούν παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων και την ίδρυση τεχνοπόλεων και τεχνολογικών πάρκων.

Έλλειψη διάχυσης καινοτομικών δραστηριοτήτων. Όταν δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για ανάπτυξη των εφευρέσεων και των καινοτομιών, τότε δημιουργούνται οι συνθήκες για δημιουργία και ένταση του περιφερειακού προβλήματος.

Εξωτερικός έλεγχος. Όταν η διοίκηση μιας περιφέρειας βρίσκεται έξω από αυτή, τότε μπορεί να δημιουργηθεί περιφερειακό πρόβλημα, καθώς η έλλειψη πληροφόρησης για τις τοπικές συνθήκες εμποδίζουν την αναπτυξιακή πορεία της περιφέρειας.

Περιορισμένη επιχειρηματική πρωτοβουλία. Όταν δεν υπάρχει επιχειρηματικό κλίμα σε μία περιφέρεια, τότε δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την ένταση του περιφερειακού προβλήματος

Οι κυριότεροι λόγοι για την αντιμετώπιση του περιφερειακού προβλήματος ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες:

Οικονομικοί λόγοι. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται ανάγκες όπως η διόρθωση της ανεπάρκειας των δυνάμεων της αγοράς, η πλήρης απασχόληση των συντελεστών της παραγωγής ή πρόληψη της υποαπασχόλησής τους, η οικονομική μεγέθυνση των πόρων και η ανακατανομή τους, η πρόληψη των πληθωριστικών πιέσεων, η χωροθέτηση των επιχειρήσεων, το κόστος συμφόρησης των αστικών κέντρων και η ενίσχυση της συνοχής των περιφερειών της Ε.Ε.

Κοινωνικοπολιτικοί λόγοι όπως η περιφερειακή ανεργία, η δίκαιη διανομή του εισοδήματος, η ενίσχυση των κοινωνικών και πολιτιστικών περιφερειακών προτύπων και η πολιτική οργάνωση και ενεργοποίηση της συμμετοχής του πληθυσμού.

Περιβαλλοντικοί λόγοι, όπως η προστασία και απορρύπανση του περιβάλλοντος και η βιώσιμη (αειφόρος ανάπτυξη).

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω αναγκών και τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων, υπάρχει η ανάγκη άσκησης περιφερειακής πολιτικής.

Η περιφερειακή πολιτική περιλαμβάνει το σύνολο των μέτρων που εφαρμόζονται για την οικονομική ανάπτυξη όλων των περιφερειών μιας χώρας. Τα μέτρα αυτά εξασφαλίζουν την κατανομή των αγαθών της οικονομικής ανάπτυξης στο χώρο, με βάση ένα συνδυασμό κριτηρίων ισότητας, ισορροπίας και αποτελεσματικότητας.

Πεδίο εφαρμογής της περιφερειακής πολιτικής μπορεί να είναι ένα σύνολο χωρών (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση), μια χώρα ή μια περιφέρεια και έτσι προσδιορίζεται ως Κοινοτική, Εθνική ή Ειδική Περιφερειακή Πολιτική. [2]

2 Το περιεχόμενο της περιφερειακής διαρθρωτικής πολιτικής και τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε.

Η περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ξεκίνησε το 1975 (με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης) και στη συνέχεια συνδέθηκε με την πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, που εγκαθιδρύθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986. Υπάρχουν τρεις ονομασίες, αναφερόμενες στην ίδια πολιτική, που είναι όμως ελαφρά διαφοροποιημένες ως προς το περιεχόμενό τους: η Πολιτική Συνοχής, η Περιφερειακή Πολιτική και η Διαρθρωτική Πολιτική.

Ειδικότερα: [3]

Η πολιτική συνοχής έχει καθιερωθεί με τον τίτλο «Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», που προστέθηκε στη Συνθήκη της Ρώμης με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Επίσης η πολιτική αυτή εξειδικεύεται ως περιφερειακή πολιτική, λόγω της έμφασης που δίδεται στον στόχο για την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Τέλος η πολιτική συνοχής αναφέρεται συχνά ως διαρθρωτική πολιτική, από το γεγονός ότι υλοποιείται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων τα οποία, από τη μεταρρύθμιση του 1988 και έπειτα, συντονίζουν τις πολιτικές τους (που μέχρι τότε ήταν ανεξάρτητες), χρηματοδοτώντας με το σύνολο των πόρων τους την πολιτική συνοχής.

Στη χώρα μας, κατά τα τελευταία χρόνια, η περιφερειακή πολιτική είναι εναρμονισμένη με την διαρθρωτική περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε. και εφαρμόζεται κυρίως με την υλοποίηση των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ), των Περιφερειακών Επιχειρησιακών προγραμμάτων (**ΠΕΠ**), των Κοινοτικών πρωτοβουλιών και των άλλων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2000-2006), υλοποιείται το Γ΄ ΚΠΣ και ο στόχος 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων, που αφορά την προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών. Στο στόχο αυτό εντάσσεται το σύνολο της Ελλάδας με τις 13 υφιστάμενες περιφέρειες.

---

[2] Κόνσολας Ν., 1997: 41-46

[3] Ε. Ανδρικοπούλου στο «Επιστημονικές Μελέτες προς τιμήν του Καθ. Ν. Κόνσολα», 2005:466

Οι 13 Περιφέρειες της Ελλάδος

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Τα διαρθρωτικά ταμεία έχουν ως στόχο την ενίσχυση της Περιφερειακής ανάπτυξης των χωρών μελών της Ε.Ε. Τα υφιστάμενα διαρθρωτικά ταμεία για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2000-2006) είναι τα εξής τέσσερα:

- **Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ):** Στοχεύει στην ενίσχυση της ανάπτυξης των καθυστερημένων περιφερειών, των περιφερειών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα και των περιφερειών που βρίσκονται σε στάδιο οικονομικού αναπροσανατολισμού. Έτσι το ΕΤΠΑ, χρηματοδοτεί έργα τοπικής ανάπτυξης, ενισχύει μικρές επιχειρήσεις, χρηματοδοτεί επενδύσεις και υποδομές που αποσκοπούν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

- **Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**: Επικεντρώνεται κυρίως σε θέματα της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Έτσι χρηματοδοτεί ενέργειες

επαγγελματικής κατάρτισης και ενίσχυσης προσλήψεων, με στόχο την προώθηση των ανέργων στην αγορά εργασίας.

- **Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ τμήμα προσανατολισμού):** Επικεντρώνεται σε ενέργειες για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δομών παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών και δασικών προϊόντων, με στόχο την ανάπτυξη και τη διαρθρωτική προσαρμογή των καθυστερημένων περιφερειών. Έτσι το ΕΓΤΠΕ είναι το χρηματοδοτικό μέσο για μέτρα αγροτικής ανάπτυξης και ενίσχυσης των αγροτών.

-Το χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της αλιείας (ΧΜΠΑ): Έχει ως στόχο τη στήριξη των διαρθρωτικών εξελίξεων στον τομέα της αλιείας και την προώθηση του εκσυγχρονισμού και της προσαρμογής του τομέα.

Παράλληλα με τα διαρθρωτικά ταμεία, δραστηριοποιείται και το Ταμείο Συνοχής, ως ειδικό ταμείο, με στόχο την παροχή ενίσχυσης στα λιγότερο εύπορα κράτη (νέα μέλη, Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και μέχρι το τέλος του 2003 και στην Ιρλανδία), με τη χρηματοδότηση έργων για τους τομείς περιβάλλοντος και μεταφορών.

Σημειώνεται ότι οι κανονισμοί για την προγραμματική περίοδο 1989-1993, καθώς και για την προγραμματική περίοδο 1994-1999, προέβλεπαν τρία Διαρθρωτικά Ταμεία: Το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ και το ΕΓΤΠΕ τμήμα "προσανατολισμού".

Αμέσως παρακάτω και για λόγους σύγκρισης αναφέρονται οι πρωταρχικοί στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων τόσο για την περίοδο 1989-1993, όσο και για την περίοδο 1994-1999:

- Οι πρωταρχικοί στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 1989-1993, και τα διαρθρωτικά ταμεία χρηματοδότησής τους είχαν ως εξής:[4]

Στόχος 1: Προώθηση της ανάπτυξης και διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π).

Στόχος 2: Μετατροπή των περιφερειών, παραμεθορίων περιοχών ή τμημάτων περιοχών (περιλαμβανομένων των περιοχών αγοράς εργασίας και των αστικών κοινοτήτων) που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ).

Στόχος 3: Καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας (ΕΚΤ).

Στόχος 4: Διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων (ΕΚΤ).

Στόχος 5α: Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων (ΕΓΤΠΕ-Π).

Στόχος 5β: Προώθηση της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Π).

Για την περίοδο 1989-1993, προβλέπονταν επιπλέον διάθεση πόρων από την ΕΤΕ και ΕΚΑΧ για τους στόχους 1,2,3,4 καθώς και από την ΕΤΕ για το στόχο 5β.

---

[4] Ε. Ανδρικοπούλου, 1995:273-441

- Οι πρωταρχικοί στόχοι των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 1994-1999, είχαν ως εξής:

Στόχος 1: Προώθηση της ανάπτυξης και της προσαρμογής των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση.

Στόχος 2: Ανασυγκρότηση των περιφερειών, παραμεθορίων περιοχών ή τμημάτων περιοχών (περιλαμβανομένων των περιοχών αγοράς εργασίας και των αστικών κοινοτήτων) που πλήττονται σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή.

Στόχος 3: Καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, διευκόλυνση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων και ένταξη των προσώπων που απειλούνται με αποκλεισμό στην αγορά εργασίας.

Στόχος 4: Διευκόλυνση της προσαρμογής των εργαζομένων, στις μεταβολές της βιομηχανίας και στην εξέλιξη των συστημάτων παραγωγής.

Στόχος 5α: Επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Στόχος 5β: Διευκόλυνση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αγροτικών περιοχών.

Επιπλέον κατά την περίοδο αυτή δημιουργήθηκε και ο **στόχος 6** με την πράξη προσχώρησης της Φινλανδίας, της Σουηδίας και της Αυστρίας. Ο στόχος αυτός αφορά την προώθηση της ανάπτυξης των ιδιαίτερα αραιοκατοικημένων περιφερειών.

Συγκρίνοντας λοιπόν τους στόχους για τις δύο προαναφερθείσες προγραμματικές περιόδους φαίνεται ότι:

- ο νέος στόχος 3 συγκεντρώνει τους προηγούμενους στόχους 3 και 4, ενώ παράλληλα διευκολύνει την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

- το περιεχόμενο των στόχων 1 και 2 δεν αλλάζει.

- οι στόχοι 5α και 5β επεκτείνονται και στην αλιεία, χωρίς να αλλάζουν το γενικό προσανατολισμό τους.

Στον αμέσως παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ο τρόπος χρηματοδότησης των στόχων από τα διαρθρωτικά ταμεία και το ΧΜΠΑ[5], για την περίοδο 1994-1999. [6]

---

[5] το ΧΜΠΑ δεν ήταν Διαρθρωτικό Ταμείο, αλλά χρηματοδοτούσε τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στον τομέα της αλιείας.

[6] Μεταρρύθμιση Διαρθρωτικών Ταμείων 2000-2006, Συγκριτική ανάλυση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999

Στόχος αριθ. 1	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	ΧΜΠΑ
Στόχος αριθ. 2	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ		
Στόχος αριθ. 3		ΕΚΤ		
Στόχος αριθ. 4		ΕΚΤ		
Στόχος αριθ. 5α			ΕΓΤΠΕ-Π	ΧΜΠΑ
Στόχος αριθ. 5β	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	
Στόχος αριθ. 6	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	ΧΜΠΑ

Κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006, προστίθεται στα διαρθρωτικά ταμεία και το ΧΜΠΑ, που χρηματοδοτεί τον τομέα της αλιείας.

Για την περίοδο 2000-2006, οι πρωταρχικοί στόχοι, μειώνονται σε τρεις, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο και έχουν ως εξής:

Στόχος 1: Προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών.

Στόχος 2: Στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες.

Στόχος 3: Στήριξη της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης.

Αναλυτικότερα:[7]

Ο στόχος 1 της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, διατυπώνεται όπως ακριβώς και ο αντίστοιχος στόχος 1 της περιόδου 1994-1999. Ενσωματώνει παράλληλα και τις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες στον στόχο 6 της προηγούμενης περιόδου, καθώς και τις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες, όπως ορίζονται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Ο στόχος 2, που αναφέρεται στην οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση, συνενώνει τους στόχους 2 και 5β της περιόδου 1994-1999 και παράλληλα διευρύνεται, για να συμπεριλάβει κα άλλες περιοχές που αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα.

Ο στόχος 3 συνενώνει τους στόχους 3 και 4 της προηγούμενης περιόδου και παρεμβαίνει σε όλες τις περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός από τις περιοχές που εμπίπτουν στον νέο στόχο 1.

Η παρέμβαση των διαρθρωτικών ταμείων, για την περίοδο 2000-2006, ανά στόχο, κατανέμεται ως εξής: [8]

---

[7] Μεταρρύθμιση Διαρθρωτικών Ταμείων 2000-2006, Συγκριτική ανάλυση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999

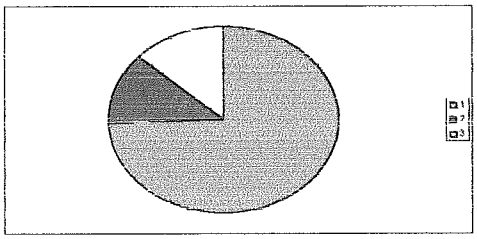
[8] Ομοίως

Στόχος αριθ. 1	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	ΕΓΤΠΕ-Π	ΧΜΠΑ
Στόχος αριθ. 2	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ		
Στόχος αριθ. 3		ΕΚΤ		

Το σύνολο της επιδότησης των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000-2006, εκτός Ταμείου Συνοχής, ανέρχεται σε 195 δισεκατομμύρια Ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων διατίθεται υπέρ του στόχου 1, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα:[9]

Χρηματοδότηση των στόχων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Στόχος	ποσό (σε δισ. Ευρώ)	Ποσοστό (%)
1	135,9	69,7
2	22,5	11,5
3	22,5	12,3

Πηγή: Ο παραπάνω πίνακας

Επίσης το 0,5% του συνολικού προϋπολογισμού των διαρθρωτικών ταμείων θα διατεθεί στο ΧΜΠΑ για τη στήριξη των συνοδευτικών μέτρων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής σε περιοχές που δεν καλύπτονται από το στόχο 1.

Για την Ελλάδα, η σημασία του στόχου 1 είναι θεμελιώδης, όπως και η συμμετοχή των Ταμείων, που συμμετέχουν στο στόχο αυτό, τόσο κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο όσο και κατά την τρέχουσα περίοδο, καθώς το σύνολο της χώρας μας είναι επιλέξιμο για τον στόχο 1.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η συμμετοχή του κάθε ενός από τα διαρθρωτικά ταμεία στην υλοποίηση του Γ' ΚΠΣ στην Ελλάδα, το συνολικό κόστος του οποίου ανέρχεται σε 44.751.169.109 Ευρώ:[10]

---

[9] Μεταρρύθμιση Διαρθρωτικών Ταμείων 2000-2006, Συγκριτική ανάλυση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999

[10] www.mnec.gr/ergorama

ΕΤΠΑ	15.248.128.868
ΕΚΤ	4.683.418.835
ΕΓΤΠΕ	2.551.840.397
ΧΜΠΑ	223.611.900

Από τα παραπάνω στοιχεία ξεχωρίζει η σημαντικότητα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), σε σχέση με τα άλλα Ταμεία, για την πορεία υλοποίησης του Γ΄ ΚΠΣ στη χώρα μας, καθώς χρηματοδοτεί το 1/3 περίπου του συνολικού του κόστους.

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα Διαρθρωτικά Ταμεία και μέσα, για την Ε.Ε-15 (2000-2006), καθώς και για τα νέα κράτη μέλη (2004-2006):[11]

Χώρα	Στόχος 1 (*)	Στόχος 2	Στόχος 3	ΧΜΠΑ (**)	Ταμείο Συνοχής	Κοινοτικές Πρωτοβουλίες	Σύνολο	Πληθυσμός Περιοχών Στόχων 1 και 2 σε εκατ.	% Πληθυσμού
Αυστρία	288	740	585	0	0	395	**2.008**	2,270	28,20
Βέλγιο	690	486	817	33	0	231	**2.257**	1,269	12,50
Δανία	0	199	397	221	0	92	**909**	0,538	10,20
Φινλανδία	1.008	541	442	33	0	280	**2.304**	2,650	51,70
Γαλλία	4.201	6.569	5.013	254	0	1.155	**17.192**	20,412	34,00
Γερμανία	22.035	3.776	5.057	121	0	1.775	**32.765**	24,447	29,80
Ελλάδα	23.143	0	0	0	3.388	952	**27.483**	10,476	100,00
Ιρλανδία	3.409	0	0	0	584	183	**4.177**	0,965	26,60
Ιταλία	24.424	2.749	4.129	110	0	1.294	**32.707**	26,704	46,50
Λουξεμβούργο	0	44	44	0	0	14	**103**	0,117	28,20
Κάτω Χώρες	136	861	1.866	33	0	719	**3.615**	2,324	15,00
Πορτογαλία	21.010	0	0	0	3.388	741	**25.139**	6,616	66,60
Ισπανία	42.061	2.904	2.363	221	12.357	2.162	**62.067**	32,027	80,70
Σουηδία	797	431	795	66	0	307	**2.396**	1,674	18,90
Ηνωμένο Βασίλειο	6.902	5.068	5.046	132	0	1.061	**18.209**	18,909	32,20
ΕΕ-15	**150.104**	**24.368**	**26.553**	**1.226**	**19.717**	**11.361**	**233.328**	**151,40**	**40,30**

(*) Περιλαμβάνει τη μεταβατική στήριξη.

(**) Εκτός στόχου 1.

[11] Στην υπηρεσία των Περιφερειών, 2004:13

Χώρα	Στόχος 1	Στόχος 2	Στόχος 3	Interreg	EQUAL	Ταμείο Συνοχής (*)	Σύνολο	Πληθυσμός Περιοχών Στόχων 1 και 2 σε εκατ.	% Πληθυσμού
Κύπρος (**)	0,00	28,02	21,95	4,30	1,81	53,94	**110,02**	0,212	30,90
Τσεχική Δημοκ.	1.454,27	71,30	58,79	68,68	32,10	936,05	**2.621,19**	9,460	92,00
Εσθονία	371,36	0,00	0,00	10,60	4,07	309,03	**695,06**	1,379	100,00
Ουγγαρία	1.995,72	0,00	0,00	68,68	30,29	1.112,67	**3.207,36**	10,238	100,00
Λεττονία	625,57	0,00	0,00	15,26	8,03	515,43	**1.164,29**	2,391	100,00
Λιθουανία	895,17	0,00	0,00	22,49	11,87	608,17	**1.537,70**	3,531	100,00
Μάλτα	63,19	0,00	0,00	2,37	1,24	21,94	**88,74**	0,387	100,00
Πολωνία	8.275,81	0,00	0,00	221,36	133,93	4.178,60	**12.809,70**	38,654	100,00
Σλοβακία	1.041,04	37,17	44,94	41,47	22,27	570,50	**1.757,39**	4,957	91,90
Σλοβενία	237,51	0,00	0,00	23,65	6,44	188,71	**456,31**	1,986	100,00
Σύνολα	**14.959,64**	**136,49**	**125,68**	**476,86**	**252,05**	**8.495,04**	**24.451,16**	**73,195**	**97,70**

(*) Μέσος όρος.

(**) Περιλαμβάνει το ΧΜΠΑ (αλιεία).

Από τα παραπάνω στοιχεία διαφαίνεται και η σημασία του Ταμείου Συνοχής για την χώρα μας, από το οποίο λαμβάνει το 17% περίπου της χρηματοδότησης του Ταμείου στο σύνολο των 15 χώρων μελών της Ε.Ε.

Για τη προγραμματική περίοδο 2007-2013, οι νέοι κανονισμοί προβλέπουν την αντικατάσταση των σημερινών στόχων από τρεις καινούργιους στόχους, που έχουν ως εξής:

Στόχος 1: Σύγκλιση. Η στόχος αυτός, που είναι παραπλήσιος του στόχου 1 της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, σκοπεύει στην επιτάχυνση της οικονομικής σύγκλισης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών και είναι πολύ σημαντικός για τα νέα κράτη μέλη, όπου σημειώνονται και οι μεγαλύτερες αποκλίσεις ανάπτυξης. Στον στόχο εντάσσονται οι περιφέρειες με κατά κεφαλή ΑεγχΠ μικρότερο από το 75% του μέσου όρου της διευρυμένης Ευρώπης των 25.

Στόχος 2: Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Ο στόχος αυτός, στον οποίο εντάσσονται οι περιφέρειες που δεν εμπίπτουν στον προηγούμενο στόχο 1, αφορά την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών με προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης καθώς και την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων. Οι περιφέρειες που σήμερα βρίσκονται στο στόχο 1 και για την επόμενη προγραμματική περίοδο δεν εντάσσονται στο στόχο της σύγκλισης, θα λάβουν από τον στόχο της ανταγωνιστικότητας, φθίνουσα μεταβατική ενίσχυση μέχρι το έτος 2013.

Στόχος 3: Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία. Ο στόχος αυτός στοχεύει στην ενδυνάμωση της συνεργασίας σε τρία επίπεδα: της διακρατικής συνεργασίας, της συνεργασίας σε επίπεδο διακρατικών περιοχών και της δημιουργίας δικτύων συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών. Από τον στόχο αυτό καλύπτονται οι περιφέρειες που βρίσκονται κατά μήκος των εσωτερικών χερσαίων συνόρων, ορισμένων εξωτερικών συνόρων και μερικές περιφέρειες που βρίσκονται στα θαλάσσια σύνορα.

Με τα κριτήρια επιλεξιμότητας του στόχου της σύγκλισης της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και με βάση τα σημερινά στατιστικά δεδομένα, προκύπτει πρόβλημα για την χώρα μας, καθώς οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας, του Νοτίου Αιγαίου, της Αττικής, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Δυτικής Μακεδονίας, ενδέχεται να απενταχθούν από τον στόχο αυτό. Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη για άμεση κατάρτιση ολοκληρωμένου αναπτυξιακού προγράμματος για κάθε μια από αυτές τις περιφέρειες, με σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος και την εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων για την αναπτυξιακή πορεία.[12]

3 Η έννοια , οι τύποι και τα κριτήρια της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση αποτελεί ένα ουσιαστικό στάδιο κατά την εφαρμογή των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, καθώς επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να αναλύουν τις παρεμβάσεις, να παρακολουθούν την πορεία της υλοποίησης τους, να εκτιμούν τις επιπτώσεις από την εφαρμογή τους, να παρεμβαίνουν για την λήψη μέτρων αντιμετώπισης τυχόν παρεκκλίσεων, να διερευνούν και να αποτιμούν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους.

Τύποι αξιολόγησης

Αμέσως παρακάτω παρατίθενται ορισμένοι τύποι αξιολόγησης με βάση το χρόνο διεξαγωγής, το είδος και το αντικείμενο της αξιολόγησης.

Χρονολογική διάκριση

Ανάλογα με το χρόνο διεξαγωγή της, η αξιολόγηση ταξινομείται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: την εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante), την ενδιάμεση (on going) και την εκ των υστέρων (ex-post) αξιολόγηση.

Η εκ των *προτέρων αξιολόγηση*, πραγματοποιείται αφού συνταχθεί το πρόγραμμα και πριν την έγκρισή του από τις αρμόδιες υπηρεσίες και αφορά κυρίως τις αρχές που σχετίζονται με την επεξεργασία του προγράμματος. Η εκ των προτέρων αξιολόγηση έχει ως στόχο να αναλύσει το πρόγραμμα και να εξετάσει κατά πόσο αυτό ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα προβλήματα για τα οποία έχει σχεδιασθεί, καθώς επίσης και να εκτιμήσει τις επιπτώσεις που θα προκληθούν από την εφαρμογή του.

Η *ενδιάμεση αξιολόγηση*, πραγματοποιείται στο μέσον της προγραμματικής περιόδου και αποσκοπεί στη διευκόλυνση της υλοποίησης των διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Σκοπεύει στην εκτίμηση των πρώτων αποτελεσμάτων, των μεθόδων διαχείρισης του προγράμματος και γενικά διερευνά τυχόν αλλαγές στο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος και τις τυχόν επιπτώσεις από τις εφαρμογές νέων πολιτικών. Με άλλα λόγια, η ενδιάμεση αξιολόγηση εκτιμά και παρακολουθεί την πορεία της υλοποίησης του προγράμματος και παρεμβαίνει για την λήψη μέτρων αντιμετώπισης τυχόν παρεκκλίσεων.

Η *εκ των υστέρων αξιολόγηση* λαμβάνει χώρα αφού έχει ολοκληρωθεί το πρόγραμμα και έχει ως στόχο τη διερεύνηση των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του προγράμματος.

---

[12] Ν. Κόνσολας, Τάσεις, 2005

Διάκριση με βάση το είδος:

Ποιοτική αξιολόγηση: Στην περίπτωση της ποιοτικής αξιολόγησης χρησιμοποιούνται στοιχεία που δεν ποσοτικοποιούνται, αλλά αντλούνται με συνεντεύξεις.

Ποσοτική αξιολόγηση: Στην περίπτωση της ποσοτικής αξιολόγησης χρησιμοποιούνται στατιστικές και οικονομετρικές μέθοδοι εκτίμησης.

Ανάλογα με το επίπεδο στο οποίο εφαρμόζεται η διαδικασία της αξιολόγησης, έχουμε αξιολόγηση προγραμμάτων, πολιτικών, έργων, μέτρων κλπ. Έτσι στην περίπτωση του προγράμματος, η αξιολόγηση βοηθά στον προσδιορισμό των αναγκών και των στόχων του προγράμματος, καθώς και στον έλεγχο της πορείας υλοποίησής του και στην διεξαγωγή συμπερασμάτων, σχετικά με την αποτελεσματικότητά του.

Στην περίπτωση των έργων, η αξιολόγηση προσδιορίζει τα κόστη και τα οφέλη από την υλοποίηση τους, συμβάλλοντας έτσι στον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων μεταξύ των έργων για χρηματοδότηση.

Στην περίπτωση της πολιτικής, η αξιολόγηση αφορά προτεραιότητες που άπτονται της ίδιας πολιτικής, ή ακόμη τα επιτεύγματα των περιφερειακών πολιτικών για τις ΜΜΕ, την κοινωνία της πληροφορίας, την έρευνα, την ανάπτυξη κλπ. [13]

Διάκριση με βάση το αντικείμενο της αξιολόγησης

Με βάση αυτό το κριτήριο διακρίνουμε δύο γενικές κατηγορίες αξιολογήσεων (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι σε ένα αξιολογικό εγχείρημα, αυτές οι κατηγορίες δεν μπορούν να συνυπάρχουν ως παράλληλοι στόχοι η και ως παράλληλες διαδικασίες της αξιολόγησης). [14]

Αξιολόγηση της υλοποίησης μιας παρέμβασης: Αφορά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων μιας παρέμβασης, ως προς τους στόχους που αυτή προγραμματικά θέτει, ή και την αξιολόγηση αποτελεσμάτων επιπτώσεων κλπ, που δεν είχαν προβλεφθεί από τον προγραμματικό σχεδιασμό. Οι αξιολογήσεις αυτού του είδους είναι συνήθως και ποιοτικές και ποσοτικές.

Αξιολόγηση του είδους της παρέμβασης και του τρόπου που αυτή διαρθρώνεται. Αυτή η κατηγορία αξιολογήσεων ενδιαφέρεται να αξιολογήσει το πρόγραμμα ως προς την ποιότητα των στόχων του, την εσωτερική του συνοχή, τη λογική συνέπεια και ως προς τη σχέση μεταξύ μέσων και σκοπών. Οι αξιολογήσεις αυτού του είδους είναι συνήθως ποιοτικές.

Κριτήρια της αξιολόγησης

Αμέσως παρακάτω παρατίθενται ορισμένα κριτήρια ποιοτικού χαρακτήρα, που απαντώνται στη βιβλιογραφία:

---

[13] Inforegio, 2001

[14] Δ. Πυλαρινός στο «Τόπος» 1994:210, 211

Ποιοτικά κριτήρια που έχουν προταθεί από τους Alexander και Faludi (1989).[15]

α) *Κριτήριο ορθολογισμού ή της ορθολογικής προσέγγισης,* σύμφωνα με το οποίο ελέγχεται η ορθολογικότητα του προγράμματος.

β) *Κριτήριο της συμφωνίας και ανταπόκρισης ανάμεσα σε προτάσεις πολιτικής και τα αποτελέσματά τους.* Με βάση αυτό κριτήριο, ελέγχεται κατά πόσο οι αποφάσεις και τα αποτελέσματα της υλοποίησής τους, βρίσκονται σε συμφωνία με τους στόχους και τα μέτρα πολιτικής.

γ) *Το κριτήριο της αξιοποίησης των προτάσεων.* Με το κριτήριο αυτό εξετάζεται κατά πόσο οι προτάσεις του προγράμματος έχουν αξιοποιηθεί από τις αρμόδιες αρχές.

δ) *Το κριτήριο της βέλτιστης ή των πιο ευνοϊκών συνθηκών ανάπτυξης,* σύμφωνα με το οποίο ελέγχεται κατά πόσο οι σκοποί του προγράμματος έχουν συμβάλει στην διαμόρφωση πιο ευνοϊκών συνθηκών ανάπτυξης.

Ποιοτικά κριτήρια Means[16]

Κάλυψη των αναγκών. Με το κριτήριο αυτό εξετάζεται κατά πόσο η αξιολόγηση καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες πληροφόρησης και τους όρους ανάθεσης.

Κατάλληλο εύρος. Εξετάζεται κατά πόσο έχει μελετηθεί προσεκτικά η λογική του προγράμματος, οι εκροές, οι επιπτώσεις, τα αποτελέσματα, οι αλληλεπιδράσεις με άλλες πολιτικές, και οι μη αναμενόμενες επιπτώσεις.

Υποστηρίξιμος σχεδιασμός. Εξετάζεται εάν ο σχεδιασμός της αξιολόγησης είναι κατάλληλος και επαρκής για την επίτευξη των αποτελεσμάτων.

Αξιόπιστα δεδομένα. Εξετάζεται ο βαθμός αξιοπιστίας των δεδομένων.

Άρτια ανάλυση. Εξετάζεται ο βαθμός της πληρότητας της ανάλυσης των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων.

Αξιόπιστα και αμερόληπτα αποτελέσματα. Εξετάζεται η αξιοπιστία και η αμεροληψία των αποτελεσμάτων.

Σαφήνεια. Εξετάζεται κατά πόσο η έκθεση αξιολόγησης περιγράφει με τρόπο σαφή, το πλαίσιο, το σκοπό και τα αποτελέσματα του προγράμματος.

4 Η αξιολόγηση στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων

Η θεσμοθέτηση της Περιφερειακής Πολιτικής της Κοινότητας, έγινε το 1986, με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, ενώ στη Συνθήκη της Ρώμης το 1958, δεν έγινε καμία αναφορά για Κοινοτική Πολιτική Περιφερειακής Ανάπτυξης.

---

[15] Εκθέσεις 28, ΚΕΠΕ, 1997:37

[16] Έγγραφο εργασίας No 8, 2000-2006: 13

Η Κοινότητα μέχρι το 1985, χρηματοδοτούσε μόνο συγκεκριμένα έργα, ενώ από το 1985 και έπειτα, με τη μεταρρύθμιση των Κανονισμών, άρχισε να χρηματοδοτεί Κοινοτικά και Εθνικά Προγράμματα ανάπτυξης.

Με το άρθρο 130Δ της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1986, εισήχθη η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων για την αύξηση της αποτελεσματικότητας τους και την τόνωση της συνοχής της Ε.Ε. Στην συνέχεια και σύμφωνα με το άρθρο 130Β, το Συμβούλιο πρέπει να παίρνει μέτρα για την αποτελεσματική διάθεση των σχετικών πόρων των διαρθρωτικών ταμείων.

Η μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων κρίθηκε ως απαραίτητη καθώς η μέχρι τότε συμβολή τους στην άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων ήταν ανεπαρκής.

Έτσι με την πρώτη γενιά των Κανονισμών το 1988, εισήχθη η εκ των προτέρων και η εκ των υστέρων αξιολόγηση.

Με την δεύτερη γενιά των Κανονισμών το 1993, εισήχθη επιπλέον και η ενδιάμεση αξιολόγηση[17].

Ειδικότερα:

Για την προγραμματική περίοδο 1994-1999, προβλέπονταν τρία είδη αξιολόγησης:

α) Εκ των προτέρων αξιολόγηση, β)Ενδιάμεση αξιολόγηση, γ) Εκ των υστέρων αξιολόγηση. Αυτές οι φάσεις της αξιολόγησης ανήκουν στην αρμοδιότητα και των κρατών και της Επιτροπής ενώ, σύμφωνα με τους κανονισμούς, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο.

Στους κανονισμούς του 1999, συμπεριλαμβάνονται τέσσερα άρθρα (40-44 του κανονισμού 1260/99), που αναφέρονται εκτεταμένα και στις τρεις φάσεις της αξιολόγησης.

Έτσι για την προγραμματική περίοδο 2000-2006, οι κανονισμοί αναφέρουν ρητά τα τρία είδη αξιολόγησης, διευκρινίζοντας ποιος έχει την σχετική αρμοδιότητα:

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση αφορά την ανάλυση των πλεονεκτημάτων και αδυναμιών της σχετικής περιφέρειας και τομέα, εκτιμά την συνεκτικότητα της στρατηγικής και των στόχων, καθορίζει την αναμενόμενη επίπτωση των προβλεπόμενων προτεραιοτήτων και αποτελεί αρμοδιότητα των αρχών που είναι αρμόδιες για την προπαρασκευή των σχεδίων στα κράτη μέλη.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση εκτιμά τα πρώτα αποτελέσματα των παρεμβάσεων, την καταλληλότητα των στόχων, την ποιότητα της παρακολούθησης της εφαρμογής του προγράμματος, τη χρηστή διαχείριση των πόρων, αποτελεί ευθύνη της αρχής διαχείρισης των προγραμμάτων σε συνεργασία με την Επιτροπή και εκτελείται από ανεξάρτητο αξιολογητή.

---

[17] Η διαδικασία της αξιολόγησης εισήχθη στην Ε.Ε. την δεκαετία του 1980, ενώ τα στάδια της συστηματικής αξιολόγησης άρχισαν να ενισχύονται από το 1988 και έπειτα.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση έχει στόχο την ανάλυση της επίπτωσης και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων, την ανάλυσης της διάθεσης των πόρων και την άντληση διδαγμάτων ως προς την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Η αξιολόγηση αυτή είναι αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συνεργασία με το κράτος μέλος και τη σχετική αρχή διαχείρισης και εκτελείται από ανεξάρτητο αξιολογητή.[18]

Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013, οι διαδικασίες της αξιολόγησης των Εθνικών Πλαισίων Στρατηγικής Αναφοράς (ΕΠΣΑ)[19] και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων θα αποκτήσουν ιδιαίτερη σημασία, για τον εντοπισμό των αποκλίσεων και την εκτίμηση των προτάσεων αναθεώρησης.[20]

[18] Μεταρρύθμιση Διαρθρωτικών Ταμείων Συγκριτική ανάλυση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999
[19] Τα Εθνικά Πλαίσια Αναφοράς, αντικαθιστούν κατά προγραμματική περίοδο 2007-2013, τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης
[20] Ν. Κόνσολας, Τάσεις, 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1 Οι μέθοδοι αξιολόγησης και η ταξινόμησή τους

1.1 Μέθοδοι αξιολόγησης

Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, αναφέρεται ένας μεγάλος αριθμός τεχνικών αξιολόγησης (ο M. Q. Patton,1986) σημειώνει ότι χρησιμοποιούνται περίπου 132 διαφορετικές μέθοδοι αξιολόγησης. Ο μεγάλος αριθμός των τεχνικών, θέτει το ζήτημα της συστηματικής κατηγοριοποίησής τους, προκειμένου να εκφράζουν ένα ενιαίο και συγκεκριμένο πλαίσιο που θα είναι κοινά αποδεκτό και θα χρησιμοποιείται κατά ενιαίο τρόπο.[21]

Οι μέθοδοι αξιολόγησης που τελικά εφαρμόζονται στη πράξη, επιλέγονται με βάση κριτήρια όπως οι στόχοι της αξιολόγησης, το αντικείμενο, τα κριτήρια, η φάση της αξιολόγησης κλπ.

Σύμφωνα με τους Π. Γετίμη και Γ. Καυκαλά, οι βασικές μέθοδοι αξιολόγησης προγραμμάτων είναι οι παρακάτω:

α) Περιφερειακός πολλαπλασιαστής

Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στην εκτίμηση της ευαισθησίας που έχουν οι εκροές ενός συστήματος παραγωγής στη μοναδιαία αύξηση της επενδυτικής δαπάνης για κάθε τομέα και για τον λόγο αυτό υπολογίζεται ένας διαφορετικός πολλαπλασιαστής για κάθε τομέα σε κάθε πρόγραμμα.

Πρόκειται για μια επίπονη διαδικασία, που στην πράξη έχει οδηγήσει σε προσπάθειες εκτίμησης των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων ενός προγράμματος στο εγχώριο προϊόν.

β) Περιφερειακός πίνακας εισροών- εκροών

Με την ανάλυση των εισροών – εκροών, γίνεται η εκτίμηση των αποτελεσμάτων μιας επένδυσης σε ένα τομέα (όταν είναι δυνατή η εφαρμογή της). Στο στατιστικό επίπεδο των περιφερειών NUTS II, και με δεδομένη τη διαφορά των τομέων παρέμβασης ενός ΚΠΣ, από τη στατιστική ταξινόμηση των κλάδων, όπου ενδέχεται να υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία, είναι μάλλον απίθανο να εκτιμηθεί με ικανοποιητική ακρίβεια ο περιφερειακός πίνακας εισροών – εκροών. Συμπληρωματικά αναφέρεται και ο πίνακας ισορροπίας υλικών ροών, που ελέγχει ανισορροπίες που υπάρχουν στη διάθεση υλικών πόρων. Η προσέγγιση αυτή παρουσιάζει τις ίδιες δυσκολίες για την εξεύρεση στοιχείων και επιπλέον αδυνατεί να εκτιμήσει κατά πόσο είναι καλή η κακή η χρήση αυτών των πόρων ανεξάρτητα από τις ανισορροπίες στη διάθεσή της.

[21] Αξιολόγηση Επιχειρησιακών προγραμμάτων, 2000:46

γ) Ανάλυση χρηματοδοτικών ροών και ανάλυση κόστους – οφέλους

Τα μοντέλα αυτά εφαρμόζονται σε μικρο-οικονομικό επίπεδο, για την αξιολόγηση συγκεκριμένων επενδυτικών προγραμμάτων, όμως δεν είναι ιδιαίτερα προσαρμόσιμα στις μεσο-οικονομικού επιπέδου ανάγκες των ΚΠΣ. Πάντως η εφαρμογή τους σε έργα ενός ΚΠΣ μπορεί να δώσει τα βασικά πρώτα στοιχεία της αξιολόγησης.

Αναφορικά με την ανάλυση κόστους-οφέλους, θα πρέπει να αναφερθεί ότι για την εφαρμογή της υπάρχουν τεχνικές απαιτήσεις που χρήζουν ενιαίας αντιμετώπισης στο πλαίσιο ενός ΚΠΣ.

δ) Πίνακες επίτευξης στόχων

Με την μέθοδο, για την εφαρμογή της οποίας γίνεται χρήση αριθμητικών συντελεστών, έχουμε ένα είδος καταγραφής της βαθμολογίας κάθε θέσης του πίνακα αναφορικά με την προσέγγιση ή την απομάκρυνση από τον τεθέντα στόχο.

Το κύριο μειονέκτημα της μεθόδου είναι η περίπτωση χρήσης αυθαίρετων βαθμολογικών κλιμάκων και εισαγωγή βαρών και συντελεστών με ad hoc συλλογισμούς. Πάντως οι εκτιμήσεις αυτές και παρά το πρόβλημα του ουσιαστικού περιεχομένου της αξιολόγησης και εφόσον εφαρμόζονται με ενιαίο τρόπο, διευκολύνουν τις συγκρίσεις.

ε) Πίνακες απεικόνισης εκροών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων

Οι πίνακες αυτοί μας δίνουν την εικόνα της επίτευξης των στόχων, χωρίς να υπεισέρχεται ο παράγοντας της βαθμολόγησης και της ιεραρχίας. Αποτελούν χρήσιμα εργαλεία παροχής σχετικών πληροφοριών, που μπορούν να αξιοποιηθούν κατά την διαδικασία της αξιολόγησης.

στ) Εκτίμηση της αποδοτικότητας των δαπανών.

Η ανάλυση αυτή, συνδέει το αναμενόμενο και το πραγματοποιηθέν προϊόν με την ποσότητα της δαπάνης. Εφόσον διασφαλιστεί η ομοιογένεια των ομάδων στόχων και ενεργειών, είναι χρήσιμη για την πραγματοποίηση συγκρίσεων.

Η σχετική σύγκριση θα μπορούσε να οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό των επιλογών ή την ενίσχυση της αποδοτικότητας.

Οι παραπάνω τρεις μέθοδοι (πίνακες επίτευξης στόχων, πίνακες απεικόνισης εκροών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων, εκτίμηση της αποδοτικότητας των δαπανών), είναι περιγραφικές μέθοδοι σύνθεσης ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων χωρίς υψηλές προδιαγραφές επιστημονικής ακρίβειας και συνέπειας. Ωστόσο έχουν ορισμένα πλεονεκτήματα και στην πράξη χρησιμοποιούνται διάφορες παραλλαγές αυτών των μεθόδων, που επιτρέπουν την υποκατάσταση των απαραιτήτων στοιχείων από εκτιμήσεις. [22]

Σύμφωνα με τους Δ. Λαγό και Δ. Λιανό, [23] όλες οι παραπάνω τεχνικές είναι ουσιαστικά ανεπαρκείς και εκφράζουν μονόπλευρες –μονοκριτηριακές μεθόδους

---

[22] Τόπος, 1994: 13-15

[23] Αξιολόγηση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, 2000: 48, 49

επίλυσης των προβλημάτων που συμβαδίζουν με την ανεπάρκεια των μονοεπιστημονικών τρόπων προσσέγγισής τους. Επίσης για την εφαρμογή όλων των παραπάνω μεθόδων απαιτείται η ύπαρξη επίκαιρων στατιστικών στοιχείων, που όμως δεν υπάρχουν στη χώρα μας, επιτείνοντας τα προβλήματα της αξιολόγησης.

Υπάρχει λοιπόν ανάγκη για την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων μεθοδολογικών εργαλείων, που να μπορούν να ανταποκρίνονται τόσο στους στόχους της αξιολόγησης, όσο και στα πολυσύνθετα θέματα αναπτυξιακής στρατηγικής των προγραμμάτων και να μπορούν να παρέχουν ένα αξιόπιστο βαθμό της συνολικής αξιολόγησης των διαρθρωτικών πολιτικών.

Τεχνικές που θα μπορούσαν κατά περίπτωση να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων είναι: Οικονομετρικά μοντέλα, Μοντέλα Γενικής Ισορροπίας, Δυναμικά μοντέλα προσομοίωσης, Πολυκριτήριες μέθοδοι, Χαρτογραφική ανάλυση, Ανάλυση παραγόντων, Μέθοδος απόκλισης – συμμετοχής, Ανάλυση κόστους – ανταγωνιστικότητας, κοινωνικο-οικονομική αξιολόγηση, Τεχνικές στρατηγικής ανάλυσης, Τεχνολογία καμπυλών –S. Για την επιλογή των τεχνικών που τελικά θα χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των προγραμμάτων, χρειάζεται η διατύπωση ενός μεθοδολογικού πλαισίου αναφοράς, που θα βοηθά την επιλογή της κατάλληλης προσέγγισης.

Σύμφωνα με τον Richardson, οι κύριες μέθοδοι αξιολόγησης της περιφερειακής πολιτικής που συνήθως εφαρμόζονται στην πράξη είναι οι παρακάτω : [24]

α) Αποτίμησης ωφελειών – κόστους, που αφορά τον ποσοτικό προσδιορισμό των αποτελεσμάτων εφαρμογής των αντικειμενικών σκοπών και στόχων, που δεν είναι πάντοτε εφικτός. Στην πράξη η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται με ορισμένες προσαρμογές.

β) *Αποτίμησης «πραγματοποιήσεων που έγιναν», σε σύγκριση με «προβλεπόμενες πραγματοποιήσεις» χωρίς την εφαρμογή μέτρων περιφερειακής πολιτικής.* Από την διαφορά που υπάρχει ανάμεσα σε αυτές τις δύο καταστάσεις φαίνεται και η επίδραση της περιφερειακής πολιτικής.

γ) *Βαθμού πραγματοποίησης περιφερειακών στόχων που τέθηκαν από πριν.* Η εφαρμογή της μεθόδου αυτής γίνεται με τη χρησιμοποίηση υποδειγμάτων προγραμματισμού.

δ) *Σύγκρισης των αποτελεσμάτων* της περιφερειακής πολιτικής μιας χώρας με τα αποτελέσματα που πέτυχαν άλλες χώρες. Πρέπει να σημειωθεί ότι η σύγκριση είναι δύσκολη, καθώς υπάρχουν διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.

ε) *Ερμηνείας δεδομένων στατιστικών στοιχείων,* που χρησιμοποιείται συνήθως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

1.2 Ταξινόμηση των μεθόδων αξιολόγησης

Παρακάτω παρατίθενται βασικές κατηγορίες μεθόδων αξιολόγησης που απαντώνται στη βιβλιογραφία:

---

[24] Ν. Κόνσολας, 1997: 208, 209

Οι **ποσοτικές τεχνικές** αξιολόγησης ταξινομούνται στις τέσσερις παρακάτω κατηγορίες (Voogd 1983): [25]

α) *Αριθμητικές κατηγορίες*, που εκφράζουν τις σταθμίσεις που χρησιμοποιούνται για τη σύγκριση των εναλλακτικών προτάσεων πολιτικής, καθώς και τα αποτελέσματα αυτών των πολιτικών σε πραγματικούς αριθμούς.

β) *Τεχνικές συχνοτήτων*. Οι τεχνικές αυτές με τον μετασχηματισμό των αρχικών δεδομένων σε συχνότητες και δυαδικές ή / και ονομαστικές μεταβλητές μπορούν να χειριστούν με πολύ μεγαλύτερη ευελιξία περιπτώσεις κατά τις οποίες υπεισέρχονται ποιοτικά χαρακτηριστικά.

γ) *Υποδείγματα κλιμάκωσης*, που προσαρμόζουν τα υπάρχοντα δεδομένα σε εκ των προτέρων καθορισμένα ταξινομικά υποδείγματα.

δ) *Μικτές τεχνικές* που επιτρέπουν την εισαγωγή στα υποδείγματα αξιολόγησης και ποιοτικών χαρακτηριστικών.

Ταξινόμηση των ex-ante και ex-post αξιολογήσεων: [26]

Οι περαιτέρω υποδιαιρέσεις των δύο βασικών κατηγοριών αξιολόγησης αναφέρονται στην πλήρη γνώση, δηλ. την εξαντλητική και ακριβή περιγραφή με ποσοτικές και ποιοτικές μεταβλητές του φαινομένου που μελετάται. Έτσι υπάρχουν α) οι a posteriori αξιολογήσεις, όπου υπάρχει πλήρης γνώση και β) οι a priori αξιολογήσεις, όπου δεν είναι ακριβώς γνωστή η ποικιλία των εναλλακτικών επιλογών πολιτικής.

Ταξινόμηση των μεθόδων αξιολόγησης ανάλογα με την βαρύτητα που αποδίδουν στα παρακάτω δύο βασικά κριτήρια:[27]

α) *Τη θέση τους στις έννοιες της αποδοτικότητας και της ισότητας*, που είναι θεμελιώδους σημασίας στην περιφερειακή πολιτική. Οι μέθοδοι αξιολόγησης δίνουν μεγαλύτερη σημασία στη μια η στην άλλη έννοια, που τις προσδιορίζει έτσι εννοιολογικά και πολιτικά.

β) *Την εστίαση των μεθόδων αξιολόγησης στους αντικειμενικούς σκοπούς* που θέτουν τα υπό αξιολόγηση προγράμματα και μπορεί να αφορά είτε την αποκλειστική εστίαση σε ένα στόχο, είτε την εξασφάλιση ενός περιορισμού και παράλληλα τη βελτιστοποίηση ως προς ένα στόχο, είτε τη δημιουργία μιας συνάρτησης χρησιμότητας που περιλαμβάνει πολλούς στόχους και καθορισμό των σχετικών αξιών μεταξύ των στόχων.

Ταξινόμηση των τεχνικών αξιολόγησης ανάλογα με το στάδιο της αξιολόγησης στο οποίο βρισκόμαστε:[28]

Ι) Τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη δομή της αξιολόγησης

α) *Swot Analysis*

---

[25] Ν. Κόνσολας, 1997: 360, 361
[26] Ν. Κόνσολας, 1997: 360
[27] Εκθέσεις 28, ΚΕΠΕ: 31
[28] Η. Πλασκοβίτης, 2004: 37-53

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται στις εκ των προτέρων και ενδεχομένως στις ενδιάμεσες αξιολογήσεις. Σκοπεύει στην αποτύπωση της υφισταμένης κατάστασης, των αδυναμιών και των πλεονεκτημάτων της υπό αξιολόγησης περιφέρειας, έτσι ώστε να ελεγχθεί η σχετικότητα της στρατηγικής που έχει επιλεγεί. Κατά την δεκαετία του '80 χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση πολιτικών, ενώ αργότερα για την αξιολόγηση προγραμμάτων.

β) *Ομαδική αντίληψη επιπτώσεων*

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται, κυρίως, όταν οι στόχοι δεν είναι σαφείς, υπάρχει διάσταση απόψεων αναφορικά με τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων και οι σχετικοί δείκτες μέτρησης είναι ελλιπείς. Με την εφαρμογή αυτής της μεθόδου, η αξιολόγηση γίνεται περισσότερο αντικειμενική και αποδεκτή.

γ) *Χρωματική ψηφοφορία*

Η μέθοδος αυτή ευνοεί την δημιουργία ευχάριστης ατμόσφαιρας κατά την εφαρμογή της, βοηθά στην επικέντρωση της συζήτησης στα θέματα εκείνα που παρατηρείται διάσταση απόψεων, καθώς και στην διεξαγωγή ενός γενικά αποδεκτού αποτελέσματος.

<u>ΙΙ) Τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την απογραφή των μεταβολών</u>

α) *Συνέντευξη με μέλη του πληθυσμού στόχου.* Στο πλαίσιο αυτής της μεθόδου υπάρχουν τρεις κατηγορίες συνεντεύξεων:

- Οι ελεύθερες συνεντεύξεις (χωρίς την χρήση συγκεκριμένου ερωτηματολογίου)

- Οι καθοδηγούμενες συνεντεύξεις (βασίζεται σε συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο)

- Οι ημικαθοδηγούμενες συνεντεύξεις (όταν υπάρχει συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο που ακολουθείται όμως με ελαστικότητα κατά την πορεία της συζήτησης).

Η μέθοδος αυτή είναι χρονοβόρα και με υψηλό κόστος, ενώ η επιτυχία της απαιτεί αντιπροσωπευτική επιλογή του δείγματος, οριζόντια επεξεργασία των απαντήσεων και διεξαγωγή γενικευμένων συμπερασμάτων.

β) *Μελέτη περιπτώσεων*

Στο πλαίσιο αυτής της μεθόδου επιλέγονται αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις για την άντληση συμπερασμάτων επιτυχίας η αποτυχίας καθώς και για την σύγκριση ακραίων περιπτώσεων. Η μέθοδος εφαρμόζεται με την ανάλυση σε βάθος πρωτογενών δεδομένων και την γενίκευση των συμπερασμάτων.

γ) *Ομάδα στόχος*

Η μέθοδος αυτή πραγματοποιείται με τη δημιουργία ομάδων συνέντευξης και την βοήθεια βασικού ερωτηματολογίου, μέσα στο πλαίσιο ημικαθοδηγούμενων συζητήσεων, για την σε βάθος ανάλυση περιπτώσεων με σύνθετο χαρακτήρα που συγκεντρώνουν αντικρουόμενες απόψεις.

III) Μέθοδοι για την ανάλυση δεδομένων

α) *Γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών*

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται για την καταγραφή, παρουσίαση και συσχετισμό δεδομένων, που έχουν χωρική διάσταση.

β) *Απόκλιση – Συμμετοχή*

Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται σε μακροοικονομικό πλαίσιο με την χρήση γενικών στατιστικών. Στο πλαίσιο της μεθόδου, γίνεται σύγκριση των εθνικών με τις περιφερειακές μεταβολές, δηλ. πως διαφοροποιείται ο συντελεστής απόκλισης και σε τι βαθμό κάτι τέτοιο είναι αποτέλεσμα του συγκεκριμένου προγράμματος, έτσι ώστε να γίνει διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το τι θα γινόταν χωρίς την άσκηση πολιτικής.

IV) Μέθοδοι για την τεκμηρίωση αξιολογικών κρίσεων

α) *Ανάλυση κόστους- απόδοσης*

Η μέθοδος αυτή συγκρίνει το καθαρό αποτέλεσμα ενός προγράμματος με το άμεσο κόστος εφαρμογής του και στη συνέχεια γίνεται σύγκριση με άλλα προγράμματα η πολιτικές.

β) *Δείκτες αριστείας (Benchmarking)*

Στο πλαίσιο αυτής της μεθόδου γίνεται επιλογή έργων η μέτρων που έχουν εφαρμοστεί με τον καλύτερο τρόπο, (best practice) από κάποιο άλλο πρόγραμμα η φορέα πολιτικής, και γίνεται η σχετική σύγκριση με τις επιδόσεις του υπό αξιολόγηση προγράμματος. Βασικός παράγοντας επιτυχίας της μεθόδου, είναι η ανάλυση σε επιμέρους συνιστώσες.

γ) *Ανάλυση κόστους – οφέλους (Cost –Benefit Analysis-CBA)*

Η μέθοδος αυτή, εφαρμόζεται κυρίως στην αξιολόγηση έργων, ενώ είναι χρήσιμη και για την άντληση συμπερασμάτων στην περίπτωση προγραμμάτων, καθώς σε αυτά εντάσσονται σημαντικά έργα που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων.

Χαρακτηριστικό της μεθόδου είναι ότι ποσοτικοποιεί τους παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την αποτελεσματικότητα του έργου.

Οι θεμελιώδεις μεταβλητές που χρησιμοποιεί η μέθοδος είναι ο χρόνος και το επιτόκιο προεξόφλησης, που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση της παρούσας αξίας, αναφορικά με τα σχετικά κόστη και οφέλη.

Η κριτική που έχει ασκηθεί για την μέθοδο, εστιάζεται κυρίως στην ποσοτικοποίηση των ποιοτικών μεταβλητών καθώς και στο επιτόκιο προεξόφλησης.

Για την αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων της παραπάνω μεθόδου έχουν προταθεί άλλες μέθοδοι αξιολόγησης όπως:[29]

- Σχεδιαστικός ισολογισμός (Planning Balance Sheet-PBS)

Η μέθοδος αυτή, που σχεδιάστηκε από τον Lichfiield (1975), καθορίζει τους στόχους με τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις ομάδων η κλάδων. Στη συνέχεια και αφού καθορισθούν οι στόχοι, υπολογίζονται οι μεταξύ τους σχετικές αξίες.

- Μήτρα επίτευξης στόχων (Goal Achievement Matrix –Gam)

Η μέθοδος αυτή σχεδιάστηκε από τον Hill (1966, 1968) και αξιολογεί προγράμματα, καθορίζοντας τον βαθμό επίτευξης των στόχων που φέρονται ως αντικειμενικοί. Η μέθοδος προσφέρει ευελιξία στον αναλυτή, για την εξέταση κάθε στόχου από διαφορετική άποψη, χρησιμοποιώντας την μορφή μήτρας.

- Πολυμεταβλητές αναλύσεις – Αναλύσεις πολλαπλών κριτηρίων

Ένα σημαντικό θέμα, το οποίο όμως στην πράξη συχνά παραβλέπεται, είναι ο παράγοντας της διένεξης και συνδιαλλαγής μεταξύ των αντικρουόμενων ομάδων. Η μέθοδος των πολυμεταβλητών αναλύσεων λαμβάνει υπόψη πολλές διαστάσεις ταυτόχρονα.

-Τέλος, πρέπει να αναφερθεί και η μέθοδος Ανάλυσης περιεχομένου (content analysis) που περιλαμβάνει μια σειρά τεχνικών με τις οποίες είναι εφικτή η συναγωγή συμπερασμάτων και ο προσδιορισμός χαρακτηριστικών σχετικά με κάθε είδος επικοινωνίας.

1.3 Συμπέρασμα

Όπως φαίνεται από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, δεν υπάρχει μια τεχνική αξιολόγησης που να μπορεί να ανταποκριθεί στις διάφορες αξιολογικές απαιτήσεις των επιμέρους παρεμβάσεων και πολιτικών και η τελική επιλογή της τεχνικής θα εξαρτηθεί από τις εκάστοτε ανάγκες και στόχους της αξιολογικής διαδικασίας.

Σε επίπεδο μεμονωμένων έργων, υπάρχουν γενικά αποδεκτές μέθοδοι αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητάς τους, όμως σε επίπεδο προγραμμάτων, δεν υπάρχει μια γενικά αποδεκτή μεθοδολογία. Αυτό συμβαίνει καθώς οι στόχοι σε επίπεδο προγράμματος και γενικά διαρθρωτικών πολιτικών είναι σύνθετοι και η επίτευξή τους δεν είναι το άθροισμα των αποτελεσμάτων από την υλοποίηση των επί μέρους έργων. Έτσι σε τεχνικό επίπεδο, υπάρχει έλλειψη μιας γενικά αποδεκτής μεθοδολογίας για την συνολική αξιολόγηση των διαρθρωτικών και των δημόσιων πολιτικών και συνεπώς είναι αναγκαία η προσφυγή σε τεχνικές αξιολόγησης, ανάλογα με τα επί μέρους ερωτήματα που αφορούν την αξιολόγηση.[30]

Για την αξιολόγηση των κοινοτικών διαρθρωτικών πολιτικών χρειάζεται η δημιουργία και λεπτομερής επεξεργασία ενός μεθοδολογικού πλαισίου για να κατευθύνει τις φάσεις και τα επίπεδα αξιολόγησης με βάση τη διεπιστημονικότητα και τη μεθοδολογία της συστηματικής προσέγγισης, που θα μπορεί να δώσει

---

[29] Εκθέσεις 28, ΚΕΠΕ, 1997:32-35

[30] Α. Μπουγάς στο «Τόπος", 1994: 113

απάντηση στα χαρακτηριστικά της πολυπλοκότητας, της αλληλεξάρτησης και της μεταβλητικότητας των σύγχρονων προβλημάτων της αναπτυξιακής διαδικασίας.[31]

2 Η διαδικασία αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, έχει αναπτύξει με δική της πρωτοβουλία και χρησιμοποιεί τα παρακάτω οικονομετρικά μακροοικονομικά μοντέλα:

- **Μοντέλο "εισροών-εκροών"**, ανεπτυγμένο από τον καθηγητή BEUTEL του Ινστιτούτου της Κωστάντζας,

- **Μοντέλο "Γενικής ισορροπίας"**, επεξεργασμένο από τον καθηγητή PEREIRA στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας,

- **Μοντέλο QUEST,** που χρησιμοποιείται εσωτερικά από την Επιτροπή

- Επίσης είναι υπό εξέλιξη ένα **"Δυναμικό Μοντέλο Γενικής Ισορροπίας"** υπό την ευθύνη του καθηγητή BRANDLEY του ESRI.

Σημειώνεται, ότι τα παραπάνω χρησιμοποιούμενα μοντέλα, εκφράζουν πιθανές τάσεις και ενδείξεις.

Για την αξιολόγηση ενδιάμεσων στόχων σε μεσο-οικονομικό επίπεδο, χρησιμοποιούνται από την Επιτροπή οι παρακάτω κυρίως μέθοδοι:

- **"Στρατηγική ανάλυση"** η **"Ανάλυση πολλαπλών Κριτηρίων"** ,

- **"Analyse Cartographique" και "Analyse factorielle"** (η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται σε μικρότερο βαθμό).

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, για την ανάλυση της αποτελεσματικότητας των άμεσων στόχων και της αποδοτικότητας των χρησιμοποιούμενων πόρων εφαρμόζονται οι μέθοδοι: **"Value for money", "Αναλύσεις Κόστους-Οφέλους η Κόστους Αποτελεσματικότητας ".** [32]

Επίσης έχει δημιουργηθεί το πρόγραμμα MEANS, που αποτελεί ένα εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με στόχο τη βελτίωση και την προώθηση των μεθόδων αξιολόγησης. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει η συλλογή **MEANS**, που είναι ένας μεθοδολογικός οδηγός με στόχο να δίνει λύσεις σε τεχνικά και οργανωτικά προβλήματα της αξιολόγησης, τα οποία δεν καλύπτονται επαρκώς από την υπάρχουσα τεχνική βιβλιογραφία. Η συλλογή αυτή δεν απευθύνεται μόνο σε επαγγελματίες αξιολογητές, αλλά επίσης και σε αρμόδιες αρχές κα σε μέλη Επιτροπών Παρακολούθησης των διαρθρωτικών προγραμμάτων.

---

[31] Αξιολόγηση επιχειρησιακών προγραμμάτων, 2000: 49

[32] Α. Μπουγάς στο «Τόπος», 1994: 115, 116

Η συλλογή αυτή έχει δημιουργηθεί από ειδικούς σε θέματα αξιολόγησης, για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο να προωθηθούν και να βελτιωθούν οι πρακτικές της αξιολόγησης, στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση. [33]

3 Δείκτες αξιολόγησης

Οι δείκτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για να αποτυπώσουν και να περιγράψουν ορισμένες καταστάσεις και αναπτυξιακά επίπεδα, είτε για να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένες επιδιώξεις ή πρακτικές σχεδιασμού. Υπάρχουν διάφορα είδη δεικτών, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαφορετικές ανάγκες και σκοπούς. Έτσι οι δείκτες μπορούν να διακριθούν σε:[34]

α) Κοινωνικούς και Οικονομικούς. Οι πρώτοι έχουν αναπτυχθεί από τους θεωρητικούς των οικονομικών της ευημερίας, καθώς και στις μετέπειτα θεμελιώσεις της ανάλυσης κόστους-οφέλους των Mishan E.J. (1974) και μέτρησης κοινωνικού κόστους του Pearce D.W. (1978). Οι δείκτες αυτοί εμπίπτουν στις τρεις παρακάτω κατηγορίες:

- Πληροφοριακοί δείκτες, που περιγράφουν το κοινωνικό σύστημα καθώς και τις αλλαγές που συμβαίνουν σε αυτό.
- Δείκτες που εστιάζονται στο εκάστοτε πρόβλημα και περιγράφουν τις συγκεκριμένες εξεταζόμενες συνθήκες.
- Δείκτες που εστιάζονται στην αξιολόγηση / αποτίμηση προγραμμάτων αναφορικά με την επίτευξη των στόχων και την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών.

β) Αντικειμενικούς (συνήθως ποσοτικούς) και υποκειμενικούς (συνήθως ποιοτικούς). Ως αντικειμενικοί δείκτες ορίζονται γενικά μετρήσεις διαφόρων τύπων φαινομένων, όπως τα επίπεδα εισοδήματος, επενδύσεων, εκπαίδευσης κλπ. Θεωρούνται ως ποσοτικά δεδομένα προερχόμενα από αξιόπιστα στοιχεία. Ως ποιοτικοί ή υποκειμενικοί δείκτες θεωρούνται εκείνοι που βασίζονται σε άμεσες απόψεις και εκθέσεις ατόμων η ομάδων πληθυσμού, που εκφράζουν δικές τους αντιλήψεις για τα διάφορα υπό αξιολόγηση θέματα.

Σημειώνεται πάντως ότι με την ευαισθητοποίηση που υπάρχει σήμερα στα θέματα ποιότητας ζωής, περιβάλλοντος και κοινωνικής ευημερίας, προκύπτει πρόβλημα για τον προσδιορισμό αυτών των όρων με τη χρήση δεικτών. Παράλληλα η αυξανόμενη αμφισβήτηση των «αντικειμενικών» μετρήσεων, οδήγησε στη χρησιμοποίηση των υποκειμενικών δεικτών, που δίνουν στοιχεία για το περιβάλλον και τη ζωή, που δεν μπορούν να μετρηθούν αντικειμενικά. Έτσι τελικά δημιουργείται η ανάγκη χρήσης των υποκειμενικών δεικτών συμπληρωματικά ως προς τους αντικειμενικούς δείκτες.

---

[33] www.evalsed.info/SRC/guide/intro1_guide.htm

[34] Μελέτες 48, ΚΕΠΕ, 2000:143-147

γ) **Ανάλογα με τον σκοπό που εξυπηρετούν**, όπως είναι η αποτύπωση μιας υφισταμένης κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και η διαχρονική εξέλιξή της, οι περιπτώσεις προτάσεων στρατηγικής και πολιτικών κλπ.

δ) **Απλούς και σύνθετους**, ανάλογα με τον αριθμό των χαρακτηριστικών με τα οποία εκφράζεται μια κατάσταση.

ε) **Στατικούς και δυναμικούς**, ανάλογα με το αν εκφράζουν ή όχι τη διαχρονική μεταβολή ενός χαρακτηριστικού.

στ) **Δομικούς δείκτες**, οι οποίοι αναφέρονται στα βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά μιας Εθνικής η Περιφερειακής οικονομίας.

3.1 Δείκτες για την αξιολόγηση της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου

Καθώς οι κανονισμοί για την περίοδο 2000-2006 προσδίδουν ιδιαίτερη σημασία στις διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης, με στόχο την αποτελεσματικότερη ανάπτυξη των Διαρθρωτικών Ταμείων, η χρήση των δεικτών προσλαμβάνει ιδιαίτερη σημασία για την παρακολούθηση της υλοποίησης ενός προγράμματος και την αξιολόγηση των επιδόσεών του. Αποτελούν ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την αξιολόγηση προγραμμάτων, έργων, πολιτικών, μέτρων κλπ. και πολύ σημαντική πηγή άντλησης πληροφοριών.

Οι δείκτες εφαρμόζονται σε όλες τις μορφές διαρθρωτικής αρωγής και για την διασφάλιση της αποτελεσματικής παρακολούθησης των μορφών αρωγής, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο χαμηλότερο επιχειρησιακό επίπεδο (μέτρο ή έργο). Οι Δείκτες που χρησιμοποιούνται είναι:[35]

- **Προγραμματικοί δείκτες:** Χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης ενός προγράμματος και των επιδόσεών του ως προς τους στόχους που έχουν τεθεί. Χρησιμοποιείται δέσμη δεικτών που αποφασίζονται εκ των προτέρων, ώστε να συγκεντρώνονται τα απαραίτητα στοιχεία:

Δείκτες πόρων η εισροών: Αφορούν τον διατιθέμενο προϋπολογισμό για κάθε επίπεδο παρεχόμενης αρωγής.

Δείκτες εκροών: Αφορούν τη δραστηριότητα και μετρούνται σε φυσικές ή νομισματικές μονάδες

Δείκτες αποτελεσμάτων: Αφορούν την άμεση και έμμεση επενέργεια του προγράμματος.

Δείκτες επιπτώσεων: Αφορούν τις συνέπειες του προγράμματος πέραν των άμεσων επενεργειών στους άμεσα ωφελούμενους.

- **Δείκτες αποτελεσματικότητας, απόδοσης και επιδόσεων:** Αφορούν τη διερεύνηση μιας σειράς ειδικών θεμάτων, ώστε να καθίσταται δυνατή η λεπτομερής εκτίμηση της παρεχόμενης αρωγής.

---

[35] Έγγραφο εργασίας Νο 3, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000-2006

- **Δείκτες συγκυρίας**: Δίνουν μια ποσοτικοποιημένη περιγραφή των ανισοτήτων και του αναπτυξιακού δυναμικού των οικείων περιφερειών.
- **Δείκτες παρακολούθησης:** Αφορούν την παρακολούθηση της χρηματοοικονομικής υλοποίησης της παρέμβασης.
- **Κεντρικοί δείκτες και δείκτες επιδόσεων:** Οι πρώτοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διενέργεια συγκρίσεων μεταξύ ομοίων προγραμμάτων ή μέτρων. Οι δείκτες επιδόσεων ερμηνεύουν την αποτελεσματικότητα, την ποιότητα της διαχείρισης και τη χρηματοοικονομική υλοποίηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ

1 Το περιφερειακό πρόβλημα στην Ελλάδα και τα στάδια άσκησης Περιφερειακής Πολιτικής.

Από τα σημαντικότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η οικονομική πολιτική στην Ελλάδα, είναι το πρόβλημα των περιφερειακών ανισοτήτων, αν και πρέπει να σημειωθεί η πτωτική τάση που παρουσιάζουν αυτές οι ανισότητες κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

Το πρόβλημα αυτό και η ανάγκη αντιμετώπισής του, είχε επισημανθεί σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα που καταρτίστηκαν από το 1960 και έπειτα, ενώ βασικοί άξονες τους ήταν η αποκέντρωση των δραστηριοτήτων από την Αθήνα, η ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης και η επίτευξη μιας πιο ισόρροπης ανάπτυξης της χώρας.

Την περίοδο μετά τη συμφωνία ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ (1962), τέθηκε πλέον το αίτημα για περιφερειακή ανάπτυξη και χωρική ανακατανομή της διοικητικής εξουσίας και αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα του προγραμματισμού. [36]

Έτσι τα στάδια άσκησης της περιφερειακής πολιτικής στην, Ελλάδα από το 1960 και έπειτα, έχουν ως εξής: [37]

Πρώτη περίοδος: Η Περιφερειακή πολιτική θεμελιώθηκε στη χώρα μας στο τέλος της δεκαετίας του 1950, με τις πρώτες προσπάθειες που σημειώθηκαν για την προγραμματισμό της οικονομικής ανάπτυξης. Στο πενταετές πρόγραμμα της περιόδου 1960-1964, τέθηκε το περιφερειακό πρόβλημα και η ανάγκη άσκησης της περιφερειακής πολιτικής. Πάντως από το 1948, είχαν ήδη αρχίσει να εφαρμόζονται νομοθετήματα που αφορούσαν την ενίσχυση της βιομηχανικής περιφερειακής ανάπτυξης και για την προστασία της επαρχιακής βιομηχανίας.

Δεύτερη περίοδος: Τα έτη 1964-1974 χαρακτηρίστηκαν από την καθιέρωση χρηματοδοτικών κινήτρων, διαχωρισμού των περιφερειών ανάλογα με τον βαθμό ανάπτυξής τους, εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων για υπανάπτυκτες περιοχές, ίδρυση Βιομηχανικών περιοχών κλπ.

Τα έτη 1975-1979 χαρακτηρίστηκαν από την παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών, ενίσχυση των επιχειρήσεων κλπ

Το 1980, ξεκίνησε με την προσπάθεια συντονισμού της Ελληνικής περιφερειακής πολιτικής με την περιφερειακή πολιτική της ΕΟΚ, που κορυφώνεται με την ψήφιση του νόμου 1116, (κύριο χαρακτηριστικό του οποίου είναι η αυξημένη διαφάνεια με τη καθιέρωση των επιδοτήσεων), την εκπόνηση του πρώτου ειδικού «Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης 1981-1985» και την είσπραξη των πρώτων ενισχύσεων από το ΕΤΠΑ και τα πρώτα δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

---

[36] Γ. Βασιλόπουλος, Α. Μπιλά, 1995: 48, 49
[37] Ν. Κόνσολας , 1997: 262-263

Τρίτη περίοδος: Ξεκίνησε με την ψήφιση του νόμου 1262/82, που ενίσχυσε τις αποκεντρωτικές διαδικασίες. Κατά την περίοδο αυτή, έγινε η κατάρτιση του «Πενταετούς προγράμματος 1983-1987», που καθιέρωσε τις αρχές του δημοκρατικού προγραμματισμού και επεσήμανε τα προβλήματα και τις δυνατότητες ανάπτυξης των νομών της χώρας. Στη συνέχεια καταρτίστηκε το «Πενταετές Πρόγραμμα 1988-1992», που η εφαρμογή του δεν έγινε, λόγω των κυβερνητικών αλλαγών της περιόδου εκείνης.

Τέταρτη περίοδος: Ξεκίνησε με την εφαρμογή των ΜΟΠ (1985-1990) και των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, με τα οποία σηματοδοτείται η οριστική ένταξη της Ελληνικής Περιφερειακής Πολιτικής τις διαδικασίες της Περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας.

Αμέσως παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένα χαρακτηριστικά από τα περιφερειακά προγράμματα που καταρτίστηκαν από τη δεκαετία του 1960, μέχρι την περίοδο υλοποίησης των ΜΟΠ. [38]

Όπως αναφέρθηκε, τα πρώτα αναπτυξιακά προγράμματα στην Ελλάδα παρουσιάσθηκαν την δεκαετία του 1960, ενώ μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 έχουμε μόνο πενταετή Εθνικά προγράμματα οικονομικής ανάπτυξης. Στα προγράμματα αυτά υποστηρίζεται ότι η εφαρμογή κάποιας περιφερειακής πολιτικής είναι απαραίτητη για την εξουδετέρωση των εμποδίων που προκαλούν τη μη ισόρροπη ανάπτυξη. Τα προγράμματα αυτά έχουν ως εξής:

1960-1964: Κατά την περίοδο αυτή έγινε η πρώτη προσπάθεια περιφερειακής ανάπτυξης. Έτσι με την εφαρμογή του πρώτου πενταετούς προγράμματος, ιδρύθηκε η κεντρική επιτροπή περιφερειακής ανάπτυξης και η σύσταση των τριών πρώτων υπηρεσιών περιφερειακής ανάπτυξης με έδρες τα Ιωάννινα, την Πάτρα και το Ηράκλειο. Οι επιτροπές αυτές στη συνέχεια και μέχρι το 1970, για το σύνολο της χώρας, αυξήθηκαν σε έξι. Επίσης το 1962, ιδρύθηκε το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), ενώ το 1964 ιδρύθηκε η Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξη (ΕΤΒΑ).

1966-1970: Το πρόγραμμα αυτό συντάχθηκε από το ΚΕΠΕ και έδωσε για πρώτη φορά βαρύτητα στην ανάγκη εφαρμογής ορθολογικής περιφερειακής πολιτικής.

1978-1982: Στο πρόγραμμα αυτό, η επιλογή για την ανάπτυξη των περιφερειών είναι οι μεγάλες και μεσαίες βιομηχανίες.

1981-1985: Αποτελεί το πρώτο καθαρά περιφερειακό πρόγραμμα και έγινε στο πλαίσιο των προδιαγραφών της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης της ΕΟΚ και των ευεργετημάτων που παρείχαν οι ενισχύσεις των κοινοτικών ταμείων.

1983-1987: Το πρόγραμμα αυτό θέτει τις γενικές κατευθύνσεις για την περιφερειακή πολιτική και τις γενικές αρχές για την ανάπτυξη της γεωργίας, της βιομηχανίας, του τουρισμού και των μεταφορών.

Σημειώνεται επίσης, ότι είχε καταρτιστεί ένα πενταετές πρόγραμμα για τα έτη 1968-1972, καθώς και ένα δεκαπενταετές μακροχρόνιο πρόγραμμα για τα έτη 1973-1987, που όμως δεν ενεργοποιήθηκαν ποτέ. Τα προγράμματα αυτά αντιμετώπιζαν

[38] Γ. Βασιλόπουλος, Α. Μπιλά, 1995: 49-58

εναλλακτικές δυνατότητες χωροταξικών αναδιαρθρώσεων που αποτελούσαν παραλλαγές της ιδέας των πόλων ανάπτυξης. Επίσης δεν ενεργοποιήθηκε ποτέ και το επόμενο πενταετές αναπτυξιακό πρόγραμμα 1973-1977, που χώριζε την χώρα σε περιοχές δυναμικές, αναπτυσσόμενες και καθυστερημένες.

Επίσης το πρόγραμμα 1988-1992, [39] δεν προωθήθηκε τελικά για έγκριση στη Βουλή, αλλά αφού τροποποιήθηκε, υποβλήθηκε ως Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1989-1993 στην Κοινότητα, βάση του οποίου εγκρίθηκε το πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Έτσι, το πρόγραμμα 1983-1987 είναι και το τελευταίο εθνικό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε, καθώς από το 1985 έγινε η εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων προγραμμάτων και στη συνέχεια ξεκίνησε η υλοποίηση των ΚΠΣ που σήμαναν και την πλήρη εναρμόνιση της Ελληνικής περιφερειακής πολιτικής με την Κοινοτική περιφερειακή πολιτική.

Πάντως κατά την εκπόνηση των προγραμμάτων, καθ΄ όλη την διάρκεια της περιόδου και πριν την εφαρμογή των ΚΠΣ στην Ελλάδα, η όλη προσπάθεια του προγραμματισμού περιορίστηκε στο στάδιο της κατάρτισης των προγραμμάτων, χωρίς την λειτουργία ενός μηχανισμού εποπτείας και εφαρμογής τους και χωρίς μια κριτική και εμπεριστατωμένη αξιολόγηση (όχι απλή απογραφή της αποτελεσματικότητας του Ελληνικού προγραμματισμού κατά τη μεταπολεμική περίοδο). [40]

Σημειώνεται ότι οι αξιολογήσεις σε διάφορους τομείς στην Ελλάδα, εμφανίζονται σποραδικά μόνο τα τελευταία χρόνια, όταν η Ε.Ε. άρχισε να χρηματοδοτεί προγράμματα ερευνών και δράσης, για τα οποία απαιτούσε τόσο σχεδιασμό, όσο και αποτίμηση της προσπάθειας, με τη λογική ότι ενδιαφερόταν να γνωρίζει αν η οικονομική ενίσχυση, που αποσκοπούσε στον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής κοινωνίας είχε αξιοποιηθεί, αν στην πράξη ανέκυψαν δυσκολίες, που ακριβώς εντοπίζονται, σε ποιους λόγους οφείλονταν, τι θα έπρεπε να γίνει μελλοντικά, ώστε ανάλογες προσπάθειες να στεφθούν με επιτυχία. [41]

2 Περιγραφή του Εθνικού συστήματος προγ/σμού της Περιφερειακής Ανάπτυξης

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, ο περιφερειακός προγραμματισμός στην Ελλάδα ξεκίνησε από τη δεκαετία του 1960, όμως με την ένταξη της χώρας μας στην Ε.Κ., το Εθνικό σύστημα περιφερειακού προγραμματισμού, εντάσσεται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγραμματισμού.

Η διαδικασία του περιφερειακού προγραμματισμού, κανονικά πρέπει να ακολουθεί τρία στάδια: [42]

Διαμόρφωση της Στρατηγικής Περιφερειακής Ανάπτυξης. Κατά το στάδιο αυτό προσδιορίζονται οι νέες αναπτυξιακές συνθήκες στο διεθνές περιβάλλον,

---

[39] Μ. Χριστοφάκης, 2001: 210
[40] ΚΕΠΕ, 1996 Μελέτες 45:84-89
[41] Κ. Κασσιμάτη, Κοινωνικός σχεδιασμός, 2002: 208
[42] Α. Παπαδασκαλόπουλος, Μ. Χριστοφάκης, 2002: 31-36

καταγράφονται οι νέες τάσεις στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, αναλύονται τα χαρακτηριστικά και οι τάσεις του περιφερειακού προβλήματος και λαμβάνονται οι αποφάσεις για τους στρατηγικούς αναπτυξιακούς στόχους.

Διαμόρφωση του Περιφερειακού Προγράμματος. Κατά το στάδιο αυτό προετοιμάζεται το πρόγραμμα και συντονίζεται με τα λοιπά εθνικά τομεακά και περιφερειακά προγράμματα, καθώς και με τις αναπτυξιακές πολιτικές. Ακολουθεί η εκπόνηση του προγράμματος, ο προσδιορισμός των δομών οργάνωσης της εφαρμογής (χρηματοδότηση, διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση, έλεγχος), και η οριστικοποίηση της τελικής μορφής του προγράμματος.

Εφαρμογή του Περιφερειακού Προγράμματος. Κατά το στάδιο αυτό δημοσιοποιούνται τα κριτήρια ένταξης έργων και δράσεων στο πρόγραμμα, μπαίνουν σε λειτουργία οι μηχανισμοί διαχείρισης, παρακολούθησης, πληρωμών, ελέγχων και αξιολόγησης και δημοσιοποιούνται οι παρεμβάσεις του προγράμματος.

Στη χώρα μας, με την εφαρμογή των ΚΠΣ και με δεδομένο τις απαιτητικές διαδικασίες του Γ΄ ΚΠΣ, έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο στάδιο της εφαρμογής του προγράμματος. Αντίθετα, πριν την έναρξη της εφαρμογής των ΚΠΣ, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο στάδιο της διαμόρφωσης του προγράμματος. «Πάντως, υπάρχει ακόμα αρκετός δρόμος στη διαμόρφωση της στρατηγικής της περιφερειακής ανάπτυξης και των αναπτυξιακών προτύπων των περιφερειών, παρά τη σχετική πρόοδο που έχει σημειωθεί μέχρι σήμερα».

Αμέσως παρακάτω αναφέρονται τα όργανα του προγραμματισμού, δηλ. οι φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία κατάρτισης ή έγκρισης των αναπτυξιακών προγραμμάτων (ετήσια και μεσοπρόθεσμα):[43]

Οι κεντρικοί φορείς, όπως τα Υπουργεία κλπ, με συντονιστή το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Τα όργανα αυτά ασκούν την αρμοδιότητά τους σε ολόκληρο τον Εθνικό χώρο και καταρτίζουν τα Εθνικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Περιφερειακά Συμβούλια: Ασκούν την αρμοδιότητά τους στην περιφέρεια και καταρτίζουν τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Νομαρχιακά Συμβούλια: Η αρμοδιότητά τους ασκείται στο Νομό και καταρτίζουν τα Νομαρχιακά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Επαρχιακά Συμβούλια: Το χωρικό επίπεδο της αρμοδιότητάς τους είναι η Επαρχία και καταρτίζουν τα Τοπικά Αναπτυξιακά προγράμματα.

Διοικητικό Συμβούλιο Συμβουλίων Περιοχής: Ασκεί την αρμοδιότητά του στην περιοχή του Νομού και καταρτίζει τα Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Δημοτικά Συμβούλια: Ασκούν την αρμοδιότητά τους στο Δήμο και καταρτίζουν τα Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

Κοινοτικά Συμβούλια: Το χωρικό επίπεδο της αρμοδιότητάς τους είναι η Κοινότητα και καταρτίζουν τα Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα.

---

[43] Ν. Κόνσολας, 1997:289- 290

Βέβαια η διαδικασία του προγραμματισμού δεν περιλαμβάνει μόνο την κατάρτιση ενός προγράμματος, αλλά και επιμέρους άλλες διαδικασίες όπως είναι η εφαρμογή, η διαχείριση, η παρακολούθηση, οι πληρωμές, οι έλεγχοι και η αξιολόγησης του προγράμματος. [44]

Έτσι οι φορείς που εμπλέκονται στο σύνολο των διαδικασιών του προγραμματισμού, ταξινομούνται σε τέσσερις κύριες κατηγορίες:

Φορείς του Δημόσιου Τομέα και του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται η κεντρική Κυβέρνηση και εποπτευόμενοι φορείς (με συντονιστή το ΥΠΟΙΟ), η Γενική Γραμματεία Περιφέρειας (ως κύριος αρμόδιος φορέας), οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι Δήμοι και οι Κοινότητες.

Πανεπιστήμια και φορείς Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης. Στη κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα Πανεπιστήμια, Ινστιτούτα και οι Ερευνητικοί Οργανισμοί.

Φορείς του Ιδιωτικού Τομέα. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι Εταιρίες Μελετών, τα Γραφεία Συμβούλων, οι Σύμβουλοι Αξιολόγησης (ιδιωτική συμμετοχή στην υλοποίηση των παρεμβάσεων).

Κοινωνικοί Φορείς. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα Επιμελητήρια, οι Επαγγελματικές Ενώσεις, οι Συνδικαλιστικοί Φορείς, οι Σύλλογοι και οι μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Ειδικότερα, στη διαδικασία της κατάρτισης και της εφαρμογής των προγραμμάτων, εμπλέκεται το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, ως εποπτεύων φορέας και συντονιστής με τα άλλα περιφερειακά προγράμματα, η Γενική Γραμματεία Περιφέρειας, οι Νομαρχιακές και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις, οι Ερευνητικοί και Τεχνολογικοί Φορείς και οι Κοινωνικοί Φορείς-Εταίροι.

Στη διαδικασία της διαχείρισης, παρακολούθησης, πληρωμών, ελέγχων και αξιολόγησης, εμπλέκονται οι φορείς διαχείρισης, παρακολούθησης, πληρωμών, ελέγχων και αξιολόγησης αντίστοιχα.

Ειδικότερα:

Η Αρχή Διαχείρισης [45] έχει την αρμοδιότητα για τον προγραμματισμό, την επίτευξη της αποτελεσματικότητας και της νομιμότητας της υλοποίησης των προγραμμάτων, ενώ η Αρχή Παρακολούθησης έχει ως αρμοδιότητα την παρακολούθηση της στρατηγικής και των προτεραιοτήτων των προγραμμάτων.

Έτσι έχει συσταθεί μια Αρχή Διαχείρισης και μια Αρχή Παρακολούθησης για το σύνολο του ΚΠΣ, καθώς και μια Αρχή Παρακολούθησης και μια Αρχή Διαχείρισης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ξεχωριστά.

Η Αρχή Πληρωμής έχει την ευθύνη της χρηματοδοτικής ροής των παρεμβάσεων του ΚΠΣ και είναι ένας ενιαίος φορέας για όλα τα προγράμματα του ΚΠΣ και όλα τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

---

[44] Α. Παπαδασκαλόπουλος, Μ. Χριστοφάκης, 2002:34, 35
[45] Ομοίως : 186-189

Ο διαχειριστικός και δημοσιονομικός έλεγχος είναι αρμοδιότητα του κράτους σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την εξασφάλιση της ορθής και αποτελεσματικής χρήσης των πόρων.

Αναφορικά με την αξιολόγηση σημειώνεται ότι στην χώρα μας λειτουργούν περισσότερες από τριάντα εταιρείες συμβούλων [46] που είτε αποκλειστικά είτε μεταξύ άλλων ασχολούνται με μελέτες αξιολόγησης.

Αμέσως παρακάτω περιγράφονται οι διαδικασίες κατά τις βασικές φάσεις προγραμματισμού, στο πλαίσιο της Ε.Ε.: [47]

Αρχικά αποφασίζεται ο προϋπολογισμός των διαρθρωτικών ταμείων και οι κανόνες χρησιμοποίησής τους από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η απόφαση βασίζεται σε πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Στη συνέχεια, κάθε κράτος ή περιφέρεια διαμορφώνει ένα σχέδιο προτάσεων για τις προβληματικές περιοχές ή τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Το σχέδιο αυτό βασίζεται στους θεματικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής και στη διαδικασία κατάρτισής του συμμετέχουν οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, καθώς και εξουσιοδοτημένοι οργανισμοί.

Τα καταρτισθέντα σχέδια υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που συζητά με κάθε κράτος για το περιεχόμενο αυτών των σχεδίων καθώς και για τους πόρους που απαιτούνται για την υλοποίησή τους. Αφού επέλθει συμφωνία μεταξύ των δύο μερών, για το περιεχόμενο των σχεδίων, αυτά εγκρίνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη λαμβάνουν τα πρώτα χρηματικά ποσά για την έναρξη υλοποίησης των προγραμμάτων. Τα σχέδια ονομάζονται ΚΠΣ ή Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού (ΕΕΠ), ανάλογα με το αν χρειάζεται η όχι συμπληρωματική απόφαση της Επιτροπής για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Τα συμπληρώματα προγραμματισμού, δηλαδή οι λεπτομέρειες των προγραμμάτων αποφασίζονται από τις εθνικές ή περιφερειακές αρχές και αποστέλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς ενημέρωσή της. Έτσι ξεκινά το επιχειρησιακό στάδιο των προγραμμάτων.

Στη συνέχεια επιλέγονται τα κατάλληλα έργα δηλ. αυτά που ανταποκρίνονται στους στόχους του προγράμματος, από τη Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος, τα οποία πρέπει να υλοποιηθούν εντός της σχετικής προθεσμίας.

Η πορεία υλοποίησης των προγραμμάτων παρακολουθείται από τις Αρχές Διαχείρισης και Παρακολούθησης, που ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την πορεία των έργων και την αξιοποίηση των σχετικών χρηματικών πόρων. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη αυτή της πορείας και τις μελέτες αξιολόγησης και καταβάλει βαθμιαία τα σχετικά ποσά, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει θεματικές αλλαγές και πληροφορεί για τις νέες Κοινοτικές προτεραιότητες.

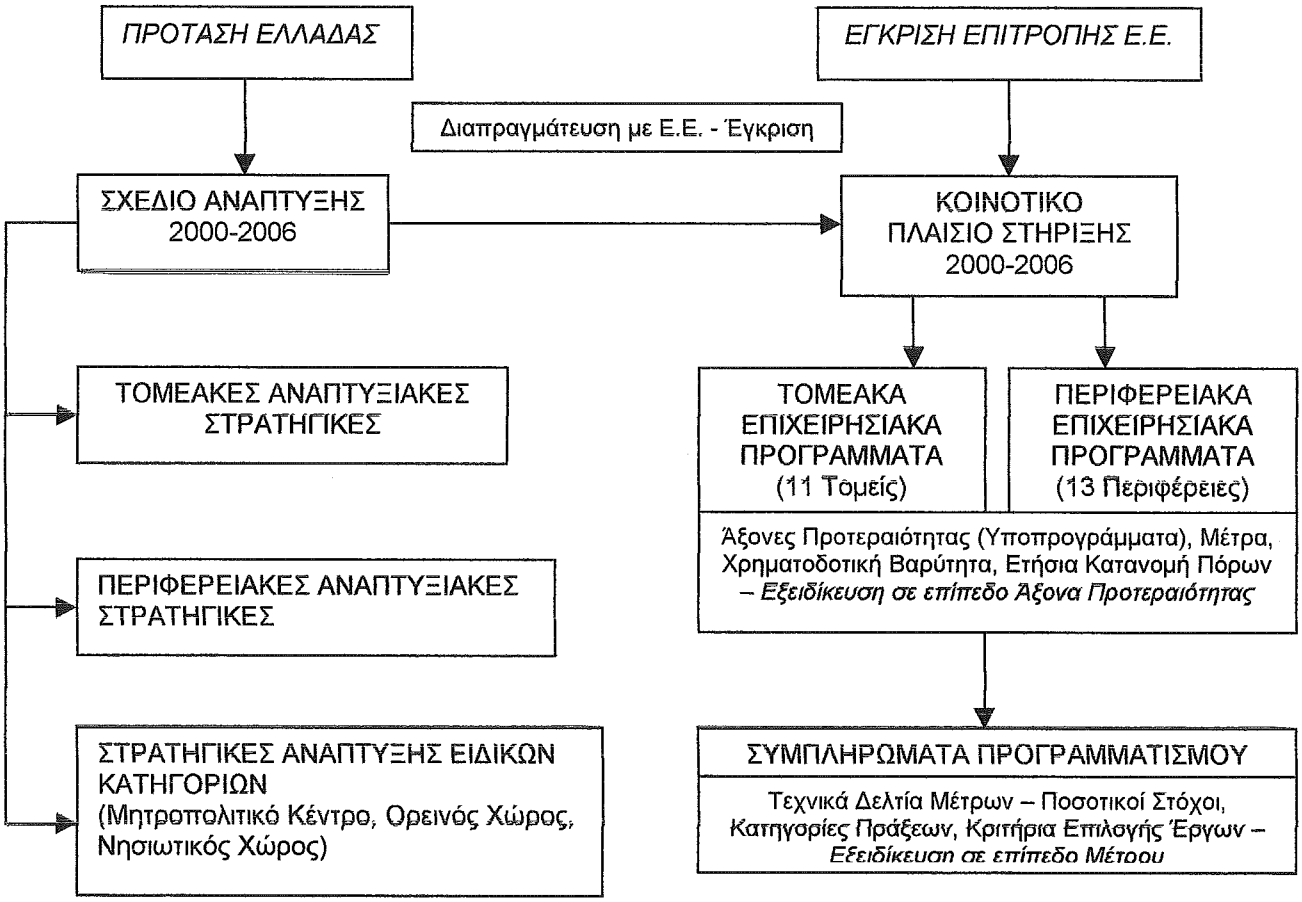
---

[46] Η. Πλασκοβίτης 2004: 17

[47] Στην υπηρεσία των Περιφερειών 2004:18,19

Το Γ΄ ΚΠΣ που υλοποιείται στη χώρα μας για την περίοδο 2000-2006, περιλαμβάνει 24 επιχειρησιακά προγράμματα, από τα οποία τα 11 αφορούν εθνικές τομεακές πολιτικές και τα 13 αποτελούν ολοκληρωμένα αναπτυξιακά προγράμματα, που αντιστοιχούν στις 13 υφιστάμενες Περιφέρειες της Ελλάδας.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί περιγράφεται η διαδικασία έγκρισης και η δομή του Γ΄ ΚΠΣ

Πηγή: Α. Παπαδασκαλόπουλος, Μ. Χριστοφάκης 2002

Για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 και με στόχο τον καλύτερο προγραμματισμό και την ορθότερη κατανομή των πόρων, έχει προταθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης η δημιουργία πέντε νέων Αναπτυξιακών Περιφερειών, καθώς οι περιφέρειες με την σημερινή τους δομή έχουν πολύ μικρό μέγεθος σε σχέση με τις Ευρωπαϊκές περιφέρειες.

Έτσι με την παράλληλη διατήρηση των 13 υφισταμένων περιφερειών, προωθείται η δημιουργία των παρακάτω νέων πέντε περιφερειών:

1) Περιφέρεια Μακεδονίας – Θράκης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

2) Περιφέρεια Θεσσαλίας, Ηπείρου και Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λάρισα.

3) Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, που θα περιλαμβάνει τις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων, με έδρα την Πάτρα.

4) Περιφέρεια Αττικής, με έδρα την Αθήνα.

5) Περιφέρεια Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, που θα περιλαμβάνει τις Περιφέρειες Κρήτης Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, με έδρα το Ηράκλειο.

Οι περιφέρειες αυτές θα αποτελέσουν επιτελεία ενός ευρύτερου περιφερειακού σχεδιασμού περιφερειακής ανάπτυξης, θα έχουν τεχνοκρατική υποδομή και στελέχωση, ενώ όργανα διοίκησής τους θα είναι ο διοικητής και το Περιφερειακό Αναπτυξιακό συμβούλιο (βλ. σχετικό χάρτη στο παράρτημα Ι). [48]

3 Η εξέλιξη της περιφερειακής διαρθρωτικής πολιτικής στην Ελλάδα – στόχοι, αποτελέσματα της εφαρμογής της και περιεχόμενο της διαδικασίας αξιολόγησης.

Όπως προαναφέρθηκε, η άσκηση της περιφερειακής διαρθρωτικής πολιτικής στην Ελλάδα ξεκίνησε ουσιαστικά με την εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων και συνεχίζεται συστηματικά με την εφαρμογή των διαδοχικών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης.

Κατά τα στάδια αυτά και στο πλαίσιο των προβλεπόμενων κανονισμών για την αξιολόγηση των παρεμβάσεων, διαμορφώθηκε η εφαρμογή των διαδικασιών της αξιολόγησης.

Η αξιολόγηση των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, προβλέπεται από τα άρθρα 40,41,42,43 και 44 του Κανονισμού 1260/1999 και διενεργείται με βάση τις μεθοδολογικές κατευθύνσεις που εκδίδουν τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας.

Στην Ελλάδα, η Αξιολόγηση, καθώς επίσης η Στρατηγική και ο Σχεδιασμός των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και ιδιαίτερα του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και λοιπών προγραμμάτων, είναι αρμοδιότητα της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΕΥΣΣΑΑΠ).

Η ΕΥΣΣΑΑΠ υπάγεται στο Γενικό Διευθυντή της Γενικής Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (Διαχειριστική Αρχή του ΚΠΣ). Η Υπηρεσία συστάθηκε ως «Ειδική Υπηρεσία Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Περιφερειακής Πολιτικής και Προγραμμάτων» με την ΚΥΑ 35257/17.10.2001, τελευταία τροποποίηση της οποίας είναι η ΚΥΑ 47533/ΔΙΟΕ1250/2.12.2004

Στην παρούσα ενότητα, εξετάζονται τα στάδια άσκησης της διαρθρωτικής πολιτικής αναφορικά με τους στόχους και τα αποτελέσματά τους, καθώς και η εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης.

---

[48] «Καθημερινή» 16/10/2005 και 18/12/05

3.1 Το Α' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1989-1993, (Α΄ Πακέτο Ντελόρ)

3.1.1 Στόχοι

Το Α΄ ΚΠΣ, γνωστό και ως Α΄ Πακέτο Ντελόρ, περιλαμβάνει στο Εθνικό και Περιφερειακό του σκέλος 12 τομεακά και 13 περιφερειακά προγράμματα (ένα για κάθε μία από τις Ελληνικές περιφέρειες).

Οι στόχοι του προγράμματος, για την υλοποίηση του οποίου διατέθηκαν 15,5 δις ECU (σε τιμές 1989), είναι οι παρακάτω:

- **Εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών**. Ο στόχος αυτός αποσκοπεί στη βελτίωση του δικτύου μεταφορών, της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού, των τηλεπικοινωνιών, την κατασκευή των εγκαταστάσεων διανομής του φυσικού αερίου κλπ

- **Ανάπτυξη της γεωργίας** με την προώθηση διαρθρωτικών μεταβολών.

- **Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων**. Με την υλοποίηση αυτού του στόχου επιδιώκεται ο οικονομικός και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των βιομηχανικών επιχειρήσεων, η επαγγελματική κατάρτιση τόσο των εργαζομένων όσο και των ανέργων, η παροχή κινήτρων για την προώθηση των επενδύσεων, η ενίσχυση της βιομηχανικής υποδομής κλπ.

- **Ενίσχυση του κλάδου του τουρισμού**. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου επιδιώκεται η βελτίωση της τουριστικής υποδομής, η κατάρτιση των εργαζομένων στις τουριστικές επιχειρήσεις, η ενίσχυση της βιομηχανικής υποδομής κλπ.

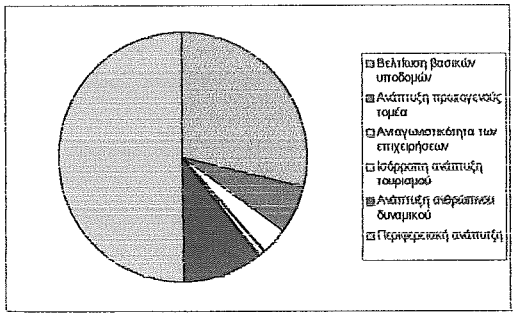
- **Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού**, με στόχο τη βελτίωση της εκπαιδευτικής υποδομής, τη τόνωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων κλπ.

- **Μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.** Με το στόχο αυτό επιδιώκεται η βελτίωση των υποδομών των περιφερειών και η ενίσχυση των προγραμμάτων για τη δημιουργία συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης.

Οι πόροι του προγράμματος για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων κατανεμήθηκαν ως εξής: Βελτίωση βασικών υποδομών 28,8% Ανάπτυξη πρωτογενούς τομέα 6,1%, Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων 3,8%, Ισόρροπη ανάπτυξη τουρισμού 0,8%, Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού 10,2%, Περιφερειακή (ενδογενής ανάπτυξη 50,3%). [49]

Τα αναφερθέντα στοιχεία δείχνουν ότι ο άξονας της Περιφερειακής ανάπτυξης, που περιλαμβάνει τα 13 ΠΕΠ, λαμβάνει το ήμισυ του συνόλου των πόρων του ΚΠΣ (50,3%). Ο επόμενος άξονας που λαμβάνει σημαντικό μέρος των πόρων (28,8%), είναι οι υποδομές, ενώ ακολουθούν οι επόμενοι άξονες, με μικρότερα ποσοστά συμμετοχής στο σύνολο των πόρων του ΚΠΣ.

[49] Κόνσολας, 1997:298-299

Πηγή: Τα παραπάνω δεδομένα

Γενικά η στρατηγική που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα κατά την πρώτη προγραμματική περίοδο, χαρακτηρίστηκε κυρίως από τη διασπορά των διαθέσιμων πόρων σε μικρά έργα υποδομής διάσπαρτα σε ολόκληρη την χώρα.

3.1.2 Αποτελέσματα

Το Α΄ ΚΠΣ είχε σημαντική επίδραση στην αύξηση του ΑΕΠ, που στο τέλος της περιόδου 1989-1993 ήταν κατά 2,5% υψηλότερο, από ότι θα ήταν χωρίς την υλοποίηση του ΚΠΣ. Επίσης σημαντική επίδραση υπήρξε στην τόνωση της απασχόλησης, με την δημιουργία 50.000 νέων θέσεων εργασίας. Έτσι η Ελλάδα διατήρησε το ποσοστό ανεργίας σε χαμηλότερα επίπεδα από τον κοινοτικό μέσο όρο.[50]

Η απορρόφηση των πιστώσεων έφθασε στο ικανοποιητικό επίπεδο του 93% του συνόλου, στο τέλος του 1993, που οφείλεται στην αυξημένη απορρόφηση που πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή των περιφερειακών προγραμμάτων.

Οι επιπτώσεις από την διάθεση των πιστώσεων του προγράμματος στη βιομηχανία δεν ήταν οι αναμενόμενες αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την απλούστευση των σχετικών γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Πάντως πολύ σημαντική και χρήσιμη ήταν η απόκτηση εμπειρίας στην διοίκηση, διαχείριση και αξιολόγηση έργων για την διαχείριση του Β΄ ΚΠΣ.[51]

Γενικά η περίοδος της υλοποίησης του Α΄ ΚΠΣ, [52] χαρακτηρίστηκε από περιφερειακή πολιτική διασποράς μικρών υποδομών, όπως έχει ήδη αναφερθεί και παραπάνω και είχε ως κύριο στόχο την μείωση της υστέρησης των αγροτικών περιοχών της χώρας, αναφορικά με τις βασικές υποδομές διευκόλυνσης της διαβίωσης και στήριξης της οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι τα έργα της περιόδου αφορούν κυρίως την επαρχιακή οδοποιία, τα αρδευτικά έργα, μικρές πολεοδομικές παρεμβάσεις και δίκτυα αποχέτευσης.

Για τη στήριξη των τομέων παραγωγής χρησιμοποιήθηκαν κυρίως υψηλά ποσοστά επιχορήγησης επενδύσεων μέσω του τότε αναπτυξιακού νόμου και των γεωργικών Κανονισμών.

---

[50] Ι. Βαβούρας, Γ. Παπαιωάννου στο «Επιστημονικές μελέτες προς τιμήν του καθηγητού Ν. Κόνσολα», 2005 :352

[51] Ν. Κόνσολας, 1997: 299

[52] Η εξέλιξη και οι προοπτικές της περιφερειακής πολιτικής στην Ελλάδα, Οικονομικός 17/2/2000:8-17

Επίσης υλοποιήθηκαν και δράσεις ελαφράς υποδομής (π.χ. συμβουλευτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και αγρότες), δράσεις κατάρτισης ανέργων και δράσεις έρευνας και τεχνολογίας.

Πάντως ο κύριος στόχος της περιόδου δεν περιελάμβανε παράγοντες όπως παραγωγικότητα, ποιότητα και αειφορία, αλλά αφορούσε κυρίως την ποσοτική επέκταση σε ορισμένους τομείς των δημοσίων και των ιδιωτικών επενδύσεων (μεταφορές, ξενοδοχειακές μονάδες κλπ).

Σημειώνεται ότι ο βαθμός εσωτερικής συνοχής των προγραμμάτων της περιόδου ήταν χαμηλός. Επιπλέον δεν υπήρχε πάντα αντιστοιχία ανάμεσα στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων σε επίπεδο προγράμματος και στην κατανομή της δαπάνης για τα έργα, ενώ χρειάστηκε να γίνουν και σημαντικές τροποποιήσεις του αρχικού σχεδιασμού για την διευκόλυνση της απορρόφησης των σχετικών πόρων και σε βάρος της καινοτομίας και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των προγραμμάτων.

Επίσης κατά την υλοποίηση του προγράμματος, [53]σημειώθηκαν καθυστερήσεις που αφορούσαν κυρίως μεγάλα έργα και οφείλονταν βασικά σε διαδικαστικές δυσχέρειες και καθυστερήσεις (απαλλοτριώσεις), σε ορισμένες αδυναμίες από άποψη ετοιμότητας των προγραμμάτων ή των έργων αυτών όταν εντάχθηκαν στο πρόγραμμα, καθώς και σε αδυναμίες των φορέων που τα είχαν αναλάβει.

Πάντως λαμβανομένου υπ΄ όψη ότι η Ελλάδα δεν είχε προηγούμενη εμπειρία στην κατάρτιση και υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων, μπορεί να ειπωθεί ότι ο ρυθμός υλοποίησης του προγράμματος ήταν ικανοποιητικός και παρουσίασε συνεχή βελτίωση κατά την πορεία της υλοποίησής του.

3.1.3 Περιεχόμενο αξιολόγησης

Με το αναθεωρημένο κανονιστικό πλαίσιο της περιόδου 1989-1993, εισάγεται η διαδικασία της αξιολόγησης, σαν ένα βασικό στοιχείο γα την επεξεργασία και υλοποίηση των διαρθρωτικών πολιτικών.[54] Η έμφαση δόθηκε στην αξιολόγηση των επιπτώσεων, κυρίως στο μακροοικονομικό επίπεδο πριν και μετά την υλοποίηση των ενεργειών.[55]

Το άρθρο 5 του κανονισμού 2052/88, προέβλεπε δύο είδη αξιολόγησης: **την εκ των προτέρων (ex-ante)** και την **εκ των υστέρων (ex-post)** αξιολόγηση: «για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών παρεμβάσεων πραγματοποιείται εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση της κοινοτικής δράσης, ώστε να εκτιμηθούν οι επιδράσεις της σε σχέση με τους στόχους του άρθρου 1 και να αναλυθούν οι επιπτώσεις σε συγκεκριμένα διαρθρωτικά προβλήματα».

Ειδικότερα:

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση αφορά την εκ των προτέρων εκτίμηση, που αναλαμβάνουν τα μέλη με στόχο: 1) την εκτίμηση της συμφωνίας των παρεμβάσεων

---

[53] ΣΠΑ 1994-1999, Παρουσίαση και αξιολόγηση του ΚΠΣ 1989-1993, ΥΠΕΘΟ 1993: 29, 30

[54] Πρώτη προσπάθεια στην αξιολόγηση των διαρθρωτικών πολιτικών αποτέλεσαν τα Μεσογειακά ολοκληρωμένα προγράμματα (ΜΟΠ).

[55] Α. Μπουγάς στο «Τόπος» 1994: 108

με το Κ.Π.Σ., 2) την εκτίμηση της ύπαρξης κατάλληλων δομών εκτέλεσης και διαχείρισης, 3) την εκτίμηση της συνάρθρωσης των διαρθρωτικών παρεμβάσεων με άλλες κοινοτικές πολιτικές, του συνδυασμού των επιδοτήσεων και δανείων, καθώς και την οικονομική τους σκοπιμότητα και βιωσιμότητα.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση αφορά τόσο την κάθε παρέμβαση όσο και το επίπεδο του Κ.Π.Σ.

Σημειώνεται ότι η **εκ των προτέρων** και η **εκ των υστέρων** αξιολόγηση εκτιμούν την αποτελεσματικότητα των ενεργειών σε τρία επίπεδα:[56]

α) Την γενική επίπτωση των ενεργειών στους στόχους που ορίζονται από το άρθρο 130 Α της Συνθήκης της ΕΟΚ και ιδιαίτερα στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην Κοινότητα.

β) Την επίπτωση των ενεργειών σε επίπεδο Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

γ) Την επίπτωση των λειτουργικών παρεμβάσεων (προγράμματα κ.λ.π.).

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του κανονισμού (ΕΟΚ) 4253/88, η αξιολόγηση εντάσσεται στο πλαίσιο της «εταιρικής σχέσης» και για την αποτελεσματικότερη διενέργειά της μπορούν να συμβάλουν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Για την πραγματοποίηση της αξιολόγησης χρησιμοποιούνται στοιχεία που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης, ώστε να εκτιμηθούν οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις των ενεργειών.

Πάντως ο μη καθορισμός μεθόδου,[57] αρμοδιοτήτων και συνεπειών, είχε σαν αποτέλεσμα να είναι ασήμαντη η προσπάθεια αξιολόγησης σε επίπεδο κρατών-μελών κατά την υποβολή των Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Έτσι κατά την περίοδο αυτή η προσπάθεια αξιολόγησης δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς δεν υπήρχε η σχετική εμπειρία και δεν είχε γίνει ακόμα συνείδηση η αναγκαιότητα της εφαρμογής των διαδικασιών της αξιολόγησης.

3.2 Αναθεώρηση του Κανονιστικού Πλαισίου της Ε.Ε. για την περίοδο 1994-1999

Την 20η Ιουλίου 1993, έγινε η αναθεώρηση των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων και εκδόθηκαν έξι νέοι κανονισμοί για να αποτελέσουν το κανονιστικό πλαίσιο της περιόδου 1994-1999.

Οι κανονισμοί αυτοί έχουν ως εξής:

- **Κανονισμός πλαίσιο υπ. αριθμ. 2081/93**, σχετικά με την αποστολή των Διαρθρωτικών Ταμείων

- **Κανονισμός υπ. αριθμ. 2080/93,** που περιλαμβάνει διατάξεις αναφορικά με το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας (ΧΜΠΑ).

---

[56] Ε. Ανδρικοπούλου, 1995: 311

[57] Α. Μπουγάς στο «Τόπος», 1994: 108

- **Κανονισμός υπ. αριθμ. 2082/93**, που αφορά τον συντονισμό των Διαρθρωτικών Ταμείων

- **Κανονισμός υπ. αριθμ. 2083/93**, που αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

- **Κανονισμός υπ. αριθμ. 2084/93**, που αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

- **Κανονισμός υπ. αριθμ. 2085/93,** που αφορά το ΕΓΤΠΕ τμήμα προσανατολισμού

Οι σημαντικότερες αλλαγές [58] των νέων κανονισμών αφορούν την τροποποίηση των στόχων προτεραιότητας, τη σημασία της αρχής της προσθετικότητας, τη διεύρυνση της εταιρικής σχέσης και την επέκταση της σημασίας και των διαδικασιών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση.

Ειδικότερα, οι μεταρρυθμίσεις των κανονισμών έχουν ως εξής: [59]

α) Όπως έχει ήδη αναφερθεί, **οι στόχοι** για την περίοδο 1994-1999 επεκτείνονται σε έξι.

β) **Ο προγραμματισμός των παρεμβάσεων** των Διαρθρωτικών Ταμείων γίνεται για 6 έτη, εκτός από τον στόχο 2 που οργανώνεται σε δύο φάσεις τριών ετών δηλ. 1994-1996 και 1997-1999.

γ) **Η Εταιρική σχέση**. Προβλέπεται η προσφυγή, σε όλα τα στάδια του προγραμματισμού, σε εταιρική σχέση με την συμμετοχή όλων των αρμοδίων αρχών που έχουν ορισθεί από κάθε κράτος μέλος, σε τοπικό περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων.

δ) **Η Αρχή της προσθετικότητας.** Σύμφωνα με αυτή την αρχή, τα κράτη μέλη διατηρούν για κάθε στόχο τις δημόσιες ή εξομοιούμενες διαρθρωτικές δαπάνες τους, τουλάχιστον στο ίδιο επίπεδο με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, λαμβάνοντας υπ΄ όψη τις ειδικές μακροοικονομικές συνθήκες και οικονομικές καταστάσεις.

ε) **Κάθε ΚΠΣ, ΕΠ** (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα) και **ΕΕΠ** (Ενιαίο Έγγραφο Προγραμματισμού), **διαθέτει Επιτροπή Παρακολούθησης**. Η επιτροπή αυτή αποτελείται από αρμοδίους σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο καθώς και από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνέρχεται δυο φορές τον χρόνο.

στ) Αναφορικά με την **αξιολόγηση**, όπως έχει ήδη αναφερθεί και παραπάνω, προβλέπονται **τρία είδη**: Η εκ των προτέρων εκτίμηση, η ενδιάμεση αξιολόγηση και η εκ των υστέρων αξιολόγηση. Οι φάσεις της αξιολόγησης ανήκουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών καθώς και της Επιτροπής. Επίσης οι κανονισμοί προβλέπουν ότι οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε η αξιολόγηση να μπορεί να διεξαχθεί με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο.

---

[58] Ε. Ανδρικοπούλου 1994: 398

[59] Μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων, Συγκριτική Ανάλυση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000-2006.

3.3 Το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999, (Β΄ πακέτο Ντελόρ)

3.3.1 Στόχοι

Το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την Β΄ προγραμματική περίοδο, εγκρίθηκε στις 13 Ιουλίου 1994 και ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε 29.721,3 MECU (τιμές 1994), εκ των οποίων 13.980 MECU (ποσοστό 47% επί του συνόλου των πόρων) αντιπροσωπεύουν τη συμβολή των Διαρθρωτικών Ταμείων και 7.069,9 MECU (23,8 %), τη συνολική εθνική δημόσια δαπάνη. Ο δημόσιος τομέας συμμετέχει με 8.671,4 MECU (29,3%). [60]

Οι στόχοι του Β΄ ΚΠΣ εκφράζονται με τους πέντε αναπτυξιακούς άξονες, που έχουν ως εξής:

- **Επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής** έτσι ώστε να μειωθεί ο περιφερειακός χαρακτήρας της Ελλάδας και να προωθηθεί η εσωτερική της ολοκλήρωση.

- **Παρεμβάσεις για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης**, κυρίως με την υλοποίηση ενεργειών στον τομέα του περιβάλλοντος, του συστήματος υγείας και της αστικής ανάπτυξης (δίκτυο μετρό).

- **Στήριξη της ανάπτυξης του οικονομικού ιστού** με βάση μια φιλόδοξη βιομηχανική πολιτική, που θα έχει ως άξονα τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, του τουρισμού και της αλιείας.

- **Επενδύσεις** με στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την ενίσχυση των δομών της αγοράς.

- **Μείωση των περιφερειακών αναπτυξιακών ανισοτήτων** και άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών. [61]

Οι βαρύτητες των στόχων επί του συνολικού προϋπολογισμού έχουν ως εξής: Υποδομές 27,8 %, ανταγωνιστικότητα 25%, μείωση περιφερειακών ανισοτήτων 25%, ανθρώπινο δυναμικό 12,5% και συνθήκες διαβίωσης 9%.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της Β΄ προγραμματικής περιόδου, οι στρατηγικές επιλογές παρέμειναν κατά ένα μεγάλο μέρος αμετάβλητες, εξαιτίας μια σειράς παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης ενός επαρκούς και αποτελεσματικού μηχανισμού για τον αναπροσανατολισμό του Β΄ ΚΠΣ, υπό το πρίσμα της εμπειρίας και των εξελίξεων στις Ευρωπαϊκές πολιτικές. [62]

3.3.2 Αποτελέσματα

Τα κυριότερα αποτελέσματα από την εφαρμογή του προγράμματος έχουν ως εξής:[63]

- Συνέβαλε στην τόνωση της απασχόλησης, κατά την κατασκευή των έργων και την υλοποίηση των παρεμβάσεων, με τη δημιουργία 60—70 χιλ. νέων θέσεων

[60] Ex-Post Evaluation of the Objective 1, 1994-1999: 4-19
[61] Β΄ ΚΠΣ: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994: 22
[62] Εκ των υστέρων αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ, 2002: 4-20
[63] Σχέδιο ανάπτυξης 2000-2006, Γενικό Μέρος: 1-39, 1-40

απασχόλησης, κατά μέσο όρο, σε ετήσια βάση. Έτσι κατά την περίοδο 1994-1999, η απασχόληση διατηρήθηκε σε υψηλότερο επίπεδο απ΄ ότι θα ήταν, κατά το μέγεθος που αναφέρθηκε.

- Οδήγησε στην επιτάχυνση της οικονομικής ανόδου κατά 0,4-0,6 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο ετησίως, με τη στήριξη της εσωτερικής ζήτησης κατά την κατασκευή έργων και την υλοποίηση των παρεμβάσεων

- Η εισροή των πόρων του ΚΠΣ διευκόλυνε αποφασιστικά τη συναλλαγματική πολιτική, συμβάλλοντας έτσι στη καταπολέμηση του πληθωρισμού.

- Με τις παρεμβάσεις που προαναφέρθηκαν, στηρίχτηκαν τα εισοδήματα, ενώ με ειδικές παρεμβάσεις στηρίχτηκαν τα οικονομικά ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα και οι πιο αδύνατες περιφέρειες.

- Οι πόροι του ΚΠΣ συνέβαλαν στην οικονομική απόδοση του δημιουργηθέντος φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου

Ειδικότερα στους επιμέρους τομείς υπάρχουν τα εξής αποτελέσματα:

- Περιφερειακή οδοποιία: Τόσο το Α΄ ΚΠΣ, όσο και το Β΄ ΚΠΣ, έχουν εμπλουτίσει σε μεγάλο βαθμό το οδικό δίκτυο και οι περαιτέρω προσθήκες θα έχουν φθίνουσα οικονομική απόδοση.

- Ύδρευση – Αποχέτευση - Καθαρισμός λυμάτων: Τα σχετικά έργα του Β΄ ΚΠΣ, έχουν καλύψει τις ανάγκες, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, στα μεσαίου και μεγαλύτερου μεγέθους αστικά κέντρα, καθώς και στα μικρότερα αστικά κέντρα, ιδιαίτερα σε ευαίσθητες τουριστικές περιοχές.

- Κατά την υλοποίηση του Β΄ ΚΠΣ,[64] σημειώθηκαν δυσκολίες σχετικά με τους μηχανισμούς διαχείρισης και υλοποίησης, που δεν ήταν επαρκείς για την αντιμετώπιση παρεμβάσεων αυξημένης κλίμακας. Για την αντιμετώπιση αυτών των δυσκολιών, ελήφθησαν από τις Ελληνικές Αρχές θεσμικά και οργανωτικά μέτρα όπως η δημιουργία της ΜΟΔ, του ΟΠΣ κλπ

Επίσης κατά την περίοδο αυτή ισχύει ο κανόνας «ν+2», σύμφωνα με τον οποίο, οι οικονομικές υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από τον προϋπολογισμό, βάσει της απόφασης για τη χορήγηση της συμμετοχής των Ταμείων πρέπει να έχουν ρυθμισθεί με πληρωμές στο τέλος του δεύτερου έτους, έπειτα από το έτος ανάληψης υποχρέωσης (έτος ν). Έτσι δεν πρέπει να γίνεται η μετατόπιση της απορρόφησης για αργότερα, καθώς υπάρχει ο κίνδυνος για απώλεια κονδυλίων.

Γενικά η περίοδος εφαρμογής του Β΄ ΚΠΣ, χαρακτηρίστηκε από την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής εθνικής εμβέλειας, καθώς και από την προετοιμασία της Ελλάδας για την ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Τέλος πρέπει να σημειωθεί, ότι η εμπειρία που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του Β΄ ΚΠΣ είναι πολύτιμη για την εφαρμογή των παρεμβάσεων της προγραμματικής περιόδου 2000-20006, που έχει πιο αυξημένες απαιτήσεις υλοποίησης των προγραμμάτων και τήρησης των σχετικών κανονισμών.

---

[64] Κείμενο ΚΠΣ 2000-2006: 5,6

3.3.3 Περιεχόμενο της αξιολόγησης

Κατά την περίοδο 1999-1994, οι διαδικασίες αξιολόγησης ενισχύονται από τους αναθεωρημένους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων και προστίθεται η διαδικασία της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Έτσι η παρακολούθηση ενισχύεται με ενδιάμεσες αξιολογήσεις, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες προσαρμογές στα ΚΠΣ και στις παρεμβάσεις κατά τη διάρκεια της υλοποίησής τους. Έτσι οι φάσεις της αξιολόγησης έχουν ως εξής: [65]

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση, που έχει ως στόχο να επηρεάζει τις αποφάσεις κατά την προετοιμασία και την έγκριση των ενεργειών και πρέπει να γίνεται από τα Κράτη-Μέλη.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση, με στόχο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των παρεμβάσεων.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση, με στόχο την εκτίμηση των αποκλίσεων ανάμεσα στις προβλέψεις και τις υλοποιήσεις καθώς και την εκτίμηση των συνολικών επιπτώσεων από την υλοποίηση του προγράμματος, και πραγματοποιείται απολογιστικά από τους Κοινοτικούς φορείς.

Κατά την περίοδο αυτή συστηματοποιείται και διατυπώνεται μια μέθοδος αξιολόγησης και καθορίζονται οι αρχές που την διέπουν, η αποστολή της, οι βασικές συνιστώσες, τα επίπεδα και οι φάσεις εφαρμογής της.

Σύμφωνα με αυτό το μεθοδολογικό πλαίσιο, οι **βασικές αρχές** που πρέπει να διέπουν μια μέθοδο αξιολόγησης είναι:

- **Η εταιρική σχέση,** που αφορά την στενή συνεργασία ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα μέρη.

- **Η αρχή της επικουρικότητας**, σύμφωνα με την οποία οι διάφορες δράσεις είναι συμπληρωματικές των τοπικών δράσεων.

- **Η αρχή της προσθετικότητας**, σύμφωνα με την οποία οι χρηματοδοτήσεις της Ε.Ε. συμπληρώνουν τις εθνικές χρηματοδοτήσεις.

- **Η αρχή της συνυπευθυνότητας**, σύμφωνα με την οποία κάθε ενέργεια της αξιολόγησης αναλαμβάνεται από κοινού από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

- **Η αρχή της διαφάνειας** που αφορά στην ορθολογική και καλή διαχείριση των Κοινοτικών κεφαλαίων.

- **Η αρχή τήρησης των κοινοτικών πολιτικών**, σύμφωνα με την οποία οι χρηματοδοτούμενες ενέργειες, πρέπει να βρίσκονται σε συμφωνία με τις Συνθήκες και τις Κοινοτικές Πολιτικές.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι **κύριες συνιστώσες** της αξιολόγησης, που είναι οι εξής:

---

[65] Δ. Λαγός και Δ. Λιανός στο «Αξιολόγηση επιχειρησιακών προγραμμάτων», 2000: 42-45

- **Η αποτελεσματικότητα**, που ορίζεται από τη σχέση ανάμεσα στα επιτεύγματα /υλοποιήσεις και τους επιδιωκόμενους στόχους, σε μια ορισμένη χρονική στιγμή.

- **Η αποδοτικότητα,** που εκτιμάται από τη σχέση ανάμεσα στα επιτεύγματα και τα χρησιμοποιούμενα μέσα.

- **Η επίπτωση**, που αφορά τα οφέλη (άμεσα και έμμεσα) από την υλοποίηση των προγραμμάτων σε σχέση με τους στόχους.

- **Η εσωτερική συνοχή**, που ορίζει τη σχέση ανάμεσα στους στόχους και τις ενέργειες καθώς και τη μεταξύ τους συνέργεια.

- **Η εξωτερική συνοχή**, που αφορά τη συμβατότητα ανάμεσα στις ενέργειες και τις παράλληλες Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές.

Τέλος η αξιολόγηση περιλαμβάνει **τρία επίπεδα**: [66]

- **Το μικροοικονομικό επίπεδο**, που συνδέεται με τις λειτουργικές παρεμβάσεις όπως προγράμματα, μεγάλα έργα κλπ,

- Το **επίπεδο των ΚΠΣ** και

- **Το μακροοικονομικό επίπεδο,** που μετρά την εξέλιξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας.

Στη χώρα μας, για όλα τα ΠΕΠ της περιόδου εκπονήθηκαν και υποβλήθηκαν εκ των προτέρων αξιολογήσεις κατά τη φάση των διαπραγματεύσεων με την Ε.Ε. και οι Σύμβουλοι αξιολόγησης των ΠΕΠ έχουν υποβάλει όλες τις προβλεπόμενες από τη σύμβαση εκθέσεις τους, δηλ: [67]

- Την Αναγνωριστική έκθεση, που αφορά κυρίως τη διαμόρφωση και καταγραφή της βάσης αξιολόγησης, καθώς και μια αρχική ανάλυση, καταγραφή συμπερασμάτων και εκτιμήσεων σύμφωνα με στοιχεία μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου 1996.

-Την Ενδιάμεση έκθεση, που αφορά κυρίως την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του προγράμματος, καθώς και την ανάλυση της καταλληλότητας της στρατηγικής.

- Την Τρίτη έκθεση, που περιλαμβάνει μια πρώτη ανάλυση των επιπτώσεων από την υλοποίηση των παρεμβάσεων κυρίως στον τομέα της απασχόλησης, κριτική ανάλυση της εφαρμογής των κοινοτικών πολιτικών, καθώς και απολογισμό της προόδου αναφορικά με τις μεθόδους εφαρμογής και υλοποίησης των προγραμμάτων. Η έκθεση βασίζεται σε στοιχεία μέχρι τέλους 1997.

- Την Τέταρτη έκθεση, που είναι επικαιροποίηση της προηγούμενης και με βάση στοιχεία μέχρι τέλους Ιουνίου 1998.

Ειδικότερα σε συνεργασία με τη Γενική Δ/νση XVI της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πραγματοποιήθηκε η εκπόνηση των προδιαγραφών του έργου της αξιολόγησης, σε

---

[66] Γετίμης, Καυκαλάς, στο «Τόπος», 1994 : 8

[67] Γ. Φίρμπας στο «Αξιολόγηση επιχειρησιακών προγραμμάτων», 2000: 33,34

πρώτο στάδιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης που ανατέθηκε για τα ΠΕΠ στους αξιολογητές της περιόδου 1989-1993 και στη συνέχεια της τρέχουσας (1996) αξιολόγησης, που ανατέθηκε ύστερα από προκήρυξη ανοιχτού διαγωνισμού και επιλογή μεταξύ 75 υποψηφιοτήτων.

Το 1997, ανατέθηκε, ύστερα από διαγωνισμό και η αξιολόγηση του ΚΠΣ. Επίσης εντός των ετών 1997 - 1998, ανατέθηκαν με τις ίδιες διαδικασίες και σε συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία και οι αξιολογήσεις των υπολοίπων προγραμμάτων και Κοινοτικών πρωτοβουλιών. Σημειώνεται ότι με τις τελευταίες αναθέσεις, σημειώθηκαν καθυστερήσεις, που οφείλονταν στον μεγάλο αριθμό αναθέσεων, της διαφορετικότητας του αντικειμένου, των προβλημάτων απόκτησης συναντίληψης των θεμάτων, νομικών και άλλων εμποδίων κλπ. Τέλος το 2002, πραγματοποιήθηκε η εκ των υστέρων αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ.

Αμέσως παρακάτω παρουσιάζονται εν συντομία εκθέσεις αξιολόγησης που έχουν δημοσιευτεί στην Ελλάδα για το Β΄ ΚΠΣ:

1) **Εκ των προτέρων** αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ (έχει ενσωματωθεί στο Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1994-1999).

Η αξιολόγηση αυτή αφορά τον προσδιορισμό των επιπτώσεων και των αποτελεσμάτων σε μακροοικονομικό επίπεδο, σε επίπεδο τομέων, καθώς και την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προτεινόμενων προγραμμάτων: βιομηχανία, τουρισμός, ενέργεια, υγεία –πρόνοια - ασφάλεια, εκπαίδευση – πολιτισμός - αθλητισμός.

Για την διερεύνηση της αξιολόγησης έγινε σύγκριση της πορείας του ΑΕΠ, της απασχόλησης και της ανεργίας και των επιμέρους τομέων τόσο με βάση τα στοιχεία της υλοποίησης του ΚΠΣ, όσο και χωρίς την εφαρμογή του προγράμματος.

Συμπερασματικά, ο αξιολογητής είχε εκτιμήσει τη θετική επίδραση του Β΄ ΚΠΣ, συνοδευόμενο από τα αναγκαία οικονομικά μέτρα, στην επίτευξη των μεσοπρόθεσμων μακροοικονομικών στόχων, που θεσπίστηκαν με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Αναφορικά με το ΑΕΠ, είχε γίνει πρόβλεψη για αύξησή του κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερο, απ΄ ότι θα ήταν χωρίς την υλοποίηση του ΚΠΣ. Επίσης είχε προβλεφθεί θετική επίδραση στην απασχόληση, με ποσοστό ανεργίας κατά 1,2% μικρότερο, απ΄ ότι θα ήταν χωρίς την υλοποίηση του ΚΠΣ.

2) **Likely Effects of CSF 1994-99 on Greek Economy, ΚΕΠΕ, 1995.**

Σε αυτή τη μελέτη έγινε μια εκ των προτέρων εκτίμηση των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων επιδράσεων του Β΄ ΚΠΣ στην Ελλάδα. Η εκτίμηση αυτή βασίστηκε σε ένα μακροοικονομικό μοντέλο τεσσάρων τομέων που παρουσιάζει τις κύριες αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στις συνιστώσες της προσφοράς και της ζήτησης και επίσης συνέδεσε την εσωτερική με την διεθνή οικονομική ανάπτυξη.

Ειδικότερα στη μελέτη περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Σύντομη επισκόπηση των προβλημάτων της Ελληνικής οικονομίας κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια, καθώς και των πολιτικών που έχουν ακολουθηθεί σε αυτή την περίοδο.

- Περιγραφή του μοντέλου στο οποίο στηρίζεται η εκ των προτέρων εκτίμηση και προσδιορισμός των υποθέσεων με τις οποίες έγινε η πρόβλεψη για την περίοδο 1991-2010.

- Παρουσίαση των δράσεων του ΚΠΣ και των κυρίων παρεμβάσεων που διευκολύνουν την εκτίμηση των μακροοικονομικών επιδράσεων. Στη συνέχεια το μοντέλο εφαρμόστηκε σε κάθε παρέμβαση, κάτω από εναλλακτικές υποθέσεις επιδράσεων προσφοράς και ζήτησης.

- Προτάσεις της ανάλυσης, που συνοψίζονται στο παρακάτω κύριο συμπέρασμα: «Μπορεί να επιτευχθεί σταθερή αύξηση στην ανάπτυξη, στη δραστηριότητα και στην απασχόληση, μόνο με την επίδραση εξωτερικών οικονομιών. Σε διαφορετική περίπτωση θα υπάρχει μία προσωρινή ανάπτυξη και μόνο για το διάστημα της περιόδου υλοποίησης». Επίσης ο αξιολογητής παρουσίασε τα μέτρα που θα πρέπει οι αρμόδιες αρχές να εφαρμόσουν, προκειμένου να επιτευχθούν οι επιδράσεις των εξωτερικών οικονομιών. Τα μέτρα αυτά αφορούν τις υποδομές, την εκπαίδευση, την έρευνα και τεχνολογία, την υγεία κλπ.

Τέλος, ο αξιολογητής σημειώνει ότι η ανάλυση της έκθεσης είχε προσωρινό χαρακτήρα, καθώς υπήρχαν περιορισμοί στο μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε. Έτσι το μοντέλο αυτό θα πρέπει να επανεξεταστεί, να βελτιωθεί και να συμπεριληφθούν σε αυτό οι επιδράσεις κρίσιμων τομέων όπως το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης, το περιβάλλον και ο τομέας της ενέργειας.

3) **Μελέτη αξιολόγησης των ΠΕΠ του ΚΠΣ 1994-1999, ΚΕΠΕ Εκθέσεις 28, (1997).**

Η αξιολόγηση των ΠΕΠ που υποστηρίχτηκε από την ομάδα μελέτης του ΚΕΠΕ, πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή μιας πρότυπης μεθοδολογικής προσέγγισης, μέσα σε ένα πλαίσιο κριτηρίων ποιοτικής αξιολόγησης που αναλύεται σε τρία επίπεδα:

-Α΄ επίπεδο ανάλυσης: Έχει ως στόχο τον έλεγχο της πληρότητας του ΠΕΠ για τη διαπίστωση τυχόν αδυναμιών ή παραλείψεων.

- Β΄ επίπεδο ανάλυσης: Εξετάζει το συνολικό περιεχόμενο και τη δομή του ΠΕΠ.

- Γ' επίπεδο ανάλυσης: Στοχεύει σε ειδική συγκριτική ανάλυση των στοιχείων του ΠΕΠ.

Στην έκθεση περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Αναλύσεις θεμάτων ολοκληρωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης από την Διεθνή βιβλιογραφία (μεθοδολογία κλπ)

- Κριτική ανάλυση της Περιφερειακής πολιτικής σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.

- Πλαίσιο σύγκρισης του Ελληνικού ΚΠΣ καθώς και των ΠΕΠ με εκείνα των χωρών του στόχου 1 της Ε.Ε.

- Αξιολόγηση του κάθε ΠΕΠ σύμφωνα με τη μεθοδολογία που προαναφέρθηκε.

Τέλος τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η μελέτη συνοψίζονται ως εξής:

- Δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα ΣΠΑ, ΚΠΣ και ΠΕΠ των δύο περιόδων 1989-1993 και 1994-1999. Υπάρχουν βέβαια διαφορές ανάμεσα στους πόρους και στη βαρύτητα που δίδεται σε διάφορους τομείς, όμως η γενική αναπτυξιακή προσέγγιση και δομή παρουσιάζει ομοιότητες.

- Από τη συγκριτική θεώρηση του περιεχομένου των ΣΠΑ και ΚΠΣ προκύπτουν τα εξής: Αναφορικά με την ανάλυση και διάγνωση προβλημάτων, τα ΣΠΑ παρουσιάζουν πιο πλήρεις αναλύσεις έστω και χωρίς διαβαθμίσεις / ιεραρχήσεις της σημασίας των προβλημάτων. Όσον αφορά την διατύπωση αναπτυξιακών στρατηγικών και στόχων η έλλειψη σχετικής σαφήνειας εμφανίζεται μεγαλύτερη στο ΚΠΣ. Τέλος αναφορικά με την διαμόρφωση αξόνων στρατηγικής, υπάρχει μεγαλύτερη σύμπτωση μεταξύ ΣΠΑ και ΚΠΣ, ως προς τους προτεινόμενους άξονες πολιτικής και τα μέσα παρέμβασης.

- Αναφορικά με την πληρότητα του κάθε ΠΕΠ σε σχέση με τις προδιαγραφές της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαπιστώνεται μη πλήρης τήρηση των προδιαγραφών ή ελλείψεις ως προς το περιεχόμενο και την πληρότητα της αναμενόμενης πληροφόρησης. Δεν φαίνεται να υπάρχει ουσιαστική ανάλυση των αιτιών των προβλημάτων που παρατίθενται, η και ιεράρχηση του μεγέθους και της έντασής τους. Γενικά πάντως διαπιστώνεται η ύπαρξη συμβατότητας ανάμεσα στους στρατηγικούς στόχους και τους άξονες πολιτικής ή υποπρογραμμάτων και μέτρων. Επίσης διαπιστώνονται διαφορές μεταξύ των ΠΕΠ, αλλά και μέσα στο ίδιο το ΠΕΠ αναφορικά με την πληρότητα και τη διασπορά των μέτρων μιας κατηγορίας παρέμβασης σε διαφορετικά υποπρογράμματα.

- Τέλος η Έκθεση παρουσιάζει προτάσεις για κάθε ένα από τα 13 ΠΕΠ, με στόχο μια αποτελεσματικότερη διάρθρωση των Περιφερειακών Προγραμμάτων, καθώς και άλλους παράγοντες που πρέπει να συνεκτιμηθούν για την λήψη σχετικών αποφάσεων.

4) **"Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για την Ελλάδα 1994-1999: Πρώτη Έκθεση αξιολόγησης (επικαιροποιημένη έκδοση)", ΚΕΠΕ - REMACO, Μάρτιος 1998.**

Στόχος αυτής της έκθεσης είναι η συνοπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης της υλοποίησης του Β΄ ΚΠΣ. Αποτελείται από το Γενικό Μέρος και τα δύο Τεύχη του Ειδικού Μέρους που συνυποβλήθηκαν σε συνέχεια ανάλογων προκαταρκτικών εκθέσεων στις 31/10 και 10/12/1997.

Η έκθεση περιλαμβάνει τα παρακάτω:

- Τη συνολική πορεία εκτέλεσης του ΚΠΣ, συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου Συνοχής και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, καθώς και την πορεία εκτέλεσής του σε σχέση με τις πηγές χρηματοδότησης, δηλ. τα διαρθρωτικά ταμεία.

- Την πορεία εκτέλεσης ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Εθνικού Σκέλους και την πορεία εκτέλεσης των ΠΕΠ

- Τα πιθανά μακροοικονομικά αποτελέσματα του Β΄ ΚΠΣ με ειδικότερη μνεία στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και τα πιθανά αποτελέσματα σε σχέση με τους στόχους της περιφερειακής ανάπτυξης.

- Την καταλληλότητα του αρχικού σχεδιασμού

- Τα προβλήματα της διαδικασίας εφαρμογής του προγράμματος και τις λύσεις που επιδιώχθηκαν για την αντιμετώπισή τους.

- Τα κριτήρια για τη λήψη αποφάσεων αναθεώρησης του προγράμματος

- Παρατηρήσεις σχετικές με το ρόλο του Γ΄ ΚΠΣ, ως συνέχεια του Β΄ ΚΠΣ.

Η αξιολόγηση, βασίστηκε κυρίως στη διερεύνηση του βαθμού απορρόφησης και υλοποίησης της πορείας του προγράμματος, καθώς και στη σύγκριση των εξελίξεων στην περίπτωση που δεν υπήρχε το ΚΠΣ, με αυτές που πραγματοποιούνται με την υλοποίηση του ΚΠΣ.

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο αξιολογητής, συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Η πορεία απορρόφησης, εκτιμήθηκε ως ικανοποιητική, με κριτήριο ολοκλήρωσης του προγράμματος το 2001. Όμως με κριτήριο το τέλος του 1999, η πορεία εκτέλεσης, μέχρι το τέλος 1997, θεωρήθηκε ως καθυστερημένη.

- Η συμβολή του ΚΠΣ στην αύξηση του ΑΕΠ, εκτιμήθηκε ότι μπορεί να οδηγήσει σε αύξησή του από 4,6 έως και 5,4 εκατοστιαίες μονάδες περίπου, ανάλογα με την χρονική κλιμάκωση της εφαρμογής του.

- Όσον αφορά την συνολική αύξηση της απασχόλησης, θεωρήθηκε ότι ακολουθεί τη χρονική κλιμάκωση της εφαρμογής του ΚΠΣ. Έτσι στα έτη 1997-2000, ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας, εκτιμήθηκε ότι φθάνει τις 120.000-130.000 (γύρω στο 2,8-3% του εργατικού δυναμικού).

- Η πληροφορική βάση για την αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ ως συνόλου, εκτιμήθηκε ότι παρουσιάζει σοβαρά κενά και αδυναμίες, όσον αφορά το φυσικό αντικείμενο και υπογραμμίστηκε η ανάγκη συνέχισης της προσπάθειας, ώστε οι εκθέσεις αξιολόγησης να έχουν κοινό παρονομαστή για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για συνολικότερες εκτιμήσεις.

5) **"Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για την Ελλάδα 1994-1999: Δεύτερη Έκθεση αξιολόγησης", ΚΕΠΕ - REMACO, Σεπτέμβριος 1998.**

Η έκθεση αυτή, που αποτελείται από το Γενικό Μέρος, δύο τμήματα Ειδικού Μέρους και δύο Παραρτήματα, υποβλήθηκε σε συνέχεια αναλόγων Εκθέσεων που υποβλήθηκαν σε προκαταρκτική μορφή στις 31/10 και στις 10/12/1997 και σε αναθεωρημένη μορφή το Μάρτιο του 1998.

Η έκθεση περιλαμβάνει τις ίδιες ενότητες που περιλαμβάνει και η παραπάνω πρώτη έκθεση αξιολόγησης, που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο 1998.

Για την πραγματοποίηση της αξιολόγησης, χρησιμοποιήθηκαν κυρίως δείκτες απορρόφησης και δείκτες υλοποίησης της πορείας του προγράμματος.

Σύμφωνα με τον αξιολογητή, η συμβολή του ΚΠΣ στην αύξηση της απασχόλησης και της οικονομικής δραστηριότητας ήταν σημαντική, ενώ αναφορικά με τις επιδράσεις από την πλευρά της προσφοράς, επισημάνθηκε ότι αυτές θα αρχίσουν να γίνονται αισθητές προς το τέλος της περιόδου εφαρμογής.

Τονίστηκε πάντως, ότι θα έπρεπε να δοθεί έμφαση στην πλήρη αξιοποίηση των πόρων, όχι μόνο με υψηλό βαθμό απορρόφησης, αλλά και με την αποτελεσματικότερη δυνατή χρησιμοποίησή τους, ώστε να αποτελέσει το Β΄ ΚΠΣ ουσιαστικό μοχλό ανάπτυξης της Ελλάδας και σταθερής σύγκλισης με τις άλλες χώρες της Ε.Ε.

Αναφορικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης, εντοπίστηκαν προβλήματα, όπως έχει ήδη αναφερθεί και στην προηγούμενη έκθεση, που συνίστανται κυρίως στα εξής: η πληροφοριακή βάση του ΚΠΣ, σαν σύνολο, όπως διαμορφώθηκε από τα στοιχεία των επιμέρους αξιολογητών των Ε.Π. του ΚΠΣ, παρουσίασε κενά και αδυναμίες, όπως είναι οι ελλείψεις σε εκθέσεις ενδιάμεσης αξιολόγησης σε Ε.Π. και ΠΕΠ. Στο σημείο αυτό ας σημειωθεί ότι οι εκθέσεις αυτές αποτελούν προϋπόθεση για την αξιολόγηση του ΚΠΣ ως σύνολο.

Επιπλέον, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου υπήρχαν εκθέσεις ενδιάμεσης αξιολόγησης, το υλικό τους ήταν δύσκολο να συντεθεί, καθώς ανεξάρτητα από την ποιότητα της κάθε έκθεσης, υπήρχε διαφορά στην προσέγγιση από έκθεση σε έκθεση. Το πρόβλημα αυτό παρατηρήθηκε ακόμα και σε περιπτώσεις διαδοχικών εκθέσεων που αναφέρονταν στο ίδιο θέμα.

Επίσης πρόβλημα για τη σύνθεση των επιμέρους εκθέσεων, αποτέλεσε η διαφορετική χρονική στιγμή έκδοσης και αναφοράς τους, που δημιούργησε αδυναμία ομοιόμορφης και συνολικής εικόνας ακόμα και για τα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, δημιουργήθηκε κεντρική πληροφοριακή υποδομή αξιολόγησης, χρησιμοποιώντας ως βάση αναφοράς των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα μηνιαία δελτία προόδου των Ε.Π.

Αναφορικά με τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων, επισημάνθηκε ότι αυτά έγιναν ακόμη πιο έντονα εξαιτίας κυρίως τριών κατηγοριών παραγόντων: α) την ανεπαρκή προετοιμασία της εφαρμογής των παρεμβάσεων (με την έννοια των κατάλληλων μελετών και πιλοτικών εφαρμογών). Σημειώνεται ότι τα προβλήματα αυτά γίνονταν ακόμα πιο έντονα όταν τα έργα είχαν σύνθετο και πολύπλοκο χαρακτήρα, β) τις αδυναμίες της κρατικής μηχανής να φέρει σε πέρας την εφαρμογή ακόμα και για περιπτώσεις που η προετοιμασία ήταν ικανοποιητική και γ) τις εκάστοτε επικρατούσες αντικειμενικές συνθήκες, με την έννοια των δυσχερειών που προκαλούνταν από τις οικονομικές, φυσικές και κοινωνικοπολιτικές συνθήκες.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, ενισχύθηκαν οι υφιστάμενοι φορείς με επιτελικές υπηρεσίες διαφόρων ειδών (π.χ. ΜΟΔ, Σύμβουλοι Αξιολόγησης, Σύμβουλοι Διαχείρισης, Τεχνικοί Σύμβουλοι κλπ), υποκαταστάθηκαν υφιστάμενοι φορείς σε προσωρινή η μονιμότερη βάση (π.χ. συστάθηκαν Ανώνυμες Εταιρίες για την ανάληψη της εφαρμογής ενός μεγάλου έργου κλπ). Επίσης εφαρμόστηκαν ειδικά νομοθετήματα θεσμικού χαρακτήρα (π.χ. νέο καθεστώς παραγωγής δημοσίων έργων κλπ) και νέες οργανωτικές ρυθμίσεις στα πλαίσια του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου (π.χ. εγκύκλιοι, οδηγίες κλπ).

6) **"Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για την Ελλάδα 1994-1999: Τρίτη Έκθεση αξιολόγησης", ΚΕΠΕ - REMACO, Ιούλιος 1999.**

Η έκθεση αναφέρεται στο διάστημα που μεσολάβησε από την προηγούμενη έκθεση (Σεπτέμβριος 1998), χωρίς να είναι δυνατόν να διατυπωθούν γενικότερα απολογιστικά συμπεράσματα, (παρά μόνο ενδεικτικά και σε λίγες περιπτώσεις) και έχει ως στόχο τη συνοπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης της πορείας εκτέλεσης του ΚΠΣ ΙΙ. Παρουσιάζεται στα δύο τμήματά του ειδικού μέρους και στα παραρτήματα Ι και ΙΙ, που συνυποβάλλονται ως συνέχεια της πρώτης έκθεσης που υποβλήθηκε σε προκαταρκτική μορφή στις 31/10 και σε τελική μορφή στις 10/12/97 και της δεύτερης έκθεσης που υποβλήθηκε το Σεπτέμβριο 1998.

Η έκθεση αναφέρεται στις εξής δράσεις του ΚΠΣ ΙΙ:

α) Στη συνολική πορεία εκτέλεσής του ΚΠΣ, συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου Συνοχής και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.

β) Στην πορεία εκτέλεσης κατά Επιχειρησιακό πρόγραμμα του Εθνικού Σκέλους και στην πορεία εκτέλεσης των ΠΕΠ.

γ) Στα πιθανά μακροοικονομικά αποτελέσματά του, με ειδικότερη μνεία στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης καθώς και στα πιθανά αποτελέσματα σε σχέση με τους στόχους της Περιφερειακής Ανάπτυξης.

δ) Στα προβλήματα εφαρμογής του και στις λύσεις που επιδιώχθηκαν για την αντιμετώπισής τους.

ε) Σε παρατηρήσεις σχετικά με το ρόλο του ΚΠΣ ΙΙΙ, ως συνέχεια του ΚΠΣ ΙΙ.

Για την σχετική ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν δείκτες υλοποίησης, απορρόφησης, καθώς και σενάρια ολοκλήρωσης του ΚΠΣ ΙΙ.

Τα κυριότερα συμπεράσματα που κατέληξε ο αξιολογητής έχουν ως εξής:

- Μέχρι 31/3/99 είχε υλοποιηθεί το 57,6% του συνολικού κόστους, το 59,3% της δημόσιας δαπάνης και μόνο το 49,7% της προγραμματισμένης ιδιωτικής συμμετοχής.

- Η συμμετοχή του ΚΠΣ στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης ήταν σημαντική, παρά των καθυστερήσεων που σημειώθηκαν στην πορεία υλοποίησης.

- Γενικά και σύμφωνα με τα σενάρια που εξετάσθηκαν κατά την ανάλυση, τα μελλοντικά οφέλη από το ΚΠΣ, διαφέρουν ανάλογα με την ταχύτητα της υλοποίησής του.

7) **Εκ των υστέρων αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ.**

Πραγματοποιήθηκε από την European Enterprise Organisation (EEO Group S.A.), το 2002 και έχει ως κύριο στόχο την εκτίμηση της υλοποίησης του γενικού προγράμματος, καθώς και τις αξιολογήσεις των επιμέρους προγραμμάτων. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού έχουν χρησιμοποιηθεί μελέτες περιπτώσεων διαφορετικών προγραμμάτων.

Ειδικότερα στην έκθεση περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Εκτίμηση της επίδρασης, αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των διαρθρωτικών πόρων, στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ελλάδας σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

- Καθορισμός της προστιθέμενης αξίας στην Ελλάδα, από τις διαρθρωτικές επενδύσεις.

- Προσδιορισμός της εμπειρίας που αποκτήθηκε κατά την περίοδο 1994-1999, που σχετίζεται τόσο με την προγραμματική περίοδο 2000-2006, όσο και με τους διαρθρωτικούς πόρους μετά το 2006, στο πλαίσιο της διεύρυνσης.

Τα βασικά συμπεράσματα της αξιολόγησης έχουν ως εξής:

- Ο σχεδιασμός του ΚΠΣ, χαρακτηρίστηκε από σαφή οριοθέτηση των στρατηγικών στόχων. Όμως οι επιχειρησιακοί στόχοι σε επίπεδο Επιχειρησιακών προγραμμάτων δεν ήταν σε όλες τις περιπτώσεις ποσοτικοποιημένοι με κατάλληλους δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων. Έτσι σημειώθηκε δυσκολία ποσοτικοποίησης του ΚΠΣ σε επίπεδο προτεραιοτήτων και δυσχέρειες σε συγκριτικές θεωρήσεις μεταξύ των προγραμμάτων.

- Οι βασικές στρατηγικές επιλογές παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητες κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, γεγονός που οφείλεται μεταξύ των άλλων και στην έλλειψη ενός αποτελεσματικού μηχανισμού υπεύθυνου για το στρατηγικό αναπροσανατολισμό του ΚΠΣ. Πάντως οι στρατηγικοί στόχοι της προγραμματικής περιόδου έχουν σε μεγάλο βαθμό υλοποιηθεί.

- Αναφορικά με την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων, για την εκτίμηση της οποίας εξετάσθηκε δείγμα 10 μεγάλων έργων υποδομής, ο αξιολογητής έκρινε ότι κυμάνθηκε σε μέτρια επίπεδα.

- Γενικά το ΚΠΣ άσκησε αξιόλογη επιρροή στην προώθηση σημαντικών αλλαγών σε επίπεδο πολιτικών και πρακτικών, κυρίως στους τομείς περιβάλλοντος, ενέργειας, δημόσιας διοίκησης και δημόσιων υποδομών.

- Αξιολογώντας το σύστημα διαχείρισης και εφαρμογής, ο αξιολογητής εκτίμησε ότι οι Ελληνικές αρμόδιες αρχές παρουσίασαν ανεπάρκεια ή δυσκολία στην απαιτούμενη ανταπόκριση στις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου των Διαρθρωτικών Ταμείων. Πάντως υπογραμμίστηκε η σημασία της εισαγωγής των σύγχρονων οργανωτικών δομών και διαχειριστικών εργαλείων στις δημόσιες υπηρεσίες.

- Αναφορικά με την συμβολή του ΚΠΣ στην οικονομική συνοχή, εκτιμήθηκε ως αποφασιστική, όμως δεν υπάρχουν αξιόλογα αποτελέσματα στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής.

- Η επίδραση του ΚΠΣ στο ΑΕΠ φάνηκε πολύ ενθαρρυντική, καθώς σύμφωνα με τα αποτελέσματα των μακροοικονομικών μοντέλων προσομοίωσης, υπάρχει αύξηση στο ΑΕΠ κατά 12% το 1999, πάνω από το ποσοστό που αναμενόταν χωρίς τις συνεισφορές από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

- Σχετικά με την απορρόφηση των πόρων, ο αξιολογητής επισήμανε ότι η Ελλάδα αντιμετώπισε με επιτυχία την «πρόκληση της απορρόφησης» στο πλαίσιο του ΚΠΣ ΙΙ. Ως σημαντικότεροι παράγοντες που επηρέασαν θετικά την πορεία του Β΄ ΚΠΣ, αναφέρονται η σύσταση νέων δομών παρακολούθησης, η υποχρεωτική κατάρτιση των Τεχνικών Δελτίων, η εκπόνηση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η θέσπιση νέου νομοθετικού πλαισίου για τα δημόσια έργα. Αντίθετα οι παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά την υλοποίηση του Β΄ ΚΠΣ, είναι η δρομολόγηση ακατάλληλων ή ανώριμων έργων, που στην πορεία απεντάχθησαν, η έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών αξιολόγησης έργων με συγκεκριμένα κριτήρια, η ανεπάρκεια στο σχεδιασμό διαδικασιών παρακολούθησης και υλοποίησης, καθώς και η ανορθολογική κατανομή των πόρων.

3.3.4 Σύνοψη υλοποίησης Α΄ και Β΄ ΚΠΣ

Η περίοδος της υλοποίησης του Α΄ ΚΠΣ, χαρακτηρίστηκε από περιφερειακή πολιτική διασποράς μικρών υποδομών και είχε ως κύριο στόχο την μείωση της υστέρησης των αγροτικών περιοχών της χώρας.

Πάντως λαμβανομένου υπ΄ όψη ότι η Ελλάδα δεν είχε προηγούμενη εμπειρία στην κατάρτιση και υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων, μπορεί να ειπωθεί ότι ο ρυθμός υλοποίησης του προγράμματος ήταν ικανοποιητικός και παρουσίασε συνεχή βελτίωση κατά την πορεία της υλοποίησής του.

Σχετικά με την εφαρμογή της αξιολόγησης, σημειώνεται ότι δεν υπήρχε η σχετική εμπειρία και δεν είχε αρχίσει ακόμα η συστηματική εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Β΄ ΚΠΣ, υλοποιήθηκαν κυρίως μεγάλα έργα εθνικής εμβέλειας, τονώθηκε η οικονομική δραστηριότητα και η απασχόληση της χώρας και σημειώθηκε ικανοποιητική πορεία απορρόφησης των πόρων. Σοβαρή υστέρηση στην απορρόφηση παρουσιάστηκε μόνο κατά το 1994, καθώς οι υπηρεσίες εφαρμογής ήταν ακόμη επιφορτισμένες με σημαντικό έργο προκειμένου να ολοκληρωθεί το Α΄ ΚΠΣ.

Αναφορικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης, που άρχισαν να εφαρμόζονται πιο συστηματικά από την προγραμματική περίοδο 1994-1999 και έπειτα, έχει επισημανθεί, από την επισκόπηση των εκθέσεων αξιολόγησης, ότι η πληροφορική βάση για την αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ ως συνόλου, παρουσίασε κενά και αδυναμίες, όπως ελλείψεις σε ενδιάμεσες εκθέσεις αξιολόγησης σε Ε.Π. και Π.Ε.Π. και έχει εκτιμηθεί η ανάγκη, οι εκθέσεις αξιολόγησης να έχουν κοινό παρονομαστή για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για συνολικότερες εκτιμήσεις.

Όσον αφορά την πληρότητα του κάθε ΠΕΠ, σε σχέση με τις προδιαγραφές της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, έχει διαπιστωθεί μη πλήρης τήρηση των προδιαγραφών ή ελλείψεις ως προς το περιεχόμενο και την πληρότητα της αναμενόμενης πληροφόρησης

Αναφορικά με τα βασικά προβλήματα που παρουσιάστηκαν στην πορεία υλοποίησης του Β΄ ΚΠΣ, οι εκθέσεις επισημαίνουν κυρίως τα παρακάτω: ανεπαρκή προετοιμασία της εφαρμογής των παρεμβάσεων, με την έννοια των κατάλληλων μελετών και πιλοτικών εφαρμογών, αδυναμία της κρατικής μηχανής να φέρει σε πέρας την

εφαρμογή ακόμη και στις περιπτώσεις όπου η προετοιμασία ήταν ικανοποιητική, καθώς και αντίξοες, σε μερικές περιπτώσεις, οικονομικές, κοινωνικοπολιτικές και φυσικές συνθήκες.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και την αναπλήρωση των κενών, ενισχύθηκαν οι υφιστάμενοι φορείς με επιτελικές υπηρεσίες διαφόρων ειδών (π.χ. ΜΟΔ, Σύμβουλοι Αξιολόγησης, Σύμβουλοι Διαχείρισης, Τεχνικοί Σύμβουλοι κλπ), υποκαταστάθηκαν υφιστάμενοι φορείς σε προσωρινή η μονιμότερη βάση (π.χ. συστάθηκαν Ανώνυμες Εταιρίες για την ανάληψη της εφαρμογής ενός μεγάλου έργου, ενδιάμεσοι φορείς για την πραγματοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων κλπ). Επίσης εφαρμόστηκαν ειδικά νομοθετήματα θεσμικού χαρακτήρα (π.χ. νέο καθεστώς παραγωγής δημοσίων έργων κλπ) και νέες οργανωτικές ρυθμίσεις στα πλαίσια του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου (π.χ. εγκύκλιοι, οδηγίες κλπ).

Πάντως, πρέπει να σημειωθεί, ότι η ανάγκη αποτελεσματικού χειρισμού και αντιμετώπισης των αδυναμιών κατά την υλοποίηση των μεγάλων έργων υποδομής, επιτάχυνε τον εκσυγχρονισμό και τον εξορθολογισμό των μηχανισμών και των διαδικασιών εφαρμογής.

Τέλος, η εμπειρία που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του Β΄ ΚΠΣ υπήρξε πολύτιμη για την εφαρμογή των παρεμβάσεων της προγραμματικής περιόδου 2000-20006, που έχει πιο αυξημένες απαιτήσεις υλοποίησης των προγραμμάτων και τήρησης των σχετικών κανονισμών.

3.4 Αναθεώρηση Κανονιστικού Πλαισίου της Ε.Ε. για την περίοδο 2000-2006

Στις 24 και 25 Μαρτίου 1999, ενεκρίθη στο Βερολίνο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το σχέδιο των νέων κανονισμών για την περίοδο 2000-2006, στο πλαίσιο «του Προγράμματος Δράσης 2000».

Το πλαίσιο των νέων κανονισμών περιλαμβάνει ένα νέο γενικό κανονισμό που αφορά τις κοινές αρχές των Διαρθρωτικών Ταμείων και κανονισμούς που αφορούν το κάθε Ταμείο ξεχωριστά. Ειδικότερα οι νέοι κανονισμοί για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο έχουν ως εξής:

- **Κανονισμός 1260/1999**, περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία

- **Κανονισμός 1784/1999**, που αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο (ΕΚΤ)

-**Κανονισμός 1275/1999,** που αφορά τον Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)

-**Κανονισμός 1783/1999**, που αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

-**Κανονισμός 1263/1999**, που αφορά το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)

Αμέσως παρακάτω παρατίθενται τα **βασικότερα στοιχεία της μεταρρύθμισης**, που αναφέρονται στα παρακάτω:[68]

α) **Στόχοι.** Όπως έχει ήδη αναφερθεί και παραπάνω, οι στόχοι για την περίοδο αυτή γίνονται τρεις.

β) **Προγραμματισμός.** Η περίοδος προγραμματισμού για τους στόχους 1, 2 και 3 θα έχει διάρκεια επτά ετών. Επιπλέον, ο προγραμματισμός θα μπορεί να προσαρμοστεί στο μέσον της περιόδου, ύστερα από την ενδιάμεση αξιολόγηση και την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης.

Σημειώνεται ότι προγραμματισμός της περιόδου περιλαμβάνει τις δύο παρακάτω καινοτομίες: 1) Μετά την έκδοση των κανονισμών για τα Διαρθρωτικά ταμεία, η Επιτροπή εγκρίνει τυπικά τις κατευθύνσεις της με τις κοινοτικές προτεραιότητες για όλους τους στόχους (1,2 και 3). Στη συνέχεια, τα κράτη καταρτίζουν τα σχέδιά τους και θα συμφωνήσουν με την Επιτροπή τα ΚΠΣ, τα ΕΠ και τα ΕΕΠ, τα οποία καλύπτουν τους στρατηγικούς άξονες, τα διατιθέμενα κονδύλια και τους τρόπους υλοποίησης. Πάντως, τα ΕΠ και τα ΕΕΠ, δεν θα περιλαμβάνουν πλέον τις λεπτομέρειες των χρηματοδοτούμενων μέτρων όπως περιλαμβάνονται στα προγράμματα της περιόδου 1994-1999, 2) Μετά την έγκριση των ΕΠ και των ΕΕΠ, τα κράτη μέλη ή οι αρμόδιες περιφέρειες θα εγκρίνουν για κάθε πρόγραμμα ένα νέο συμπληρωματικό έγγραφο προγραμματισμού που καθορίζει κυρίως τους δικαιούχους και την κατανομή των κονδυλίων στα διάφορα προβλεπόμενα μέτρα.

Στόχος των δύο καινοτομιών είναι η εξασφάλιση σαφέστερης κατανομής των αρμοδιοτήτων και η ενίσχυση της αρχής της επικουρικότητας: η Επιτροπή είναι εγγυήτρια των στρατηγικών προτεραιοτήτων, αλλά η διαχείριση των προγραμμάτων αποκεντρώνεται σε μεγαλύτερο βαθμό.

γ) **Η εταιρική σχέση διευρύνεται** έτσι ώστε να συμπεριλάβει τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και τους άλλους αρμοδίους οργανισμούς. Η εταιρική σχέση θα πρέπει να αφορά στην προετοιμασία, χρηματοδότηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

δ) Τ**α κράτη μέλη θα πρέπει να ορίζουν για κάθε πρόγραμμα μια και μόνο Αρχή Διαχείρισης,** της οποίας τα καθήκοντα θα καλύπτουν την υλοποίηση, τη διαχείριση σε καθημερινή βάση και την διατύπωση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος. Προβλέπεται επίσης από τον κανονισμό ότι η Αρχή Διαχείρισης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εξετάζουν τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο τα αποτελέσματα του προηγούμενου έτους. Μετά από αυτή την εξέταση, η Επιτροπή διαβιβάζει στην Αρχή διαχείρισης παρατηρήσεις ή συστάσεις για τη βελτίωση της υλοποίησης.

ε) Αναφορικά με την παρακολούθηση, προβλέπεται ότι η **προεδρία των Επιτροπών Παρακολούθησης ασκείται από εκπρόσωπο του κράτους μέλους ή της Αρχής Διαχείρισης.** Ο ρόλος των Επιτροπών Παρακολούθησης διευρύνεται, καθώς παρέχεται στις Επιτροπές η δυνατότητα να εκφράζουν τη συναίνεσή τους για τα συμπληρωματικά προγράμματα, προτού αυτά διαβιβαστούν στην Επιτροπή και

[68] Μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων, Συγκριτική ανάλυση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999.

εγκρίνουν κάθε τροποποίηση των προγραμμάτων ή των συμπληρωματικών προγραμμάτων. Έτσι οι αρμοδιότητες κάθε παράγοντα καθορίζονται ως ακολούθως:

- *Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή* έχει την αρμοδιότητα της αποτελεσματικής και στρατηγικής παρακολούθησης των προτεραιοτήτων του προγράμματος.

- *Η Αρχή Διαχείρισης* έχει την αρμοδιότητα της διασφάλισης της συμμόρφωσης προς τις συμφωνίες που έχουν συναφθεί με την Επιτροπή και τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Παρακολούθησης.

- *Η Επιτροπή παρακολούθησης* έχει την αρμοδιότητα της παρακολούθησης της στρατηγικής και την ενδεχόμενη αναθεώρησή της.

Εξαιτίας της μεγαλύτερης αποκέντρωσης των προγραμμάτων, ο κανονισμός προβλέπει τον καθορισμό δεικτών παρακολούθησης, καθώς και την υποβολή ετήσιας εκτέλεσης για κάθε πρόγραμμα που θα εγγυάται την ποιότητα των διαθεσίμων στοιχείων και επιτρέπει την παρακολούθηση σε κοινοτικό επίπεδο.

στ) **Αξιολόγηση**. Σύμφωνα με τον κανονισμό 1260/99, προβλέπονται τα τρία είδη αξιολόγησης και διευκρινίζεται επακριβώς τόσο το περιεχόμενο του κάθε επιπέδου ξεχωριστά όσο και το ποιος θα έχει την αρμοδιότητα διεξαγωγής τους (βλ. παρακάτω ενότητα 3.5.3).

3.5 Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, 2000-2006, (Γ΄ Πακέτο PRODI).

3.5.1 Στρατηγική

Η στρατηγική του Γ΄ ΚΠΣ, που αναφέρεται αμέσως παρακάτω, προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσω 24 Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, εκ των οποίων τα 11 αφορούν Εθνικές Τομεακές Πολιτικές και τα 13 αποτελούν ολοκληρωμένα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Προγράμματα, ένα για κάθε μία Περιφέρεια της Ελλάδας. Τα 13 ΠΕΠ υλοποιούνται στο πλαίσιο του άξονα για την περιφερειακή ανάπτυξη, που αποτελεί τον έβδομο άξονα του προγράμματος. Η περίοδος προγραμματισμού είναι επταετής (2000-2006), ενώ η περίοδος υλοποίησης και επιλεξιμότητας των σχετικών δαπανών είναι εννέα χρόνια (2000-2008).

Οι άξονες προτεραιότητας του προγράμματος είναι: 1) Ανθρώπινοι Πόροι, 2) Μεταφορές, 3) Ανταγωνιστικότητα, 4) Ανάπτυξη της Υπαίθρου και Αλιεία, 5) Ποιότητα ζωής, 6) Κοινωνία της Πληροφορίας, 7) Περιφερειακή Ανάπτυξη.

Τα **βασικά σημεία της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΚΠΣ**, που καθορίστηκε ύστερα από συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Ελληνικών Αρχών είναι τα εξής:

- **Η αύξηση της παραγωγικότητας**, που αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράγοντα για την προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας και την τόνωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας.

- **Οι επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών**, που θα διευκολύνουν κα θα βελτιώσουν την προσβασιμότητα στις αγορές των Βαλκανίων και της Κεντρικής Ευρώπης, τις δυνατότητες εσωτερικών διασυνδέσεων και θα αυξήσουν τις ευκαιρίες στον

εσωτερικό ανταγωνισμό και το εμπόριο. Επίσης έμφαση θα δοθεί και σε επενδύσεις σε άλλες υποδομές με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη.

- **Ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού τομέα** (περιλαμβανομένου του τουρισμού και της γεωργίας), κυρίως μέσω της τόνωσης της έρευνας και τεχνολογίας.

- **Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο,** μέσω της βελτίωσης των συστημάτων εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, της ενίσχυσης των δράσεων που σχετίζονται με την Κοινωνία της Πληροφορίας και της τόνωσης της διαδικασίας διάχυσης της τεχνολογικής καινοτομίας.

- **Η ισόρροπη αειφόρος ανάπτυξη όλης της χώρας.**

- **Η τόνωση της οικονομίας** που βασίζεται στη γνώση και βελτίωση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της Ελλάδας, στους τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία, καθώς και αναβάθμιση της ποιότητας και της ενσωματωμένης γνώσης για προϊόντα παραδοσιακών κυρίως τομέων.

- **Η έμφαση σε θέματα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και σε θέματα υγείας.**

- **Η προώθηση ίσων ευκαιριών** μεταξύ ανδρών και γυναικών με την διαμόρφωση μιας στρατηγικής ισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα.

Το σύνολο των πόρων από το ΚΠΣ της τρέχουσας περιόδου, συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου συνοχής, ανέρχεται σε 51,14 δις Ευρώ (όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα), καθιστώντας το Γ΄ ΚΠΣ ως το μεγαλύτερο πολυετές πρόγραμμα έργων – δράσεων της χώρας μέχρι σήμερα.

Σύνολο πόρων Γ΄ ΚΠΣ

(σε δισεκατομμύρια ευρώ)

	ΚΠΣ 2000 - 2006	Ταμείο Συνοχής (*)	ΣΥΝΟΛΟ
Κοινοτική Συμμετοχή	22,71	3,32	26,03
Εθνική Συμμετοχή	11,56	1,97	13,53
Σύνολο Δημόσιας Δαπάνης	34,27	5,29	39,56
Ενδεικτική Ιδιωτική Συμμετοχή	10,48	1,10	11,58
ΣΥΝΟΛΟ	**44,75**	**6,39**	**51,14**

(*) τα στοιχεία που αναφέρονται στο Ταμείο Συνοχής αφορούν τιμές 2004 και είναι πιθανόν να αναθεωρηθούν.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών[69]

Οι πόροι αυτοί αναμένεται να οδηγήσουν σε πραγματική σύγκλιση με τις υπόλοιπες οικονομίες των κρατών μελών, να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των αναγκών κυρίως στους τομείς των υποδομών, της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων και της παραγωγικότητας.

[69] www.hellaskps.gr

3.5.2 Αποτελέσματα

Στο πρόγραμμα έχει ήδη γίνει μια αναθεώρηση τον Δεκέμβριο του 2004 καθώς και μια δεύτερη αναθεώρηση τον Οκτώβριο του 2005, λαμβάνοντας υπ΄ όψη τις εκτιμήσεις χρονικής υστέρησης επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων σε ορισμένους τομείς, καθώς επίσης και τους πόρους που απελευθερώνονται στα επί επιμέρους προγράμματα, λόγω εφαρμογής διαφόρων ενεργειών που αποβλέπουν στην εξυγίανση και την επιτάχυνση σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες της Διαχειριστικής Αρχής του ΚΠΣ.

Σύμφωνα με στοιχεία προόδου που έχουν καταχωρηθεί στο ΟΠΣ, μέχρι 15/11/05, έχει δεσμευθεί, με αποφάσεις ένταξης, το 82,3%, της συνολικής δημόσιας δαπάνης του Γ΄ ΚΠΣ. Το ποσοστό αυτό, συμπεριλαμβανομένων και των αποθεματικών προγραμματισμού και επίδοσης, αντιστοιχεί σε 28,8 δις Ευρώ. Η δημόσια δαπάνη των ενταγμένων έργων, για τα οποία έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ανέρχεται σε 19,4 δις Ευρώ και αντιστοιχεί στο 56% των πόρων της αναθεωρημένης δημόσιας δαπάνης του ΚΠΣ. Σημειώνεται επίσης ότι έχουν απορροφηθεί 12,3 δις Ευρώ δημόσιας δαπάνης, ποσό που αντιστοιχεί σε 35,3% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΚΠΣ (βλ. παράρτημα Ι πίνακα με απορροφητικότητα των Ε.Π.). [70]

Η εκτίμηση των πρώτων αποτελεσμάτων και προβλέψεων των Μακροοικονομικών επιπτώσεων των παρεμβάσεων του Γ΄ ΚΠΣ, με βάση μια μελέτη από το Τεχνικό Πανεπιστήμιο της Konstanz, δίνει τα παρακάτω αποτελέσματα: [71]

- ΑΕΠ: Αναμένεται μέση ετήσια αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,4% από τη βάση της μη κοινοτικής χρηματοδότησης.

- Για το σχηματισμό κεφαλαίου αναμένεται αύξηση κατά 8,1% απ΄ ότι χωρίς τις παρεμβάσεις.

- Απασχόληση: Αναμένεται δημιουργία 100.000 θέσεων εργασίας, που αντιστοιχούν σε 2,5% του απασχολούμενου πληθυσμού στην Ελλάδα.

Προβλήματα που έχουν εντοπιστεί από την μέχρι σήμερα εμπειρία στην πορεία υλοποίησης των παρεμβάσεων συνίστανται σε παράγοντες όπως: [72]

- Μεγάλος αριθμός Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης.
- Το πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων (ΠΔΕ) δεν λειτουργεί ως ενιαίο αναπτυξιακό πρόγραμμα, με συνέπεια να αποδυναμώνεται η αποτελεσματικότητά του.
- Μεγάλος αριθμός τελικών δικαιούχων

---

[70] 8η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΚΠΣ 2000-2006, ΥΠΕΘΟ.
[71] Ι. Βαβούρας, Γ. Παπαιωάννου στο «Επιστημονικές μελέτες προς τιμήν του Καθηγητού Ν. Κόνσολα», 2005:364, 365
[72] Ν. Κόνσολας, Τάσεις 2006

- Οι καινοτόμες δράσεις δεν εξειδικεύονται και επομένως δεν προωθείται η πραγμάτωσή τους.

3.5.3 Περιεχόμενο της αξιολόγησης

Τα στάδια της αξιολόγησης για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις της περιόδου 2000-2006, που προσδιορίζονται στον κανονισμό 1260/99 (άρθρα 40-44) έχουν ως εξής:

- **Εκ των προτέρων αξιολόγηση**

1) Η εκ των προτέρων αξιολόγηση των σχεδίων, παρεμβάσεων και συμπληρωμάτων προγραμματισμού.

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση διεξάγεται στο επίπεδο του σχεδίου και των προγραμμάτων συμπεριλαμβανομένου του συμπληρώματος προγραμματισμού, (αποτελεί ευθύνη των αρμοδίων αρχών η προετοιμασία των προαναφερθέντων) και αφορά τα παρακάτω:

α) την ανάλυση των αποτελεσμάτων των προηγούμενων αξιολογήσεων, β) την ανάλυση των ισχυρών και των αδύνατων σημείων, καθώς και του δυναμικού των περιοχών ή/και των τομέων παρέμβασης, γ) την εκτίμηση του λόγου ύπαρξης και της συνοχής της προτεινόμενης στρατηγικής, δ) την ποσοτικοποίηση των προτεραιοτήτων και των στόχων, ε) την ανάλυση των αναμενόμενων επιπτώσεων και την αιτιολόγηση της πολιτικής και στ) την ποιότητα των μηχανισμών εφαρμογής.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στην αξιολόγηση των ανθρώπινων πόρων, καθώς και στη συνοχή με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση και τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση, την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της προώθησης ίσων ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 3 του Καν. 1260/1999, η Επιτροπή εκτιμά τα σχέδια σε συνάρτηση με τους στόχους του κανονισμού, με τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 41.

2) Η αξιολόγηση των έργων

α) Μεγάλα έργα, με συνολικό κόστος άνω των 50 εκατομ. Ευρώ: Οι αιτήσεις συνδρομής από το ΕΤΠΑ, σχετικά με αυτά τα έργα, θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 26 παρ. 1 του ως άνω αναφερομένου κανονισμού. Επίσης υπογραμμίζεται ιδιαίτερα η ανάγκη πραγματοποίησης αναλύσεων κόστους-οφέλους που να καλύπτουν την χρηματοοικονομική και κοινωνικοοικονομική ανάλυση, καθώς και την ανάλυση κινδύνων και βιωσιμότητας του έργου. Επιπλέον αξιολογείται η επίπτωση στην απασχόληση και το περιβάλλον σύμφωνα με το σημείο ζ της παραγράφου 1 του άρθρου 26. Επίσης σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, η Επιτροπή ΕΚ-πριν την επιβεβαίωση ή την τροποποίηση του ποσοστού συμμετοχής – εκτιμά το έργο συμβουλευόμενη αν κριθεί αναγκαίο, την ΕΤΕπ.

β) Έργα με κόστος μικρότερο των 50 εκατομ. Ευρώ: Τα έργα αυτά αποτελούν αντικείμενο κατάλληλης αξιολόγησης εκ μέρους των αρμοδίων αρχών του κράτους μέλους βάσει διαφανών κριτηρίων και διαδικασιών.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τα έργα υποδομής, απαιτείται η εξέτασή τους ως προς την παραγωγή (η μη) σημαντικών εσόδων, σύμφωνα με το άρθρο 29 (παράγραφος 4) του Κανονισμού 1260/99. Οι βασικές διαδικασίες σχετικά με την τεκμηρίωση του ποσοστού της Κοινοτικής συμμετοχής, καθορίζονται σε σχετική εγκύκλιο της Διαχειριστικής Αρχής του ΚΠΣ.

- **Η ενδιάμεση αξιολόγηση (άρθρο 42 του κανονισμού 1260/99)**

Η ενδιάμεση αξιολόγηση έχει ουσιαστικά ως στόχο να τροφοδοτήσει το ΚΠΣ και τα προγράμματα, στο μέσο της περιόδου υλοποίησής του, με τις ενδεχόμενες απαραίτητες προσαρμογές και να προσφέρει στοιχεία για την εκτίμηση της απόδοσης των παρεμβάσεων.

Διεξάγεται στο επίπεδο του ΚΠΣ και των επιμέρους επιχειρησιακών του προγραμμάτων, υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής του Ε.Π. σε συνεργασία με την διαχειριστική αρχή του ΚΠΣ και την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης.

Στοχεύει, βάσει των πρώτων αποτελεσμάτων, στην εξέταση της ορθότητας και των προοπτικών υλοποίησης των στόχων. Αξιολογεί επίσης τη χρήση των πιστώσεων, καθώς και την εξέλιξη της παρακολούθησης και της υλοποίησης. Η ενδιάμεση αξιολόγηση περιλαμβάνει μια κριτική ανάλυση με βάση τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν στα πλαίσια της παρακολούθησης και άλλων πηγών που χρησιμοποιήθηκαν. Αποφαίνεται επίσης για την ορθότητα και την αιτιολόγηση των ενδεχομένων προσαρμογών σε σχέση με τους αρχικά ποσοτικοποιημένους στόχους.

Πραγματοποιείται από ανεξάρτητο αξιολογητή και υποβάλλεται στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΚΠΣ/Ε.Π πριν διαβιβαστεί στην Επιτροπή ΕΚ, το αργότερο την 31/12/2003. Οι ανεξάρτητοι αξιολογητές οφείλουν να σεβαστούν, κατά την επεξεργασία, το απόρρητο των δεδομένων παρακολούθησης στα οποία έχουν πρόσβαση. Η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της ενδιάμεσης αξιολόγησης απαιτεί την προηγούμενη συμφωνία της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 3 του κανονισμού 1260/1999, η Επιτροπή εξετάζει την ορθότητα και την ποιότητα της αξιολόγησης βάσει των κριτηρίων που έχουν εκ των προτέρων συμφωνηθεί με το κράτος μέλος σε εταιρική βάση, ενόψει της αναθεώρησης των παρεμβάσεων και της χορήγησης του αποθεματικού επίδοσης.

Η επικαιροποίηση της ενδιάμεσης αξιολόγησης γίνεται υπό την μορφή ενός πρώτου απολογισμού το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2005. Έγκειται στο κράτος μέλος να αποφασίσει εάν για δικούς του λόγους και ανάγκες, θα προβεί σε αξιολογήσεις πέραν των δύο υποχρεωτικών βάσει του κανονισμού, που αναφέρθηκαν προηγουμένως (ενδιάμεση και πρώτου απολογισμού).

Για την τήρηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τον κανονισμό, την εξασφάλιση αποτελεσματικών και χρήσιμων αξιολογήσεων και την ανάδραση αυτών με τις παρεμβάσεις, είναι σκόπιμη η λειτουργία μιας εθνικής επιτροπής αξιολόγησης, καθώς και ο ορισμός ενός υπευθύνου για την αξιολόγηση στα πλαίσια της διαχειριστικής αρχής κάθε Ε.Π.

Επίσης στο πλαίσιο της διαχειριστικής αρχής του ΚΠΣ, μια διοικητική δομή αρμόδια για την αξιολόγηση είναι αναγκαία για το συντονισμό και τη συνολική οργάνωση της

αξιολόγησης, τη μέριμνα για την ποιότητα και την ορθότητα των δεδομένων, τη σύνθεση των αποτελεσμάτων σε εθνικό επίπεδο προς ένταξη σε ετήσιες ή ad hoc εκθέσεις καθώς και την εκτίμηση της ανάδρασης της αξιολόγησης. Επίσης θα αποτελέσει τον συνομιλητή μεταξύ εθνικών και κοινοτικών αρχών στα θέματα της αξιολόγησης. [73]

- **Εκ των υστέρων αξιολόγηση**

Η *εκ των υστέρων αξιολόγηση αφορά τις παρεμβάσεις και είναι αρμοδιότητα της* Επιτροπής ΕΚ, σε συνεργασία με το κράτος μέλος και τη διαχειριστική αρχή. Πραγματοποιείται από ανεξάρτητους αξιολογητές και πρέπει να ολοκληρωθεί το αργότερο τρία έτη μετά το τέλος της προγραμματικής περιόδου.

Η διεξαγωγή της βασίζεται σε μεθοδολογικές προτάσεις της Επιτροπής, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη. Στόχο έχει την ανάλυση σχετικά με τη χρήση των πόρων, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων και των επιπτώσεών τους, καθώς και τη χρησιμότητα και διάρκεια αυτών.

Αμέσως παρακάτω θα αναφερθεί το βασικό περιεχόμενο της εκ των προτέρων και της ενδιάμεσης αξιολόγησης, με βάση τις προδιαγραφές του μεθοδολογικού πλαισίου του Γ΄ ΚΠΣ:

***Βασικές συνιστώσες της εκ των προτέρων αξιολόγησης*:** [74]

-Ανάλυση προηγούμενων αποτελεσμάτων αξιολόγησης. Οι προηγούμενες αξιολογήσεις καλύπτουν πολλές φορές τα ίδια περίπου θέματα και είδη ενεργειών, καθώς πολλές πολιτικές δεν παρουσιάζουν μεγάλη διαφοροποίηση στα διάφορα προγράμματα από έτος σε έτος. Έτσι οι προηγούμενες αξιολογήσεις αποτελούν σημαντική πηγή χρήσιμων σχετικών στοιχείων, που μπορούν να αξιοποιηθούν και σε επόμενες αξιολογήσεις.

- Ανάλυση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των αδυναμιών και του δυναμικού του κράτους, της Περιφέρειας ή του συγκεκριμένου τομέα. Στην εκ των προτέρων αξιολόγηση, πρέπει να αναλύονται τα παραπάνω θέματα, καθώς κάθε χώρα, περιφέρεια ή τομέας χαρακτηρίζονται από τις δικές τους δυνατότητες, αδυναμίες, ευκαιρίες η απειλές.

- Εκτίμηση της λογικής και της συνολικής συνοχής της στρατηγικής. Η εκ των προτέρων αξιολόγηση πρέπει να συμβάλλει στην επίτευξη της ισορροπίας ανάμεσα στην πολιτική και τις προτεινόμενες δραστηριότητες και να προβαίνει στην αιτιολόγηση αυτών των επιλογών.

-Ποσοτικοποίηση των στόχων. Η ποσοτικοποίηση αφορά τους στόχους, καθώς και τις βασικές ανισότητες που πρέπει να παρέχονται σε ποσοτικοποιημένη μορφή.

-Αξιολόγηση των αναμενόμενων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και αιτιολόγησης της πολιτικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων.

---

[73] Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006:158

[74] Έγγραφο εργασίας Νο 2, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000-2006

Κατά το στάδιο της εκ των προτέρων αξιολόγησης πρέπει να συλλέγονται τα απαραίτητα στοιχεία για την εκτίμηση της συμβολής του προγράμματος ή του σχεδίου και των επιπτώσεων τους στην επίτευξη των στόχων.

-Ποιότητα της υλοποίησης και ρύθμισης για τον έλεγχο. Η αξιολόγηση της επάρκειας και της ποιότητας των μηχανισμών διαχείρισης και υλοποίησης είναι απαραίτητο στάδιο, καθώς από την επάρκεια της ικανότητας αυτών των μηχανισμών, εξαρτώνται και τα αποτελέσματα της πολιτικής.

***Βασικές συνιστώσες της ενδιάμεσης αξιολόγησης*:** [75]

-Ανάλυση αποτελεσμάτων προηγούμενης αξιολόγησης. Οι προηγούμενες αξιολογήσεις αποτελούν σημαντική πηγή παροχής στοιχείων για την διερεύνηση των σχετικών αναγκών και την εξεύρεση απαντήσεων για την επίλυσή τους.

- **Ανάλυση της συνεχιζόμενης εγκυρότητας** της ανάλυσης της εκ των προτέρων αξιολόγησης για τα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες και δυνατότητες του συγκεκριμένου κράτους Περιφέρειας ή τομέα. Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα πρέπει να εξετάζει τυχόν μεταβολές στις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες και τα αναπτυξιακά προβλήματα και να αναλύει τα σχετικά αίτια.

- **Αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και της συνέπειας της στρατηγικής**. Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα πρέπει να επανεκτιμά κατά πόσο εξακολουθεί να είναι κατάλληλη η ισορροπία που έχει ήδη καθορισθεί, ανάμεσα στην πολιτική και στις υλοποιούμενες δραστηριότητες.

- **Ποσοτικός προσδιορισμός των στόχων - εκροές, αποτελέσματα κα επιπτώσεις**. Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα πρέπει να επανεκτιμά την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας του ποσοτικού προσδιορισμού των στόχων.

- **Αξιολόγηση της μέχρι στιγμής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας**, καθώς και των αναμενόμενων κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων και, στη βάση αυτή, αξιολόγηση της πολιτικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης, θα πρέπει να γίνεται εκτίμηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με τα αποτελέσματα και τις εκροές που έχουν πραγματοποιηθεί και με βάση τις παρεχόμενες μέχρι στιγμής χρηματοδοτήσεις.

- **Ποιότητα των ρυθμίσεων υλοποίησης και παρακολούθησης.** Η ενδιάμεση αξιολόγηση θα πρέπει να εκτιμά την ικανότητα και τις επιδόσεις των φορέων υλοποίησης, η επάρκεια των οποίων επηρεάζει την υλοποίηση των παρεμβάσεων.

- **Το αποθεματικό επίδοσης**. Το αποθεματικό επίδοσης προβλέπεται από το άρθρο 44 του γενικού κανονισμού του 1999, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της χρησιμοποίησης των πόρων των Κοινοτικών Διαρθρωτικών Ταμείων. Σύμφωνα με το αποθεματικό επίδοσης, το 4% των πιστώσεων δεν κατανέμεται μέχρι να επανεξετασθεί η επίδοση του προγράμματος το πρώτο τρίμηνο του 2004.

---

[75] Έγγραφο εργασίας Νο 8, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000-2006

Η επίδοση ενός προγράμματος, μετράται σύμφωνα με τους δείκτες και τα κριτήρια αποτελεσματικότητας, διαχείρισης και δημοσιονομικής υλοποίησης και τους σχετικούς στόχους. Η επίτευξη των στόχων θα ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα ενδιαφέροντα κράτη μέλη, για την κατανομή του αποθεματικού.

- Συμπεράσματα και προτάσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Στο τέλος της έκθεσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης, καταγράφονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη σχετική ανάλυση των στοιχείων και παρέχονται συστάσεις για την βελτίωση της υλοποίησης των παρεμβάσεων.

- **Ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης**

Στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ προβλέπεται και η εκπόνηση της Ενημέρωσης της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης (Έκθεση Πρώτου Απολογισμού). Ο κανονισμός 1260/99 (άρθρο 42 παρ. 4) προβλέπει τη διενέργεια ενημέρωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης με την εκπόνηση Εκθέσεων πρώτου απολογισμού για το ΚΠΣ 2000-2006 και για κάθε Ε.Π. και με στόχο: [76]

- Την παροχή σχετικών στοιχείων για την αποτελεσματικότερη ολοκλήρωση των παρεμβάσεων

- Την παροχή στοιχείων για τον κατάλληλο σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου

- Την παροχή στοιχείων για την εκ των υστέρων αξιολόγηση που θα ολοκληρωθεί στο τέλος του 2009 και για τις εκ των προτέρων αξιολογήσεις που θα διενεργηθούν στο πλαίσιο της περιόδου 2007-2013.

Οι βασικές συνιστώσες της ενημέρωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης είναι οι ακόλουθες:

- **Εξέταση της υλοποίησης των προτάσεων** που έγιναν στο πλαίσιο της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του 2003.

- **Ανάλυση των πραγματοποιήσεων (εκροών) και αποτελεσμάτων** που επιτεύχθηκαν μέχρι σήμερα, σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και την οικονομική επίδοση των Προγραμμάτων.

- **Ανάλυση των επιπτώσεων** μέχρι το χρόνο αναφοράς και εκτίμηση του βαθμού επίτευξης των στόχων μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου.

- **Λοιπά αξιολογητικά ερωτήματα** που το Κράτος Μέλος, η Περιφέρεια η ο τομέας κρίνουν κατάλληλα η απαραίτητα.

- **Συμπεράσματα για την αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και επιπτώσεις** καθώς και **προτάσεις** για το μέλλον.

Η Ενημέρωση της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης όπως προτείνεται από την επιτροπή πρέπει να βασίζεται στα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης και να δίνει έμφαση στα θέματα που έχουν προστιθέμενη αξία για τις ανάγκες των

[76] Εγκύκλιος για την ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης, ΥΠΕΘΟ 2004.

προγραμμάτων, χωρίς να ασχολείται ξανά με όλες τις ενότητες της αξιολόγησης του 2003. Επίσης προτείνεται ένα ελάχιστο κοινό περιεχόμενο, ενώ οι Διαχειριστικές Αρχές θα αποφασίσουν για τις επιπλέον ανάγκες αξιολόγησης που επιθυμούν να ικανοποιήσουν με την ενημέρωση.

Αμέσως παρακάτω παρατίθενται εκθέσεις αξιολογήσεις που έχουν δημοσιευτεί για το Γ΄ ΚΠΣ.

1) **Εκ των προτέρων αξιολόγηση**. Το Ελληνικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006, [77] παρουσιάστηκε στην Ε.Ε. στις 29 Σεπτεμβρίου του 1999 από τις αρμόδιες Ελληνικές αρχές, στις οποίες γνωστοποιήθηκε και η αποδοχή του, με την από 12 Οκτωβρίου 1999, επιστολή της Γεν. Διεύθυνσης REGIO. Το σχέδιο αυτό και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 41 του κανονισμού 1260/99, περιελάμβανε και την εκ των προτέρων αξιολόγησή του, την οποία ανέλαβε το Κέντρο Προγραμματισμού και Ερευνών (ΚΕΠΕ). Τα βασικά σημεία της αξιολόγησης έχουν ως εξής:

- Αναφορικά με την εμπειρία του παρελθόντος, η αξιολόγηση επισημαίνει τις δυσκολίες προετοιμασίας των προγραμμάτων και υλοποίησης των έργων που έχουν ως συνέπεια τη μερική εφαρμογή του προγραμματισμού. Παράλληλα υπογραμμίζονται και οι αδυναμίες στις διαδικασίες παρακολούθησης.

- Η αιτιολόγηση των προτεραιοτήτων γίνεται με την βοήθεια της SWOT ανάλυσης. Σημειώνεται πάντως, ότι η έλλειψη λεπτομερούς ανάλυσης των διαφόρων τομέων και των περιφερειακών αναγκών δεν δίνει τη δυνατότητα για αξιοποίηση των εναλλακτικών επιλογών για το σχέδιο.

- Εξετάζεται η λογική και η συνάφεια της πολιτικής, με βάση την οικονομική αποδοτικότητα, τη σύνδεση μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών υποδομών, την προστασία του περιβάλλοντος, τη στήριξη της απασχόλησης, την προσέλκυση των ιδιωτικών κεφαλαίων και την καινοτόμο διάσταση του σχεδίου.

-Αναφορικά με την ποσοτικοποίηση των στόχων, η αξιολόγηση περιορίζεται στην επισήμανση των δυσκολιών που έχουν παρουσιαστεί μέχρι σήμερα και παρουσιάζει προτάσεις βελτίωσης του συνόλου του συστήματος ποσοτικοποίησης / παρακολούθησης.

- Αναφορικά με την ανάλυση της ποιότητας και των ρυθμίσεων για την υλοποίηση, σημειώνεται ότι δεν αναπτύσσεται επαρκώς.

-Η ανάλυση των μακροοικονομικών επιπτώσεων του σχεδίου βασίζεται σε ένα οικονομετρικό μοντέλο νέο-Κευνσιανού τύπου, με ενσωμάτωση των επιπτώσεων προσφοράς. Η αναμενόμενη μακροοικονομική επίδραση των διαρθρωτικών πόρων, αποτυπώθηκε με τρία υποδείγματα προσομοίωσης: Το υπόδειγμα ΚΕΠΕ, που αναπτύχθηκε από το Κέντρο προγραμματισμού και Ερευνών της Ελλάδας, το υπόδειγμα HERMIN[78] και το υπόδειγμα QUEST II[79].

---

[77] Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006: 21, 22

[78] Το υπόδειγμα HERMIN αναπτύχθηκε από το Ινστιτούτο ESRI της Ιρλανδίας τη δεκαετία του '90, με στόχο να παρουσιάζει συγκρίσιμα στοιχεία αναφορικά με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων στις 4 χώρες συνοχής, Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία και Πορτογαλία.

Σύμφωνα με αυτές τις προσομοιώσεις, είναι δυνατόν να επιτευχθούν ταχύτεροι ρυθμοί ανάπτυξης και η Ελλάδα θα μπορέσει να υπερβεί το 75% του μέσου όρου του ΑΕΠ της Ε.Ε. των 15 μέχρι το 2006. Επίσης και οι τρεις προσομοιώσεις δείχνουν ότι το ΚΠΣ προκαλεί αύξηση της απασχόλησης.

2) **Ενδιάμεση αξιολόγηση.** Ανατέθηκε με την υπ΄ αριθμ. 21435/ ΕΥΣΑΠΠΠ 309/ 28-3-2003 Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομίας & Οικονομικών στην Κοινοπραξία των Εταιρειών REMACO - EUROTEC .

Για την εκπόνηση της έκθεσης αντλήθηκαν στοιχεία από τις πρόσφατες τελικές εκθέσεις ενδιάμεσης αξιολόγησης των 24 ΕΠ του ΚΠΣ (Οκτώβριος 2003), αξιοποιήθηκαν δεδομένα οικονομικού αντικειμένου του ΟΠΣ-ΕΡΓΟΡΑΜΑ και παράλληλα συλλέχθηκαν πρωτογενή δεδομένα από την ομάδα του Συμβούλου Αξιολόγησης ΚΠΣ.

Στην έκθεση περιλαμβάνεται μια συνολική αναφορά στην αξιολόγηση του Προγραμματικού Σχεδιασμού και την καταλληλότητα και επικαιρότητα της στρατηγικής του Προγράμματος, γίνεται αναφορά στις μακροοικονομικές επιδράσεις του ΚΠΣ και στην αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης, διαχείρισης και ελέγχου. Επίσης περιλαμβάνεται το ζήτημα του ποσοτικού προσδιορισμού και επικαιροποίησης των στόχων του προγράμματος, η ανάλυση των προοπτικών ενόψει της ενδιάμεσης αναθεώρησης, καθώς και η συνοπτική αξιολόγηση των 7 Αξόνων Προτεραιότητας του ΚΠΣ.

Τα <u>βασικά συμπεράσματα</u> στα οποία καταλήγει η έκθεση έχουν ως εξής:

- Από την επανεξέταση της Ανάλυσης SWOT, με βάση την οποία έγιναν οι αρχικές επιλογές του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 (ΚΠΣ ΙΙΙ), προκύπτει ότι έχουν επέλθει ορισμένες διαφοροποιήσεις στις εξωτερικές και τις εσωτερικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Οι διαφοροποιήσεις αυτές, αποτελούν ένδειξη για την ανάγκη κάποιας μετατόπισης της έμφασης προς τη βελτίωση και τη δημιουργία οικονομικών και κοινωνικών υποδομών.

- Αναφορικά με την πρόοδο εφαρμογής, τα ΕΠ και τα ΠΕΠ, όπως είναι φυσικό, εμφανίζονται διαφορετικοί ρυθμοί υλοποίησης, που εξαρτώνται τόσο από την φύση των έργων των συγκεκριμένων προγραμμάτων, όσο και από την ύπαρξη συνεχιζόμενων έργων από το Β΄ ΚΠΣ.

- Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) στην περίοδο 2001-2008, (που αποτελεί την περίοδο υλοποίησης του προγράμματος), θα είναι κατά μέσο όρο 3,0% υψηλότερο από το επίπεδο που θα έφτανε χωρίς τις δράσεις του ΚΠΣ.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η αθροιστική επίδραση των δράσεων του ΚΠΣ, σε ορισμένα μακροοικονομικά μεγέθη σε σχέση με το σενάριο αναφοράς για την περίοδο 2001-2008, σε όρους μέσων ετήσιων ποσοστιαίων διαφορών (πλην της απασχόλησης και του αποπληθωριστή).

---

[79] Το υπόδειγμα QUEST II, αναπτύχθηκε από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Είναι μοντέλο ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας και έχει στόχο την ανάλυση των οικονομιών όλων των Κρατών – Μελών της Ε.Ε. καθώς και τις αλληλεπιδράσεις τους με τον υπόλοιπο κόσμο.

Συνολική επίδραση του ΚΠΣ σε βασικά μακροοικονομικά μεγέθη

(Μέσες ποσοστιαίες διαφορές από σενάριο αναφοράς, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά)

	2001-2008
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,84%
Δημόσιες Επενδύσεις	38,20%
Δημόσια Κατανάλωση	6,40%
Ιδιωτικές Επενδύσεις	10,20%
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	1,60%
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	5,80%
Αποπληθωριστής ΑΕΠ (διαφορά στο ρυθμό μεταβολής)	0,30
Απασχόληση (απόλυτη μεταβολή)	80.070,00
ΑΕΠ	3,00

Εκτιμήσεις του Συμβούλου Αξιολόγησης Γ' ΚΠΣ.

Πηγή: Έκθεση ενδιάμεσης αξιολόγησης του Γ΄ ΚΠΣ

- Αναφορικά με τους μηχανισμούς εφαρμογής των παρεμβάσεων επισημαίνεται ότι οι αδυναμίες πολλών Τελικών Δικαιούχων πράξεων του ΚΠΣ, ιδιαίτερα των αποκεντρωμένων υπηρεσιών, συνεχίζουν να συμβάλουν στη δημιουργία καθυστερήσεων στο συνολικό σύστημα εφαρμογής. Η πρόκληση για το επόμενο διάστημα συνίσταται στην ολοκλήρωση των οργανωτικών μεταρρυθμίσεων στους Τελικούς Δικαιούχους και αποδέκτες των πράξεων.

- Τέλος παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις αναφορικά με την πληρότητα του περιεχομένου των Εκθέσεων αξιολόγησης των ΠΕΠ (Οκτώβριος 2003), καθώς και τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων, που συνοψίζονται στα παρακάτω:

Οι εκθέσεις αυτές δεν παρέχουν αρκετά στοιχεία για σε βάθος συγκριτικές επεξεργασίες. Αρκετά από τα ΠΕΠ δεν έχουν συμπεράσματα και προτάσεις (Κ. Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Αττική, Κρήτη), ενώ ένα συχνό φαινόμενο είναι η αποφυγή εκτιμήσεων για τις αιτίες των καθυστερήσεων και των προβλημάτων.

Επίσης η μέθοδος υπολογισμού της αποτελεσματικότητας κατά κανόνα δεν αποσαφηνίζεται και είναι πρακτικά βέβαιο ότι οι διάφοροι αξιολογητές δεν χρησιμοποιούν πάντα την ίδια προσέγγιση, και μερικές φορές ούτε και τον ίδιο ορισμό. Σημειώνεται ότι ο κίνδυνος αυτός είχε επισημανθεί επανειλημμένα και παρά τις σχετικές κατευθύνσεις της ΕΥΔ του ΚΠΣ, τελικά δεν έχει αποφευχθεί, με αποτέλεσμα οι συγκρίσεις με όρους φυσικού αποτελέσματος – ακόμα και για τα ίδια ακριβώς είδη έργων – να είναι προβληματικές.

Ερωτήματα προκύπτουν και για τον τρόπο υπολογισμού άλλων δεικτών, ακόμα και χρηματοοικονομικών, κυρίως όσον αφορά την πληροφοριακή βάση στην οποία βασίζονται (ΟΠΣ ή όχι; χρονικό σημείο αναφοράς; χρόνος ενημέρωσης;). Τέλος, στις περιπτώσεις που επιχειρούνται προβολές, συνήθως δεν υπάρχει καθόλου ή δεν υπάρχει σαφής εξήγηση της μεθοδολογίας.

Συμπερασματικά λοιπόν φαίνεται ότι, προς το παρόν τουλάχιστον, λίγα χρήσιμα και αξιόπιστα συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν από τις διαθέσιμες εκθέσεις, και η

εξάρτηση από τα συγκριτικά στοιχεία του ΟΠΣ-ΕΡΓΟΡΑΜΑ (Oracle Discoverer, 30/6/2003) που έχουν δοθεί στο Σύμβουλο Αξιολόγησης του ΚΠΣ μεγαλώνει, κάτι που αυξάνει τις αρνητικές συνέπειες από ορισμένα λάθη και κενά αυτών των στοιχείων, που έχουν επισημανθεί.

Στοιχεία αναφορικά με την απορρόφηση υπάρχουν σε 11 αξιολογήσεις (μία δεν αναφέρεται στο θέμα, και σε ένα ΠΕΠ δεν υπάρχει διαθέσιμη έκθεση αξιολόγησης). Από αυτές, ικανοποιητική εκτιμάται η απορρόφηση σε δύο ΠΕΠ (Δ. Μακεδονία και Δ. Ελλάδα), ενώ εννέα αξιολογούν τη χρηματοοικονομική πορεία ως λιγότερο ικανοποιητική.

Σε έξι από τα εννέα ΠΕΠ με τη λιγότερο ικανοποιητική απορρόφηση, υπάρχει παράλληλα η εκτίμηση ότι κατά το 2003 (συνολικά ή προς το τέλος, κατά περίπτωση) παρατηρείται επιτάχυνση της απορρόφησης. Συνεπώς, στο 1/3 αυτών των ΠΕΠ δεν υπάρχει αυτή η αισιόδοξη προοπτική. Σημειώνεται, εξάλλου, ότι σε ένα από τα δύο ΠΕΠ όπου η απορρόφηση θεωρήθηκε ικανοποιητική, εκτιμάται ότι κατά το β' εξάμηνο του 2003 θα υπάρξει κάποια ανάσχεση του ρυθμού. Αναφορικά με τον κανόνα N+2, σημειώνεται ότι σχετική ανάλυση για το έτος 2003 γίνεται σε 6 εκθέσεις.

Με δεδομένες τις μεθοδολογικές δυσκολίες σύγκρισης, και την έλλειψη σε ορισμένες εκθέσεις σχετικών ποσοτικών αναλύσεων αλλά και συνολικών ποιοτικών εκτιμήσεων, είναι δύσκολο να υπάρξει μια αξιόπιστη ποσοτική συγκριτική εικόνα για την αποτελεσματικότητα. Οι περιφέρειες για τις οποίες οι εκθέσεις υπολογίζουν σταθμισμένο δείκτη αποτελεσματικότητας σε επίπεδο προγράμματος είναι οι εξής: Ήπειρος <7,0%, Θεσσαλία 4,1%, Ιόνια Νησιά 8,6% και Δυτική Ελλάδα 19,9%.

Αναφορικά με την αποδοτικότητα, στις περιπτώσεις που επιχειρείται υπολογισμός σταθμισμένης τιμής σε επίπεδο ΠΕΠ, αυτή είναι γενικά ικανοποιητική (περί την ή άνω της μονάδας). Μια γενική προειδοποίηση των εκθέσεων είναι, βέβαια, ότι οι υπολογισμοί αυτοί έχουν πολύ μικρή βάση στοιχείων και είναι επισφαλές να θεωρηθεί ότι τα αποτελέσματά τους είναι αντιπροσωπευτικά. Ωστόσο, το ότι το φαινόμενο ικανοποιητικής αποδοτικότητας επαναλαμβάνεται συστηματικά – έστω και με αυτούς τους όρους – αποτελεί τουλάχιστον ένδειξη ότι η κατάσταση στο ζήτημα αυτό χαρακτηρίζεται από ικανοποιητική τάση.

Σημειώνεται, επίσης, ότι υπάρχουν αναφορές σε ορισμένες εκθέσεις για άστοχες εκτιμήσεις του προγραμματικού κόστους μονάδας (συχνότερα υποτίμηση αλλά σε αρκετές περιπτώσεις και υποτίμησης). Τα φαινόμενα αυτά, που άλλοτε οφείλονται σε τεχνική ανεπάρκεια, αλλά συχνά στο ότι έχουν διαφοροποιηθεί τα δεδομένα διαμόρφωσης του κόστους των παρεμβάσεων, σε σύγκριση με την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, παρατηρούνται όχι μόνο στους δείκτες επίδοσης αλλά και στους υπόλοιπους δείκτες πραγματοποίησης. Ένα προφανές συμπέρασμα είναι ότι στο πλαίσιο της αναθεώρησης των προγραμμάτων πρέπει να υπάρξουν αντίστοιχες αναμορφώσεις των στόχων 2005 αυτών των δεικτών, γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα υπάρξουν αστοχίες στην επίτευξή τους κατά τη μελλοντική πορεία των προγραμμάτων. Ακόμα σημειώνεται ότι οι διαθέσιμες εκθέσεις δεν περιλαμβάνουν πάντα παρατηρήσεις για τους παράγοντες που δημιούργησαν προβλήματα στη διαδικασία υλοποίησης.

Αναφορικά με τα προβλήματα υλοποίησης, ο αξιολογητής σημειώνει τα παρακάτω:

- Σε μερικές περιπτώσεις παρουσιάζονται καθυστερήσεις στην έκδοση ΚΥΑ, ενώ προβλήματα σημειώνονται και αναφορικά με την αδειοδότηση των έργων που προϋποθέτουν έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

- Ο επιχειρησιακός σχεδιασμός στις περιοχές ολοκληρωμένων προγραμμάτων (αγροτικών και αστικών), φαίνεται ότι ήταν χρονοβόρος, και ενδεχομένως πολύπλοκος σε βαθμό αναντίστοιχο με το πραγματικό χρηματοδοτικό βάρος των σχετικών παρεμβάσεων.

- Ανεπάρκεια θεσμικού πλαισίου σε περιπτώσεις αναφορικά με τους οργανωμένους υποδοχείς των επιχειρήσεων ΒΕΠΕ (Υπουργείο Ανάπτυξης) και τα εμπορευματικά κέντρα (Υπουργείο Μεταφορών).

- Μειωμένη δεκτικότητα των ιδιωτικών επιχειρήσεων όσον αφορά την απορρόφηση ιδιωτικών ενισχύσεων.

- Η συμπερίληψη σε μερικά ΠΕΠ, μεγάλων οδικών έργων εθνικής σημασίας που όμως τελικά παρουσίασαν μεγάλη δυσκολία ωρίμανσης με αποτέλεσμα ο αντίστοιχος σημαντικός προϋπολογισμός να παραμένει ανενεργός.

- Καθυστερήσεις των δράσεων στις περιοχές του δικτύου ΦΥΣΗ 2000, που ενδέχεται πλέον να είναι δύσκολο να ολοκληρωθούν πλήρως μέσα στο χρονικό ορίζοντα του ΚΠΣ ΙΙΙ.

3) **Έκθεση Α΄ Απολογισμού ΚΠΣ 2000-2006 (ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης.** Η έκθεση αυτή ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο 2005 από την Κοινοπραξία των εταιριών REMACO A.E. και EUROTEC A.E. και περιλαμβάνει τα παρακάτω:

α) **Μακροοικονομική επισκόπηση του Γ΄ ΚΠΣ**: Εξετάζονται οι επιπτώσεις δύο ακραίων σεναρίων, δηλ ενός αισιόδοξου και ενός απαισιόδοξου σεναρίου προόδου υλοποίησης του Γ΄ ΚΠΣ, που ορίζουν το εύρος των δυνατών εξελίξεων.

Έτσι το αισιόδοξο σενάριο, προβλέπει την ολοκλήρωση των προγραμματισμένων παρεμβάσεων και την απορρόφηση του συνόλου των κοινοτικών πόρων. Σύμφωνα όμως με το απαισιόδοξο σενάριο, προβλέπεται η ολοκλήρωση του προγράμματος, χωρίς να έχει απορροφηθεί το σύνολο των πόρων.

Επιπλέον εξετάζονται οι επιδράσεις του Γ΄ ΚΠΣ στο ΑΕΠ, αναφορικά με τις μέσες ετήσιες μεταβολές του ΑΕΠ από το σενάριο αναφοράς[80], η συνολική επίδραση του Γ΄ ΚΠΣ σε βασικά μακροοικονομικά μεγέθη.

Σύμφωνα με τον αξιολογητή, το ΚΠΣ αναμένεται να έχει σημαντική συμβολή στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και στην επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης, εφόσον η υλοποίησή του προχωρήσει με ταχείς ρυθμούς και ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2008. Στην περίπτωση αυτή, οι απώλειες από τις μέχρι τώρα καθυστερήσεις θα είναι ασήμαντες. Όμως στην περίπτωση που το

[80] Σενάριο αναφοράς: Εμπεριέχει το σύνολο των υποθέσεων για το διεθνές περιβάλλον και την οικονομική πολιτική, αλλά δεν περιλαμβάνει τους πόρους του ΚΠΣ.

πρόγραμμα υλοποιηθεί σε περιορισμένο βαθμό, οι θετικές επιπτώσεις, σε όρους ΑΕΠ και απασχόλησης θα είναι σαφώς υποδεέστερες.

β) Συμπεράσματα ερευνών πεδίου που αφορούν:

- Την κατάρτιση των ανέργων, όπου αναφέρονται ως βασικά κριτήρια της πρόσληψης, τόσο η προσωπικότητα, όσο και οι σπουδές.

- Την κατάρτιση των εργαζομένων σε εξειδικευμένους τομείς στους οποίους κρίνεται πιο αποτελεσματική.

- Τα ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης αγροτικού χώρου (ΟΠΑΑΧ). Σχετικά επισημαίνεται ότι ο ολοκληρωμένος και επίκαιρος σχεδιασμός παρεμβάσεων διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα της στόχευσης ενώ είναι απαραίτητη η αντίστοιχη προετοιμασία του συστήματος εφαρμογής.

-Ενισχύσεις ΜΜΕ. Αναφέρεται ότι οι γενικού χαρακτήρα δράσεις ενίσχυσης μικρών επιχειρήσεων δεν φαίνεται να συνεισφέρουν σε σημαντικό βαθμό στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους, ενώ η αξιολόγηση της δημοσιότητας και της εμπλοκής των τραπεζών κρίνεται γενικά ικανοποιητική.

- Καινοτομία. Υπάρχει έλλειψη ουσιαστικής σύνδεσης των «πόλων» καινοτομίας με την επιχειρηματική κοινότητα.

γ) Ανάλυση υλοποίησης παρεμβάσεων, που αφορούν την συσχέτιση απορρόφησης – καινοτομικότητας και άυλου χαρακτήρα δράσεων, καθώς και τη συσχέτιση απορρόφησης – ευκολίας συντονισμού των δράσεων.

δ) Συμπεράσματα – προτάσεις για την Δ΄ προγραμματική περίοδο, που αφορούν τη διαδικασία, τους ρόλους, το πλαίσιο και την ποιότητα του σχεδιασμού, τη στρατηγική, τις προτεραιότητες και την εμβέλεια του σχεδιασμού καθώς και την εφαρμογή των παρεμβάσεων.

Ειδικότερα επισημαίνεται ότι οι κεντρικές αρχές πρέπει να παρέχουν στους φορείς ένα συγκροτημένο γενικό πλαίσιο σχεδιασμού με ποσοτικές διαστάσεις και επιπλέον θα πρέπει να κινηθούν προς μια περισσότερο αυστηρή στάση απέναντι σε προτάσεις που δεν πληρούν ένα ελάχιστο επίπεδο τεχνικών προϋποθέσεων.

Θα πρέπει να γίνεται έγκαιρος σχεδιασμός, με υπηρεσίες κατάλληλα στελεχωμένες και με κατάλληλη προσαρμογή και βελτίωση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής των παρεμβάσεων, καθορισμός κριτηρίων και προϋποθέσεων επιλεξιμότητας φορέων ως τελικών δικαιούχων και ουσιαστική υποστήριξή τους.

Επιπλέον προτείνεται η συνένωση διαχειριστικών αρχών (αντίστοιχη με τη δημιουργία ενώσεων περιφερειών), η έμφαση σε διαδικασίες παρακολούθησης και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συντονισμού και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

3.5.4 Σύνοψη

Το Γ΄ ΚΠΣ είναι το μεγαλύτερο πολυετές πρόγραμμα έργων – δράσεων μέχρι σήμερα για την Ελλάδα, με σύνολο πόρων (συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου συνοχής), ύψους 51,14 δις Ευρώ.

Από την επισκόπηση των εκθέσεων αξιολόγησης, τα προβλήματα και οι αδυναμίες που εντοπίζονται κατά την εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης, έγκειται στα παρακάτω: συχνά υπάρχουν κενά στην παροχή σχετικών στοιχείων πληροφόρησης, καθώς αρκετές εκθέσεις δεν παρέχουν επαρκή στοιχεία για να διενεργούνται σε βάθος συγκριτικές επεξεργασίες, η μέθοδος υπολογισμού της αποτελεσματικότητας δεν δίδεται με σαφήνεια, ενώ οι διάφοροι αξιολογητές δεν χρησιμοποιούν την ίδια προσέγγιση και πολλές φορές ούτε τον ίδιο ορισμό.

Επίσης υπάρχουν ερωτηματικά σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των δεικτών, ακόμα και των χρηματοοικονομικών, κυρίως όσον αφορά την πληροφοριακή βάση στην οποία βασίζονται, μερικές φορές είναι δύσκολο να υπάρξει μια αξιόπιστη ποσοτική συγκριτική εικόνα για την αποτελεσματικότητα, συχνά παρατηρείται αποφυγή εκτιμήσεων για τις αιτίες των καθυστερήσεων και των προβλημάτων, ενώ αρκετές φορές δεν καταγράφονται συμπεράσματα και προτάσεις.

Κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων εμφανίζονται προβλήματα, τα βασικότερα από τα οποία είναι η καθυστερημένη έναρξη του σχεδιασμού (αρκετές φορές παράλληλα με την υλοποίηση), οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή των προγραμμάτων, οι καθυστερήσεις σε λήψεις αποφάσεων, η υποστελέχωση των υπηρεσιών σχεδιασμού, οι ελλείψεις και το υψηλό κόστος της Δημόσιας Διοίκησης, οι αδυναμίες στο θεσμικό πλαίσιο, η έλλειψη ελκυστικού περιβάλλοντος για τη προσέλκυση των επενδύσεων, οι τεχνικές αδυναμίες και η ανεπαρκής στήριξη των Τελικών Δικαιούχων, η δυσκολία στην αξιοποίηση των δημιουργηθέντων υποδομών (π.χ. νοσοκομεία που υπολειτουργούν λόγω έλλειψης προσωπικού) και η μη αποτελεσματική ανταπόκριση των διαχειριστικών αρχών στην παρακολούθηση των έργων.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και των αδυναμιών, προτείνεται η λήψη μέτρων όπως: έγκαιρος σχεδιασμός, κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών σχεδιασμού και σωστή αξιοποίηση αυτών των στελεχών, πιστοποίηση των τελικών δικαιούχων και ουσιαστική υποστήριξή τους. Επίσης πρέπει οι κεντρικές αρχές να παρέχουν στους φορείς ένα συγκροτημένο γενικό πλαίσιο σχεδιασμού και να υπάρξει βελτίωση του θεσμικού πλαισίου.

3.6 Νέοι κανονισμοί για την προγραμματική περίοδο 2007-2013

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ιούλιο του 2004, εξέδωσε νομοθετικές προτάσεις, με σκοπό να στηρίξει την μεταρρύθμιση της πολιτικής, που όσον αφορά τις διαρθρωτικές δράσεις συνοχής, έχει τους παρακάτω στόχους: [81]

- Να προσεγγίσουν περισσότερο τους στρατηγικούς προσανατολισμούς της Ε.Ε. (δεσμεύσεις της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ για μια πιο ανταγωνιστική και βιώσιμη «οικονομία της γνώσης», Ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση).

- Να επικεντρώνονται στις πιο μειονεκτικές περιφέρειες, προβλέποντας παράλληλα την εξέλιξη στην υπόλοιπη Ευρώπη.

- Να είναι πιο αποκεντρωμένες και να εφαρμόζονται με πιο απλό, πιο διαφανή και αποτελεσματικό τρόπο.

---

[81] Inforegio,2004

Οι νέες νομοθετικές προτάσεις για την Δ΄ προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι οι παρακάτω:

- **Πρόταση κανονισμού** του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2004, που περιλαμβάνει γενικές διατάξεις **για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής.**

- **Πρόταση κανονισμού** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2004 για το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης**.

- **Πρόταση κανονισμού** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2004 για το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.**

- **Πρόταση κανονισμού** του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2004 για τη δημιουργία του **Ταμείου Συνοχής.**

- **Πρόταση κανονισμού** του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2004, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το **Γεωργικό Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.**

- **Πρόταση κανονισμού** του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2004 για το Ευρωπαϊκό **Ταμείο Αλιείας**.

Ειδικότερα, τα βασικά στοιχεία του γενικού κανονισμού, έγκειται στα παρακάτω:

- **Στόχοι**

Οι τρεις στόχοι της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (Σύγκλιση, Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία,) έχουν ήδη αναφερθεί παραπάνω (σελ. 17) και έτσι στην παρούσα ενότητα θα γίνει αναφορά στην επιλεξιμότητα του κάθε στόχου:

α) Σύγκλιση. Σύμφωνα με τον κανονισμό, ο στόχος αυτός αφορά, πρώτα και κύρια, τις περιφέρειες εκείνες στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι κάτω από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου της διευρυμένης Ευρώπης.

Η Επιτροπή προτείνει την χορήγηση προσωρινής ενίσχυσης, στις περιφέρειες στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα είναι κάτω από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου, όπως αυτός υπολογίστηκε για την Ένωση των δεκαπέντε (το αποκαλούμενο στατιστικό αποτέλεσμα της διεύρυνσης). Στις περιφέρειες αυτές, οι αντικειμενικές συνθήκες δεν έχουν μεταβληθεί, αν και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους θα είναι σχετικά υψηλότερο στην διευρυμένη Ένωση. Χάριν δικαιοσύνης, και για να επιτραπεί στις εν λόγω περιφέρειες να ολοκληρώσουν τη διαδικασία σύγκλισης, η ενίσχυση θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι αποφασίστηκε στο Βερολίνο το 1999 για τις αποκαλούμενες «σταδιακής εξόδου» περιφέρειες της τρέχουσας γενιάς.

Τα προγράμματα θα υποστηρίζονται από τους χρηματοοικονομικούς πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής, σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώνονται στη Συνθήκη.

Το Ταμείο Συνοχής θα ενισχύει κράτη μέλη με ΑΕΠ κάτω του 90% του κοινοτικού μέσου όρου. Η ενίσχυση από το Ταμείο Συνοχής θα χορηγείται υπό τον όρο ότι

εκπληρώνονται οι προϋποθέσεις οικονομικής σύγκλισης καθώς και ότι θα αποφεύγονται τα υπερβολικά δημόσια ελλείμματα σύμφωνα με το άρθρο 104 της συνθήκης.

β) Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση. Στον στόχο αυτό εντάσσονται οι περιφέρειες που είναι τώρα επιλέξιμες για το Στόχο 1 και οι οποίες δεν πληρούν τα κριτήρια για την προτεραιότητα σύγκλισης, ακόμα και χωρίς το στατιστικό αποτέλεσμα της διεύρυνσης. Αυτές ο περιφέρειες θα τύχουν προσωρινής ενίσχυσης (υπό την κατηγορία της «σταδιακής εισόδου») που θα ακολουθήσει πορεία ανάλογη με αυτή των περιφερειών που δεν είναι πλέον επιλέξιμες για το Στόχο 1 κατά την περίοδο 2000-2006.

Επίσης εντάσσονται όλες οι άλλες περιφέρειες της Ένωσης που δεν καλύπτονται ούτε από τα προγράμματα σύγκλισης ούτε από την ενίσχυση της «σταδιακής εισόδου» που περιγράφεται παραπάνω.

γ) Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία. Σύμφωνα με τον κανονισμό, για αυτό το στόχο θα είναι επιλέξιμες όλες οι περιφέρειες κατά μήκος των εσωτερικών χερσαίων συνόρων και ορισμένες περιφέρειες κατά μήκος των εξωτερικών χερσαίων συνόρων καθώς και κατά μήκος ορισμένων γειτονικών θαλάσσιων συνόρων. Ο στόχος αυτός αποβλέπει να προάγει κοινές λύσεις σε κοινά προβλήματα, μεταξύ γειτονικών αρχών, όπως την αστική, αγροτική και παράκτια ανάπτυξη και την ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων και τη δικτύωση των ΜΜΕ (βλ. παράρτημα Ι πίνακα για την πολιτική συνοχής της περιόδου 2007-2013).

- **Ο προγραμματισμός θα λάβει υπ΄ όψη του τις ιδιαιτερότητες των πόλεων, κυρίως** του μεσαίου μεγέθους και οι οποίες θα ενδυναμωθούν με την άσκηση της περιφερειακής πολιτικής. Επίσης θα λάβει υπ΄ όψη του τις αγροτικές περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, καθώς και τις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιφέρειες των περιοχών με μειονεκτήματα.

- **Το αποθεματικό επίδοσης** θα ονομάζεται πλέον «Αποθεματικό ποιότητας και επίδοσης», θα αποτελείται από το 3% των πόρων που χορηγούνται στο ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ για τα προγράμματα «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα». Το νέο εθνικό αποθεματικό για απροσδόκητα γεγονότα, που θα δημιουργείται από τα κράτη μέλη θα ανέρχεται στο 1% των πόρων «Σύγκλιση» και στο 3% των πόρων «Ανταγωνιστικότητα» και θα αποτελεί επικουρική ενίσχυση για έκτακτα γεγονότα τομεακού ή τοπικού χαρακτήρα σαν αποτέλεσμα της οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης ή των εμπορικών συμφωνιών.

- **Οι συνολικοί πόροι** της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2007-2013, ανέρχονται σε 336,1 δις. EUR και αντιστοιχούν στο ένα τρίτο του κοινοτικού προϋπολογισμού. Τα ανώτατα όρια της συμμετοχής των ταμείων στις δημόσιες δαπάνες για κάθε άξονα προτεραιότητας των επιχειρησιακών προγραμμάτων, που αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 20% αυτών, έχει ως εξής: Ταμείο συνοχής 85%, ΕΤΠΑ ή ΕΚΤ στο στόχο σύγκλιση 75% και μέχρι 80% κατ΄ εξαίρεση για τις χώρες που επωφελούνται από το Ταμείο Συνοχής, 50% για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ στο στόχο «Ανταγωνιστικότητα», 75% για το ΕΤΠΑ στο στόχο «Συνεργασία», 50% για τη νέα πρόσθετη επιδότηση του ΕΤΠΑ στις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιφέρειες.

- Ακόμα ο γενικός κανονισμός, προβλέπει την **επιστροφή των ενισχύσεων** εντός επτά ετών, σε περίπτωση που παρουσιαστούν σημαντικές αλλαγές, οφειλόμενες σε διακοπή της παραγωγικής διαδικασίας. Σε μια τέτοια περίπτωση επιστροφής των ενισχύσεων, η επιχείρηση δεν μπορεί πλέον να επωφεληθεί από επιδοτήσεις ταμείων.

- **Διατηρούνται οι βασικές αρχές των διαρθρωτικών δράσεων**, όπως είναι η ευρεία και αποτελεσματική συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων σε διαφορετικά επίπεδα, ο πολυετής προγραμματισμός, η συγχρηματοδότηση στη βάση της συμπληρωματικότητας των κοινοτικών και εθνικών ενισχύσεων, καθώς και η αξιολόγηση της επίδοσης και της ποιότητας σε διάφορα στάδια της διαδικασίας.

- Επιπλέον ο νέος κανονισμός **εισάγει καινοτομίες αναφορικά με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής συνοχής**, όπως: Η προσέγγιση του προγραμματισμού θα είναι περισσότερο στρατηγική και θα εστιάζει περισσότερο στους «Στρατηγικούς προσανατολισμούς της Ένωσης για τη συνοχή», τις προτεραιότητες της Επιτροπής και τα νέα εθνικά πλαίσια στρατηγικής αναφοράς (ΕΠΣΑ), που θα αντικαταστήσουν τα ΚΠΣ, τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού και τα συμπληρώματα προγραμματισμού.

- **Αναφορικά με τη διαχείριση των δημοσιονομικών πόρων προβλέπονται απλοποιήσεις** όπως: οι πληρωμές και η οικονομική διαχείριση θα γίνονται σε επίπεδο προτεραιοτήτων και όχι μέτρων, η κοινοτική συνεισφορά θα υπολογίζεται μόνο με βάση τις δημόσιες δαπάνες και οι κανόνες επιλεξιμότητας θα είναι σε μεγάλο βαθμό εθνικοί και όχι κοινοτικοί, εκτός από αυτούς που αφορούν ένα περιορισμένο αριθμό τομέων, όπως ο ΦΠΑ που δεν θα είναι επιλέξιμοι.

- **Οι έλεγχοι** θα γίνονται στη βάση μεγαλύτερης εμπιστοσύνης στα εθνικά συστήματα χρηματοοικονομικού ελέγχου και πιστοποίησης των δαπανών, γεγονός που θα επιτρέψει στην Επιτροπή να περιορίσει τους ελέγχους της.

- **Υιοθετείται η γενική αρχή «ένα ταμείο ένα πρόγραμμα»**, εκτός συγκεκριμένων εξαιρέσεων.[82]

- **Σημαντικό ρόλο παίζει η αξιολόγηση** των στρατηγικών προσανατολισμών της Ένωσης και σύμφωνα με τον γενικό κανονισμό, προβλέπονται τα παρακάτω:

Οι αξιολογήσεις στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της λογικής συνέπειας της ενίσχυσης των Ταμείων και της υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Η αξιολόγηση μπορεί να είναι στρατηγικής φύσης προκειμένου να εξεταστεί η εξέλιξη ενός προγράμματος ή μιας ομάδας προγραμμάτων σε σχέση με τις κοινοτικές και εθνικές προτεραιότητες. Μπορεί επίσης να είναι επιχειρησιακής φύσης προκειμένου να υποστηριχθεί η παρακολούθηση ενός επιχειρησιακού προγράμματος. Αξιολογήσεις πραγματοποιούνται πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την περίοδο προγραμματισμού.

---

[82] Inforegio, 2004

Οι δραστηριότητες της αξιολόγησης, οργανώνονται με ευθύνη των κρατών μελών ή της Επιτροπής, αναλόγως, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας και με βάση την εταιρική σχέση μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Οι αξιολογήσεις πραγματοποιούνται από ανεξάρτητους αξιολογητές και τα αποτελέσματα δημοσιεύονται, εκτός των περιπτώσεων όπου η υπεύθυνη αρχή για την αξιολόγηση εκφράζει ρητές αντιρρήσεις, για την πρόσβαση στα έγγραφα. Η χρηματοδότηση των αξιολογήσεων γίνεται από τον προϋπολογισμό για τεχνική βοήθεια. Επίσης σημειώνεται ότι η Επιτροπή καθορίζει τις μεθόδους και τα πρότυπα αξιολόγησης.

Αναφορικά με τους κανονισμούς για τα διαρθρωτικά ταμεία επισημαίνονται συνοπτικά τα παρακάτω:[83]

ΕΤΠΑ: Στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση», εκτός από τις ενισχύσεις για υποδομές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δίδεται νέα έμφαση στην έρευνα, την καινοτομία και στην πρόληψη κινδύνων.

Για το στόχο «Ανταγωνιστικότητα», οι παρεμβάσεις αφορούν το τρίπτυχο: καινοτομία και οικονομία της γνώσης, περιβάλλον και πρόληψη κινδύνων, προσβασιμότητα στις υπηρεσίες μεταφορών και τηλεπικοινωνιών γενικού οικονομικούς ενδιαφέροντος.

Στο πλαίσιο του στόχου «Συνεργασία», δίδεται έμφαση σε θέματα όπως η κοινή χρήση των υποδομών και η κοινή διαχείριση του περιβάλλοντος, το επιχειρηματικό πνεύμα, η διαχείριση των υδάτων κλπ.

Τέλος, ορίζονται ειδικές διατάξεις που αφορούν τις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιφέρειες, τις αγροτικές περιφέρειες, καθώς και αυτές που εξαρτώνται από την αλιεία κλπ.

ΕΚΤ: Για τον στόχο «Σύγκλιση», επιδίωξη είναι η ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων, ενώ για τον στόχο «Ανταγωνιστικότητα», επιδίωξη είναι η κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων, η ισότητα, η ανάπτυξη συνεργασιών και δικτύων για την απασχόληση και την ένταξη κλπ.

Επίσης προβλέπεται να δημιουργηθούν ισχυρότεροι δεσμοί ανάμεσα στο ΕΚΤ, την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την ισότητα των ευκαιριών.

Ταμείο Συνοχής: Ο κανονισμός, διατηρεί τους όρους παρέμβασης του Ταμείου Συνοχής. Επίσης για την κάλυψη των αναγκών των νέων κρατών μελών, οι παρεμβάσεις θα καλύπτουν και τομείς όπως: αποδοτικότητα της ενέργειας, συμπληρωματικότητα των μεταφορών, αστικές συγκοινωνίες και μέσα μαζικής μεταφοράς κλπ.

Κανονισμός για τη διασυνοριακή συνεργασία: Σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό, καθίσταται εφικτή η δημιουργία των ΕΥΔΣ (υπηρεσιών με νομική υπόσταση), με στόχο την άρση των εμποδίων που δημιουργούνται κατά την υλοποίηση των δράσεων διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.

---

[83] Inforegio, 2004

3.7 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες

Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες (Κ.Π.) προτείνονται στα κράτη- μέλη με πρωτοβουλία της Επιτροπής και έχουν ως στόχο την υποστήριξη ενεργειών για την αντιμετώπιση προβλημάτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Οι Πρωτοβουλίες αυτές έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά:[84]

- Υποστήριξη της συνεργασίας σε διακρατικό, διασυνοριακό και διαπεριφερειακό επίπεδο.

- Μέθοδος προσέγγισης «εκ των κάτω» (με την δραστηριοποίηση των τοπικών αναπτυξιακών παραγόντων).

- Διαφάνεια, την οποία προσδίδουν στην κοινοτική δράση οι επιτόπου δράσεις.

Οι τέσσερις Κ.Π. της περιόδου 2000-2006, που αναφέρονται στη συνέχεια, λαμβάνουν το 5,35% των συνολικών πιστώσεων των διαρθρωτικών ταμείων (έναντι 9% κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο) και ο προϋπολογισμός που διατίθεται ανέρχεται σε 11,129 δισεκατομμύρια Ευρώ:[85]

1) **EQUAL:** Έχει ως στόχο την ανάπτυξη και προώθηση νέων προσεγγίσεων, μεθόδων και πρακτικών για την αντιμετώπιση διακρίσεων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας.

2) **LEADER** +: Είναι η πρωτοβουλία του αγροτικού τομέα με τους παρακάτω δύο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους:

α) Την ολοκληρωμένη, υψηλής ποιότητας, αειφόρο ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών και

β) Την ενίσχυση της προσπάθειας για την άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Το συνολικό κόστος του Προγράμματος εκτιμάται να ανέλθει στα 392,6 εκ. Ευρώ περίπου, ενώ το ύψος της Δημόσιας Δαπάνης ανέρχεται σε 251,18 εκ. Ευρώ, από τα οποία τα 182,90 εκ. Ευρώ αποτελούν την κοινοτική συμμετοχή (ταμείο ΕΓΤΠΕ-Π).

3) **URBAN II**: Έχει ως στόχο την στήριξη καινοτόμων στρατηγικών για την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των πόλεων και προαστίων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ανάπτυξης. Μετά από δημόσια πρόσκληση, επελέγησαν

---

[84] Ε. Ανδρικοπούλου, 1995: 469

85 Για την περίοδο 1994-1999, εγκρίθηκαν 13 κοινοτικές πρωτοβουλίες, που οδήγησαν σε περισσότερα από 500 προγράμματα. Οι πρωτοβουλίες αυτές είναι οι παρακάτω: INTERREG/REGEN για τη συνεργασία και τα διαπεριφερειακά, διασυνοριακά και διακρατικά δίκτυα. LEADER με στόχο την αγροτική ανάπτυξη. REGIS, για την ανάπτυξη των ιδιαίτερα απομακρυσμένων περιφερειών. NOW, HORIZON, YOUTHSTART, για την ανάπτυξη της απασχόλησης και του ανθρώπινου δυναμικού. ADAPT, RECHAR, RESIDER, KONVER, RETEX, κλωστοϋφαντουργία-ένδυση στην Πορτογαλία, MME, για τη διαχείριση βιομηχανικών μεταβολών. URBAN, για την ανάπτυξη αστικών συνοικιών με ιδιαίτερα προβλήματα. PESCA, για την ανασυγκρότηση της αλιείας.

για το Urban II στην Ελλάδα, το Πέραμα, τμήματα της Κομοτηνής, καθώς και του Ηρακλείου Κρήτης.

4) **INERREG III:** Έχει ως στόχο την ενθάρρυνση της διακρατικής, διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας.

Στην Κ.Π. συμμετέχουν και αρκετές τρίτες χώρες και σε ορισμένες περιπτώσεις χρηματοδοτούνται και περιφέρειες εκτός της Ε.Ε., μέσω των προγραμμάτων ISPA, SAPARD, TACIS και MEDA. Σε αυτή τη διπλή κοινοτική χρηματοδότηση οφείλονται και οι δυσκολίες υλοποίησης των προγραμμάτων.[86]

Η Κοινοτική πρωτοβουλία **INTERREG** διακρίνεται στις **τρεις παρακάτω δέσμες**:

Δέσμη Α: Αφορά τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των αρχών γειτονικών κρατών και έχει ως στόχο την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών και πολιτικών για μια ολοκληρωμένη περιφερειακή και αειφόρο χωροταξική ανάπτυξη.

Δέσμη Β: Αφορά τη διακρατική συνεργασία μεταξύ κρατικών, περιφερειακών και τοπικών αυτοδιοικήσεων, έτσι ώστε να επιτευχθεί αειφόρος, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μια περισσότερο ικανοποιητική χωροταξική ολοκλήρωση, τόσο με υποψήφιες όσο και με άλλες γειτονικές χώρες.

Δέσμη Γ: Αφορά τη διαπεριφερειακή συνεργασία, με στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και μέσων, για την περιφερειακή ανάπτυξη και τη συνοχή.

Η κατανομή των Προγραμμάτων ανά δέσμη, που αφορούν την Ελλάδα, είναι:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Α ΔΕΣΜΗΣ:

- ΕΛΛΑΔΑ - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
- ΕΛΛΑΔΑ - Π.Γ.Δ.Μ.
- ΕΛΛΑΔΑ - ΑΛΒΑΝΙΑ
- ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ
- ΕΛΛΑΔΑ - ΙΤΑΛΙΑ
- ΕΛΛΑΔΑ - ΤΟΥΡΚΙΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Β ΔΕΣΜΗΣ:

CADSES: Σε σύγκριση με τις περιοχές των άλλων προγραμμάτων της κοινοτικής πρωτοβουλίας Interreg III B, η περιοχή του προγράμματος CADSES εμπεριέχει την μεγαλύτερη πολυπλοκότητα. Αυτό οφείλεται κυρίως στις πολιτικοοικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ιδιομορφίες των χωρών της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Βαλκανίων οι οποίες περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα.

MEDOCC (Mediterranee Occidentale): Αφορά στη διακρατική συνεργασία στο χώρο της Δυτικής Μεσογείου.

---

[86] Έγγραφο Εργασίας σχετικά με τη δημοσιονομική κατάσταση των κοινοτικών πρωτοβουλιών, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Επιτροπή Προϋπολογισμών, 2003.

ARCHIMED: Στόχος αυτού του προγράμματος, είναι να συμβάλει στη βελτίωση της χωροταξικής ολοκλήρωσης του χώρου της «Νοτιοανατολικής Μεσογείου» και στην εγκαθίδρυση της Ευρωμεσογειακής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΕΣΜΗΣ Γ:

Η δέσμη Γ χωρίζεται σε τέσσερις ζώνες, Βόρεια, Νότια, Ανατολική και Δυτική για λόγους διαχείρισης.

Η Ανατολική ζώνη (Interreg III C - East), δίνει την ευκαιρία στις περιφερειακές και λοιπές δημόσιες αρχές της ανατολικής ζώνης να αποκτήσουν ένα μέσο για την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας σε όλο το φάσμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, περιοχές από οποιαδήποτε ζώνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν συνορεύουν μεταξύ τους, μπορούν να αναπτύξουν δίκτυα συνεργασίας και να δουλέψουν μαζί για την αντιμετώπιση των κοινών τους προβλημάτων.

Αντίστοιχα οι ζώνες Interreg III C – South, North, West δίνουν την ευκαιρία στις περιφερειακές και λοιπές δημόσιες αρχές της Νότιας ζώνης, της Βόρειας ζώνης και της Δυτικής ζώνης αντίστοιχα, να αποκτήσουν ένα μέσο για την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας σε όλο το φάσμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ:

ESPON (Δίκτυο Παρατήρησης Ευρωπαϊκού Χωρικού Σχεδιασμού)

INTERACT, που Σχεδιάστηκε με σκοπό: 1) να αξιοποιήσει την αποκτηθείσα εμπειρία των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων και κυρίως αυτή του INTERREG I και INTERREG II, σε θέματα περιφερειακής ανάπτυξης, διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας και 2) εφαρμόζοντας τις αρχές που επιβάλλουν οι κατευθυντήριες γραμμές για το INTERREG III, να ενισχύσει την συνοχή προωθώντας την συνεργασία και την ισόρροπη ανάπτυξη όχι μόνο ανάμεσα στα Κράτη – Μέλη αλλά και στα νέα που θα προκύψουν από την μελλοντική διεύρυνση κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006.

Αναφορικά με την χρηματοδότηση τω Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, σημειώνεται ότι, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, προβλέπεται πως κάθε πρωτοβουλία θα χρηματοδοτείται πλέον από ένα διαρθρωτικό ταμείο.

Στον παρακάτω πίνακα οι χρηματοδοτικοί πόροι των Κ.Π. κατά χώρα στην Ε.Ε-15:

(σε εκατ. Ευρώ, σε τιμές 2004)

Χώρα	Interreg	Urban	Equal	Leader	Σύνολα
Αυστρία	202,05	8,53	105,99	78,39	394,96
Βέλγιο	114,82	21,52	77,29	16,56	230,19
Δανία	37,54	5,38	30,91	17,67	91,50
Γαλλία	438,32	103,54	332,33	278,23	1.152,42
Φινλανδία	142,43	5,38	75,08	57,41	280,30
Γερμανία	813,71	150,95	534,38	272,71	1.771,74
Ελλάδα	627,12	25,89	108,20	189,90	951,11
Ιρλανδία	92,74	5,38	35,33	49,68	183,14
Ιταλία	470,34	116,54	409,61	294,79	1.291,28
Λουξεμβούργο	7,73	0,00	4,42	2,21	14,35
Κάτω Χώρες	385,32	30,25	216,40	86,12	718,09
Πορτογαλία	435,01	19,49	118,14	167,82	740,46
Ισπανία	993,67	114,30	535,48	515,61	2.159,06
Σουηδία	170,03	5,38	89,43	41,96	306,79
Ηνωμένο Βασίλειο	399,68	126,18	415,13	117,03	1.058,02
Δίκτυα	51,89	18,03	55,20	44,16	169,29
ΕΕ-15	5.382,40	756,74	3.143,32	2.230,25	11.512,71

Πηγή: Στην υπηρεσία των Περιφερειών, 2004

3.7.1 Αξιολόγηση των Προγραμμάτων Κοινοτικών Πρωτοβουλιών

Η αξιολόγηση των ΠΚΠ πραγματοποιείται με βάση τις διατάξεις του γενικού κανονισμού για τα διαρθρωτικά ταμεία.[87]

Σύμφωνα με το άρθρο 40 παράγραφος 5 του Καν (ΕΚ) 1260/99 ο τρόπος αξιολόγησης διευκρινίζεται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες. Η παράγραφος 2 του άρθρου 8 τοποθετεί την αξιολόγηση στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης και της συμπληρωματικότητας των δομών και διαδικασιών, των μεθόδων και του χρονοδιαγράμματος για την εφαρμογή των κανονιστικών πράξεων σε θέματα αξιολόγησης του ΚΠΣ και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.[88]

Έτσι, όπως έχει ήδη αναφερθεί και στην αρχή του κεφαλαίου, η εκ των προτέρων αξιολόγηση, σύμφωνα με τον άρθρο 41 του κανονισμού 1260/99, εμπίπτει στην ευθύνη των αρμοδίων αρχών για την προπαρασκευή των σχεδίων, των παρεμβάσεων και του συμπληρώματος προγραμματισμού στα οποία ενσωματώνεται και χρησιμεύει ως βάση για την προπαρασκευή των παραπάνω εγγράφων.

Σύμφωνα με το άρθρο 42, η ενδιάμεση αξιολόγηση διενεργείται υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής, σε συνεργασία με την Επιτροπή και το κράτος μέλος, ενώ σε συνέχεια αυτής της αξιολόγησης και το αργότερο μέχρι 31/12/2005, διενεργείται η ενημέρωσή της.

---

[87] www.europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/g24209.htm

[88] ΠΝΤΕRREG III A PHARE CBC Ελλάδα – Βουλγαρία Ex ante αξιολόγηση: 1

Αμέσως παρακάτω αναφέρονται εκθέσεις αξιολόγησης που έχουν εκπονηθεί και δημοσιευτεί για τις Κ.Π. κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο.

URBAN II : Έχει εκπονηθεί η εκ των προτέρων αξιολόγηση για κάθε ένα από τα τρία προγράμματα της Κ.Π. και έχει ενσωματωθεί σε αυτά (Κομοτηνή: Βιώσιμη πόλη για όλους 2001-2006, Οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση του Περάματος 2001-2006 και Οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των υποβαθμισμένων περιοχών του Δυτικού παραλιακού μετώπου Ηρακλείου Κρήτης 2001-2006).

Επίσης έχει ολοκληρωθεί τόσο η ενδιάμεση αξιολόγηση, όσο και η ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης για τα προαναφερθέντα τρία προγράμματα.

LEADER+:Η εκ των προτέρων αξιολόγησή της ΚΠ πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία συμβούλων Lamans και έχει ενσωματωθεί στο Πρόγραμμα της Πρωτοβουλίας. Σκοπός της αξιολόγησης είναι η αποσαφήνιση των στόχων του προγράμματος, ο συσχετισμός τους με τις ανάγκες των αγροτικών περιοχών, οι αναμενόμενες επιπτώσεις των δράσεων και η συνοχή μεταξύ της προτεινόμενης στρατηγικής και των στόχων που έχουν επιλεγεί σε συνδυασμό με την υφιστάμενη κατάσταση στην επιλέξιμη περιοχή. Ειδικότερα, η αξιολόγηση αυτή θα συμβάλλει στον προσδιορισμό βασικών πτυχών του προγράμματος όπως η καταλληλότητα, η συνάφεια, η συσχέτιση και η αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων ενεργειών.

Για την ίδια πρωτοβουλία, έχει επίσης εκπονηθεί η έκθεση ενδιάμεσης αξιολόγησης (2003), από την ένωση εταιρειών ΑΚΝ Ανάλυσις, EUROTEC & ETAM καθώς και η έκθεση επικαιροποίησης της ενδιάμεσης αξιολόγησης.

EQUAL: Έχει εκπονηθεί η εκ των προτέρων αξιολόγηση της ΚΠ, που αποτελεί αναπόσπαστο συστατικό μέρος του προγράμματος. Η αξιολόγηση αυτή αποσκοπεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότητα του προγράμματος, καθώς και στην ενίσχυση των ευρύτερων διαδικασιών υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης. Επίσης έχει ολοκληρωθεί τόσο η ενδιάμεση, όσο και η ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης.

INERREG III. Έχει γίνει η εκπόνηση των εκ των προτέρων αξιολογήσεων των προγραμμάτων που προβλέπονται από την ΚΠ και η ενσωμάτωσή τους σε αυτά. Επίσης έχουν ολοκληρωθεί οι εκθέσεις της ενδιάμεσης αξιολόγηση, όπως και οι εκθέσεις Α΄ Απολογισμού.

Αναφορικά με την εκ των **υστέρων αξιολόγηση**, το άρθρο 43 αναφέρει ότι ολοκληρώνεται το αργότερο τρία έτη μετά τη λήξη της περιόδου προγραμματισμού και αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής σε συνεργασία με το κράτος μέλος και τη διαχειριστική αρχή. Αποσκοπεί στην ανάλυση της χρησιμοποίησης των πόρων, της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των παρεμβάσεων και του αντικτύπου τους, καθώς και στην άντληση διδαγμάτων για την πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ Π.Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ.

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) είναι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα, για κάθε μια από τις 13 Περιφέρειες της Ελλάδας, στο Γ΄ ΚΠΣ και περιλαμβάνονται στον έβδομο άξονα προτεραιότητας.

Οι δράσεις που περιέχονται στα ΠΕΠ, στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, στην τόνωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και ταυτότητας της κάθε περιφέρειας, στην τόνωση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, στην άρση της απομόνωσης των απομακρυσμένων περιοχών, την υποστήριξη της επιχειρηματικότας κλπ.

Τα **επίπεδα διάρθρωσης των ΠΕΠ** έχουν ως εξής:

-Υποπρόγραμμα, που συγκροτείται από το σύνολο των μέτρων.

-Μέτρο, που αποτελεί ένα σύνολο ομοειδών δραστηριοτήτων που στοχεύει στην πραγμάτωση των στόχων του ΠΕΠ και περιλαμβάνει επιμέρους έργα.

- Έργο, που αποτελεί ολοκληρωμένη ενέργεια που συμβάλλει στην πραγμάτωση των στόχων του μέτρου στο οποίο εντάσσεται.

Η οριστικοποίηση και έγκριση των ΠΕΠ, στηρίζεται στην προηγηθείσα κατάρτιση των Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) και ολοκληρώνεται με τη σύνταξη του Τεχνικού Δελτίου για κάθε έργο. Στο δελτίο αυτό περιλαμβάνεται το χρονοδιάγραμμα του έργου, το αναλυτικό κόστος, η διαδικασία της εκτέλεσής του, καθώς και άλλα στοιχεία που σκοπεύουν στη διευκόλυνση των αρμόδιων φορέων για την χρηματοδότηση και υλοποίησή του. [89]

Στις ενότητες που ακολουθούν, γίνεται η αξιολόγηση της εφαρμογής της Διαρθρωτικής Πολιτικής στην περίπτωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος της Αττικής, για τις προγραμματικές περιόδους 1994-1999 και 2000-2006. Η επιλογή του ΠΕΠ Αττικής έγινε όχι μόνο για λόγους σημαντικότητας (μεγέθους, συνδυασμού εθνικών – περιφερειακών δραστηριοτήτων κλπ), αλλά και από την προσωπική μου επιθυμία να εμβαθύνω τις γνώσεις μου για την Περιφέρεια στην οποία προσφέρω τις υπηρεσίες μου.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999, γίνεται η αναλυτική παρουσίαση των εξής δύο εκθέσεων αξιολόγησης: (α) της εκ των προτέρων αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής, που εκπονήθηκε από το ΚΕΠΕ με την εφαρμογή μιας πρότυπης μεθοδολογικής προσέγγισης και (β) της απολογιστικής έκθεσης αξιολόγησης, που πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια του τελευταίου έτους της προγραμματικής περιόδου (Ιούνιος 1999).

---

[89] Ν. Κόνσολας 1997: 290-292

Στη συνέχεια του παρόντος κεφαλαίου και στο πλαίσιο της αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 2000-2006, γίνεται η αναλυτική παρουσίαση α) της εκ των προτέρων αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 2000-2006, που έχει ενσωματωθεί στο κείμενο του αρχικού ΠΕΠ, β) της ενδιάμεσης αξιολόγησης του ΠΕΠ (Δεκέμβριος 2003) και γ) της έκθεσης πρώτου απολογισμού (Οκτώβριος 2005).

Τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα που προκύπτουν αναφορικά με τις αδυναμίες εφαρμογής των παρεμβάσεων, των διαδικασιών αξιολόγησης καθώς και οι σχετικές προτάσεις για βελτιώσεις στο μέλλον

1 Περιγραφή της φυσιογνωμίας της περιφέρειας Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής, έχει έδρα την Αθήνα, καλύπτει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας, έχει έκταση 3.808 χμ2 και γεωγραφικά χωρίζεται σε δύο μεγάλες υποενότητες, δηλ. την περιφέρεια πρωτευούσης και το υπόλοιπο Αττικής.

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 3.523.407 κατοίκους (σύμφωνα με την Απογραφή του 1991 της ΕΣΥΕ) και αποτελεί το 34,3% του συνόλου του πληθυσμού της χώρας. Πάντως από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού στην Αττική παρουσιάζει κάμψη, λόγω των τάσεων κορεσμού και συμφόρησης πληθυσμού και δραστηριοτήτων και λόγω των πολιτικών περιφερειακής ανάπτυξης που ακολουθήθηκαν τα τελευταία χρόνια.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί, ότι η συγκρότηση του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής, επηρεάζεται σημαντικά τα τελευταία χρόνια από την αθρόα εισροή οικονομικών προσφύγων.

Η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 37,3% του συνολικού ενεργού πληθυσμού, παρουσιάζοντας διαχρονικά αύξουσα τάση (1981: 33,4%, 1997: 37,3%). Επίσης η Αττική συγκεντρώνει και το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας με τα υψηλότερα προσόντα, αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του και για τα δύο φύλα

Αναφορικά με την απασχόληση και με στοιχεία του 1997, η Περιφέρεια Αττικής συγκέντρωνε το 32,6% του συνόλου της απασχόλησης της χώρας.

Το ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Αττικής φθάνει το 12,1% ενώ το αντίστοιχο εθνικό ανέρχεται στο 10,25% (1997). Έτσι η ανεργία αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για την Περιφέρεια, με ποσοστό μεγαλύτερο από τον εθνικό μέσο όρο.

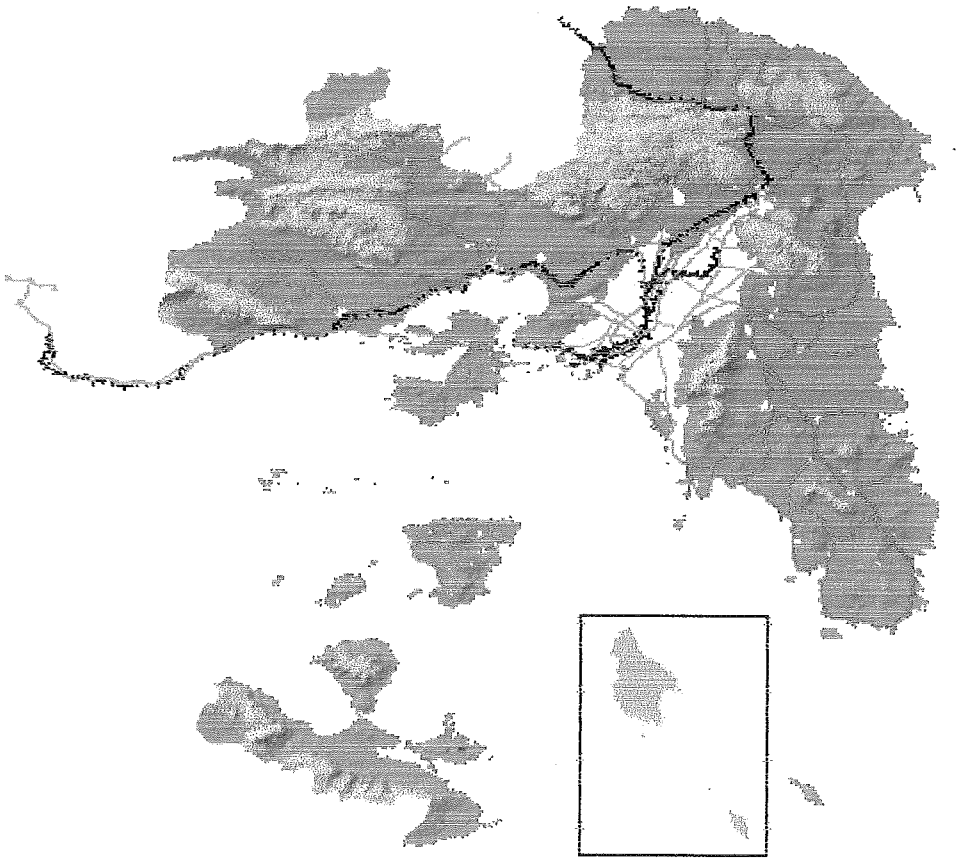
Αναφορικά με το ΑΕΠ, η Περιφέρεια Αττικής παράγει το 37,4% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας (1994). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ βρίσκεται σε υψηλότερη θέση από το αντίστοιχο μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας (109% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας), ενώ βρίσκεται σταθερά κάτω από το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ε.Ε.

Ειδικότερα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής, το 1988 κάλυπτε το 61% του μ.ο. της Ε.Ε. (χώρα = 58%), ενώ το 1996 η Περιφέρεια βελτίωσε την θέση της, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της να φτάνει το 77% (χώρα = 68%) του μ.ο. της Ε.Ε. (σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της eurostat και της DG XVI της Ε.Ε.). Για την τριετία

1994-95-96 ο μέσος όρος του κ.κ. ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής φθάνει το 74,9% του μ.ο. της Ε.Ε.

Η παραγωγικότητα, στην Περιφέρεια Αττικής υπερτερεί σε σχέση με την χώρα, αλλά υστερεί σε σχέση με την Ε.Ε. Συγκεκριμένα, το 1996 καλύπτει το 74% του μ.ο. της Ε.Ε. (μ.ο. Ελλάδας = 72%). Η παραγωγικότητα της Περιφέρειας Αττικής παρέμεινε αμετάβλητη την τριετία 1993-96 σε σχέση με το μ.ο. της Ε.Ε.

Αναφορικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια Αττικής, αυτά ομαδοποιούνται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες που αποτελούν παράλληλα και τους τέσσερις από τους έξι άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ Αττικής (σύμφωνα και με το Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006). Ειδικότερα, αυτά αφορούν την αποκατάσταση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος, την μείωση της ανεργίας και την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και την μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων. Επίσης, κρίνεται αναγκαία η αποκατάσταση των ζημιών και η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκάλεσε ο σεισμός της 7-9-99.[90]

[90] Αναθεωρημένο ΠΕΠ Αττικής 2000-2006, Δεκέμβριος 2005

2 Αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 1994- 1996: Περιγραφή του ΠΕΠ, στόχοι, αξιολόγηση και αποτελέσματα.

2.1 Περιγραφή του ΠΕΠ 1994-1999

Το πρόγραμμα του ΠΕΠ Αττική, είχε ως στρατηγική την αναστροφή των φαινομένων του μαρασμού, μέσω τόσο της συμπλήρωσης όσο και της αποδοτικότερης λειτουργίας της υπάρχουσας δομής.

Η υλοποίησή του προγράμματος, που είχε προϋπολογισμό 972.497.370 Ευρώ, έγινε στο πλαίσιο των παρακάτω αξόνων προτεραιότητας:

1. Ανθρώπινο δυναμικό.
2. Στήριξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων της Περιφέρειας.
3. Βελτίωση των μεταφορικών υποδομών.
4. Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
5. Τεχνική βοήθεια.

Αναφορικά με την πορεία υλοποίησης του ΠΕΠ, [91] σημειώνεται ότι κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του, άρχισαν να υλοποιούνται 269 έργα, από τα οποία τα 97 ήταν έργα γέφυρες του Α΄ ΚΠΣ, που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα της περιόδου 1994-1999, προκειμένου να ολοκληρωθεί το φυσικό και οικονομικό αντικείμενό τους (έργα συρές). Γενικά οι ρυθμοί έναρξης υλοποίησης του προγράμματος δεν ήταν ταχείς, καθώς χρειάστηκε μεγάλο χρονικό διάστημα για την σχετική ενημέρωση των αρμόδιων φορέων επί των κριτηρίων επιλεξιμότητας των έργων και την προσαρμογή τους σε αυτά.

Κατά το δεύτερο έτος εφαρμογής του προγράμματος, αυξήθηκε ο ρυθμός υλοποίησής του και οι φορείς ανταποκρίθηκαν στις σχετικές οδηγίες που έλαβαν, ενώ κατά το έτος αυτό ολοκληρώθηκαν και όλα τα έργα «συρές».

Από το τρίτο έτος υλοποίησης και έπειτα, το πρόγραμμα παρουσίασε ταχείς ρυθμούς υλοποίησης, ενώ με την βοήθεια των Συμβούλων Διαχείρισης, γινόταν συστηματική παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων (φυσικής και οικονομικής) και επί τόπου υποστήριξη των φορέων υλοποίησης σε θέματα διαχείρισης και παρακολούθησης του έργου.

Μέχρι το τέλος του 2001, είχαν ολοκληρωθεί όλα τα ενταγμένα έργα (878), εκτός από συγκεκριμένα έργα που λόγω του μεγέθους τους και της μεγάλης χρονικής διάρκειας εκτέλεσής τους, εντάχθηκαν για την ολοκλήρωσή τους στο ΕΠ Αττικής 2000-2006, σαν «έργα γέφυρες». Τα έργα αυτά είναι: α) το περιφερειακό νοσοκομείο δυτικής Αττικής, β) το εργοστάσιο μηχανικής ανακύκλωσης απορριμμάτων (ΕΜΑΚ), γ) η κατασκευή ΧΥΤΑ δυτικής Αττικής και δ) η κατασκευή οδού περιφερειακού γενικού νοσοκομείου δυτικής Αττικής (οδός Ρίμινι).

[91] Τελική έκθεση αξιολόγησης ΠΕΠ Αττικής 1994-1999, Σεπτέμβριος 2003:72-97

2.2 Αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999

Οι διαδικασίες αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής, που είχαν ως αφετηρία την περίοδο υλοποίησης των ΜΟΠ και του Α΄ ΚΠΣ, άρχισαν να εφαρμόζονται πιο συστηματικά από την προγραμματική περίοδο 1994-1999. Έτσι κατά την Β΄ προγραμματική περίοδο, δημοσιεύτηκαν οι παρακάτω εκθέσεις αξιολόγησης:

- Εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ 1994-1999, που εκπονήθηκε από το γραφείο Μελετών Ι. Πατέλη, (1994)

- Εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής, που εκπονήθηκε από το ΚΕΠΕ (1997).

- Αναγνωριστική έκθεση αξιολόγησης (Δεκέμβριος 1996)

- Ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης (Απρίλιος 1997)

- Τρίτη έκθεση αξιολόγησης (Απρίλιος 1998)

- Τέταρτη έκθεση αξιολόγησης (Ιούλιος 1998)

- Απολογιστική έκθεση αξιολόγησης (Ιούνιος 1999)

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω πέντε εκθέσεις εκπονήθηκαν από το Σύμβουλο Αξιολόγησης LOGOTECH A.E. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη

- Απολογιστική έκθεση του Συμβούλου Αξιολόγησης «Μέθοδοι Α.Ε. – Δρόμος Α.Ε.Μ.», (Φεβρουάριος 2000)

- Τελική έκθεση κλεισίματος του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999 (ΥΠΟΙΟ, Σεπτέμβριος 2003).

Αμέσως παρακάτω, όπως έχει ήδη αναφερθεί, παρουσιάζονται αναλυτικά οι εξής δύο εκθέσεις αξιολόγησης: (α) η εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής (ΚΕΠΕ), που έγινε με την εφαρμογή μιας πρότυπης μεθοδολογικής προσέγγισης και (β) η απολογιστική έκθεση αξιολόγησης, που συντάχθηκε από τον σύμβουλο Σ.Α. LOGOTECH A.E. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, κατά την διάρκεια του τελευταίου έτους της προγραμματικής περιόδου (Ιούνιος 1999).

2.2.1 Εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999

Η αξιολόγηση αυτή, που πραγματοποιήθηκε από την ομάδα μελέτης του ΚΕΠΕ, με την εφαρμογή μιας πρότυπης μεθοδολογικής προσέγγισης, μέσα σε ένα πλαίσιο κριτηρίων ποιοτικής αξιολόγησης, αναλύεται σε τρία επίπεδα. [92]

Πριν την ανάλυση των επιπέδων της μεθοδολογικής προσέγγισης, η εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής παραθέτει μία σύντομη περιγραφή των χαρακτηριστικών της Περιφέρειας, των αξόνων και των υποπρογραμμάτων της παρέμβασης, επισημαίνοντας ότι η στρατηγική του προγράμματος επικεντρώνεται στην αναδιοργάνωση της χωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και

[92] Εκθέσεις 28, ΚΕΠΕ, 1997

στήριξης της ανάπτυξής τους. Στη συνέχεια παραθέτονται τα βασικά υποπρογράμματα που έχουν ως εξής:

Υπ. 1 Περιβάλλον και ποιότητα ζωής

Υπ. 2 Αναπτυξιακές παρεμβάσεις και κυκλοφοριακή αναβάθμιση

Υπ. 3 Ανθρώπινο δυναμικό

Υπ. 4 Ενίσχυση δομών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Υπ. 5 Τεχνική βοήθεια

Υπ. 6 Ολοκλήρωση ημιτελών έργων Α΄ ΚΠΣ

Στη συνέχεια, η αξιολόγηση, προχωρεί στην ανάλυση των τριών επιπέδων της μεθόδου της αξιολόγησης:

- Α΄ επίπεδο ανάλυσης: Έχει ως στόχο τον έλεγχο της πληρότητας του ΠΕΠ για τη διαπίστωση τυχόν αδυναμιών ή παραλείψεων.

- Β΄ επίπεδο ανάλυσης: Εξετάζει το συνολικό περιεχόμενο και τη δομή του ΠΕΠ

- Γ' επίπεδο ανάλυσης: Στοχεύει σε ειδική συγκριτική ανάλυση των στοιχείων του ΠΕΠ

Αναλυτικότερα τα επίπεδα ανάλυσης έχουν ως εξής:

Α΄ επίπεδο ανάλυσης: Αφορά τον έλεγχο της πληρότητας σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ε.Ε. και έχει ως στόχο να διαπιστώσει κατά πόσο η σύνταξη του ΠΕΠ έχει γίνει με βάση τις κοινοτικές οδηγίες. Ο έλεγχος της πληρότητας γίνεται με βάση το «Πλαίσιο αναφοράς για την εκ των προτέρων αξιολόγηση των ΠΕΠ του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 1994-99», το οποίο περιλαμβάνει έξι ενότητες (φύλλα):

Φύλλο 1: Ταυτότητα του προγράμματος

Φύλλο 2 : Συνολική αξιολόγηση, στρατηγική και στόχοι

Φύλλο 3: Ποσοτικοποίηση στόχων και προσδιορισμός δεικτών

Φύλλο 4: Εσωτερική συνοχή

Φύλλο 5: Εξωτερική συνοχή

Φύλλο 6: Προετοιμασία της υλοποίησης

Έτσι με βάση τα παραπάνω φύλλα ελέγχεται κατά πόσο το πρόγραμμα πληρεί τις προϋποθέσεις της Ε.Ε. και πράγματι διαπιστώνεται ότι το προαναφερθέν μεθοδολογικό πλαίσιο αποτέλεσε τη βάση της εκ των προτέρων αξιολόγησης του ΠΕΠ. Ο έλεγχος που έγινε, για να φανεί κατά πόσο το πρόγραμμα ανταποκρίνεται

στις απαιτήσεις της κάθε ενότητας (φύλλου) του μεθοδολογικού πλαισίου, έχει αναλυτικότερα ως εξής:

1) Τα στοιχεία που αφορούν την ταυτότητα της παρέμβασης και τα χρηματοοικονομικά δεδομένα του προγράμματος, προκύπτουν από το περιεχόμενο του ΠΕΠ Αττικής *(Φύλλο 1)*.

2) Η συνολική αιτιολόγηση της στρατηγικής του προγράμματος *(φύλλο 2)*, η διάγνωση των προβλημάτων, η αξιολόγησή τους και η σύνδεσή τους με τους στόχους – μέτρα, γίνεται με βάση τους τέσσερις άξονες της παρέμβασης.

3) Στους χρηματοοικονομικούς πίνακες *(φύλλο 3)* του προγράμματος και για το σύνολό του, περιλαμβάνεται σχέδιο χρηματοδότησης ανά έτος, κατανομή ανά ταμείο και υποπρόγραμμα, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4) Από την ανάλυση της Εσωτερικής συνοχής *(φύλλο 4)*, προκύπτει ότι το υποπρόγραμμα 2 και το υποπρόγραμμα 3 εμφανίζουν σημαντική εσωτερική συνέργεια, που οφείλεται κυρίως στα μέτρα «Μεταφορές» και «Αναμόρφωση παραγωγικού περιβάλλοντος». Αναφορικά με τα μέτρα γενικά, προκύπτει ότι εμφανίζουν ανεξαρτησία μεταξύ τους, με την έννοια ότι όταν δεν εκτελείται ένα από αυτά, δεν σημαίνει, την αδυναμία λειτουργίας του άλλου. Πάντως η μη λειτουργία ενός μέτρου, σημαίνει αποδυνάμωση του αντίστοιχου στόχου, ενώ πολλά από τα μέτρα εμφανίζουν συνάφεια με επιχειρησιακά προγράμματα του εθνικού σκέλους. Επίσης, λόγω του ειδικού χαρακτήρα της Αττικής ως αστική περιφέρεια και διεθνές κέντρο, οι μεταφορές παρουσιάζουν αυξημένη συνάφεια μεταξύ τους.

5) Εξωτερική συνοχή (φύλλο 5). Το ΠΕΠ Αττικής επηρεάζεται σημαντικά από τις εθνικές επιλογές και η επιτυχία του εξαρτάται από την επιτυχία των προγραμμάτων του εθνικού σκέλους του ΚΠΣ και του Ταμείου Συνοχής, ενώ δεν αναλύονται οι ειδικές δράσεις της Ε.Ε. Πάντως δεν αναμένεται να υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις αυτών στο πρόγραμμα. Τέλος αναφορικά με την πολιτική της Ε.Ε., το ΠΕΠ Αττικής ικανοποιεί σημαντικούς άξονες αυτής.

Β΄ επίπεδο ανάλυσης: Εξετάζει το περιεχόμενο και τη δομή του προγράμματος και έχει ως στόχο να διαπιστώσει κατά πόσο οι αναπτυξιακοί άξονες και οι στόχοι ανταποκρίνονται ή αντιστοιχούν στις δυνατότητες και στα προβλήματα της Περιφέρειας. Επίσης επιχειρείται να διαπιστωθεί κατά πόσο, μέσα από τους στόχους, τα υποπρογράμματα και τα μέτρα, διαφαίνεται η στρατηγική ανάπτυξης της περιφέρειας και το επιχειρησιακό σχέδιο υλοποίησης, σαν ένα ενιαίο και συνεκτικό σύνολο στόχων.

Η ανάλυση, που επικεντρώνεται στην αξιολόγηση των βασικών στοιχείων του ΠΕΠ, πραγματοποιείται με βάση το κριτήριο της πλήρους και ορθής διάγνωσης των προβλημάτων, το κριτήριο της συσχέτισης που υπάρχει ανάμεσα στα στοιχεία του ΠΕΠ και το κριτήριο της λειτουργικότητας του προγράμματος.

Αναλυτικότερα:

1) Κριτήριο της διάγνωσης των προβλημάτων

Η διάγνωση των προβλημάτων και των δυνατοτήτων της Περιφέρειας, διερευνάται σε σχέση τόσο με το ΠΕΠ όσο και με το ΣΠΑ. Τα προβλήματα της Περιφέρειας αφορούν κυρίως τις εξής θεματικές ενότητες: ανεργία, περιορισμό της γεωργικής γης, τάση αποβιομηχανοποίησης του δευτερογενή τομέα, φόρτο στα δίκτυα μεταφορών, επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με την αξιολόγηση και καθώς αυτές οι ενότητες αποτελούν την ουσία των προβλημάτων, επιβεβαιώνεται ότι έχει γίνει ορθή διάγνωση των προβλημάτων. Όμως τα παραπάνω προβλήματα δεν καταγράφονται ιεραρχικά και η ανάλυση των αιτίων τους είναι ελλιπής και αποσπασματική. Επίσης δεν είναι πλήρης η αποτύπωση της υφισταμένης κατάστασης και δεν αναλύεται η δυναμική της.

2) Κριτήριο της συσχέτισης των στοιχείων του ΠΕΠ

Από τη συγκριτική ανάλυση των στόχων και των παρεμβάσεων του προγράμματος και των προβλημάτων της Περιφέρειας, φαίνεται ότι τα προβλήματα της περιφέρειας, αντιμετωπίζονται μέσω των αξόνων παρέμβασης του ΠΕΠ και οι στόχοι των υποπρογραμμάτων ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο των αξόνων παρέμβασης.

Από την ανάλυση της διάρθρωσης των αξόνων-υποπρογραμμάτων, προκύπτει ότι:

- Οι στόχοι του προγράμματος με περιβαλλοντική διάσταση εξυπηρετούνται από τα υποπρογράμματα 1 και 2.

- Τα υποπρογράμματα 3 και 4 συμπληρώνουν τα βασικά υποπρογράμματα.

- Θεωρείται χρήσιμη η δημιουργία ενός ξεχωριστού υποπρογράμματος για τον δευτερογενή τομέα. Σε αυτό το υποπρόγραμμα μπορούν να ενταχθούν σχετικές ενέργειες του τομέα, από τα υποπρογράμματα 2 και 3.

3) Κριτήριο λειτουργικότητας

Με βάση το κριτήριο της λειτουργικότητας εξετάζεται εάν επισημαίνονται προγράμματα ή μέτρα, πρώτης προτεραιότητας ή αυξημένων δυνατοτήτων εφαρμογής. Από την σχετική προσέγγιση προκύπτουν τα παρακάτω στοιχεία:

- Από το ΠΕΠ απουσιάζει η χρονική κλιμάκωση των υποπρογραμμάτων και μόνο το υποπρόγραμμα 1 τίθεται σε προτεραιότητα σε σχέση με τα άλλα. Όμως η έννοια της προτεραιότητας δεν εξηγείται σε χρονικούς όρους.

- Για τα μέτρα κάθε υποπρογράμματος, προκύπτει έμμεσα η χρονική κλιμάκωση. Αυτό γίνεται με την βοήθεια του πίνακα ετήσιας κατανομής των κονδυλίων των μέτρων.

- Κανένα υποπρόγραμμα η μέτρο δεν εμφανίζεται να έχει αυξημένες δυνατότητες εφαρμογής.

Γ΄ επίπεδο ανάλυσης: Αφορά τις επιμέρους θεωρήσεις των στοιχείων του ΠΕΠ, έχει ως σκοπό την λεπτομερή και συγκριτική εξέταση των στοιχείων του ΠΕΠ και περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια ανάλυσης:

1) Συγκριτική θεώρηση αναπτυξιακών στόχων-υποπρογραμμάτων

i) Συμβατότητα στόχων – υποπρογραμμάτων

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζεται κατά πόσο ένα πρόγραμμα επιδρά αποτελεσματικά στην επίτευξη ενός στόχου, σε σχέση με τα υπόλοιπα υποπρογράμματα. Από τη σχετική εξέταση προκύπτουν τα παρακάτω:

-Τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα έχει το υποπρόγραμμα 2, ακολουθεί το υποπρόγραμμα 1 και στη συνέχεια έρχονται τα υποπρογράμματα 3 και 4.

- Το υποπρόγραμμα 2 έχει την υψηλότερη αποτελεσματικότητα για κάθε στόχο ξεχωριστά και τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην επίτευξη του στόχου Β.

- Το ΠΕΠ Αττικής διαθέτει το 86% των πόρων του στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

ii) Προφίλ των επιμέρους στόχων

Αφού ολοκληρωθεί ο προσδιορισμός της συμβατότητας ανάμεσα στους αναπτυξιακούς στόχους και τα υποπρογράμματα, ο αξιολογητής περιγράφει το προφίλ των επιμέρους στόχων. Έτσι σκοπός του συγκεκριμένου τμήματος της ανάλυσης είναι η περιγραφή και αξιολόγηση των στόχων-παρεμβάσεων των μέτρων του ΠΕΠ, αναφορικά με τις δυνατότητες και τη σημασία που τα χαρακτηρίζουν.

Στο πλαίσιο της ανάλυσης, οι στόχοι των μέτρων του προγράμματος κατατάσσονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: Βελτίωση υποδομών, Ανάπτυξη παραγωγικών τομέων, Βελτίωση ποιότητας ζωής, Προστασία – αναβάθμιση περιβάλλοντος.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του προφίλ είναι τα παρακάτω:

- Όλες οι βασικές κατηγορίες στόχων εξυπηρετούνται από τα υποπρογράμματα 2 και 4, ενώ το υποπρόγραμμα 3 αφορά βασικά την κατηγορία «Βελτίωση ποιότητας ζωής». Το υποπρόγραμμα 1 εξυπηρετεί τις κατηγορίες «βελτίωση υποδομών», «ποιότητας ζωής» και «αναβάθμιση περιβάλλοντος».

- Ιεράρχηση καθορίζεται μόνο για τους στόχους «Κυκλοφοριακή αναβάθμιση» και «Μείωση ατμοσφαιρικής ρύπανσης από κυκλοφορία»

- Τα 16 μέτρα του ΠΕΠ, αναφέρονται σε 27 επιμέρους στόχους, ενώ 12 από τους στόχους προκύπτουν άμεσα η έμμεσα από την ανάλυση των προβλημάτων και των δυνατοτήτων του ΠΕΠ.

- Η κατάταξη των επιμέρους στόχων στις τέσσερις βασικές κατηγορίες μπορεί να αποτελέσει μια διαφορετική επαναδιατύπωση των υποπρογραμμάτων.

2) Προφίλ των υποπρογραμμάτων

Στη συνέχεια, η εκ των προτέρων αξιολόγηση αναλύει το προφίλ των υποπρογραμμάτων και σε πρώτο στάδιο ανιχνεύει τα κύρια στοιχεία των υποπρογραμμάτων:

α) Περιεχόμενο των υποπρογραμμάτων

Τα βασικά χαρακτηριστικά των υποπρογραμμάτων που σχετίζονται κυρίως με θέματα πεδίου εφαρμογής, χρηματοοικονομικής δομής και συνέργειας έχουν ως εξής:

- Τα υποπρογράμματα 1 και 2 καλύπτουν το 70% των πόρων του προγράμματος

- Η περιοχή εφαρμογής είναι γενικά το σύνολο της περιφέρειας

- Οι φορείς εκτέλεσης των κυριότερων παρεμβάσεων είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ και οι Νομαρχίες.

- Φυσικοί δείκτες παρέμβασης προσδιορίζονται στα 6 μέτρα (από τα 16 μέτρα). Στο υποπρόγραμμα 3 προσδιορίζονται δείκτες και στα τρία μέτρα του.

β) Συγκριτική θεώρηση υποπρογραμμάτων: Έλεγχος συνέργειας

Στη συνέχεια της ανάλυσης, η εκ των προτέρων αξιολόγηση προσδιορίζει τον βαθμό συνέργειας των μέτρων και των υποπρογραμμάτων:

Μέτρα

Ο βαθμός συνέργειας των μέτρων προσδιορίστηκε με βάση τόσο τις επισημάνσεις του ΠΕΠ, όσο και τις εκτιμήσεις συνέργειας που πραγματοποιήθηκαν για τις ανάγκες της αξιολόγησης. Έτσι από την ανάλυση της συνέργειας προκύπτει ότι:

Το ΠΕΠ Αττικής είναι γενικά ένα συνεκτικό πρόγραμμα, αν και ο μέσος όρος του εύρους συνέργειας των μέτρων είναι μάλλον χαμηλός.

Από την ιεράρχηση των μέτρων με βάση τον βαθμό συνέργειας προκύπτουν τα τρία παρακάτω μέτρα με χαμηλή συνέργεια: α) Αντιπλημμυρική προστασία - Ανάπλαση ακτών, β) Υποδομές πρωτογενούς, γ) Ανεργία - Κοινωνικός αποκλεισμός.

Επίσης προκύπτουν τρία μέτρα που παρουσιάζουν την υψηλότερη συνέργεια: α) Μεταφορές, β) Αναμόρφωση παραγωγικού περιβάλλοντος, γ) Ειδικές παρεμβάσεις υποβαθμισμένων περιοχών.

Υποπρογράμματα

Για την ανάλυση της συνέργειας σε επίπεδο υποπρογραμμάτων και καθώς ο αριθμός των μέτρων ανά υποπρόγραμμα διαφέρει, χρησιμοποιείται η έννοια της μέσης συνέργειας, με τον υπολογισμό του μέσου αριθμητικού της συνέργειας των μέτρων. Από τη σχετική ανάλυση προκύπτει ότι:

-Τη μεγαλύτερη εσωτερική συνέργεια έχει το υποπρόγραμμα 3, που έχει όμως και τη μικρότερη εξωτερική και συνολική συνέργεια.

-Το υποπρόγραμμα 2, είναι το αμέσως επόμενο υποπρόγραμμα από την άποψη της εσωτερικής συνέργειας, το οποίο εμφανίζει και υψηλή εξωτερική και συνολική συνέργεια.

- Το υποπρόγραμμα 1, που είναι και το ολοκληρωμένο υποπρόγραμμα της περιφέρειας, εμφανίζει σχετικά χαμηλό δείκτη σε όλες τις μορφές συνέργειας.

- Το υποπρόγραμμα 4 παρουσιάζει την υψηλότερη εξωτερική και εσωτερική συνέργεια.

γ) Συγκριτική θεώρηση υποπρογραμμάτων: Έλεγχος βαρύτητας

Ο έλεγχος της βαρύτητας, δίνει τη σύγκριση των υποπρογραμμάτων με κριτήρια την αναπτυξιακή αξία και το μέγεθος των μέτρων – παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν. Για το σχετικό έλεγχο χρησιμοποιήθηκε μέθοδος διπλής προσέγγισης της βαρύτητας (Α΄ προσέγγιση με βάση την αντίληψη της υφισταμένης κατάστασης από το μελετητή, Β΄ προσέγγιση με βάση εξωγενείς δείκτες αναγκών) για τη διασταύρωση των στοιχείων.

Τα βασικά αποτελέσματα της σχετικής εκτίμησης δείχνουν ότι:

- Τα υποπρογράμματα 1, 2 και 4, έχουν τον ίδιο συντελεστή βαρύτητας περίπου, με βάση την μεθοδολογική προσέγγιση Α΄. Με την μεθοδολογική προσέγγιση Β΄ τα υποπρογράμματα 2 και 4 έχουν την υψηλότερη βαρύτητα.

- Ο τομέας των κοινωνικών παρεμβάσεων διαθέτει αφθονία πόρων και έπεται ο τομέας τεχνικής υποδομής, σύμφωνα με την μεθοδολογική προσέγγιση Α΄, ενώ σύμφωνα με την προσέγγιση Β΄ ο τομέας κοινωνικών παρεμβάσεων διαθέτει σχεδόν ιδανική χρηματοδότηση και ο τομέας τεχνικής υποδομής έχει υπερεπάρκεια πόρων.

<u>Συμπεράσματα και προτάσεις της εκ των προτέρων αξιολόγησης</u>

Σύμφωνα με τον αξιολογητή, η παράθεση των βασικών συμπερασμάτων στοχεύει στον προσδιορισμό των μειονεκτημάτων και των πλεονεκτημάτων του ΠΕΠ και στη διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργικότητας του προγράμματος. Έτσι από την εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής προκύπτουν τα παρακάτω:

- Το ΠΕΠ Αττικής είναι ένα πρόγραμμα βελτίωσης της ποιότητας ζωής.

- Το ΠΕΠ Αττικής, με γνώμονα τις προδιαγραφές αξιολόγησης που τίθενται από την Ε.Ε., παρουσιάζει ορισμένα κενά στα στοιχεία αναγκαίας πληροφόρησης που πρέπει να εμπεριέχονται σε ένα περιφερειακό πρόγραμμα. Κυρίως παρουσιάζει αδυναμία προσδιορισμού φυσικών δεικτών των στόχων των παρεμβάσεων σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση.

- Η συνοχή των μέτρων του προγράμματος είναι πιθανό να επηρεαστεί αρνητικά από την ενσωμάτωση στο πρόγραμμα παρεμβάσεων των κεντρικών φορέων. Οι παρεμβάσεις αυτές που είναι τμήματα ευρύτερων τομεακών προγραμμάτων, αποτελούν κατά κάποιο τρόπο υποχρεωτική εισροή στο ΠΕΠ.

- Η διάγνωση της υφισταμένης κατάστασης δεν είναι πλήρης και παράλληλα, ενώ έχουν εντοπιστεί τα βασικά προβλήματα της Περιφέρειας, δεν αναλύονται επαρκώς τα αίτια εμφάνισής τους.

- Τα υποπρογράμματα είναι συμβατά με τους στρατηγικούς στόχους του ΠΕΠ

- Δεν υπάρχει ιεράρχηση στα υποπρογράμματα και στα μέτρα του ΠΕΠ

- Το πιο αποτελεσματικό υποπρόγραμμα είναι το 2, που παρουσιάζει και το ευρύτερο φάσμα στόχων. Το υποπρόγραμμα αυτό κρίνεται ως ικανοποιητικό με όλα τα κριτήρια, ενώ τα υπόλοιπα υποπρογράμματα έχουν κατάταξη μεταξύ δεύτερης και τρίτης θέσης.

Τέλος οι προτάσεις στις οποίες καταλήγει ο αξιολογητής έχουν ως εξής:

- Να ενσωματωθούν φυσικοί δείκτες τιμής εκκίνησης – τιμής στόχου κατά μέτρο εκεί όπου μπορεί να παραχθούν σχετικά εύκολα

- Να δοθεί βάρος στα μέτρα που παρουσιάζουν τον υψηλότερο βαθμό συνέργειας και στα έργα εκείνα που έχουν παραγωγικούς ή περιβαλλοντικούς στόχους.

- Να ιεραρχηθούν οι στόχοι κατά την επιλογή και εκτέλεση των έργων με προτίμηση σε εκείνα που έχουν και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

- Να δημιουργηθεί ξεχωριστό υποπρόγραμμα για την προώθηση της ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα.

2.2.2 Απολογιστική έκθεση αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999

Η απολογιστική έκθεση αξιολόγησης για το ΠΕΠ Αττικής, που συντάχθηκε τον Ιούνιο του 1999, από την Σ.Α. LOGOTECH Α.Ε. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, αναλύει θέματα όπως η καταλληλότητα της στρατηγικής, τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 1994-1999, καθώς και τους μηχανισμούς εφαρμογής του προγράμματος, για την περίοδο του Β΄ ΚΠΣ.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της έκθεσης εξετάζονται τα παρακάτω:

1) Η επάρκεια της ανάλυσης των δυνατοτήτων, αδυναμιών και ευκαιριών της Περιφέρειας για τη στήριξη της στρατηγικής και η συγκριτική θεώρηση τους.

2) Η συσχέτιση των στόχων του ΠΕΠ, με τις αδυναμίες και τις δυνατότητες /ευκαιρίες της Περιφέρειας.

3) Ο βαθμός επίτευξης των τεθέντων από την στρατηγική στόχων.

4) Οι εξωγενείς παράγοντες που επηρέασαν την εφαρμογή της στρατηγικής.

5) Η κάλυψη ων κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων και αναγκών της περιφέρειας.

6) Η αναγκαιότητα της συνέχισης ή της τροποποίησης της στρατηγικής, όσον αφορά τους άξονες προτεραιότητας.

7) Τα αποτελέσματα της υλοποίησης.

8) Οι επιπτώσεις του προγράμματος.

9) Η ανάλυση των μηχανισμών της εφαρμογής.

10) Προβλήματα υλοποίησης και προτάσεις.

Αναλυτικότερα οι παραπάνω ενότητες έχουν ως εξής:

1) **Η επάρκεια της ανάλυσης των δυνατοτήτων, αδυναμιών και ευκαιριών της Περιφέρειας για τη στήριξη της στρατηγικής και η συγκριτική θεώρηση τους** (βλ. παράρτημα Ι συγκριτική θεώρηση των κύριων δυνατοτήτων / ευκαιριών και αδυναμιών της περιφέρειας Αττικής κατά τον χρόνο σχεδιασμού του ΠΕΠ 1994-1999). Ο αξιολογητής αρχικά παρουσιάζει τις δυνατότητες και αδυναμίες της Περιφέρειας και στη συνέχεια παραθέτει τους στρατηγικούς στόχους, που έχουν ως εξής:

Στόχος 1: Αποκατάσταση του περιβάλλοντος και αναβάθμιση της ποιότητας ζωής

Στόχος 2: Ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η βελτίωση των μεταφορών

Στόχος 3: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

Στόχος 4: Ενίσχυση της αυτόνομης παρέμβασης των ΟΤΑ

Συνεχίζοντας ο αξιολογητής, επισημαίνει ότι ο εντοπισμός των κύριων αδυναμιών της Αττικής είναι περίπου αδιαμφισβήτητος, ενώ λιγότερο εμφανής είναι η επισήμανση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων της.

Η στρατηγική του προγράμματος, είναι κατ΄ αρχήν σωστή, καθώς βασίζεται σε γενικά παραδεκτές αλήθειες για τις δυνατότητες και τις αδυναμίες της Περιφέρειας αν και η στοχοθέτηση και τεκμηρίωσή της εμφανίζει κενά. Αναφορικά με αυτά τα κενά, επισημαίνεται η έλλειψη ποσοτικοποίησης των τιμών εκκίνησης, που θα βοηθούσε στη δημιουργία μιας ευκρινέστερης εικόνας των προβλημάτων, καθώς και η συναφής αδυναμία ποσοτικοποίησης των στόχων, που θα απαιτούσε προφανώς μία αυστηρή ιεράρχηση των αναγκών και συστηματική αξιοποίηση των ευκαιριών στο πλαίσιο ενός περιφερειακού προγράμματος.

Πάντως, στην ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος, έγινε προσπάθεια να καλυφθούν ορισμένα από τα κενά της τεκμηρίωσης και στοιχειοθέτησης, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα, σε σημαντικό βαθμό, τον πληρέστερο σχεδιασμό του ΣΠΑ Αττικής 2000-2006.

2) **Η συσχέτιση των στόχων του ΠΕΠ, με τις αδυναμίες και τις δυνατότητες/ευκαιρίες της Περιφέρειας**. Από τα αποτελέσματα της εκτίμησης των

παρακάτω εξειδικευμένων Μητρών αξιολόγησης Α και Β, συνάγεται ότι οι αδυναμίες της Αττικής αντιμετωπίζονται σε μεγαλύτερο η μικρότερο βαθμό από τη στρατηγική του ΠΕΠ. Ο στρατηγικός στόχος που συναρτάται με το σύνολο των αδυναμιών της περιοχής είναι ο στόχος ανάπτυξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων και βελτίωσης των μεταφορών, ενώ σε επικουρικό βαθμό για την άρση των αδυναμιών, επιδρά και ο στόχος για την ενίσχυση της αυτόνομης παρέμβασης των ΟΤΑ.

Αναφορικά με τις δυνατότητες της Περιφέρειας, εκτιμάται ότι κατά γενικό κανόνα έχουν ληφθεί υπ΄ όψη από τον σχεδιασμό. Όμως ο βαθμός παρέμβασης ποικίλλει με κριτήριο τους πόρους που διατίθενται για την επίτευξη των σχετικών στρατηγικών στόχων.

Ο στρατηγικός στόχος, που συναρτάται με το σύνολο σχεδόν των δυνατοτήτων και ευκαιριών της Περιφέρειας είναι ο στόχος που αφορά την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Πάντως πρέπει να σημειωθεί η μικρή χρηματοδοτική βαρύτητα αυτού του στόχου, σε συνδυασμό με την καθυστέρηση της υλοποίησης των δράσεων της συνεχιζόμενης κατάρτισης και της καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Επίσης, σημειώνεται ότι ο στόχος που αφορά την ενίσχυση της αυτόνομης παρέμβασης των ΟΤΑ βασίζεται σε όλες σχεδόν τις δυνατότητες της Περιφέρειας.

Μήτρα Α': συσχέτιση Στόχων με τις Αδυναμίες της Αττικής

Αδυναμίες	Στόχοι				Σύνολα
	Στόχος 1	*Στόχος 2*	*Στόχος 3*	*Στόχος 4*	
A1		1	1	1	3
A2		1		1	2
A3		1		1	2
A4	1	1	1	1	4
A5	1	1	1	1	4
A6		1	1	1	3
A7		1		1	2
A8		1	1		2
A9		1	1	1	3
A10		1		1	2
A11		1			1
A12	1	1	1	1	4
A13		1		1	2
A14	1			1	2
A15			1		1
A16			1		1
A17			1		1
Σύνολα	**4**	**13**	**10**	**12**	

Μήτρα Β': Συσχέτιση με τις Δυνατότητες – Ευκαιρίες της Αττικής

Δυνατότητες - Ευκαιρίες	Στόχοι				Σύνολα
	Στόχος 1	*Στόχος 2*	*Στόχος 3*	*Στόχος 4*	
Δ/Ε1		1	1	1	3
Δ/Ε2		1	1	1	3
Δ/Ε3	1	1	1	1	4
Δ/Ε4	1	1	1	1	4
Δ/Ε5	1	1	1	1	4
Δ/Ε6		1	1	1	3
Δ/Ε7		1	1	1	3
Δ/Ε8		1	1	1	3
Δ/Ε9		1	1		2
Δ/Ε10	1	1	1	1	4
Δ/Ε11	1	1	1	1	4
Δ/Ε12		1	1		2
Δ/Ε13	1				1
Δ/Ε14			1		1
Δ/Ε15		1	1		2
Σύνολα	**6**	**13**	**14**	**10**	

Πηγή: Απολογιστική έκθεση αξιολόγησης για το ΠΕΠ Αττικής 1994-1999

3) **Ο βαθμός επίτευξης των τεθέντων από την στρατηγική στόχων.**

Η εκτίμηση του βαθμού επίτευξης των στρατηγικών στόχων, που έχουν τεθεί από την στρατηγική του προγράμματος, γίνεται με τρία κριτήρια:

α) την διαχρονική εξέλιξη της χρηματοδοτικής βαρύτητας των στρατηγικών στόχων.

Σύμφωνα με αυτό το κριτήριο, ο στρατηγικός στόχος 1 ενισχύθηκε, ο στρατηγικός στόχος 2 αποδυναμώθηκε, αν και σύμφωνα με τον τελευταίο έλεγχο το μέγεθος της μείωσης φαίνεται να έχει φθίνουσα τάση, ενώ οι άλλοι δύο στόχοι σημείωσαν οριακή μεταβολή. Πάντως δεν έχουν σημειωθεί μεταβολές που να ανατρέπουν την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων.

β) την διαχρονική εξέλιξη των φυσικών στόχων.

Σύμφωνα με αυτό το κριτήριο, ο φυσικός στόχος των δράσεων κατά κανόνα αυξήθηκε σε φάσεις προωθημένης υλοποίησης, ενώ δεν παρατηρήθηκε σημαντική διολίσθησή του. Αναφορικά με την υλοποίηση του καταγεγραμμένου φυσικού αντικειμένου, αυτό θα υπολληφθεί του φυσικού στόχου σε έργα ενταγμένα στα υποπρογράμματα 1,3, και 4 που εμφανίζουν σημαντικότατες αδυναμίες στην Αττική και γενικά αφορούν το περιβάλλον, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και τους ανθρώπινους πόρους.

γ) τον βαθμό τήρησης της ισορροπίας των στόχων.

Το κριτήριο αυτό, είναι και ο πλέον αξιόπιστος δείκτης επιτυχίας της στρατηγικής. Σύμφωνα με αυτό το δείκτη, ο αξιολογητής εκτιμά ότι έχουν ενισχυθεί οι στρατηγικοί στόχοι 2 και 4 και έχουν αποδυναμωθεί οι στρατηγικοί στόχοι 1 και 3, ενώ επισημαίνεται τάση για αποκατάσταση της ισορροπίας, που όμως δεν σημαίνει ότι όλοι οι στόχοι θα επιτευχθούν στον ίδιο βαθμό.

4) **Οι εξωγενείς παράγοντες που επηρέασαν την εφαρμογή της στρατηγικής.** Ο αξιολογητής εκτιμά ότι η υλοποίηση των περισσότερων δράσεων του προγράμματος επηρεάστηκε από εξωγενείς παράγοντες, που εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα και είναι φυσικοί (φυσικά φαινόμενα, πλημμύρες, πυρκαγιές), οικονομικοί – κοινωνικοί (κοινωνικές αντιδράσεις, αυθαίρετες ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, υψηλό κόστος γης), θεσμικοί (έλλειψη θεσμικού πλαισίου, θεσμικός εκσυγχρονοσμός), καθώς και παράγοντες επιλεξιμότητας (πρόβλημα επιλεξιμότητας).

5) **Η κάλυψη των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων και αναγκών της περιφέρειας.** Η εξέταση της κάλυψης των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων και αναγκών της Περιφέρειας, γίνεται με το κριτήριο της επίτευξης του φυσικού στόχου και με κριτήριο την «εκ των κάτω ζήτηση».

Σύμφωνα με το πρώτο κριτήριο, όσες δράσεις και έργα των οποίων ο φυσικός στόχος δεν έχει καλυφθεί, θα πρέπει, εφόσον αυτό είναι εφικτό να συνεχιστούν.

Σύμφωνα με το δεύτερο κριτήριο, συνάγεται ότι υπάρχει μεγάλη ζήτηση για δράσεις που αποβλέπουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, με έμφαση στο περιβάλλον, στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και παιδείας.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι για τη προγραμματική περίοδο 2000-2006, αν και οι προτεινόμενες δράσεις ανήκουν στην ίδια κατηγορία με αυτές τις προηγούμενης περιόδου, όμως έχουν διαφορετική ποιότητα και καλύπτουν άλλης τάξης ανάγκες, όπως για παράδειγμα το τουριστικό και πολιτιστικό προϊόν, που επιδιώκεται να αναδειχθεί με νέου τύπου παρεμβάσεις.

6) **Αναγκαιότητα της συνέχισης ή της τροποποίησης της στρατηγικής, όσον αφορά τους άξονες προτεραιότητας.** Ο αξιολογητής εκτιμά, ότι η στρατηγική του ΠΕΠ '94 - '99 ήταν ορθή και συνεπής και είχε συνέχεια αναφορικά με την μακροπρόθεσμη στρατηγική που ακολουθείται για την Αττική, τουλάχιστον από την εποχή των ΜΟΠ. Οι ποσοτικοί και ποιοτικοί του στόχοι έχουν επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό, ενώ το έλλειμμα της επίτευξης των στόχων αυτών οφείλεται μάλλον σε καθυστερήσεις της υλοποίησης πολλαπλής αιτιολογίας, που όμως τείνουν να αντιμετωπισθούν.

Οι στρατηγικοί στόχοι του ΠΕΠ 1994-1999, πρέπει να ολοκληρωθούν την προγραμματική περίοδο 2000-2006 και η Αττική πρέπει να ενισχυθεί με αυξημένους πόρους για να ολοκληρώσει το έργο που έχει ξεκινήσει την τελευταία δεκαετία και να προχωρήσει σε νέου είδους διαρθρωτικές παρεμβάσεις προς αξιοποίηση των δυνατοτήτων και ευκαιριών. Εκτιμάται ότι οι προτεραιότητες της περιόδου 2000-2006 θα πρέπει να εκδηλωθούν στα πεδία όπως :

- Περιβάλλον και ποιότητα ζωής

- Μεταφορές

- Παραγωγικές δραστηριότητες και υπηρεσίες

- Τουρισμός

- Πολιτισμός, ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

- Προωθημένη ένταξη στην Κοινωνία της Πληροφορίας

- Ανάδειξη, επέκταση και εκσυγχρονισμός των Μητροπολιτικών λειτουργιών του αστικού συμπλέγματος της Αθήνας – Πειραιά και εν γένει ολόκληρης της Αττικής.

7) Περί αποτελεσμάτων της υλοποίησης

Ο αξιολογητής αναλύει τα αποτελέσματα της υλοποίησης αναφορικά με στοιχεία όπως την απορρόφηση του προγράμματος, την ποσοτικοποίησή του, την κατανομή της δημόσιας δαπάνης, την αποδοτικότητα και το μοναδιαίο κόστος κλπ.

Ειδικότερα ο αξιολογητής επισημαίνει ότι η απόκλιση μεταξύ της προγραμματικής κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης ανέρχεται σε +5,2% και οφείλεται κυρίως στην ένταξη νέων έργων, το 1998. Η σύγκριση μεταξύ δεσμεύσεων και κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης δείχνει απόκλιση της τάξεως του +0,7%. Το ποσοστό ποσοτικοποίησης επί του συνόλου του ΠΕΠ αντιστοιχεί στο 88,5% επί της αναθεωρημένης προγραμματικής και στο 87,8 % επί της κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης.

Το ποσοστό της απορρόφησης 1994-1999, επί των αναθεωρημένων δεσμεύσεων δαπάνης είναι μέχρι τη στιγμή της έκθεσης 58,5%, ενώ το αντίστοιχο ποσό επί της κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης είναι 58,1%. Σημειώνεται ότι οι επιδόσεις αυτές είναι ικανοποιητικές, δεδομένοι ότι ρυθμοί απορρόφησης εντείνονται συνήθως στις τελικές φάσεις της υλοποίησης.

Αναφορικά με την αποδοτικότητα και το μοναδιαίο κόστος, σημειώνεται ότι στο σύνολο σχεδόν των έργων, δεν παρουσιάζονται αποκλίσεις αρχικού και τελικού μοναδιαίου κόστους, πέραν ελαχίστων περιπτώσεων. Επίσης σημειώνεται ότι η εκτίμηση του δείκτη καλής διαχείρισης, έδειξε αποτελεσματικούς μηχανισμούς υλοποίησης.

8) Περί επιπτώσεων του προγράμματος

Οι κυριότερες επιπτώσεις του προγράμματος έχουν ως εξής:

- Στην Περιφέρεια έχουν ολοκληρωθεί αρκετά έργα και ενέργειες που χαρακτηρίζονται από απλή ή γνωστή τεχνολογία (οδοποιία, αγωγοί ομβρίων, σχολικές αίθουσες κλπ). Όμως δεν έχουν ολοκληρωθεί έργα ή ενέργειες που χαρακτηρίζονται από περισσότερο σύνθετο η καινοτομικό περιεχόμενο (ΧΥΤΑ, αεροδρόμια, ανακύκλωση απορριμμάτων κλπ).

- Το 60% των ολοκληρωμένων έργων, που αποτελεί το 47,84% των δεσμεύσεων, βρίσκεται στον Ν. Αττικής, ενώ στους Ν. Αθηνών, Δ. Αττικής και Πειραιώς το ποσοστό των ολοκληρωμένων έργων ανέρχεται αντίστοιχα σε 45,6%, 48% και 47,8%. Σημειώνεται επίσης ότι σημαντικό μέρος από τα αναμενόμενα αποτελέσματα εμφανίζονται περισσότερο στον Ν. Ανατολικής Αττικής, σε μικρότερο βαθμό εμφανίζονται στο Ν. Αθηνών και Ν. Δυτικής Αττικής, ενώ ο Ν. Πειραιώς φαίνεται να υστερεί.

- Η φύση των έργων προσδιορίζει ως κύριο χρήστη τον γενικό πληθυσμό, ενώ υπάρχουν λίγα ολοκληρωμένα έργα που στοχεύουν σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, όπως εργαζόμενες γυναίκες, μαθητές κλπ. Αντίθετα άλλα μέτρα με συγκεκριμένη κοινωνική στόχευση, εμφανίζουν πολύ μικρή έως μηδενική υλοποίηση (Μ.2.2 βιομήχανοι, βιοτέχνες, Μ.3.3. κοινωνικά αποκλεισμένοι κλπ)

- Αναφορικά με την απασχόληση εκτιμάται ότι η καθαρή δημιουργία πρόσκαιρης απασχόλησης που οφείλεται στα Κοινοτικά κονδύλια ανέρχεται σε 9.274 ισοδύναμα απασχόλησης (σε ετήσια βάση και για όλη την περίοδο), ενώ η δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας εκτιμάται ότι θα ανέλθει στις 2,608 νέες θέσεις.

9) Ανάλυση των μηχανισμών της εφαρμογής. Κατά την διάρκεια του Β΄ ΚΠΣ δημιουργήθηκαν νέοι θεσμοί όπως η ΜΟΔ, η ΜΕΚ, το Περιφερειακό Ταμείο κλπ. και υπάρχει ανάγκη για επιτάχυνση της απορρόφησης των παραπάνω καινοτομιών, προκειμένου να αυξηθεί η ευστοχία του προβλεπόμενου τρόπου εφαρμογής των προτεινόμενων δράσεων. Ειδικά για την Περιφέρεια Αττικής, σημειώνεται ότι η λειτουργία ΣΑΕΠ και Περιφερειακού Ταμείου θα συμβάλει στην αποκέντρωση κρίσιμων λειτουργιών και θα αυξήσει τη θεσμική δυνατότητα της Περιφέρειας ως προς τον έλεγχο όλου του πλέγματος υλοποίησης των έργων και θα της προσδώσουν μεγαλύτερη ευελιξία.

10) Προβλήματα υλοποίησης και προτάσεις. Ο αξιολογητής αναφέρεται σε δύο κρίσιμα προβλήματα: α) τα αναπτυξιακά κριτήρια ένταξης των έργων, που θα πρέπει να οριστούν και να κωδικοποιηθούν και β) την καλύτερη προετοιμασία των έργων για την ένταξη, για την οποία μπορεί να αξιοποιηθεί η τεχνική βοήθεια χρηματοδοτώντας κρίσιμες τομεακές και κλαδικές μελέτες για την συγκεκριμενοποίηση της επικαιρότητας και σκοπιμότητας των δράσεων.

Τέλος σημειώνεται η ορθότητα και σημαντικότητα των προτάσεων της Γ.Γ. της Περιφέρειας για σεμινάρια, ενημέρωση κοινού και χρηστών, θεσμοθέτηση ελεγκτικών μηχανισμών, καθορισμός αρμοδιοτήτων όλων των εμπλεκομένων στην παραγωγή έργων, σύμφωνη γνώμη της Γ. Γ. της Περιφέρειας πριν από κάθε δημοπράτηση κλπ.

Στη συνέχεια της έκθεσης αξιολόγησης παρουσιάζονται οι προτάσεις της Γ.Γ. της Περιφέρειας προκειμένου να επιταχυνθεί η ολοκλήρωση των έργων:

- Έγκαιρη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής του προγράμματος (έκδοση Υπουργικών Αποφάσεων, Αποφάσεων Κανονιστικού Πλαισίου κ.λπ.)

- Αναμόρφωση - τροποποίηση του Π.Δ. 84/84 για την ίδρυση - εγκατάσταση και λειτουργία βιοτεχνικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων καθώς και για εμπορικές δραστηριότητες.

- Επιτάχυνση της έγκρισης των Μ.Π.Ε. και αποκέντρωση των διαδικασιών έγκρισης ανάλογα με το βαθμό σπουδαιότητας σε πρωτοβάθμιο, δευτεροβάθμιο, τριτοβάθμιο επίπεδο. Επίσης, δεν θα πρέπει να απαιτούνται Μ.Π.Ε. σε έργα ήπιας μορφής ή έργα που από την φύση τους δεν δημιουργούν περιβαλλοντικά προβλήματα.

- Αντιμετώπιση του προβλήματος των απαλλοτριώσεων, οι οποίες καθυστερούν τα έργα λόγω νομικών διαδικασιών και διογκώνουν υπέρμετρα το τελικό κόστος.

- Αποκέντρωση των χωροθετήσεων έργων με διαχωρισμό των διαδικασιών χωροταξικού και πολεοδομικού χαρακτήρα.

Τέλος σημειώνεται η επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης για έργα που απαιτείται μεγάλος αριθμός αδειών

2.2.3 Σύνοψη

Το ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 1994-1999, αποτέλεσε ένα πολύ σημαντικό αναπτυξιακό πρόγραμμα και για την επίτευξη των στόχων του είχε κατανεμηθεί από πολύ νωρίς το σύνολο των κονδυλίων μεταξύ των έργων. Από την κατανομή της δημόσιας δαπάνης είναι εμφανής η αυξημένη ζήτηση για ορισμένες κατηγορίες έργων, που αφορούν τη βελτίωση των μεταφορών/ οδοποιία, αντιπλημμυρική προστασία, έργα ύδρευσης κλπ.

Από τα αποτελέσματα των διαδικασιών αξιολόγησης, (που είχε ως αφετηρία την εφαρμογή των ΜΟΠ), φαίνεται ότι τα κυριότερα προβλήματα που σημειώθηκαν κατά την διάρκεια της εφαρμογής του ΠΕΠ συνίστανται στα παρακάτω: το ΠΕΠ Αττικής, και με γνώμονα τις προδιαγραφές αξιολόγησης που τίθενται από την Ε.Ε., παρουσιάζει ορισμένα κενά στα στοιχεία αναγκαίας πληροφόρησης που πρέπει να εμπεριέχονται σε ένα περιφερειακό πρόγραμμα.

Ειδικότερα, η διάγνωση της υφισταμένης κατάστασης δεν είναι πλήρης και παράλληλα, ενώ έχουν εντοπιστεί τα βασικά προβλήματα της Περιφέρειας, δεν αναλύονται επαρκώς τα αίτια εμφάνισής τους. Ο εντοπισμός των κύριων αδυναμιών της Αττικής είναι περίπου αδιαμφισβήτητος, όμως λιγότερο εμφανής είναι η επισήμανση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων της. Σημειώνεται επίσης η έλλειψη ποσοτικοποίησης των τιμών εκκίνησης, καθώς και η συναφής αδυναμία ποσοτικοποίησης των στόχων, καθώς και αδυναμία προσδιορισμού φυσικών δεικτών των στόχων των παρεμβάσεων, σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση.

Πάντως, στην ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος, έγινε προσπάθεια να καλυφθούν ορισμένα από τα κενά της τεκμηρίωσης και στοιχειοθέτησης, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα, σε σημαντικό βαθμό, τον πληρέστερο σχεδιασμό του ΣΠΑ Αττικής 2000-2006.

Η υλοποίηση των περισσότερων δράσεων του προγράμματος, επηρεάστηκε από ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που κυρίως ήταν φυσικοί (φυσικά φαινόμενα, πλημμύρες, πυρκαγιές), οικονομικοί – κοινωνικοί (κοινωνικές αντιδράσεις, αυθαίρετες ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, υψηλό κόστος γης), θεσμικοί (έλλειψη θεσμικού πλαισίου, θεσμικός εκσυγχρονισμός), καθώς και παράγοντες επιλεξιμότητας (πρόβλημα επιλεξιμότητας).

Ειδικότερα, ως αδυναμίες για την υλοποίηση των δράσεων, επισημαίνονται τα παρακάτω: α) τα αναπτυξιακά κριτήρια ένταξης των έργων, θα πρέπει να οριστούν και να κωδικοποιηθούν, β) για την καλύτερη προετοιμασία των έργων προς ένταξη, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η τεχνική βοήθεια, χρηματοδοτώντας κρίσιμες τομεακές και κλαδικές μελέτες για την συγκεκριμενοποίηση της επικαιρότητας και σκοπιμότητας των δράσεων και γ) χρειάζεται αποτελεσματική εφαρμογή των νέων διαδικασιών για την ένταξη των έργων στο Πρόγραμμα (Τεχνικά Δελτία, διαδικασία ελέγχου μελετών έργων από τους Τεχνικούς Συμβούλους κλπ), αποτελεσματική εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου που θέτει κανόνες για τη μεταβολή του κόστους των έργων.

Με στόχο την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων και αδυναμιών υλοποίησης του προγράμματος, η Γ.Γ. της Περιφέρειας έχει προτείνει την εφαρμογή των παρακάτω μέτρων: έγκαιρη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής του προγράμματος, αναμόρφωση - τροποποίηση του Π.Δ. 84/84 για την ίδρυση - εγκατάσταση και λειτουργία βιοτεχνικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων καθώς και για τις εμπορικές δραστηριότητες, επιτάχυνση της έγκρισης των Μ.Π.Ε., αντιμετώπιση του προβλήματος των απαλλοτριώσεων, αποκέντρωση των χωροθετήσεων έργων με διαχωρισμό των διαδικασιών χωροταξικού και πολεοδομικού χαρακτήρα και επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης.

3 Αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 2000-2006: Περιγραφή του ΠΕΠ, στόχοι, αξιολόγηση, αποτελέσματα.

3.1 Περιγραφή του ΠΕΠ 2000-2006

Το ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 2000-2006, εγκρίθηκε με την Ε(2001) 868 /15.5.2001 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού εγκρίθηκε στην 1η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος την 26η Ιουνίου 2001.

Η Δημόσια Δαπάνη του αναθεωρημένου προγράμματος ανέρχεται σε 1.573.716.229 Ευρώ και ο γενικός αναπτυξιακός του στόχος που τίθεται στο Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006 για την περιφέρεια Αττικής, είναι η ανάδειξη του διεθνούς ρόλου της πρωτεύουσας, καθώς επίσης και η παράλληλη εξομάλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και της ποιότητας ζωής.

Ο παραπάνω γενικός στόχος εξειδικεύεται στους παρακάτω βασικούς στόχους:

- Διεύρυνση του Διεθνούς Ρόλου της Πρωτεύουσας.
- Αποκατάσταση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος.
- Μείωση της ανεργίας και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Αναβάθμιση υποδομών και αειφόρος διαχείριση των πόρων στις δυτικές περιοχές, στις υποβαθμισμένες περιοχές και τις λοιπές περιμετρικές ζώνες
- Αποκατάσταση των επιπτώσεων από τον σεισμό στην Αττική την 7-9-99.

Λαμβάνοντας υπόψη και την ανάγκη για αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από τον σεισμό της 7 Σεπτεμβρίου 1999 που έπληξε την Αττική, το

Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την Περιφέρεια Αττικής δομείται σε έξι παρακάτω Άξονες Προτεραιότητας.

Αμέσως παρακάτω παρουσιάζονται οι άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ Αττικής για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο:[93]

1ος Άξονας: Διεύρυνση του Διεθνούς Ρόλου της Πρωτεύουσας.

2ος Άξονας: Αποκατάσταση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος.

3ος Άξονας: Μείωση της ανεργίας και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.

4ος Άξονας: Αναβάθμιση υποδομών και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων στις δυτικές περιοχές, στις υποβαθμισμένες περιοχές και τις περιμετρικές ζώνες του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών - Πειραιώς

5ος Άξονας: Αποκατάσταση των επιπτώσεων από τον σεισμό στην Αττική την 7-9-99.

6ος Άξονας: Τεχνική βοήθεια- Προετοιμασία Νέας Προγραμματικής Περιόδου

Σημειώνεται, ότι 6ος Άξονας Προτεραιότητας, αφορά την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος, η οποία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΠΕΠ, καθώς και ένα νέο Μέτρο για την προετοιμασία της Νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Αναλυτικότερα, το περιεχόμενο των παραπάνω αξόνων, έχει ως εξής:

- Αξονας 1: Χρηματοδοτείται με 449.543.829,14 Ευρώ και καλύπτει ποσοστό 28,58% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ Αττικής.

Οι βασικοί στόχοι του άξονα αφορούν την ανάδειξη και προβολή της ιστορικής και πολιτισμικής φυσιογνωμίας της πόλης, την αξιοποίηση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, την αξιοποίηση του νέου αεροδρομίου και του λιμένα του Πειραιά, καθώς και των αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών και οδικών αξόνων (για τη διεκδίκηση ρόλου διεθνούς μεταφορικού κόμβου και ναυτιλιακού κέντρου), την υποστήριξη των μεταφορικών υποδομών (που οδηγούν στη μείωση του κόστους για το καταναλωτή και της κυκλοφοριακής επιβάρυνσης), την επαναλειτουργία της Αττικής ως αυτοτελούς τουριστικού προορισμού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους,. Επίσης πρέπει να ενισχυθεί ο κομβικός χαρακτήρας της Περιφέρειας Αττικής στη Κοινωνία της Πληροφορίας, με την ενίσχυση των υποδομών και υπηρεσιών τηλεματικής και των αντίστοιχων δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, που θα υλοποιηθούν μέσω του προγράμματος του Εθνικού Σκέλους.

Τα μέτρα του άξονα μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη των παραπάνω στόχων έχουν ως εξής:

Μέτρο 1.1: Διασυνδέσεις και συμπληρωματικές υποδομές σε μεταφορές

Μέτρο 1.2: Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας

Μέτρο 1.3: Ανάδειξη και προβολή αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων και ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας

[93] Αναθεωρημένο ΠΕΠ Αττικής , Δεκέμβριος 2005

Μέτρο 1.4: Αναβάθμιση υποδομής και εξοπλισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στα ερευνητικά κέντρα.

Μέτρο 1.5: Κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις

- Αξονας 2: Χρηματοδοτείται με 527.924.218,00 Ευρώ και καλύπτει το 33,56% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ Αττικής.

Οι βασικοί στόχοι του άξονα αφορούν την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, με παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ανάπλαση των υποβαθμισμένων περιοχών, την διαχείριση των απορριμμάτων, την αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων, την αναδάσωση, την αναβάθμιση των συγκοινωνιών και των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης και πρόνοιας.

Τα μέτρα του άξονα, μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη των παραπάνω στόχων, έχουν ως εξής:

Μέτρο 2.1: Παρεμβάσεις αντιπλημμυρικής προστασίας.

Μέτρο 2.2: Δράσεις για την ύδρευση και δράσεις για τη διαχείριση των απορριμμάτων και των αποβλήτων.

Μέτρο 2.3: Αναπλάσεις αστικών και παράκτιων περιοχών – ενίσχυση πρασίνου και χώρων αναψυχής – προστασία και ανάδειξη βιοτόπων και περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Μέτρο 2.4: Αναδασώσεις και πυροπροστασία.

Μέτρο 2.5: Βελτίωση κτιριακής υποδομής και εξοπλισμού στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Μέτρο 2.6: Συγκοινωνιακές και κυκλοφοριακές παρεμβάσεις.

Μέτρο 2.7: Αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια περίθαλψη και πρόνοια.

- Αξονας 3: Χρηματοδοτείται με 94.355.967 Ευρώ και καλύπτει ποσοστό 5,99% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ Αττικής.

Οι βασικοί στόχοι του άξονα αφορούν την απασχολησιμότητα του εργατικού δυναμικού, την εμψύχωση και τον προσανατολισμό των ανέργων για την επιτυχή ένταξή τους στην αγορά εργασίας, την αντιμετώπιση της ανεργίας των γυναικών και των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, την προσαρμογή των δεξιοτήτων στον επιδιωκόμενο νέο διεθνή ρόλο της Περιφέρειας Αττικής.

Τα μέτρα του άξονα, μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη των παραπάνω στόχων, έχουν ως εξής:

Μέτρο 3.1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας – ΕΚΤ

Μέτρο 3.2: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

Μέτρο 3.3: Προώθηση της Ισότητας των δύο φύλων: Ανάπτυξη των δομών κοινωνικής φροντίδας, προώθηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας.

Μέτρο 3.4: Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης

Τέλος τονίζεται, ότι οι σχετικές δράσεις θα εφαρμοσθούν σε συνεργασία με το Ε.Π. του Υπουργείου Εργασίας, έτσι ώστε να υπάρχει καλύτερος συντονισμός χωρίς αλληλοκαλύψεις, με στόχο την μεγιστοποίηση των σχετικών αποτελεσμάτων.

Αξονας 4: Χρηματοδοτείται με 122.590.126 Ευρώ και καλύπτει ποσοστό 7,79 % της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ Αττικής

Οι βασικοί στόχοι του άξονα αφορούν την ανάδειξη / προστασία των περιαστικών δασών, την διατήρηση του πρωτογενούς τομέα με διασφάλιση του ζωτικού του χώρου και την προστασία των φυσικών πόρων, που επηρεάζονται από την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας στις εναπομένουσες περιαστικές και εξωαστικές αγροτικές ζώνες της Περιφέρειας Αττικής.

Τα μέτρα του άξονα μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη των παραπάνω στόχων έχουν ως εξής:

Μέτρο 4.1: Βελτιώσεις και συμπληρώσεις του οδικού δικτύου.

Μέτρο 4.2: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας – ΕΤΠΑ: Αναβάθμιση οικιστικού ιστού – χώροι πρασίνου, αναψυχής και πολιτισμού.

Μέτρο 4.4: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα

Μέτρο 4.5: Βασικές υποδομές για αειφόρο διαχείριση στον Πρωτογενή Τομέα.

Μέτρο 4.6: Υποδομές για την αλιεία.

Αξονας 5: Ο Άξονας αυτός αποσκοπεί στην αποκατάσταση των κάθε είδους επιπτώσεων από τον σεισμό της 07/09/1999 στο δομημένο περιβάλλον της περιοχής που επλήγη και χρηματοδοτείται με 357.315.420 Ευρώ (22,71% της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ Αττικής).

Οι βασικοί στόχοι του άξονα αφορούν την αποκατάσταση των βασικών δημόσιων υποδομών που έχουν καταστραφεί ή έχουν υποστεί σημαντικές ζημίες από τον σεισμό, καθώς και την αποκατάσταση του πολεοδομικού και οικονομικού ιστού στις πληγείσες περιοχές.

Τα μέτρα του άξονα μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη των παραπάνω στόχων έχουν ως εξής:

Μέτρο 5.1 : Αποκατάσταση υποδομών Εκπαίδευσης.

Μέτρο 5.2: Αποκατάσταση υποδομών Υγείας και Πρόνοιας.

Μέτρο 5.3: Αποκατάσταση υποδομών αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.

Μέτρο 5.4: Αποκατάσταση λοιπών βασικών υποδομών.

Μέτρο 5.5: Αποκατάσταση βασικών υποδομών της αρμοδιότητας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Μέτρο 5.7: Αποκατάσταση και ανάπτυξη πολεοδομικού ιστού.

Αξονας 6: Χρηματοδοτείται με 21.986.669,00 EURO και καλύπτει ποσοστό 1,40 % της δημόσιας δαπάνης του ΠΕΠ Αττικής.

Αφορά την απαραίτητη τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή, παρακολούθηση, αξιολόγηση και δημοσιοποίηση του προγράμματος. Ειδικότερα, ο άξονας αυτός αφορά την τεχνική βοήθεια που παρέχεται από τα επιμέρους Διαρθρωτικά Ταμεία της Ένωσης και καλύπτει την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, την αξιολόγηση και τους ελέγχους, την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών και του απαραίτητου εξοπλισμού, την ενημέρωση και δημοσιότητα του προγράμματος.

Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων επιδιώκεται στο παρόν πρόγραμμα με τα ακόλουθα μέτρα:

Μέτρο 6.1: Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ.

Μέτρο 6.2: Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ.

Μέτρο 6.3: Μελέτες ωρίμανσης και προετοιμασίας Νέας Προγραμματικής Περιόδου.

Οι παραπάνω άξονες προτεραιότητας του ΠΕΠ, ταυτίζονται πλήρως με τους Στρατηγικούς Στόχους που τέθηκαν στα πλαίσια του Σχεδίου Ανάπτυξης 2000-2006 για την Περιφέρεια Αττικής.

Ειδικότερα, οι τέσσερις πρώτοι άξονες είναι οι τέσσερις Στρατηγικοί Στόχοι του Σχεδίου Ανάπτυξης για την Περιφέρεια Αττικής, ο πέμπτος αφορά την αποκατάσταση των επιπτώσεων του σεισμού, ενώ ο τελευταίος αφορά την απαραίτητη τεχνική βοήθεια του Προγράμματος.

Αναφορικά με την πρόοδο υλοποίησης του προγράμματος και σύμφωνα με στοιχεία μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2005, η απορρόφηση του προγράμματος ανέρχεται σε 43,18% της Δημόσιας Δαπάνης και ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων ανέρχεται σε 87,17% της Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ.

3.2 Αναθεώρηση του προγράμματος

Το πρόγραμμα, κατά τη διάρκεια υλοποίησής του μέχρι σήμερα, έχει αναθεωρηθεί ήδη δύο φορές. Έτσι η Δημόσια Δαπάνη του αρχικού προγράμματος ανήρχετο σε 1.462.438.022 Ευρώ, ενώ με την αναθεώρησή που έγινε το 2004 ανήρχετο σε 1.554.945.544 Ευρώ. Σήμερα, σύμφωνα με την αναθεώρηση του προγράμματος που έγινε το 2005, η Δημόσια Δαπάνη ανέρχεται σε 1.573.716.229 Ευρώ.

Η ενδιάμεση αναθεώρηση που έγινε το 2004 επέφερε σημαντικές αλλαγές στη διάρθρωση του προγράμματος και υπαγορεύτηκε από διάφορους λόγους όπως:

- Τις προτάσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης

-Την εμπειρία από την τριετή εφαρμογή

- Τη μη αύξηση των διατιθέμενων πόρων στο ΠΕΠ Αττικής αφού εξαιρέθηκε τόσο από το αποθεματικό επίδοσης (παρά το γεγονός ότι είχαν εκπληρωθεί τα σχετικά κριτήρια) όσο και από το αποθεματικό προγραμματισμού

- Την αναγκαιότητα για την αύξηση της ευελιξίας στη διαχείριση των πόρων των Ταμείων

- Την αποφυγή του κινδύνου απώλειας πόρων λόγω της εφαρμογής του κανόνα N+2

- Την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού της ιεράρχησης αναγκών – παρεμβάσεων κλπ

Έτσι η ενδιάμεση αναθεώρηση έγινε με παρεμβάσεις χρηματοοικονομικού χαρακτήρα, παρά αύξησης της αποτελεσματικότητας και της στρατηγικής.

Η δεύτερη αναθεώρηση του προγράμματος έγινε το 2005, με στόχο την εξασφάλιση της έγκαιρης δέσμευσης του συνόλου της διαθέσιμης δαπάνης του Ε.Π. Αττικής, καθώς και την απορρόφηση του συνόλου της Δημόσιας Δαπάνης (Δ.Δ.) εντός της Προγραμματικής περιόδου, σε συνδυασμό με τη διασφάλιση των στρατηγικών στόχων του Π.Ε.Π. Αττικής και της ποιότητας των έργων του.

Η επίτευξη του στόχου επιδιώχθηκε να γίνει με ανακατανομές των πόρων διαχειριστικού χαρακτήρα, δίδοντας έμφαση στη διασφάλιση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εφαρμογή του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης (N+2) και την ενίσχυση με περισσότερους πόρους των δράσεων με στρατηγική σημασία (Επιχειρηματικότητα - Ανταγωνιστικότητα, Περιβάλλον & Αστική Ανάπλαση, Πολιτισμός, χρηματοδότηση μελετών της επόμενης Προγραμματικής Περιόδου κτλ).

3.3 Αξιολόγηση του ΠΕΠ για την προγραμματική περίοδο 2000-2006

Κατά τη διάρκεια της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, δημοσιεύτηκαν οι παρακάτω εκθέσεις αξιολόγησης:

- Εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 2000-2006, που έχει ενσωματωθεί στο αρχικό κείμενο του ΠΕΠ.

- Ενδιάμεση αξιολόγηση (Δεκέμβριος 2003), καθώς και ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης (Οκτώβριος 2005), που εκπονήθηκαν από τη Κοινοπραξία των εταιριών ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, INFOGROUP CONSULTING, LOGOTECH. Στις αμέσως παρακάτω ενότητες γίνεται η αναλυτική παρουσίαση των τριών αυτών εκθέσεων.

3.3.1 Η εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Στο πλαίσιο αυτής της έκθεσης αξιολόγησης αναλύονται τα αποτελέσματα του ΠΕΠ για την περίοδο 1994-1999, περιγράφεται η υφισταμένη κατάσταση, επισημαίνονται οι αδυναμίες και οι δυνατότητες της Περιφέρειας, όπως έχουν αναλυθεί με την εφαρμογή της μεθόδου Swot-analysis, ερευνάται η συνέπεια και συνοχή της στρατηγικής ως προς τα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, εκτιμώνται οι αναμενόμενες επιπτώσεις, αναλύονται οι μηχανισμοί εφαρμογής του προγράμματος, ενώ με τη χρήση μητρών ερευνάται η συνάφεια μεταξύ των αξόνων προτεραιότητας και των δυνατοτήτων /ευκαιριών- αδυναμιών /απειλών. [94] Σημειώνεται ότι η εκ των προτέρων αξιολόγηση του αρχικού προγράμματος 2000-2006, βρίσκεται σε ανακολουθία με το ισχύον Πρόγραμμα δεδομένου ότι αναφέρεται σε τέσσερις άξονες προτεραιότητας και σε διαφορετικό ύψος χρηματοδότησης μεταξύ των παρεμβάσεων ανά κατηγορία.

Αναλυτικότερα οι ενότητες της εξεταζόμενης αξιολόγησης έχουν ως εξής:

[94] Ex-ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

1) Ανάλυση των αποτελεσμάτων του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999

Αρχικά ο αξιολογητής παραθέτει τους στόχους του ΠΕΠ για τα έτη 1994-1999, επισημαίνοντας ότι οι στόχοι αυτοί εντάσσονται στη αναπτυξιακή στρατηγική που ξεκίνησε με την εφαρμογή των ΜΟΠ και συνεχίστηκε με την υλοποίηση των τριών ΚΠΣ. Σημειώνεται ότι μεταξύ των προγραμμάτων αυτών έχουν σημειωθεί μετεξελίξεις, που οφείλονται τόσο στις αλλαγές του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, όσο και στις μεταβολές των κανόνων των Διαρθρωτικών Ταμείων που χρηματοδοτούν τα έργα.

Πάντως στις γενικές κατηγορίες δράσεων (προστασία περιβάλλοντος, βελτίωση ποιότητας ζωής και βασικών υποδομών, εκσυγχρονισμός των παραγωγικών τομέων, συνεχιζόμενη κατάρτιση, ανάπτυξη των ΟΤΑ), παρατηρούνται σημαντικές ομοιότητες, γεγονός που δείχνει το εύρος και την εμμονή των προβλημάτων που σχετίζονται με αυτούς τους τομείς.

Συνεχίζοντας ο εκτιμητής επισημαίνει ότι η μέση σταθμισμένη φυσική υλοποίηση του ΠΕΠ κρίνεται ως ικανοποιητική (61% στις αρχές του 1999) και η συνεκτικότητά της ως χαμηλή (3,14) λόγω της διασποράς των ρυθμών υλοποίησης των έργων. Η απορρόφηση βρίσκεται σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα, ενώ η διαφορά ανάμεσα στους ρυθμούς φυσικής υλοποίησης και απορρόφησης οφείλεται σε καθυστερήσεις πληρωμών.

Αναλυτικότερα σημειώνεται ότι οι στόχοι 2 και 4 επιτυγχάνονται με πολύ ικανοποιητικούς ρυθμούς (η φυσική υλοποίησή τους είναι 63,8% και 98,36% αντίστοιχα), ενώ οι επιδόσεις των στόχων 1 και 3 είναι χαμηλότερες (με φυσική υλοποίηση 45% και 54,5% αντίστοιχα), όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Στόχος	Φυσική Υλοποίηση	Συνεκτικότητα
1	45% (-16 μονάδες σε σχέση με τη μέση)	Υψηλή (17,2)
2	63,8 (+ 2,8 μονάδες σε σχέση με τη μέση)	Μέση (6)
3	54,5% (-6,5 μονάδες σε σχέση με τη μέση)	Χαμηλή (3,7)
4	98,36 % (+27 μονάδες σε σχέση με τη μέση)	Χαμηλή (2,9)

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω στοιχεία του πίνακα, ο στόχος 1 παρουσιάζει την χαμηλότερη υλοποίηση και την υψηλότερη συνεκτικότητα (17,2%). Αυτό οφείλεται στη μη υλοποίηση έργων και στην ένταξη νέων έργων ή επέκτασης του φυσικού αντικειμένου υφισταμένων έργων. Παράλληλα η υψηλή συνεκτικότητα οφείλεται στον ίδιο λόγο, καθώς οι αποκλίνοντες ρυθμοί δεν εκδηλώνονται στην αρχική φάση της υλοποίησης.

Ο στόχος 3 παρουσιάζει χαμηλό ρυθμό επίτευξης που οφείλεται στην καθυστερημένη έναρξη των έργων συνεχιζόμενης κατάρτισης και της καταπολέμησης του αποκλεισμού με φυσική υλοποίηση 21,4% και 6,7% αντίστοιχα.

Ο αξιολογητής επισημαίνει ότι η καθυστέρηση στην έναρξη ή και η ματαίωση έργων του στόχου (π.χ. βιολογικοί καθαρισμοί), οφείλονται σε έλλειμμα πολιτικών αποφάσεων, κοινωνικές αντιδράσεις, εμπλοκή μεγάλου αριθμού φορέων υλοποίησης, σε συνδυασμό με την απειρία σε δράσεις σύνθετες και σχετικά καινοτομικές, καθώς και στη γενικότερη δυσκολία εφαρμογής των νέων όρων παραγωγής των έργων. Οι δράσεις του στόχου 3 που καθυστέρησαν να ξεκινήσουν, δείχνουν τόσο τα προσκόμματα στην εφαρμογή της θεσμικής αλλαγής και της καινοτομίας στη συνεχιζόμενη κατάρτιση και την καταπολέμηση του αποκλεισμού, όσο και τις αδυναμίες των μηχανισμών σχεδιασμού και υλοποίησης.

Αναφορικά με την αποδοτικότητα της υλοποίησης επισημαίνεται ότι τα περισσότερα από τα ολοκληρωμένα έργα υλοποιήθηκαν με μοναδιαίο κόστος και μέσα στο πλαίσιο του αρχικού προϋπολογισμού. Ειδικότερα, με τελικό μοναδιαίο κόστος ολοκληρώθηκαν 263 έργα, με χαμηλότερο του αρχικού κόστους 106 έργα, με υπέρβαση του αρχικού κόστους 11 και με σημαντική υπέρβαση 4 έργα. Επίσης επισημαίνεται ότι ο κύριος χρήστης των έργων είναι ο γενικός πληθυσμός, ενώ ορισμένες δράσεις έχουν συγκεκριμένες ομάδες – στόχους (όπως σπουδαστές, εργαζόμενες μητέρες κλπ).

Τέλος σημειώνεται ότι σύμφωνα με στοιχεία μέχρι 15/11/1999, η απορρόφηση του προγράμματος ανέρχεται σε 71,6%, ενώ η φυσική υλοποίηση εκτιμάται σε ελαφρώς ανώτερο επίπεδο (75% περίπου).

2) Περιγραφή της υφισταμένης κατάστασης

Στη συνέχεια της έκθεσης, ο αξιολογητής αναλύει το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο του ΠΕΠ, προβαίνει στη συνολική θεώρηση των δυνατοτήτων και αδυναμιών και διερευνά τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Αττικής.

Ειδικότερα και αναφορικά με το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο, ο αξιολογητής επισημαίνει ότι αυτό διαφέρει σε σχέση με το αντίστοιχο των περιόδων 1989-1993 και 1994-1999 και εκτιμά ότι οι τρέχουσες δράσεις θα υλοποιηθούν μέσα σε ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον, που ωστόσο εμπεριέχει νέες προκλήσεις και κινδύνους.

Η Ελληνική οικονομία εισέρχεται σε φάση ταχείας ανάπτυξης με χαμηλό πληθωρισμό, ενώ παράλληλα επίκειται η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, με όλες τις θετικές επιδράσεις, αλλά και προκλήσεις που κάτι τέτοιο συνεπάγεται.

Τα οφέλη από τη συμμετοχή στο Ευρώ (μείωση των επιτοκίων, νομισματική και συναλλαγματική σταθερότητα), θα ελαφρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό και θα μειώσουν το δημόσιο χρέος. Λόγω της σταθερότητας και των θετικών προσδοκιών, θα επέλθουν θετικά αποτελέσματα στις αγορές, ενώ η πτώση του επιτοκίου, θα μειώσει το χρηματοοικονομικό κόστος των ΜΜΕ, θα προκαλέσει την τόνωση της δραστηριότητάς τους, ενώ θετικά θα είναι τα αποτελέσματα και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Επιπλέον θετικά αποτελέσματα στην αναπτυξιακή διαδικασία, θα επιφέρει ο εκσυγχρονισμός της βασικής υποδομής, ενώ η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων για την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, θα ενισχύσει την παραγωγικότητα της εργασίας, την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης ειδικοτήτων στην αγορά εργασίας και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Ωστόσο οι νέες συνθήκες θα αυξήσουν τον ανταγωνισμό, ενώ παράλληλα η πολιτεία θα χάσει εργαλεία πολιτικής, όπως η συναλλαγματική ισοτιμία και το παρεμβατικό επιτόκιο.

Σημειώνεται ότι η συμβολή των ΚΠΣ είναι θετική στη πλευρά της προσφοράς, συμβάλλοντας στην προαγωγή της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Όμως τα ΚΠΣ δεν επαρκούν για την επίλυση όλων των οικονομικών προβλημάτων και απαιτείται παράλληλα, τόσο ο εκσυγχρονισμός των θεσμών, όσο και η πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών.

Στη συνέχεια ο αξιολογητής επισημαίνει τα θετικά στοιχεία των εξελίξεων για την Αττική, που έχουν ως εξής:

- Ολοκλήρωση των εκτελουμένων έργων βασικής υποδομής με ευνοϊκές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής, τις συνθήκες της προσφοράς και την ανταγωνιστικότητα ιδίως αν συνδυαστεί με αναμόρφωση του Αναπτυξιακού Νόμου και του καθεστώτος των αδειοδοτήσεων.

- Εκτέλεση έργων, αναβάθμιση υπηρεσιών (τουριστικές, πολιτιστικές, χρηματοπιστωτικές κλπ.), κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού, κλπ. εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων (Ο.Α), με άμεσες επιπτώσεις στον ευπρεπισμό της πόλης, τη βελτίωση του περιβάλλοντος, τη δημιουργία απασχόλησης και εισοδημάτων και άλλες επιπτώσεις, πλέον έμμεσες, που θα αποσαφηνιστούν αναλόγως των χρήσεων της υποδομής που θα δημιουργηθεί.

- Αναβάθμιση του ρόλου της Αττικής, κυρίως λόγω των Ο.Α., ως Μητροπολιτικό Κέντρο (Μ.Κ.) διεθνούς ακτινοβολίας.

Πάντως στην Αττική και παρά τις προόδους που έχουν συντελεστεί, εμφανίζονται και τα περισσότερα προβλήματα όπως:

- Αδυναμίες στις βασικές υποδομές, το περιβάλλον, τις υπηρεσίες που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής και μειώνουν την ανταγωνιστικότητα του Μ.Κ.,

-Ταχεία απαξίωση των οικονομικών δομών και υποβάθμιση εκτεταμένων περιοχών,

- Αυξανόμενη ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός και παραβατικότητα.

Η Αττική μέσα από το υφιστάμενο πλαίσιο μπορεί να αναδειχθεί σε σημαντικό περιφερειακό πόλο, εξαιτίας των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και των ευκαιριών από την ΟΝΕ και τους Ολυμπιακούς αγώνες, εφόσον βεβαίως πληρεί και τις λοιπές προϋποθέσεις για την αξιοποίηση των ευκαιριών από την ΚτΠ, τη βελτίωση των ανθρώπινων πόρων και τη βασική υποδομή.

Στη συνέχεια ο αξιολογητής, στο πλαίσιο της προσπάθειας για την ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, διερευνά τα σχετικά δεδομένα της Περιφέρειας Αττικής, μέσα από μια σειρά δεικτών που αφορούν δημογραφικά δεδομένα, το περιφερειακό ΑΕΠ, το κατά κεφαλή ΑΕΠ, την παραγωγικότητα της εργασίας και το επίπεδο της ευημερίας, κάνοντας συγκρίσεις ανάμεσα στα δεδομένα της Περιφέρειας, της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3) Δυνατότητες – αδυναμίες και αναπτυξιακές προτεραιότητες

Σε συνέχεια της περιγραφής της υφισταμένης κατάστασης και προκειμένου να υπάρχει ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης που επικρατεί στην Περιφέρεια Αττικής, ο αξιολογητής προχωρά στη διερεύνηση των αδυναμιών και των δυνατοτήτων της.

Ειδικότερα, ο αξιολογητής εξετάζει τις δυνατότητες / αδυναμίες και ευκαιρίες / απειλές της Αττικής με την μέθοδο της Swot – Analysis και στη συνέχεια διερευνά τις αναπτυξιακές προτεραιότητες του ΠΕΠ. Για την ιεράρχηση των αναπτυξιακών αναγκών χρησιμοποιήθηκε το κριτήριο της αλληλεπίδρασης των αδυναμιών, το οποίο θεωρήθηκε ως αποτελεσματικό, λόγω του πεπερασμένου μεγέθους των πόρων σε σχέση με τις μεγάλες και πολύπλοκες ανάγκες της Αττικής. Έτσι προκύπτει η ανάγκη συγκέντρωσης των πόρων κατά προτεραιότητα, σε παρεμβάσεις που μπορεί να έχουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Για το σκοπό αυτό κατασκευάστηκε η παρακάτω Μήτρα Α΄ συσχέτισης των αδυναμιών, όπως κωδικοποιήθηκαν με την εφαρμογή της μεθόδου Swot –Analysis. Η διερεύνηση της επίδρασης είναι ποιοτική και μονοσήμαντη, με τιμές 1 για άμεση επίδραση και τιμές 0,5 για έμμεση επίδραση, ενώ τα σύνολα δίνουν το εύρος της μέγιστης δυνητικής επίδρασης που μπορεί να έχει η άρση κάθε αδυναμίας στην άρση των υπολοίπων.

ήτρα Α' Συσχέτιση των Αδυναμιών της Αττικής

Αδυναμίες	A/A1	A/A2	A/A3	A/A4	A/A5	A/A6	A/A7	A/A8	A/A9	A/A10	A/A11	A/A12	A/A13	A/A14
A/A1		1	1					1						
A/A2			1					1						
A/A3		1						1						
A/A4		1			1	1		1		1				
A/A5		1		1		1	1	1		1				
A/A6		1		1	1		1					1		
A/A7				1	1	1	1							
A/A8	1	1	1	1	1	1		1		0,5	1	1	1	1
A/A9	1	1	1											
A/A10														
A/A11	1	1	1	1	1	1	1	1			1	1	1	
A/A12				0,5	0,5		0,5				1		1	1
A/A13				1				0,5		1		1	1	1
A/A14					1	1				1	1			1
A/A15	0,5	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1		1
A/A16	0,5	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	
Σύνολο	4	10	7	8,5	8,5	8	6,5	9,5		6,5	6	6	5	5

Πηγή: Ex-ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Όπως φαίνεται λοιπόν από τον παραπάνω πίνακα, η άρση της αδυναμίας Α/Α2 έχει την μέγιστη δυνητική επίδραση στην άρση των υπολοίπων αδυναμιών, καθώς παρουσιάζει σύνολο 10.

Ο παρακάτω πίνακας, δίνει την ιεράρχηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, αφού έχει γίνει η ταξινόμηση των αδυναμιών του ΠΕΠ κατά διαρθρωτική κατηγορία

του ΠΕΠ. Επίσης παρατίθεται το εύρος της αλληλεπίδρασης σύμφωνα με την παραπάνω μήτρα συσχέτισης Α΄:

Διαρθρωτική κατηγορία	Σχετιζόμενες αδυναμίες	Εύρος αλληλεπίδρασης	Σύνολο διαρθρωτικής κατηγορίας	Ιεράρχηση Αναπτυξιακών Αναγκών
Μεταφορές	Α/Α1	4	30,5	1η
	Α/Α/2	10		
	Α/Α3	7		
	Α/Α8	9,5		
Περιβάλλον	Α/Α4	8,5	17	2η
	Α/Α5	8,5		
Ανθρώπινο Δυναμικό	Α/Α12	6	16	3η
	Α/Α13	5		
	Α/Α14	5		
Παραγωγικοί Τομείς	Α/Α6	8	14,5	4η
	Α/Α7	6,5		
Υγεία – Πρόνοια	Α/Α10	6,5	12,5	5η
	Α/Α11	6		

Πηγή: Ex-ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, οι μεταφορές βρίσκονται στην πρώτη θέση, καθώς η άρση των αδυναμιών τους, έχει την μεγαλύτερη επίδραση στην άρση των αδυναμιών των άλλων κατηγοριών. Ακολουθεί το περιβάλλον, το ανθρώπινο δυναμικό, οι παραγωγικοί τομείς και ο τομέας υγείας και πρόνοιας.

Μετά την ιεράρχηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, αναλύονται λεπτομερειακά οι βασικές αδυναμίες στο επίπεδο των μεταφορών και των παραγωγικών τομέων. Οι αναλύσεις των αδυναμιών για το επίπεδο του περιβάλλοντος, των ανθρώπινων πόρων και της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών, αποτελεί ξεχωριστή ενότητα, περί ειδικότερων αναλύσεων.

4) Συνέπεια και συνοχή της στρατηγικής ως προς τα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας

Στη συνέχεια και με τη χρήση δύο μητρών συσχέτισης, διερευνάται ποιοτικά τη συνάφεια ανάμεσα στους άξονες προτεραιότητας και στις δυνατότητες / ευκαιρίες της Περιφέρειας καθώς επίσης και ανάμεσα στους άξονες προτεραιότητας και στις αδυναμίες / απειλές της Περιφέρειας.

Αναφορικά με τη συσχέτιση ανάμεσα στους άξονες και στις δυνατότητες/ ευκαιρίες, προκύπτει ότι ο σχεδιασμός αξιοποιεί κατά προτεραιότητα και με το σύνολο των αξόνων τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Αττικής, συνέχεται ικανοποιητικά με τα λοιπά πλεονεκτήματα και λαμβάνει υπ΄ όψη τα πλεονεκτήματα του πρωτογενούς τομέα, καθώς και του τομέα υγείας και πρόνοιας.

Επίσης προκύπτει ότι ο άξονας 4 (μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων), σχετίζεται με όλες σχεδόν τις δυνατότητες της Περιφέρειας, γεγονός που προφανώς οφείλεται στο πλήθος των δράσεων που περιλαμβάνει, σε συνδυασμό με την ομοιοτυπία τους με το σύνολο σχεδόν των δράσεων των άλλων αξόνων. Οι άξονες 1

και 3 συνέχονται με πολλές δυνατότητες και ευκαιρίες, ενώ ο άξονας 2 εμφανίζει τον μικρότερο βαθμό με τις δυνατότητες και ευκαιρίες.

Αναφορικά με τη συσχέτιση ανάμεσα στους άξονες και στις αδυναμίες / απειλές της Περιφέρειας, προκύπτει ότι οι άξονες προτεραιότητας παρεμβαίνουν (σε διαφορετική όμως έκταση) σε όλες σχεδόν τις κύριες αδυναμίες της περιφέρειας, όπως κατεγράφησαν στη Swot analysis.

Ειδικότερα, οι παρακάτω αδυναμίες δέχονται τη συνδυασμένη επίδραση των αξόνων ως εξής:

Όλων των αξόνων: η ύφεση της βιομηχανίας και του τουρισμού, η ανεργία, καθώς και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Τριών αξόνων: οι αδυναμίες των υποδομών των μεταφορών, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, καθώς και οι ελλείψεις εκπαιδευτικών υποδομών.

Δύο αξόνων: η φόρτιση του υπεραστικού συστήματος μεταφορών και τα δημογραφικά προβλήματα

Ενός άξονα: η ανεπάρκεια εξωτερικών οικονομιών και τα προβλήματα των υποδομών υγείας και πρόνοιας

Τέλος οι άξονες 1 και 4, σχετίζονται με μεγαλύτερο αριθμό αδυναμιών και απειλών, σε σχέση με τους άξονες 2 και 3. Το γεγονός αυτό δεν έχει αξιολογική σημασία, αλλά οφείλεται στο διαφορετικό πλήθος και εξειδικευμένη φύση των δράσεων.

5) Χρηματοδοτικό σχήμα και η ένταση των παρεμβάσεων

Στην ενότητα αύτή, ο αξιολογητής προσπαθεί να εντοπίσει τις προτεραιότητες με βάση τους διατιθέμενους πόρους, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Η χρηματοδότηση ανά Άξονα Προτεραιότητας του ΠΕΠ

α/α	Άξονες Προτεραιότητας	Δημόσια Δαπάνη		Ιδιωτική Δαπάνη		Σύνολο	
		εκ. Δρχ	%	εκ. Δρχ	%	εκ. Δρχ	%
1	Διεύρυνση του Διεθνούς Ρόλου της Πρωτεύουσας	162.200	**47,01%**	29.500	**61,46%**	191.700	**48,78%**
2	Αποκατάσταση της Ποιότητας Ζωής και του Περιβάλλοντος	88.800	**25,74%**	15.000	**31,25%**	103.800	**26,41%**
3	Μείωση της Ανεργίας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού	31.500	**9,13%**	500	**1,04%**	32.000	**8,14%**
4	Μείωση των Ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με έμφαση στις Δυτικές περιοχές τις εσωτερικές Ζώνες και το Νησιωτικό Χώρο της Περιφέρειας	60.500	**17,54%**	3.000	**6,25%**	63.500	**16,16%**
5	Τεχνική Βοήθεια	2.000	**0,58%**	0	**0,00%**	2.000	**0,51%**
	Σύνολο	**345.000**	**100,00%**	**48.000**	**100,00%**	**393.000**	**100,00%**

Πηγή: ex- ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι τη μεγαλύτερη συμμετοχή στις δεσμεύσεις της δημόσιας δαπάνης έχει ο άξονας 1 και ακολουθούν κατά σειρά οι άξονες 2,4 και 3. Φαίνεται ότι οι βασικές επιλογές είναι η ανάδειξη του Μητροπολιτικού ρόλου της Αττικής, σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων που κατατάσσεται στην τρίτη θέση. Οι δύο αυτοί άξονες συγκεντρώνουν το 64,55% της δημόσιας δαπάνης.

Στη συνέχεια γίνεται η συσχέτιση των αναπτυξιακών αναγκών και της βαρύτητας των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Συσχέτιση αναπτυξιακών αναγκών και βαρύτητας των διαρθρωτικών κατηγοριών

Διαρθρωτική κατηγορία	Ιεράρχηση σχεδιασμού	Ιεράρχηση αναπτυξιακών αναγκών
Μεταφορές	1η	1η
Περιβάλλον-Ποιότητα ζωής	4η	2η
Ανθρώπινο Δυναμικό	2η	3η
Υγεία - Πρόνοια	5η	5η
Παραγωγικοί Τομείς	3η	4η

Πηγή: ex- ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται η ιεράρχηση του σχεδιασμού με βάση την χρηματοδοτική βαρύτητά του, καθώς και με εκείνη που προέκυψε από την ανάλυση του αξιολογητή με κριτήριο τις αναπτυξιακές ανάγκες. Έτσι για κάθε μια από τις διαρθρωτικές κατηγορίες συνάγονται τα ακόλουθα:

Μεταφορές: Η κατηγορία αυτή κατατάσσεται πρώτη και συμμετέχει κατά 45% στη δημόσια δαπάνη. Η ιεράρχησή της υπογραμμίζει και την σπουδαιότητά της στην αναπτυξιακή διαδικασία και επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις της ανάλυσης της αξιολόγησης για την σημαντικότητα του ρόλου της, λόγω των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων των μεταφορών στην τόνωση και των υπολοίπων κατηγοριών

Ανθρώπινο δυναμικό: Η κατηγορία αυτή συμμετέχει στις δεσμεύσεις της δημόσιας δαπάνης κατά 21% και η κατάταξή της στη δεύτερη θέση επισημαίνει τη σπουδαιότητα που αποδίδεται στην αποτελεσματικότερη αξιοποίησή του.

Παραγωγικοί τομείς: Συμμετέχουν στις δεσμεύσεις της δημόσιας δαπάνης κατά 17,83% και κατατάσσονται στην τέταρτη θέση όσον αφορά την ιεράρχηση των αναγκών. Σύμφωνα με τον αξιολογητή, αυτό δεν σημαίνει ότι αγνοούνται η σπουδαιότητα και οι ανάγκες των παραγωγικών τομέων, αλλά ότι πρόκειται να ικανοποιηθούν σε σημαντικό βαθμό και από την αναβάθμιση των βασικών υποδομών που βελτιώνουν τις συνθήκες της προσφοράς αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα.

Περιβάλλον: Η κατηγορία αυτή συμμετέχει στις δεσμεύσεις της δημόσιας δαπάνης κατά 8,26 %, ενώ κατά την ιεράρχηση των αναγκών, κατατάσσονται στη δεύτερη θέση. Το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση με την παράδοση των ΠΕΠ που δίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην προστασία του περιβάλλοντος, με δεδομένο μάλιστα τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Αττικής.

Υγεία και πρόνοια: Συμμετέχει στις δεσμεύσεις της δημόσιας δαπάνης κατά 7,48% και κατατάσσεται Πέμπτη με βάση τα δύο κριτήρια ιεράρχησης.

6) Συνοχή των Μέτρων του ΠΕΠ με τις προτεραιότητες της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και συνοχή με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές.

Με τη χρήση σχετικής μήτρας συσχέτισης, διερευνάται κατά πόσο ο σχεδιασμός ως πρόθεση και βούληση ανταποκρίνεται στις προτεραιότητες της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Στην έκθεση επισημαίνεται ότι αυτή η διερεύνηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τα προγράμματα της περιόδου 2000-2006, την Ανακοίνωση της Επιτροπής (Ιούλιος 1999) και σύμφωνα με το Άρθρο 10(3) του Κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1260/99, που καθορίζει τις γενικές διατάξεις που διέπουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Από τη διερεύνηση προκύπτει ότι τα μέτρα του ΠΕΠ φαίνεται ότι καλύπτουν το σύνολο των πεδίων επί των οποίων εκτιμάται η συνοχή.

Στη συνέχεια διερευνάται, με τη χρήση σχετικής μήτρας, κατά πόσο ο σχεδιασμός ως πρόθεση και ως βούληση, ενσωματώνει τις ισχύουσες πολιτικές τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Εθνικό επίπεδο. Από τη διερεύνηση προκύπτει ότι τα Μέτρα φαίνεται να ενσωματώνουν τις ισχύουσες Ευρωπαϊκές και Εθνικές πολιτικές στα πεδία παρέμβασής τους και μάλιστα ο βαθμός συνάφειας με τις πολιτικές φαίνεται να βρίσκεται σε πιο ικανοποιητικό βαθμό σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

7) Ποσοτικοποίηση φυσικών στόχων, εκτίμηση των αναμενόμενων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και ανάλυση των μηχανισμών εφαρμογής

Η ποσοτικοποίηση έγινε με το τελικό μέσο μοναδιαίο κόστος, κατά κατηγορία ομοειδών δράσεων του τρέχοντος ΠΕΠ, λαμβάνοντας υπ΄ όψη τα διαθέσιμα κονδύλια ανά Μέτρο, ενώ η συμμετοχή σε αυτά των δράσεων (στο εσωτερικό των Μέτρων) , εκτιμήθηκε από τον αξιολογητή. Σημειώνεται επίσης ότι η προσέγγιση της ποσοτικοποίησης του φυσικού στόχου είναι top-down και με βάση το συνολικό κόστος.

Κατά άξονα προτεραιότητας, ο βαθμός ποσοτικοποίησης αντιπροσωπεύει ποσοστό του συνολικού τους κόστους, το οποίο εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:
Ποσοστό ποσοτικοποίησης του φυσικού στόχου ανά άξονα προτεραιότητας

α/α	Άξονες Προτεραιότητας	Ποσοστό ποσοτικοποίησης
1	Διεύθυνση του Διεθνούς Ρόλου της Πρωτεύουσας	67,6%
2	Αποκατάσταση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος	40,5%
3	Μείωση της ανεργίας και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού	76,6%
4	Μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων	89,8%

Πηγή: ex-ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα μέτρα με τη μεγαλύτερη ποσοτικοποίηση:

• Μ1.1 Συμπληρωματικές υποδομές στους νέους οδικούς άξονες: 75%
• Μ 1.4 Αναβάθμιση και εξοπλισμός τριτοβάθμιας εκπαίδευση: 92,9%
• Μ 1.6 Υποδομές και δράσεις στήριξης των ΜΜΕ στο Β΄γενή και Γ΄γενή τομέα: 100%
• Μ 1.7 Αξιοποίηση των κινήτρων του Αναπτυξιακού Νόμου: 100%
• Μ 2.2 Διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων: 100%
• Μ 2.3 Αναπλάσεις αστικών και παράκτιων περιοχών: 100%
• Μ 3.1 , Μ3.2 και Μ 3.3.: 100%
• Μ 4.1 Βελτιώσεις και συμπληρώσεις του αστικού και επαρχιακού δικτύου: 100%
• Μ 4.2 Βελτιώσεις υποδομών στην Α'βάθμια και Β'βάθμια εκπαίδευση: 100%
• Μ 4.3 Αναβάθμιση οικ/κού ιστού – χώροι πρασίνου αναψυχής και πολιτισμού: 100%

Πηγή: ex-ante αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Στη συνέχεια της αξιολόγησης γίνεται η εκτίμηση των αναμενόμενων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, καθώς και η ανάλυση των μηχανισμών εφαρμογής.

Ειδικότερα ο αξιολογητής εκτίμησε την δημιουργία πρόσκαιρης απασχόλησης, κατά την διάρκεια των έργων. Αναφορικά με την δημιουργία μόνιμης απασχόλησης, ο αξιολογητής σημείωσε ότι μέχρι τη σύνταξη της έκθεσης δεν ήταν δυνατόν να εκτιμηθεί, καθώς απαιτούνταν επώνυμα έργα και έρευνα βάσει ερωτηματολογίου στους φορείς λειτουργίας τους.

Οι επιπτώσεις των δράσεων των υποδομών, εκτιμήθηκαν ως αρνητικές για το περιβάλλον, (οδικά δίκτυα, ανέγερση κτιρίων, τουρισμός όταν είναι μαζικός και οι σχετικές περιοχές έχουν αδύναμες υποδομές), ενώ στους παραγωγικούς τομείς, οι επιπτώσεις είναι γενικά ηπιότερες και εξαρτώνται από το είδος των δράσεων.

Αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα, εκτιμήθηκε ότι οι δράσεις του ΠΕΠ (κυρίως εκείνες του άξονα ένα) προκαλούν προωθητικές επιδράσεις, ειδικότερα εάν ληφθούν υπ΄ όψη οι συνέργιες με τα μεγάλα έργα υποδομής, που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες και βελτιώνουν τις συνθήκες της προσφοράς.

Στη συνέχεια ο αξιολογητής αναφέρθηκε στους μηχανισμούς εφαρμογής, επισημαίνοντας τόσο τη βελτίωση που έχει σημειωθεί κατά το Β΄ ΚΠΣ, καθώς και στο ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα (ΟΠΣ), που αποτελεί εργαλείο εξορθολογισμού και ομογενοποίησης της λειτουργίας των γραμματειών των Ε.Π., καθώς και του τρόπου ένταξης και παρακολούθησης της υλοποίησης των έργων.

Τέλος έγινε αναφορά στα προβλήματα υλοποίησης των έργων επισημαίνοντας τα αναπτυξιακά κριτήρια επιλογής τους και την καλύτερη προετοιμασία τους για την ένταξη και παρουσίασε τις σχετικές προτάσεις της Γ.Γ. της Περιφέρειας για την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των έργων, όπως έχουν ήδη αναφερθεί στην Απολογιστική Έκθεση Αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999, που παρουσιάσθηκε παραπάνω (παράγραφος 2.2.2).

Συμπερασματικά, στην έκθεση που αναλύθηκε στην παρούσα ενότητα (με τον χαρακτήρα της εκ των προτέρων αξιολόγησης που προηγείται του σχεδιασμού των πολιτικών ανάπτυξης και ως εκ τούτου θα πρέπει να περιέχει στοιχεία χρήσιμα για

τον σχεδιασμό), ο αξιολογητής περιέγραψε τις επικρατούσες συνθήκες, επεξεργάστηκε στοιχεία αναφορικά με τα προβλήματα και τις δυνατότητες της Περιφέρειας και έκανε εκτίμηση της συνέπειας και συνοχής της στρατηγικής ως προς τα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας. Στη συνέχεια προχώρησε στην ποσοτικοποίηση των στόχων και στην εκτίμηση των αναμενόμενων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, καθώς και στην αξιολόγηση των μηχανισμών εφαρμογής.

3.3.2 Ενδιάμεση αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Αμέσως παρακάτω παρουσιάζεται η ενδιάμεση αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής, που εκπονήθηκε από την Κοινοπραξία των εταιρών ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, INFOGROUP CONSULTING, LOGOTECH (Δεκέμβριος 2003) και αναλύει θέματα που τίθενται στις παρακάτω ενότητες:

α) Αξιολόγηση του προγραμματικού σχεδιασμού

Σε αυτή την ενότητα της έκθεσης επανεξετάζονται ορισμένα βασικά στοιχεία του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας, προσδιορίζονται οι τυχόν μεταβολές, που έχουν σημειωθεί από την ολοκλήρωση του προγραμματισμού και επανεξετάζονται - επικαιροποιούνται τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που έχουν ήδη προσδιοριστεί κατά την ex ante αξιολόγηση. Επίσης εξετάζεται η συνεχιζόμενη καταλληλότητα και επικαιρότητα της στρατηγικής που ακολουθείται και γίνεται αναφορά σε εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν το πλαίσιο προγραμματισμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ.

β) Πορεία υλοποίησης του ΠΕΠ Αττικής, αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, εκτιμώμενα αποτελέσματα και πρώτες επιπτώσεις

Στο πλαίσιο της ενότητας περιγράφεται από τον αξιολογητή, η οικονομική και φυσική πρόοδος του ΠΕΠ Αττικής μέχρι 30.06.2003 και γίνεται εκτίμηση των σχετικών δεικτών αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, αποτελεσμάτων και πρώτων επιπτώσεων από την υλοποίηση του Προγράμματος. Επίσης εξετάζεται η εξέλιξη των βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών του Προγράμματος (απορρόφηση, εξέλιξη δεσμεύσεων κλπ).

γ) Αξιολόγηση κριτηρίων επίδοσης

Στο πλαίσιο αυτό γίνεται η ανάλυση των Κριτηρίων Αποθεματικού Επίδοσης του Προγράμματος, σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, με τα δεδομένα της περιόδου που καλύπτει η Έκθεση Ενδιάμεσης Αξιολόγησης και με τις εκτιμώμενες εξελίξεις στην υλοποίηση του Προγράμματος μέχρι το τέλος του 2003.

δ) Αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης, διαχείρισης και ελέγχου των παρεμβάσεων, όπου παρατίθεται η αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης, διαχείρισης και ελέγχου των παρεμβάσεων του Προγράμματος, στη βάση έρευνας πεδίου.

ε) Έρευνες πεδίου, όπου παρουσιάζονται αναλυτικά Έρευνες Πεδίου στο πλαίσιο των μέτρων (3.3), (1.1), (4.1) και (2.6).

στ) Συμπεράσματα-προτάσεις. Τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις του αξιολογητή για την καλύτερη υλοποίηση του προγράμματος.

Έτσι αναλύοντας το περιεχόμενο των παραπάνω ενοτήτων τονίζονται τα εξής:

Στην πρώτη ενότητα εξετάζονται οι πρόσφατες μεταβολές στις βασικές πληθυσμιακές, οικονομικές, κοινωνικές και άλλες παραμέτρους, που καθορίζουν τη σημερινή φυσιογνωμία και τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας. Ο αξιολογητής εκτιμά ότι οι διαπιστώσεις των προγραμματικών κειμένων του Επιχειρησιακού Προγράμματος παραμένουν αμετάβλητες, καθώς υπάρχει σχετικά μικρή χρονική απόσταση από την έγκριση του Προγράμματος και μέχρι την σύνταξη της έκθεσης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις οι οποίες είχαν προγραμματιστεί για την Περιφέρεια δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί αλλά βρίσκονται στη φάση υλοποίησης, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων.

Η επικαιροποίηση και επανεκτίμηση των δεδομένων της υφιστάμενης κατάστασης επιβεβαιώνει τον αρχικό σχεδιασμό του Προγράμματος, δεδομένου ότι τα στοιχεία πάνω στα οποία αυτός βασίστηκε δείχνουν να μην έχουν μεταβληθεί ουσιαστικά μέχρι την στιγμή σύνταξης της έκθεσης, με εξαίρεση την αύξηση του πληθυσμού και μείωση της ανεργίας. Οι βασικές διαπιστώσεις για το είδος των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια εξακολουθούν να παραμένουν επίκαιρες και δεν εντοπίζονται ιδιαίτερες αλλαγές στην συγκριτική θεώρηση των κύριων δυνατοτήτων / ευκαιριών και αδυναμιών της Περιφέρειας Αττικής, σε σχέση με αυτές που είχαν επισημανθεί στην ex ante αξιολόγηση του Π.Ε.Π. Αττικής.

Επίσης εξετάζεται κατά πόσο η αναπτυξιακή στρατηγική εξακολουθεί να είναι επίκαιρη και κατάλληλη. Η εκτίμηση αυτή γίνεται υπό το πρίσμα της συνάφειας των Μέτρων α) με τις ανάγκες της Περιφέρειας, β) με τους στρατηγικούς στόχους του ΠΕΠ, γ) μεταξύ των Μέτρων του Προγράμματος, και δ) με τις οριζόντιες Κοινοτικές Πολιτικές (της προστασίας του περιβάλλοντος, της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας, της ενίσχυσης της απασχόλησης και προώθησης της ισότητας των ευκαιριών).

Στη δεύτερη ενότητα ο αξιολογητής εκτιμά ότι η πορεία υλοποίησης του προγράμματος, μέχρι 30.6.03, κρίνεται ως ικανοποιητική και τονίζει τη συμβολή του προγράμματος στην αποκατάσταση των ζημιών από το σεισμό του Σεπτεμβρίου 1999. Ωστόσο επισημαίνει και προβλήματα που αφορούν την πορεία υλοποίησης επιμέρους μέτρων και αξόνων όπου σημειώνονται ορισμένες αποκλίσεις.

Η πορεία υλοποίησης διαφοροποιείται ανάμεσα στους άξονες προτεραιότητας του Προγράμματος, με πολύ χαμηλή με απορρόφηση επί της συνολικής δέσμευσης του Προγράμματος (Δημόσια Δαπάνη) 0,90% για τον άξονα 3 που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ. Επίσης στον άξονα προτεραιότητας 4, η απορρόφηση διαμορφώνεται στο 9,31%. Επίσης ο άξονας 4 εμφανίζει τον χαμηλότερο βαθμό εξειδίκευσης, με τον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων να διαμορφώνεται στο 23,32%, όταν το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο του προγράμματος διαμορφώνεται στο 59,26%. Σχετικά ικανοποιητική πορεία παρουσιάζουν οι άξονες 1, 2 και 5, που παρουσιάζει και την καλύτερη χρηματοοικονομική εικόνα από το σύνολο των αξόνων.

Στη τρίτη ενότητα, ο αξιολογητής εκτιμά, ότι το Πρόγραμμα θα λάβει πρόσθετους πόρους από το αποθεματικό επίδοσης, σύμφωνα με τα δεδομένα της υλοποίησης μέχρι 30.06.2003. Η επίτευξη των δεικτών επίδοσης του Προγράμματος διαμορφώνεται με βάση το κριτήριο αποτελεσματικότητας, το κριτήριο της

ποιότητας συστήματος διαχείρισης και τα χρηματοδοτικά κριτήρια, που αναλυτικότερα έχουν ως εξής:

- Κριτήριο αποτελεσματικότητας.

Η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας, γίνεται με βάση τον υπολογισμό του ποσοστού πραγματοποίησης των δεικτών εκροών κάθε Μέτρου, σε σχέση με τον στόχο.

Η αποτελεσματικότητα του Προγράμματος «μετράται» με την επίτευξη των τιμών - στόχων για 17 δείκτες εκροών, με ημερομηνία αναφοράς την 30/06/2003. Από τους 17 αυτούς δείκτες οι 12 θα επιτευχθούν σε ποσοστό 100%, τρεις θα επιτευχθούν σε ποσοστό υψηλότερο του 75%, ενώ τέλος δύο δεν θα επιτευχθούν.

- Κριτήριο της ποιότητας συστήματος διαχείρισης

Η ποιότητα του συστήματος διαχείρισης εκτιμάται με βάση την επίδοση του Προγράμματος σε τρεις ενότητες :

Ποιότητα του Συστήματος Παρακολούθησης, που εκτιμάται ως το ποσοστό των Μέτρων του Προγράμματος, σε χρηματοδοτική αξία, τα οποία παρακολουθούνται με ετήσια χρηματοδοτικά στοιχεία και στοιχεία παρακολούθησης σε σχέση με τον τεθέντα στόχο. Ως στόχος έχει καθοριστεί το 100% των ενταγμένων έργων του Προγράμματος.

- *Ποιότητα του Συστήματος Ελέγχου*, που εκτιμάται με βάση το ποσοστό των έργων/ δράσεων του προγράμματος, σε χρηματοδοτική αξία, που πραγματοποιήθηκε επιτόπιος έλεγχος.

- *Ποιότητα του Συστήματος Επιλογής Έργων – Δράσεων*, που αποτιμάται βάσει του ποσοστού των Έργων – Δράσεων, σε χρηματοδοτική αξία, που επελέγησαν για ένταξη με βάση σαφώς καθορισμένα κριτήρια επιλογής ή βάσει μελέτης κόστους – ωφελείας, σε σύγκριση με τον στόχο που έχει τεθεί. Ως στόχος καθορίζεται το 100 % των ενταγμένων έργων.

Τα αποτελέσματα της παραπάνω εκτίμησης μας δείχνουν ότι:

Το Πρόγραμμα, με βάση τα δεδομένα έως 30.06.03, δεν επιτυγχάνει τον στόχο της παρακολούθησης των έργων, σε όρους παρακολούθησης μέσω Τριμηνιαίων Δελτίων Παρακολούθησης, είναι όμως πιθανό μέχρι 31/12/2003 και αν συνεχισθεί η προσπάθεια της ΕΥΔ με την ίδια ένταση που παρατηρείται τους τρεις τελευταίους μήνες, ο στόχος να επιτευχθεί.

Αναφορικά με την Ποιότητα συστήματος ελέγχου, το Πρόγραμμα επιτυγχάνει το στόχο που έχει τεθεί για το 2003, αφού έχουν διενεργηθεί επιτόπιοι έλεγχοι σε 40 έργα, ο προϋπολογισμός των οποίων αντιστοιχεί στο 22,7% του προϋπολογισμού των ενταγμένων.

Αναφορικά με την Ποιότητα συστήματος επιλογής έργων, το 100% των έργων πριν την ένταξη του ελέγχεται με βάση σαφή και διαφανή κριτήρια που είναι γνωστά, ενώ κάθε πρόσκληση προς τον Τελικό Δικαιούχο περιλαμβάνει και εξειδικευμένα κριτήρια.

- Χρηματοδοτικά κριτήρια: α) Μόχλευση των ιδιωτικών πόρων, που όμως δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση του ΠΕΠ Αττικής, καθώς η προβλεπόμενη ιδιωτική συμμετοχή είναι 4,84%, μικρότερη του ελάχιστου προβλεπόμενου ποσοστού για την εφαρμογή του κριτηρίου, που είναι 10%.

β) Απορρόφηση. Κατά τον αξιολογητή, η επίδοση του ΠΕΠ στο κριτήριο της απορρόφησης είναι ιδιαίτερα επιτυχής.

Στη τέταρτη ενότητα, γίνεται η αξιολόγηση των μηχανισμών εφαρμογής και ο αξιολογητής εκτιμά ότι οι Τελικοί Δικαιούχοι δυσκολεύονται σε σημαντικό βαθμό να ανταποκριθούν, τουλάχιστον κατά τα δύο πρώτα έτη εφαρμογής του Προγράμματος, στις απαιτήσεις του νέου πλαισίου εφαρμογής των δράσεων.

Σημαντικό έλλειμμα πληροφόρησης υπάρχει και στους εκπροσώπους των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, για τους Κανονισμούς που διέπουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία και για τις προτεραιότητες που θέτουν οι οριζόντιες πολιτικές της Ε.Ε.

Αναφορικά με την Επιτροπή Παρακολούθησης, ο αξιολογητής εκτιμά, ότι η διευρυμένη σύνθεση της δεν έχει επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές στην πορεία υλοποίησης του Προγράμματος.

Επίσης σημαντικό έλλειμμα ενημέρωσης, για τα ανωτέρω θέματα, παρατηρείται και στους Τελικούς Δικαιούχους, όπου σημειώνονται και προβλήματα έλλειψης προσωπικού και υλικοτεχνικής υποδομής (κατά δήλωση τους).

Η δημιουργία της Διαχειριστικής Αρχής λειτούργησε θετικά, αλλά δεν αρκεί για να διασφαλίσει την ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση του Προγράμματος που σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από την ικανότητα των Τελικών Δικαιούχων να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις που θέτουν οι Κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ο αξιολογητής εκτιμά, ότι απαιτείται η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος τεχνικής στήριξης των Τελικών Δικαιούχων και Φορέων Υλοποίησης με μεθοδολογικά εργαλεία, ανθρώπινο δυναμικό και πόρους, καθώς και η ενίσχυση μηχανισμών διάχυσης τεχνογνωσίας σε κατώτερα επίπεδα του συστήματος διαχείρισης και εφαρμογής.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στην ενδιάμεση αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής περιλαμβάνει: α) **Swot analysis** για την εκτίμηση των αδυναμιών και των δυνατοτήτων της Περιφέρειας.

β) **Έρευνες πεδίου** για τα μέτρα «Ανάπτυξη της Γυναικείας Απασχόλησης και Επιχειρηματικότητας- Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων», «Διασυνδέσεις και Συμπληρωματικές Υποδομές στους Νέους Οδικούς Άξονες, στα Λιμάνια, στους Σταθμούς, στο νέο Αεροδρόμιο και Αναβάθμιση στα Σιδηροδρομικά Δίκτυα», «Συγκοινωνιακές και Κυκλοφοριακές Παρεμβάσεις – Χώροι Στάθμευσης», «Βελτιώσεις και Συμπληρώσεις του Οδικού Δικτύου», με την αποστολή ερωτηματολογίων, ταχυδρομικώς, προς τους τελικούς δικαιούχους.

γ) **Μέθοδο Means**

Προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός συνέργιας των Μέτρων του ΠΕΠ, κατασκευάστηκε μήτρα συνέργιας, κατά τα πρότυπα του μεθοδολογικού προγράμματος των Ταμείων, MEANS. Σύμφωνα με την μεθοδολογία αυτή, γίνεται σύγκριση ζευγών Μέτρων προκειμένου να διαπιστωθεί πιθανή συνέργια μεταξύ τους Όταν διαπιστώνεται συνέργια, αυτή βαθμολογείται σε κλίμακα που αντιστοιχεί στην σπουδαιότητα της επίδρασης, ως εξής:

2, για ιδιαιτέρως υψηλό βαθμό συνέργιας.

1, για σχετικά χαμηλό βαθμό συνέργιας.

0, για μη ύπαρξη συνέργιας.

-1, για σχετικά χαμηλό βαθμό αρνητικής συνέργιας.

-2, για υψηλό βαθμό αρνητικής συνέργιας.

Κατά την βαθμολόγηση των Μέτρων του ΠΕΠ δεν δόθηκαν αρνητικοί βαθμοί, αφού δεν εντοπίστηκαν Μέτρα που να επιδρούν αρνητικά το ένα στο άλλο.

Συμπεράσματα και προτάσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης

Από την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος συμπεραίνονται τα παρακάτω:

- Τα έργα που είναι ενταγμένα στο πρόγραμμα, είτε είναι ιδιαίτερα υψηλού προϋπολογισμού, είτε είναι πλήθος έργων με μικρό προϋπολογισμό.

- Το πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό επιμέρους στόχων σε επίπεδο αξόνων προτεραιότητας, που δεν είναι ιεραρχημένοι με βάση την χρηματοδοτική βαρύτητα των σχετικών παρεμβάσεων.

- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υλοποίησης του προγράμματος, η διατύπωση των στόχων, και η διάρθρωση της στρατηγικής, οδηγούν στην ανάγκη σχετικής αναθεώρησής του.

- Οι δράσεις του Ε.Π. Αττικής, συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων του ΕΣΑ, ΕΣΔΑ, ΕΣΔΕΝ, έχουν ικανοποιητική συμβατότητα με την πολιτική περιβάλλοντος καθώς και με τον δεύτερο πυλώνα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

- Εκτιμάται, με βάση τα μέχρι 30.6.03 δεδομένα, ότι το πρόγραμμα θα λάβει πρόσθετους πόρους από το αποθεματικό επίδοσης.

Με βάση τις εκτιμήσεις της ενδιάμεσης έκθεσης, ο αξιολογητής διατυπώνει τις παρακάτω προτάσεις.

- Η διάρθρωση της στρατηγικής και η διατύπωση των στόχων του Προγράμματος, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υλοποίησής του, δημιουργούν την

ανάγκη της αναθεώρησης του προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρεμβάσεις οι οποίες υλοποιούνται στην Περιφέρεια Αττικής στο πλαίσιο άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, έτσι ώστε να αποφευχθεί η ταύτιση φυσικού αντικειμένου μεταξύ πράξεων του ΠΕΠ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Εθνικού Σκέλους.

- Ο τίτλος του άξονα προτεραιότητας 4, προτείνεται να αλλάξει με την απαλοιφή των γεωγραφικών προσδιορισμών και να πάρει τον τίτλο «Μείωση των ενδοαστικών ανισοτήτων και βελτίωση των υποδομών στις περιμετρικές περιοχές του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών-Πειραιώς». Επίσης πρέπει να επανεξετασθούν τα μέτρα 1.2 και 1.5 και πρέπει να αποσαφηνισθεί το είδος των δράσεων που θα διευρύνουν το Διεθνή Ρόλο της Πρωτεύουσας.

-Πρέπει στο ΠΕΠ να περιληφθούν και μεγάλα έργα υπερτοπικής σημασίας, που να δημιουργούν επιπτώσεις κλίμακας.

- Τα μέτρα του Άξονα που σχετίζονται άμεσα με την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος χρήζουν χρηματοδοτικής ενίσχυσης. Αναφορικά με το Μέτρο 2.4, εκτιμάται ότι θα πρέπει να αξιοποιηθεί η δυνατότητα που παρέχεται με την τροποποίηση του Κανονισμού Ε.Ε 1257/99 (άρθρο 30 του κανονισμού Ε.Ε 1783/2003) για την ανάδειξη του κοινωνικού και οικολογικού ρόλου των δασών.

- Αναφορικά με το Μέτρο 2.6 εκτιμάται από τον αξιολογητή ότι θα πρέπει να γίνεται καλύτερη επιλογή έργων που να είναι περισσότερο συμβατά με τους στόχους του Μέτρου, να ενισχυθούν οι δράσεις που σχετίζονται με τη δημιουργία χώρων στάθμευσης και να σταματήσει η ένταξη πράξεων στην κατηγορία «δημοτική οδοποιία». Τέλος, σε ότι αφορά το μέτρο 2.7 θα πρέπει να υπάρξει ενεργοποίηση των δράσεων που αφορούν τις υποδομές πρόνοιας.

- Αναφορικά με τον έκτο Άξονα Προτεραιότητας «Τεχνική Βοήθεια», που είναι ο μικρότερος σε χρηματοδοτική βαρύτητα Άξονας του Προγράμματος (0,58% της Δ.Δ), εκτιμάται ότι παρουσιάζει προβληματική υλοποίηση και υπάρχει ανάγκη άμεσης ενεργοποίησης των δράσεων της Τεχνικής Βοήθειας και υποστήριξη των Τελικών Δικαιούχων.

- Προτείνεται ο ανασχεδιασμός του συστήματος των δεικτών, εκτίμησης εκροών, αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από την υλοποίηση των παρεμβάσεων.

- Προτείνεται η ανάπτυξη ενός πλαισίου ολοκληρωμένης τεχνικής στήριξης των Τελικών Δικαιούχων και Φορέων Υλοποίησης με ανθρώπινο δυναμικό, μεθοδολογικά εργαλεία και πόρους και διάχυση της σχετικής τεχνογνωσίας.

3.3.3 Έκθεση ενημέρωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης (έκθεση πρώτου απολογισμού)

Η έκθεση πρώτου απολογισμού του ΠΕΠ Αττικής, εκπονήθηκε από την Κοινοπραξία των εταιρειών «ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ Ε.Π.Ε. – INFOGROUP A.E.-LOGOTECH A.E.» και βασίστηκε κυρίως σε στοιχεία φυσικής και οικονομικής υλοποίησης του Προγράμματος για την περίοδο από την έναρξη της εφαρμογής του προγράμματος,

μέχρι τον Οκτώβριο του 2005. Σημειώνεται ότι η ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο όπου η ΕΥΔ του ΠΕΠ είχε ήδη υποβάλει πρόταση νέας αναθεώρησης του Προγράμματος.

Στην έκθεση συμπεριλαμβάνεται η επικαιροποίηση των συμπερασμάτων της ενδιάμεσης αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε το 2003, λαμβάνοντας υπ΄ όψη την Ενδιάμεση Αναθεώρηση του Προγράμματος το 2004. Στόχος είναι η ανάλυση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων της υλοποίησης του προγράμματος, καθώς και η εκτίμηση τυχόν αναγκαίων διορθωτικών ενεργειών μέχρι την ολοκλήρωση της υλοποίησης το 2008.

Ειδικότερα η έκθεση περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

α) Εξέταση της υλοποίησης των προτάσεων που έγιναν στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης του 2003 και το αποτέλεσμα της ενδιάμεσης αναθεώρησης.

β) Ανάλυση των πραγματοποιήσεων (εκροών) και αποτελεσμάτων που επετεύχθησαν μέχρι σήμερα, σε σχέση με τους πραγματικούς στόχους και την οικονομική επίδοση του προγράμματος.

γ) Ανάλυση των επιπτώσεων μέχρι το χρόνο αναφοράς και εκτίμηση του βαθμού επίτευξης των στόχων μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου.

δ) Λοιπά αξιολογητικά ευρήματα.

ε) Τέλος η έκθεση περιλαμβάνει συμπεράσματα για την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και τις επιπτώσεις, καθώς και προτάσεις για διορθωτικές παρεμβάσεις στο υπόλοιπο υλοποίησης του προγράμματος και το μελλοντικού προγραμματισμό.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην ενδιάμεση αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής περιλαμβάνει χρήση δεικτών, καθώς και έρευνες πεδίου στον τομέα των μεταφορών, από τα μεγάλα έργα του μέτρου 1.1 «Διασυνδέσεις και συμπληρωματικές υποδομές σε μεταφορές», του μέτρου 1.2 «Ενίσχυση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας», του μέτρου 3.2 «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού», του μέτρου 4.2 «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας -ΕΤΠΑ αναβάθμιση οικιστικού ιστού –χώροι πρασίνου, αναψυχής και πολιτισμού» και του μέτρου 3.1 «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας –ΕΚΤ».

Οι γενικές επισημάνσεις της έκθεσης συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Η ενδιάμεση αναθεώρηση του προγράμματος αξιοποίησε σε σημαντικό βαθμό τις προτάσεις και τα συμπεράσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης του 2003, αναφορικά με τις προτεινόμενες από αυτή τροποποιήσεις στο χαρακτήρα και το περιεχόμενο ορισμένων Μέτρων του ΠΕΠ.

- Η υλοποίηση των μέτρων και των αξόνων πραγματοποιείται σε διαφορετικά επίπεδα, καθώς κάθε κατηγορία παρέμβασης παρουσιάζει περισσότερες ή λιγότερες δυσκολίες στην εξέλιξή της. Οι δυσκολίες αυτές συσχετίζονται με το μέγεθος και την ωριμότητα των έργων, ενδεχόμενες δυσκολίες που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο κλπ.

- Από τους βασικούς τομείς παρέμβασης, ο τομέας των υποδομών συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος της Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ (70,27% του προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων).

- Αναφορικά με τον τομέα του παραγωγικού περιβάλλοντος, οι παρεμβάσεις αφορούν κυρίως τους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού και πραγματοποιούνται κυρίως μέσω του αναπτυξιακού νόμου.

- Η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων επιδιώκεται με την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται να καταρτισθούν 7.596 άνεργοι, ενώ μέχρι σήμερα έχει ολοκληρωθεί η κατάρτιση 2,618 ατόμων.

- Σημαντική εκτιμάται η υλοποίηση των δράσεων που συνδέονται με τη δημιουργία και λειτουργία Δομών Κοινωνικής Φροντίδας.

- Καθυστέρηση παρατηρείται στις δράσεις του ΕΚΤ στις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης και σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας και στις Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης.

- Όσον αφορά την εκτίμηση των αποτελεσμάτων, ο αξιολογητής επεσήμανε ότι ο μόνος δείκτης που έχει ήδη επιτευχθεί αφορά τον «επωφελούμενο πληθυσμό από Τοπικές Πρωτοβουλίες απασχόλησης, 1420 άτομα». Μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος αναμένεται να επιτευχθούν τα εξής: «Επωφελούμενος πληθυσμός από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης» στον Α.Π. 4, καθώς και «Απασχόληση κατά την υλοποίηση των έργων» στον Α.Π. 1, 2 και 3.

Πάντως συμπερασματικά σημειώνεται ότι ο στόχος του προγράμματος μπορεί να επιτευχθεί, λαμβανομένων υπ΄ όψη των παρατηρήσεων που προηγήθηκαν σε σχέση με τον τρόπο υπολογισμού του δείκτη στα μέτρα του προγράμματος και υπό την προϋπόθεση της τελικής υλοποίησης του προγράμματος στο υφιστάμενο επίπεδο των πόρων που διατίθενται.

- Αναφορικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων του προγράμματος, σημειώνεται ότι υπάρχει μεγάλος βαθμός αστοχίας της πρόβλεψης για δημιουργία θέσεων εργασίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα έργα που χρηματοδοτούνται από το ΠΕΠ, είναι έργα υποδομών που δεν δημιουργούν θέσεις εργασίας κατά την λειτουργία. Καθοριστική σημασία για την επίτευξη του στόχου της δημιουργίας των θέσεων εργασίας, κατά την υλοποίηση, έχει η πορεία των δράσεων που εντάσσονται στην κατηγορίας «Παραγωγικό Περιβάλλον» και ιδιαίτερα τα μέτρα 1.2 και 1.5.

Για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, ο αξιολογητής εκτιμά ότι δεν αναμένονται σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την υλοποίηση των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος στην Περιφέρεια.

Στην συνέχεια επισημαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στη μείωση της διπλής βάρδιας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς το σχετικό ποσοστό είναι χαμηλότερο του 5%. Επίσης υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στην επίτευξη του στόχου για την ανακύκλωση του 25% των στερεών αποβλήτων της περιφέρειας, καθώς το σχετικό έργο ολοκληρώνει με επιτυχία την δοκιμαστική περίοδο λειτουργίας του. Επιπλέον σημαντικές επιπτώσεις υπάρχουν στην αποκατάσταση των υποδομών στις περιοχές που επλήγησαν από το σεισμό της 6.9.1999.

Αναφορικά με τα κυρίως προβλήματα που σημειώνονται κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος επισημαίνονται τα εξής:

- Σημαντική δυσκολία των Τελικών Δικαιούχων να ανταποκριθούν, τουλάχιστον κατά τα δύο πρώτα έτη εφαρμογής του Προγράμματος, στις απαιτήσεις του νέου πλαισίου εφαρμογής των δράσεων και ειδικότερα σημειώνεται η δυσκολία ανταπόκρισης τους στις υποχρεώσεις παρακολούθησης των έργων με βάση το ΟΠΣ. Επίσης επισημαίνεται η έλλειψη προσωπικού και υλικοτεχνικής υποδομής των Τελικών Δικαιούχων.

- Έλλειψη πληροφόρησης κυρίως στους εκπροσώπους των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, καθώς και των τελικών Δικαιούχων, τόσο των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων, όσο και των προτεραιοτήτων που θέτουν οι οριζόντιες πολιτικές της Ε.Ε.

- Μεσολάβηση σημαντικού χρονικού διαστήματος από την υποβολή του Τεχνικού Δελτίου μέχρι την ένταξή του και την ανάληψη των νομικών δεσμεύσεων.

<u>Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων</u> απαιτείται καλύτερος προγραμματισμός των προκηρύξεων και καλύτερη ενημέρωση των Τελικών Δικαιούχων έτσι ώστε να υπάρχει ένα εύλογο χρονικό διάστημα προετοιμασίας και «ωρίμανσης» των έργων.

Επίσης απαιτείται έλεγχος και διόρθωση των δεδομένων που τηρούνται στο ΟΠΣ, καθώς και καλύτερη οργάνωση και λειτουργία της ΕΥΔ αναφορικά με την ενημέρωση του ΟΠΣ.

Αναγκαία επίσης εκτιμάται η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος τεχνικής στήριξης των Τελικών Δικαιούχων και Φορέων Υλοποίησης με ανθρώπινο δυναμικό, μεθοδολογικά εργαλεία, πόρους καθώς και η ενίσχυση των μηχανισμών διάχυσης τεχνογνωσίας σε κατώτερα επίπεδα του συστήματος διαχείρισης και εφαρμογής.

Στη συνέχεια ο αξιολογητής επισημαίνει <u>τα παρακάτω κρίσιμα θέματα που σχετίζονται με τις αδυναμίες της τρέχουσας περιόδου:</u>

Η <u>πρώτη αδυναμία</u> αφορά την ποιότητα της παρακολούθησης, που επικεντρώνεται ουσιαστικά στην παρακολούθηση της πορείας του οικονομικού αντικειμένου, ενώ η παρακολούθηση του φυσικού αντικειμένου εκκινεί και σταματά στο χρονικό διάστημα που ο Αξιολογητής αναζητά στοιχεία για την έκθεση αξιολόγησης.

Η <u>δεύτερη αδυναμία</u> αφορά την αναζήτηση των αποτελεσμάτων, που η μέτρησή τους είναι άμεσα συνυφασμένη με τη γνώση και τη καταγραφή των αναγκών και το

βαθμό που αυτές καλύπτονται από τις παρεμβάσεις. Σημειώνεται ότι οι ανάγκες δεν είναι γνωστές σε μια σειρά από μεγέθη. Έτσι απαραίτητη προϋπόθεση για το μελλοντικό προγραμματισμό είναι η καταγραφή των αναγκών και η ιεραρχημένη αποτύπωση της υφισταμένης κατάστασης.

Το κρίσιμο αυτό θέμα επιχειρείται να αντιμετωπισθεί αποσπασματικά μέσω των εκθέσεων των Συμβούλων Αξιολόγησης. Το ερώτημα βέβαια που γεννάται είναι κατά πόσο ο εκάστοτε Σύμβουλος Αξιολόγησης μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτό το θέμα όταν οι ίδιοι οι φορείς (Υπουργεία, Αυτοδιοίκηση, εποπτευόμενοι φορείς και οργανισμοί) δεν μπορούν να ανταποκριθούν.

Η τρίτη αδυναμία αφορά την «ποιότητα και την επάρκεια» της εταιρικής σχέσης. Σημειώνεται ότι εάν δεν υπάρξει ουσιαστική ενημέρωση των φορέων υποβολής προτάσεων, εάν δεν διαχυθεί έγκαιρα και έγκυρα στους φορείς προγραμματισμού το νέο προγραμματικό πλαίσιο, θα δημιουργηθούν και πάλι προβλήματα.

Αναφορικά με τις δυσκολίες που σημειώνονται κατά τη διαδικασία αξιολόγησης, η έκθεση επισημαίνει κυρίως τα παρακάτω: έλλειψη στοιχείων από τα τριμηνιαία δελτία, με αποτέλεσμα ο αξιολογητής να καταφεύγει σε αριθμητικές εκτιμήσεις για τον υπολογισμό ενός μεγέθους που καλύπτει μια τυπική υποχρέωση με ελάχιστη όμως ουσιαστική σημασία.

Επιπλέον σημαντικό πρόβλημα υπάρχει στην εκτίμηση με αξιόπιστο τρόπο, αναφορικά με τα μοναδιαία κόστη ορισμένων κατηγοριών παρεμβάσεων του ΠΕΠ, καθώς υπάρχει πολύ μεγάλη διαφοροποίηση στο ρυθμό υλοποίησης και ολοκλήρωσης των έργων ανά άξονα προτεραιότητας και Μέτρο. Επισημαίνεται επίσης μερικές φορές από τους αξιολογητές και το μικρό χρονικό διάστημα που έχουν στη διάθεσή τους για την ολοκλήρωση των εκθέσεων αξιολόγησης.

Τέλος ο αξιολογητής επισημαίνει τα παρακάτω κύρια θέματα που απορρέουν από την μέχρι τώρα εφαρμογή του προγράμματος και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Εστίαση σε περιορισμένο αριθμό στόχων ανάλογα με τις πραγματικές ανάγκες

- Προσεκτική συσχέτιση στόχων και διατιθέμενων πόρων

- Έγκαιρη γνωστοποίηση στους φορείς της αυτοδιοίκησης και τους κοινωνικούς εταίρους των προϋποθέσεων των χρηματοδοτήσεων

- Διάγνωση των αναγκών αλλά και των δυνατοτήτων των ιδιωτικών επιχειρήσεων

- Κατάρτιση των προγραμμάτων ταυτόχρονα με την δημιουργία και του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου.

3.3.4 Σύνοψη

Το ΠΕΠ Αττικής 2000-2006, αποτελεί μια πολύ σημαντική αναπτυξιακή παρέμβαση από την άποψη της χρηματοδοτικής βαρύτητας κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο και η Δημόσια Δαπάνη του ανέρχεται σε 1.573.716.229 Ευρώ.

Κατά την πορεία υλοποίησής του, όπως είναι φυσικό, εμφανίζονται προβλήματα, που σύμφωνα με τις εκθέσεις αξιολόγησης, εστιάζονται κυρίως στα εξής:

- Καθυστέρηση στην έναρξη ή και η ματαίωση έργων που οφείλονται σε έλλειμμα πολιτικών αποφάσεων, κοινωνικές αντιδράσεις, εμπλοκή μεγάλου αριθμού φορέων υλοποίησης, σε συνδυασμό με την απειρία σε δράσεις σύνθετες και σχετικά καινοτομικές, γενικότερη δυσκολία εφαρμογής των νέων όρων παραγωγής των έργων, αδυναμίες στο θεσμικό πλαίσιο.

- Αδυναμίες αναφορικά με τα αναπτυξιακά κριτήρια επιλογής των έργων, που εκτιμάται ως σκόπιμο να οριστούν και να κωδικοποιηθούν ανά κατηγορία έργων, καθώς και αδυναμίες σχετικά με την καλύτερη προετοιμασία των έργων για την ένταξή τους.

- Δυσκολία των Τελικών Δικαιούχων να ανταποκριθούν, τουλάχιστον κατά τα δύο πρώτα έτη εφαρμογής του Προγράμματος, στις απαιτήσεις του νέου πλαισίου εφαρμογής των δράσεων, ενώ σημαντικό έλλειμμα πληροφόρησης υπάρχει και στους εκπροσώπους των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, για τους Κανονισμούς που διέπουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία και για τις προτεραιότητες που θέτουν οι οριζόντιες πολιτικές της Ε.Ε.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων απαιτείται η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος τεχνικής στήριξης των Τελικών Δικαιούχων και Φορέων Υλοποίησης με μεθοδολογικά εργαλεία, ανθρώπινο δυναμικό και πόρους, καθώς και η ενίσχυση μηχανισμών διάχυσης τεχνογνωσίας σε κατώτερα επίπεδα του συστήματος διαχείρισης και εφαρμογής. Επίσης απαιτείται καλύτερος προγραμματισμός των προκηρύξεων, καθώς και καλύτερη οργάνωση και λειτουργία της ΕΥΔ αναφορικά με την ενημέρωση του ΟΠΣ.

Προβλήματα τα οποία σημειώνονται κατά τις διαδικασίες αξιολόγησης, που σε γενικές γραμμές ακολουθούν τις προδιαγραφές της Ε.Ε., εστιάζονται κυρίως στα παρακάτω: έλλειψη στοιχείων από τα τριμηνιαία δελτία, αδυναμίες εκτίμησης του μοναδιαίου κόστους για ορισμένες κατηγορίες παρεμβάσεων του ΠΕΠ, καθώς και μικρό χρονικό διάστημα που μερικές φορές έχουν στη διάθεσή τους οι αξιολογητές για την ολοκλήρωση της αξιολόγησης.

Τα κύρια θέματα που απορρέουν από την μέχρι τώρα εφαρμογή του προγράμματος και θα πρέπει να ληφθούν υπ΄ όψη είναι: η εστίαση σε περιορισμένο αριθμό στόχων, η προσεκτική συσχέτιση στόχων και διατιθέμενων πόρων, η έγκαιρη γνωστοποίηση στους φορείς της αυτοδιοίκησης και τους κοινωνικούς εταίρους των προϋποθέσεων των χρηματοδοτήσεων, η διάγνωση των αναγκών και των δυνατοτήτων των ιδιωτικών επιχειρήσεων και η κατάρτιση των προγραμμάτων ταυτόχρονα με την δημιουργία και του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου.

Τέλος, αναφορικά με την εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης στην περίπτωση του ΠΕΠ Αττικής, τόσο για την περίοδο 1994-1999 όσο και για την περίοδο 2000-2006, σημειώνεται ότι οι σχετικές διαδικασίες πραγματοποιούνται σε γενικές γραμμές εντός του προβλεπομένου Κανονιστικού Πλαισίου, με ποικίλη ωστόσο συστηματικότητα και επιστημονική τεκμηρίωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΣΥΝΟΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η εφαρμογή της Διαρθρωτικής Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ξεκίνησε το 1975 (με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης) και στη συνέχεια συνδέθηκε με την πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, που εγκαθιδρύθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1986.

Στη χώρα μας, κατά τα τελευταία χρόνια, η Περιφερειακή Πολιτική είναι εναρμονισμένη με την Διαρθρωτική Περιφερειακή Πολιτική της Ε.Ε. και εφαρμόζεται κυρίως με την υλοποίηση των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και των άλλων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι χρηματοδοτήσεις των οποίων αποτελούν την κύρια πηγή εσόδων για την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και έργων, καθώς και σημαντικό παράγοντα τόνωσης της οικονομικής δραστηριότητας και ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας.

Η υλοποίηση του Α΄ ΚΠΣ, που χαρακτηρίστηκε από τη διασπορά των διαθέσιμων πόρων σε μικρά έργα υποδομής, διάσπαρτα σε ολόκληρη την χώρα, τόνωσε την οικονομική δραστηριότητα της χώρας και το επίπεδο ζωής ιδίως στις αγροτικές και περιμετρικές περιοχές.

Κατά την περίοδο εφαρμογής του Β΄ ΚΠΣ, που χαρακτηρίστηκε από την έμφαση σε έργα υποδομής εθνικής εμβέλειας, δόθηκε σημασία στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας, στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα αστικά κέντρα. Η βελτίωση των συνθηκών της Ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο αυτή, καθώς και η αποκτηθείσα εμπειρία από την εφαρμογή των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την καλύτερη απόδοση της αναπτυξιακής προσπάθειας κατά την εφαρμογή του Γ΄ ΚΠΣ.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2000-2006), η Ελλάδα ενισχύεται από σημαντικούς πόρους, που αναμένεται να οδηγήσουν σε σύγκλιση με τις υπόλοιπες οικονομίες των κρατών μελών, να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των αναγκών κυρίως στους τομείς των υποδομών, της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων και της παραγωγικότητας.

Η Ε.Ε. προκειμένου να εξασφαλίσει τη διαφάνεια στη χρήση των πόρων που χρησιμοποιούνται για την άσκηση της Περιφερειακής Πολιτικής από τα κράτη- μέλη, ανέπτυξε το κανονιστικό πλαίσιο αξιολόγησης των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, που εφαρμόστηκε κυρίως από την περίοδο υλοποίησης των Κ.Π.Σ.

Η αξιολόγηση αποτελεί ένα ουσιαστικό στάδιο κατά την εφαρμογή των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, καθώς επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να αναλύουν τις παρεμβάσεις, να παρακολουθούν την πορεία της υλοποίησης τους, να εκτιμούν τις επιπτώσεις από την εφαρμογή τους, να παρεμβαίνουν για την λήψη μέτρων αντιμετώπισης τυχόν παρεκκλίσεων, να διερευνούν και να αποτιμούν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους.

Κατά την περίοδο υλοποίησης του Α΄ ΚΠΣ και με την αναθεώρηση του κανονιστικού πλαισίου για την περίοδο 1989-1993, εισάγεται η διαδικασία της αξιολόγησης που προέβλεπε την εκ των προτέρων και την εκ των υστέρων αξιολόγηση, σαν βασικά στοιχεία για την επεξεργασία και υλοποίηση των διαρθρωτικών πολιτικών. Πάντως κατά την περίοδο αυτή, η προσπάθεια αξιολόγησης δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς δεν υπήρχε η σχετική εμπειρία και δεν είχε γίνει συνείδηση η αναγκαιότητα της εφαρμογής των διαδικασιών της αξιολόγησης, ενώ ήταν ασήμαντη η προσπάθεια αξιολόγησης σε επίπεδο κρατών-μελών κατά την υποβολή των Σχεδίων Περιφερειακής Ανάπτυξης. Κατά την περίοδο αυτή η Ελλάδα δεν ήταν επαρκώς προετοιμασμένη για την υλοποίηση των παρεμβάσεων και η υλοποίηση του προγράμματος έγινε κυρίως με μικρά έργα, διάσπαρτα στο χώρο.

Η μεταρρύθμιση των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων, για την περίοδο 1994-1999, ενίσχυσε τις διαδικασίες αξιολόγησης και παράλληλα προστέθηκε η διαδικασία της ενδιάμεσης αξιολόγησης, με στόχο την υποβοήθηση των Επιτροπών Παρακολούθησης και την εξαγωγή συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων. Επίσης κατά την περίοδο αυτή συστηματοποιείται και διατυπώνεται μια μέθοδος αξιολόγησης και καθορίζονται οι αρχές που την διέπουν, η αποστολή της, οι βασικές συνιστώσες, τα επίπεδα και οι φάσεις εφαρμογής της.

Έτσι κατά την περίοδο υλοποίησης του Β΄ ΚΠΣ, υπάρχουν τρία είδη αξιολόγησης των παρεμβάσεων δηλ. η εκ των προτέρων εκτίμηση, η ενδιάμεση αξιολόγηση και η εκ των υστέρων αξιολόγηση, που βρίσκονται στην αρμοδιότητα τόσο των κρατών μελών όσο και της Επιτροπής. Στην Ελλάδα οι διαδικασίες αξιολόγησης των διαρθρωτικών παρεμβάσεων ακολουθούν κατά κανόνα τις προδιαγραφές του Κανονιστικού Πλαισίου των Διαρθρωτικών Ταμείων και τα ευρήματα των εκθέσεων αξιολόγησης ασκούν επιρροή στις αρμόδιες αρχές για τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης των προβλημάτων και βελτίωσης των διαδικασιών υλοποίησης των παρεμβάσεων. Ωστόσο η πληροφοριακή βάση για την αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ παρουσίασε κενά, όπως ελλείψεις σε ενδιάμεσες εκθέσεις αξιολόγησης ΠΕΠ και ΕΠ.

Αναφορικά με τα <u>βασικά σημεία αδυναμιών</u> κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων κατά τη Β΄ προγραμματική περίοδο, οι εκθέσεις αξιολόγησης συγκλίνουν κυρίως στον εντοπισμό προβλημάτων που έγιναν ακόμη πιο εμφανή εξαιτίας κυρίως τριών κατηγοριών παραγόντων: α) την ανεπαρκή προετοιμασία της εφαρμογής των παρεμβάσεων (με την έννοια των κατάλληλων μελετών και πιλοτικών εφαρμογών), β) τις αδυναμίες της κρατικής μηχανής να φέρει σε πέρας την εφαρμογή ακόμα και για περιπτώσεις που η προετοιμασία ήταν ικανοποιητική και γ) τις εκάστοτε επικρατούσες αντικειμενικές συνθήκες.

<u>Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων</u>, ενισχύθηκαν οι υφιστάμενοι φορείς με επιτελικές υπηρεσίες διαφόρων ειδών (π.χ. ΜΟΔ, Σύμβουλοι Αξιολόγησης, Σύμβουλοι Διαχείρισης, Τεχνικοί Σύμβουλοι κλπ), υποκαταστάθηκαν υφιστάμενοι φορείς σε προσωρινή η μονιμότερη βάση (π.χ. συστάθηκαν Ανώνυμες Εταιρίες για την ανάληψη της εφαρμογής ενός μεγάλου έργου κλπ). Επίσης εφαρμόστηκαν ειδικά νομοθετήματα θεσμικού χαρακτήρα (π.χ. νέο καθεστώς παραγωγής δημοσίων έργων κλπ) και νέες οργανωτικές ρυθμίσεις στα πλαίσια του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου (π.χ. εγκύκλιοι, οδηγίες κλπ).

Ως σημαντικότεροι παράγοντες που επηρέασαν θετικά την πορεία του Β΄ ΚΠΣ, αναφέρονται η σύσταση νέων δομών παρακολούθησης, η υποχρεωτική κατάρτιση των Τεχνικών Δελτίων, η εκπόνηση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η θέσπιση νέου νομοθετικού πλαισίου για τα δημόσια έργα. Αντίθετα οι παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά την υλοποίηση του Β΄ ΚΠΣ, είναι η δρομολόγηση ακατάλληλων ή ανώριμων έργων, που στην πορεία απεντάχθησαν, η έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών αξιολόγησης έργων με συγκεκριμένα κριτήρια, η ανεπάρκεια στο σχεδιασμό διαδικασιών παρακολούθησης και υλοποίησης, καθώς και η ανορθολογική κατανομή των πόρων.

Κατά την περίοδο εφαρμογής του Γ΄ ΚΠΣ και καθώς οι κανόνες υλοποίησής του γίνονται αυστηρότεροι, οι προβλεπόμενες διαδικασίες αξιολόγησης γίνονται ακόμα πιο εντατικές. Κατά την περίοδο αυτή οι νέοι κανονισμοί αναφέρουν ρητά τα τρία είδη αξιολόγησης (δηλ. την εκ των προτέρων, ενδιάμεση και εκ των υστέρων). Επιπλέον στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ προβλέπεται και η εκπόνηση της Ενημέρωσης της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης (Έκθεση Πρώτου Απολογισμού). Η έκθεση αυτή έχει ως στόχο την παροχή σχετικών στοιχείων για την αποτελεσματικότερη ολοκλήρωση των παρεμβάσεων, τον κατάλληλο σχεδιασμό της επόμενης προγραμματικής περιόδου, και την διεξαγωγή τόσο της ex-post αξιολόγησης (τέλος του 2009), όσο και της ex-ante αξιολόγησης της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Η υλοποίηση του Γ΄ ΚΠΣ, διέπεται από ένα αυστηρό πλαίσιο κανόνων, πολλοί από τους οποίους εφαρμόζονται για πρώτη φορά. Σημειώνεται επίσης ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μετέχει πλέον στη διαχείριση του ΚΠΣ, (όπως έκανε μέχρι και το Β΄ ΚΠΣ), αλλά μόνο ελέγχει και κατά συνέπεια απαιτεί απόλυτη διαφάνεια των διαδικασιών και πλήρη πληροφόρηση για την υλοποίησή του, ενώ η εφαρμογή των κανόνων θεωρείται απαρέγκλιτη.

Με στόχο την επιτυχή πορεία του Γ΄ ΚΠΣ και την εφαρμογή των κανόνων που διέπουν την υλοποίησή του, τίθεται σε ισχύ ένα νέο πλαίσιο διαχείρισης έργων και εθνικών ελέγχων. Έτσι δημιουργήθηκε η Διαχειριστική Αρχή του ΚΠΣ, η Αρχή Πληρωμής, η Επιτροπή Δημοσιονομικού ελέγχου και οι Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Επίσης για την διευκόλυνση της παρακολούθησης και των ελέγχων, εφαρμόζεται υποχρεωτικά το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ο έλεγχος των χρηματοδοτήσεων και η παρακολούθηση της εξέλιξης των έργων.

Τα ευρήματα των διαδικασιών αξιολόγησης, που διενεργούνται σύμφωνα με τα απαιτούμενα του σχετικού κανονιστικού πλαισίου, συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι τόσο τα ΠΕΠ όσο και οι εκθέσεις αξιολόγησης παρουσιάζουν συχνά κενά στην παροχή σχετικών στοιχείων πληροφόρησης.

Έτσι αρκετές εκθέσεις δεν παρέχουν τα αναγκαία στοιχεία για να διενεργούνται σε βάθος συγκριτικές επεξεργασίες, η μέθοδος υπολογισμού της αποτελεσματικότητας δεν δίδεται με σαφήνεια, ενώ οι διάφοροι αξιολογητές δεν χρησιμοποιούν την ίδια προσέγγιση και πολλές φορές ούτε τον ίδιο ορισμό. Επιπλέον υπάρχουν ερωτηματικά σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των δεικτών, ακόμα και χρηματοοικονομικών, κυρίως όσον αφορά την πληροφοριακή βάση στην οποία βασίζονται, ενώ συχνά είναι δύσκολο να υπάρξει μια αξιόπιστη ποσοτική συγκριτική εικόνα για την αποτελεσματικότητα. Ακόμα σε αρκετές περιπτώσεις δεν καταγράφονται

συμπεράσματα και προτάσεις, ενώ συχνά παρατηρείται αποφυγή εκτιμήσεων για τις αιτίες των καθυστερήσεων και των προβλημάτων.

Κατά την υλοποίηση των παρεμβάσεων εμφανίζονται προβλήματα, τα βασικότερα από τα οποία είναι η καθυστερημένη έναρξη του σχεδιασμού (αρκετές φορές παράλληλα με την υλοποίηση), οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή των προγραμμάτων, οι καθυστερήσεις σε λήψεις αποφάσεων, η υποστελέχωση των υπηρεσιών σχεδιασμού, οι ελλείψεις και το υψηλό κόστος Δημόσιας Διοίκησης, οι ελλείψεις στο θεσμικό πλαίσιο, η έλλειψη ελκυστικού περιβάλλοντος για τη προσέλκυση των επενδύσεων, οι τεχνικές αδυναμίες και ανεπαρκής στήριξη των Τελικών Δικαιούχων, το έλλειμμα στην ανταπόκριση στις Κοινοτικές Οδηγίες, η δυσκολία στην αξιοποίηση των δημιουργηθέντων υποδομών (π.χ. νοσοκομεία που υπολειτουργούν λόγω έλλειψης προσωπικού), η μη αποτελεσματική ανταπόκριση των διαχειριστικών αρχών στην παρακολούθηση των έργων.

Για την επίλυση των υφισταμένων προβλημάτων και για την αντιμετώπιση των νέων δεδομένων της Δ΄ προγραμματικής περιόδου, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα που αφορούν κυρίως την έγκαιρη προετοιμασία των προγραμμάτων, την κατάλληλη στελέχωση και συνεχή ενημέρωση των φορέων επί των τρεχόντων διαδικασιών, τον σχεδιασμό των προτάσεων εντός του πλαισίου που τίθεται από τις Κεντρικές Αρχές, την ύπαρξη αυστηρής στάσης σε προτάσεις που δεν πληρούν ένα ελάχιστο επίπεδο τεχνικών προϋποθέσεων, την κατάλληλη προσαρμογή – βελτιστοποίηση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής των παρεμβάσεων, την έμφαση σε διαδικασίες παρακολούθησης, την ουσιαστική υποστήριξη των τελικών δικαιούχων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, του συντονισμού και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων

Αναφορικά με την αξιολόγηση της εφαρμογής της Διαρθρωτικής Περιφερειακής Πολιτικής στην περίπτωση του ΠΕΠ Αττικής, σημειώνεται ότι οι σχετικές διαδικασίες, που άρχισαν να εφαρμόζονται πιο συστηματικά από την περίοδο 1994-1999 και έπειτα, πραγματοποιούνται σε γενικές γραμμές εντός του προβλεπομένου Κανονιστικού Πλαισίου, με ποικίλη ωστόσο συστηματικότητα και επιστημονική τεκμηρίωση.

Τα προβλήματα και οι αδυναμίες που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών στη δεύτερη προγραμματική περίοδο, συνίστανται κυρίως σε: ελλείψεις αναφορικά με την παροχή στοιχείων αναγκαίας πληροφόρησης που πρέπει να εμπεριέχονται σε ένα περιφερειακό πρόγραμμα, όπως ελλιπής διάγνωση της υφισταμένης κατάστασης και χωρίς την επαρκή διατύπωση των παραγόντων εμφάνισης των προβλημάτων της Περιφέρειας, καθώς και αδυναμία ποσοτικοποίησης των στόχων.

Αναφορικά με τις αδυναμίες που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή των διαδικασιών αξιολόγησης κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, οι εκθέσεις αξιολόγησης επισημαίνουν κυρίως την έλλειψη στοιχείων από τα τριμηνιαία δελτία και αδυναμίες εκτίμησης του μοναδιαίου κόστους για ορισμένες κατηγορίες παρεμβάσεων του ΠΕΠ.

Τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την υλοποίηση των έργων, αφορούν κυρίως τα παρακάτω: Κατά την υλοποίηση του Α΄ ΚΠΣ, ένα μόνο ποσοστό των

έργων διέθετε Τεχνικά Δελτία τυποποιημένα ή υπό μορφή τεχνικών εκθέσεων, η πλειοψηφία των υπεύθυνων φορέων δεν ήταν επαρκώς γνώστες των διαδικασιών ένταξης και δεν είχαν στη διάθεσή τους κανένα σύστημα αναφοράς για τη φυσική και οικονομική πορεία των έργων. Επίσης σημειώνονταν καθυστερήσεις στις εγκρίσεις των αιτήσεων των φορέων, αλληλοεμπλοκή των φορέων, μεταβίβαση αρμοδιοτήτων, χρηματοδοτήσεων, πολλαπλές εγκρίσεις η εξαιρέσεις, έλλειψη περιβαλλοντικών μελετών στα περισσότερα έργα, έλλειψη φωτογράφησης στην πλειοψηφία των έργων.

Κατά την υλοποίηση του ΠΕΠ κατά την Β΄ προγραμματική περίοδο, οι αδυναμίες αφορούσαν τα αναπτυξιακά κριτήρια επιλογής των έργων και την προς ένταξη προετοιμασία τους, ελλείψεις σε εξειδικευμένο προσωπικό, καθυστερήσεις στην έναρξη ή και ματαίωση έργων που οφείλονταν σε έλλειμμα πολιτικών αποφάσεων, σε κοινωνικές αντιδράσεις, στο μεγάλο αριθμό φορέων υλοποίησης που εμπλέκονται σε συνδυασμό με την απειρία σε δράσεις σύνθετες και σχετικά καινοτομικές, καθώς και στη γενικότερη δυσκολία εφαρμογής των νέων όρων παραγωγής των έργων.

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, αναδεικνύεται κυρίως η δυσκολία των δικαιούχων να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του πλαισίου εφαρμογής των δράσεων, ενώ υπάρχει έλλειμμα πληροφόρησης στους εκπροσώπους των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, για τους σχετικούς Κανονισμούς.

Για την αντιμετώπιση των υπαρχόντων προβλημάτων χρειάζεται η λήψη μέτρων που αφορούν κυρίως την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος τεχνικής στήριξης των Τελικών Δικαιούχων και Φορέων Υλοποίησης με μεθοδολογικά εργαλεία, ανθρώπινο δυναμικό και πόρους, καθώς και την ενίσχυση μηχανισμών διάχυσης τεχνογνωσίας, τον ορισμό και την κωδικοποίηση των βασικών αναπτυξιακών κριτηρίων ένταξης των έργων, καλύτερη προετοιμασία των προς ένταξη έργων, έγκαιρη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής του προγράμματος, αντιμετώπιση του προβλήματος των απαλλοτριώσεων και επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης, καθώς και αποκέντρωση των χωροθετήσεων των έργων με διαχωρισμό των διαδικασιών χωροταξικού και πολεοδομικού χαρακτήρα.

Για ην επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα έχει ως στρατηγικό στόχο την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και συνοχής προς το μέσο Ευρωπαϊκό επίπεδο, παράλληλα με την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης με κοινωνική συνοχή, που είναι ο προσανατολισμός του συνόλου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι διαδικασίες αξιολόγησης, σύμφωνα με τους νέους κανονισμούς για την επόμενη διαρθρωτική περίοδο, στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της λογικής συνέπειας της ενίσχυσης των Ταμείων και της υλοποίησης των Ε.Π., σε σχέση με τα ειδικά διαρθρωτικά προβλήματα που επηρεάζουν τα κράτη μέλη και τις οικείες περιφέρειες.

Για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα έτσι ώστε να γίνεται έγκαιρος σχεδιασμός, με υπηρεσίες κατάλληλα στελεχωμένες, να υπάρχει κατάλληλη προσαρμογή και βελτίωση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής των παρεμβάσεων, να υπάρχει καθορισμός κριτηρίων και προϋποθέσεων επιλεξιμότητας φορέων ως τελικών δικαιούχων και ουσιαστική υποστήριξή τους, με έμφαση στις διαδικασίες παρακολούθησης και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του συντονισμού και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων.

Εν όψει λοιπόν της νέας προγραμματικής περιόδου, η χώρα μας θα πρέπει να αντιμετωπίσει τόσο τις υφιστάμενες δυσκολίες, όσο και τις νέες προκλήσεις, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στον εκσυγχρονισμό και την εξυγίανση των φορέων και στη σωστή παιδεία των πολιτών, που αποτελεί τη βάση κάθε υγιούς κοινωνίας και οικονομίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1) Ανδρικοπούλου Ε. 1995, «Οι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο

2) Βασιλόπουλος Γ., Μπιλά Α., 1995, «Περιφερειακές ανισότητες και πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα, η περίοδος 1971-1991», Αθήνα: Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης Ιερώνυμος Πίντος

3) Κασιμάτη Κ. 2002 «Κοινωνικός σχεδιασμός και αξιολόγηση-Μέθοδοι και πρακτικές» Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

4) ΚΕΠΕ, Εκθέσεις 28, «Μελέτη αξιολόγησης των ΠΕΠ του ΚΠΣ 1994-1999» Αθήνα, 1997

5) ΚΕΠΕ, Μελέτες 45, «Το διαρθρωτικό πρόβλημα και ο οικονομικός προγραμματισμός στη μεταπολεμική Ελλάδα» Αθήνα, 1996

6) ΚΕΠΕ, Μελέτες 48, «Εισαγωγή σε μεθόδους και τεχνικές αξιολόγησης στον περιφερειακό και χωροταξικό σχεδιασμό» Αθήνα, 2000

7) Κόνσολας Ν. 1997, «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

8) Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2005, «Επιστημονικές μελέτες προς τιμήν του Καθηγητού Ν. Κόνσολα»

9) Παπαδασκαλόπουλος Α., Χριστοφάκης Μ., 2002, «Περιφερειακός προγραμματισμός», Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

10) Πλασκοβίτης Η., 2004 «Μεθοδολογία αξιολόγησης περιφερειακών προγραμμάτων-Διδακτικές σημειώσεις», Πάντειο Πανεπιστήμιο

11)Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων - Πρακτικά Συνεδρίου 2000, «Αξιολόγηση επιχειρησιακών προγραμμάτων», Αθήνα

12) Χριστοφάκης Μ., 2001, «Τοπική ανάπτυξη και περιφερειακή πολιτική», Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Ξενόγλωσση

1) Chelimsky E. Shadish W.R., 1997, «Evaluation for the 21st Century», Sage Publications

2) Frank J. B. Stilewll, 1972, «Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», Εκδόσεις Σακκούλα

3) Patton M. Q. 1997, «Utilization – Focused Evaluation», Sage Publications

4) Vedung E., 1997, «PublicPolicy and Program Evaluation», Transaction Publishers

5) REGIONAL STUDIES, The Journal of the Regional Studies Association, April 2006

Κείμενα και έγγραφα

1) «Αναθεωρημένο ΠΕΠ Αττικής», Περιφέρεια Αττικής, Δεκέμβριος 2005

2) Έγγραφο εργασίας 2 «Η εκ των προτέρων αξιολόγηση των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, 2000-2006». Ευρωπαϊκή Επιτροπή

3) Έγγραφο εργασίας 3 « Δείκτες για Παρακολούθηση και αξιολόγηση: Ενδεικτική μεθοδολογία, 2000-2006» Ευρωπαϊκή Επιτροπή

4) Έγγραφο εργασίας 4 « Χρησιμοποίηση του αποθεματικού επίδοσης, 2000-2006» Ευρωπαϊκή Επιτροπή

5) Έγγραφο εργασίας 8 «Η Ενδιάμεση αξιολόγηση των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, 2000-2006», Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

6) «Έγγραφο Εργασίας σχετικά με τη δημοσιονομική κατάσταση των κοινοτικών πρωτοβουλιών», Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Επιτροπή Προϋπολογισμών, 2003

7) «Εγκύκλιος για την ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης (Έκθεση πρώτου απολογισμού) του ΚΠΣ και των επιχειρησιακών προγραμμάτων της περιόδου 2000-2006», ΥΠΟΙΟ, 2004

8) «Μεταρρύθμιση Διαρθρωτικών Ταμείων 2000-2006, Συγκριτική Ανάλυση» Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιούνιος 1999

9) «Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την Ελλάδα – περίοδος 1994-1999», Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1994

10) «Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την Ελλάδα – περίοδος 2000-2006», Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2000

11) «Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1994-1999», ΥΠΟΙΟ, 1993

12) «Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006», ΥΠΟΙΟ, 1999

13) 6η εγκύκλιος εφαρμογής Γ΄ ΚΠΣ, ΥΠΟΙΟ, Σεπτέμβριος 2000

14) INFOREGIO, Περιφερειακή πολιτική, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιανουάριος 2001

15) INFOREGIO, Περιφερειακή πολιτική, Ευρωπαϊκή Ένωση, 2004

16) *Στην υπηρεσία των Περιφερειών, Περιφερειακή πολιτική, Ευρωπαϊκή Ένωση*, 2004

17) «Τρίτη έκθεση για την οικονομική κοινωνική συνοχή», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004

18) ΤΟΠΟΣ, τεύχος 7 , 1994.

Εκθέσεις αξιολόγησης

1) «Αναγνωριστική έκθεση για το ΠΕΠ Αττικής», ΥΠΟΙΟ, 1992

2) «Αναγνωριστική έκθεση αξιολόγησης, του ΠΕΠ Ατττικής 1994-1999», Α. LOGOTECH Α.Ε. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, Δεκέμβριος 1996

3) «Ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης, του ΠΕΠ Ατττικής 1994-1999», Α. LOGOTECH Α.Ε. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, Απρίλιος 1997

4) «Τρίτη έκθεση αξιολόγησης, του ΠΕΠ Ατττικής 1994-1999», Α. LOGOTECH Α.Ε. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, Απρίλιος 1998

5) «Τέταρτη έκθεση αξιολόγησης, του ΠΕΠ Ατττικής 1994-1999», Α. LOGOTECH Α.Ε. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, Ιούλιος 1998

6) «Απολογιστική έκθεση αξιολόγησης, του ΠΕΠ Ατττικής 1994-1999», Α. LOGOTECH Α.Ε. – ΥΣΑ Δανάη Μυλωνάκη, Ιούνιος 1999

7) «Απολογιστική έκθεση του ΠΕΠ Ατττικής 1994-1999», Μέθοδοι Α.Ε. – Δρόμος Α.Ε.Μ, Φεβρουάριος 2000

8) «Τελική έκθεση κλεισίματος του ΠΕΠ Αττικής 1994-1999», ΥΠΟΙΟ, Σεπτέμβριος 2003

9) «Εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Αττικής για την περίοδο 2000-2006», ΥΠΟΙΟ, 2001

10) «Έκθεση Ενδιάμεσης Αξιολόγησης του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006», ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, Δεκέμβριος 2003

11) «Έκθεση Ενημέρωσης της ενδιάμεσης αξιολόγησης, του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006», ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΠΕ, Οκτώβριος 2005

12) «Εκ των προτέρων αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ για την Ελλάδα», ΥΠΟΙΟ, 1993

13) «Likely Effects of CSF 1994-99 on Greek Economy», ΚΕΠΕ, 1995

14) «Πρώτη Έκθεση αξιολόγησης για το Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για την Ελλάδα 1994-1999», ΚΕΠΕ - REMACO, Μάρτιος 1998

15) «Δεύτερη Έκθεση αξιολόγησης για το Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για την Ελλάδα 1994-1999», ΚΕΠΕ - REMACO, Σεπτέμβριος 1998

16) «Τρίτη Έκθεση αξιολόγησης για το Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης για την Ελλάδα 1994-1999», ΚΕΠΕ - REMACO, Ιούλιος 1999

17) «Εκ των υστέρων αξιολόγηση του Β΄ ΚΠΣ για την Ελλάδα», European Enterprise Organisation (EEO Group S.A.), 2002

18) «Έκθεση ενδιάμεσης αξιολόγησης του Γ΄ ΚΠΣ», REMACO – EUROTEC, 2003

19) «Έκθεση Α΄ Απολογισμού του Γ΄ ΚΠΣ (ενημέρωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης)», REMACO A.E. και EUROTEC A.E., 2005

Άρθρα

1) Κόνσολας Ν., «2007-2013: Η νέα κοινοτική διαρθρωτική πολιτική και η Ελλάδα», Τάσεις – Η Ελληνική Οικονομία 2005, Φεβρουάριος 2005

2) Κόνσολας Ν., «Περιφερειακή Αναπτυξιακή Πολιτική 2007-2013: Προβλήματα, Τάσεις, Προοπτικές», Τάσεις, 2006

3) Καθημερινή, «Πέντε νέες περιφέρειες στην Ελλάδα», 18 Δεκεμβρίου 2005.

4) Καθημερινή, «Πέντε μεγάλες αναπτυξιακές περιφέρειες», 16 Οκτωβρίου 2005.

5) Οικονομικός Ταχυδρόμος, «Η εξέλιξη και οι προοπτικές της Περιφερειακής πολιτικής στην Ελλάδα», 17 Φεβρουαρίου 2002

6) EQUAL, Δελτίο τύπου 4 Απριλίου 2005

Ιστοσελίδες

www.europa.eu.int

www.evalsed.info/SRC/guide/intro1_guide.htm

www.mnec.gr/ergorama

www.hellaskps.gr

www.pepatt.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

1) Χάρτης με τις πέντε νέες υπερπεριφέρειες
2) Απορροφητικότητα και ταξινόμηση των Ε.Π. περιόδου 2000-2006
3) Πολιτική συνοχής για την περίοδο 2007-2013
4) Συγκριτική θεώρηση των κυρίων δυνατοτήτων / ευκαιριών και αδυναμιών της Περιφέρειας Αττικής κατά το χρόνο σχεδιασμού του ΠΕΠ 1994-99
5) Κανονισμός 2826/99

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

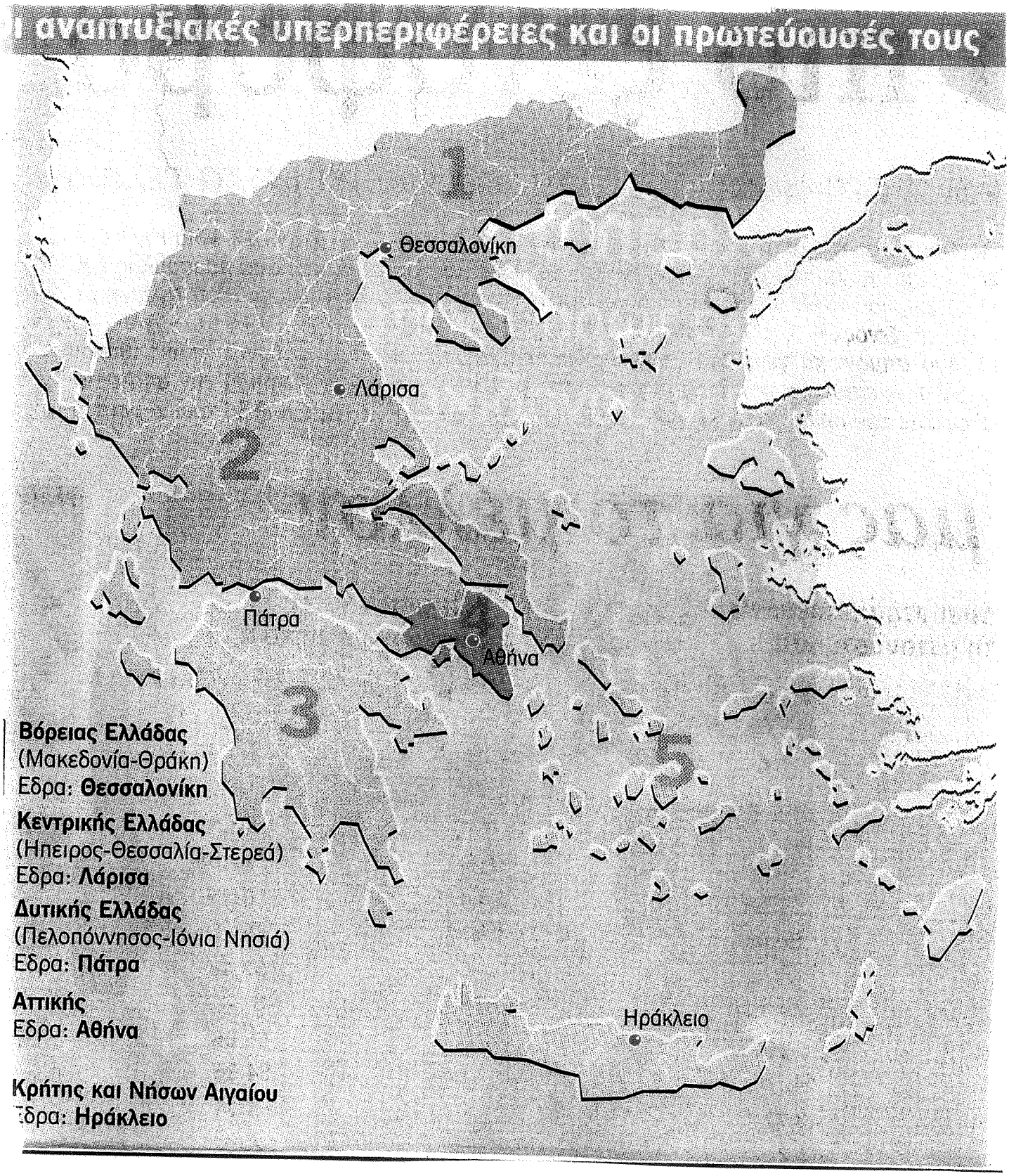
Περιεχόμενα CD No 1

- Ενδιάμεση αξιολόγηση ΠΕΠ Αττικής 2000-2006

Περιεχόμενα CD No 2

- Ενδιάμεση αξιολόγηση ΚΠΣ ΙΙΙ
- Ενημέρωση ενδιάμεσης αξιολόγησης ΚΠΣ ΙΙΙ

Οι αναπτυξιακές υπερπεριφέρειες και οι πρωτεύουσές τους

Βόρειας Ελλάδας
(Μακεδονία-Θράκη)
Εδρα: **Θεσσαλονίκη**

Κεντρικής Ελλάδας
(Ηπειρος-Θεσσαλία-Στερεά)
Εδρα: **Λάρισα**

Δυτικής Ελλάδας
(Πελοπόννησος-Ιόνια Νησιά)
Εδρα: **Πάτρα**

Αττικής
Εδρα: **Αθήνα**

Κρήτης και Νήσων Αιγαίου
Εδρα: **Ηράκλειο**

Απορροφητικότητα και ταξινόμηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων περιόδου 2000-2006

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	% απορρόφησης		ταξινόμηση	
	Σεπτ. 2003	Σεπτ. 2005	Σεπτ. 2003	Σεπτ. 2005
(1)	*(2)*	*(3)*	*(4)*	*(5)*
Απασχόλησης & Επαγγ. Κατάρτισης	20,00	**43,87**	5	**1**
Αττικής	21,78	**42,59**	3	**2**
ΟΑΛΑΑ	37,02	**41,42**	1	**3**
ΕΠΕΑΕΚ	22,05	**40,81**	2	**4**
Δυτικής Ελλάδας	19,24	**38,36**	6	**5**
Κρήτης	12,31	**38,06**	11	**6**
Πολιτισμού	20,32	**37,54**	4	**7**
Αλιείας	15,56	**36,94**	8	**8**
Αγροτικής Ανάπτυξης	19,23	**32,04**	7	**9**
ΣΑΑΣ	12,43	**31,36**	9	**10**
Δυτικής Μακεδονίας	9,47	**31,21**	15	**11**
Υγείας- Πρόνοιας	6,97	**30,95**	20	**12**
Θεσσαλίας	7,04	**30,05**	19	**13**
Κεντρικής Μακεδονίας	10,70	**29,19**	13	**14**
Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης	10,96	**28,84**	12	**15**
Ανταγωνιστικότητας	7,95	**28,61**	18	**16**
Περιβάλλοντος	12,39	**27,48**	10	**17**
Νοτίου Αιγαίου	10,10	**26,15**	14	**18**
Πελοποννήσου	6,79	**24,01**	21	**19**
Ιονίων Νήσων	9,17	**23,17**	16	**20**
Στερεάς Ελλάδας	5,93	**22,77**	22	**21**
Ηπείρου	5,90	**22,29**	23	**22**
Βορείου Αιγαίου	5,36	**21,13**	24	**23**
Κοινωνίας της Πληροφορίας	8,09	**20,88**	17	**24**

Πολιτική συνοχής για την περίοδο 2007-2013 (336,1 δισ. EUR)

Προγράμματα και μέσα	Επιλεξιμότητα	Προτεραιότητες	Επιδοτήσεις
Στόχος «Σύγκλιση» *Συμπεριλαμβανομένου του ειδικού προγράμματος για τις εξαιρετικά απομακρυσμένες περιφέρειες*			**78,5 % (264 δισ. EUR)**
Περιφερειακά και εθνικά προγράμματα ΕΤΠΑ ΕΚΤ	Περιφέρειες με κατά κεφαλή ΑΕΠ <75 % του μέσου όρου της ΕΕ-25	• καινοτομία • περιβάλλον/πρόληψη κινδύνων • προσβασιμότητα • υποδομές • ανθρώπινοι πόροι • διοικητική ικανότητα	67,34 % = 177,8 δισ. EUR
	Στατιστικό αποτέλεσμα: Περιφέρειες με κατά κεφαλή ΑΕΠ <75 % στην ΕΕ-15 και >75 % στην ΕΕ-25		8,38 % = 22,14 δισ. EUR
Ταμείο Συνοχής	Κράτη μέλη με κατά κεφαλή ΑΕΕ<90 % του ευρωπαϊκού μέσου όρου	• μεταφορές (TEN) • βιώσιμες μεταφορές • περιβάλλον • ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	23,86 % = 62,99 δισ. EUR
Στόχος «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»			**17,2 % (57,9 δισ. EUR)**
Περιφερειακά προγράμματα (ΕΤΠΑ) και εθνικά προγράμματα (ΕΚΤ)	Τα κράτη μέλη προτείνουν κατάλογο των περιφερειών (NUTS 1 ή NUTS 2)	• καινοτομία • περιβάλλον/πρόληψη κινδύνων • προσβασιμότητα • ευρωπαϊκή στρατηγική απασχόλησης	83,44 % = 48,31 δισ. EUR
	«Σταδιακή είσοδος» Περιφέρειες που καλύπτονται από το στόχο 1 την περίοδο 2000-2006 και δεν καλύπτονται από το στόχο «Σύγκλιση»		16,56 % = 9,58 δισ. EUR
Στόχος «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία»			**3,94 % (13,2 δισ. EUR)**
Διασυνοριακά και διακρατικά προγράμματα και δίκτυα (ΕΤΠΑ)	Συνοριακές περιφέρειες και μεγάλες περιφέρειες διακρατικής συνεργασίας	• καινοτομία • περιβάλλον/πρόληψη κινδύνων • προσβασιμότητα • πολιτισμός, εκπαίδευση	35,61 % διασυνοριακό 12,12 % ΕΜΓΣ 47,73 % διακρατικό 4,54 % δίκτυα

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ Α

Συγκριτική θεώρηση των κυρίων δυνατοτήτων / ευκαιριών και αδυναμιών της Περιφέρειας Αττικής κατά τον χρόνο σχεδιασμού του ΠΕΠ 1994-99

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ / ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Δ/Ε)		ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (Α)	
Δ/Ε1	Η κεντροβαρική γεωγραφική θέση που καθιστά την Αττική εν δυνάμει περιφερειακό πόλο πολλαπλών διεθνών δραστηριοτήτων και κόμβο μεταξύ των χωρών της Δυτικής Ευρώπης, της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, των Βαλκανίων και του Εύξεινου Πόντου.	Α1	Απουσία επαρκών εξωτερικών οικονομιών που εντοπίζονται σε αδυναμίες όλου του πλέγματος των γενικών υποδομών (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, κλπ.), καθώς και σχετική τεχνολογική υστέρηση σε σχέση με το Ευρωπαϊκό πλαίσιο, χαμηλός βαθμός ένταξης στην κοινωνία της πληροφορίας, αδυναμίες στις υπηρεσίες, (κυρίως του δημόσιου τομέα) κλπ.
Δ/Ε2	Οι λειτουργίες του αστικού συμπλέγματος Αθήνας-Πειραιά αναδεικνύουν ολόκληρη την Αττική σε στρατηγικό κέντρο λήψης αποφάσεων, όχι μόνον πολιτικών και διοικητικών, αλλά και οικονομικών, μορφωτικών, πολιτιστικών, κλπ. Επίσης, το αστικό σύμπλεγμα έχει τις κατ'αρχήν προϋποθέσεις δικτύωσης με άλλα ευρωπαϊκά και διεθνή αντίστοιχα συμπλέγματα, στη βάση θεματικών ή γεωγραφικών αναφορών.	Α2	Ειδικότερα οι αδυναμίες των μεταφορών είναι κάίριες για την Αττική, καθώς: - Το υπάρχον οδικό δίκτυο είναι ανεπαρκές, όχι τόσο ποσοτικά, όσο ποιοτικά, γεγονός με το οποίο συνδέεται άλλωστε ο μεγάλος αριθμός οδικών ατυχημάτων. - Οι οδικές μεταφορές στηρίζονται κυρίως στο ιδιωτικό αυτοκίνητο, το οποίο οδηγεί σε παρόξυνση των κυκλοφοριακών προβλημάτων και αύξηση των αυτοκινητιστικών δυστυχημάτων, ενώ ταυτόχρονα είναι μία από τις δύο σημαντικότερες αιτίες ρύπανσης της ατμόσφαιρας (η άλλη είναι η χρήση μαζούτ από τη βιομηχανία). Επί πλέον, υπάρχουν σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις, καθώς ο δρόμος χρησιμοποιείται αποκλειστικά για υποχρεωτικές μετακινήσεις. Τα ΑΜΕΑ, οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά συναντώνται όλο και σπανιότερα στον δρόμο. Οι νέοι καταφεύγουν στη μοτοσικλέτα και το μοτοποδήλατο με αποτέλεσμα να οξύνονται τα προβλήματα του περιβάλλοντος και να αυξάνουν τα αυτοκινητιστικά δυστυχήματα, ιδίως στους κεντρικούς δρόμους. - Τα μαζικά μέσα μεταφοράς είναι υποβαθμισμένα και μη επιλέξιμα από τον πολίτη, ενώ απουσιάζουν προαστιακοί σιδηρόδρομοι, τραμ, δυνατότητες για μετακίνηση με ποδήλατο και για περπάτημα. - Γενικότερες αδυναμίες παρατηρούνται όσον αφορά τους μεγάλους οδικούς άξονες, καθώς και τις αεροπορικές, θαλάσσιες και σιδηροδρομικές μεταφορές.
		Α3	Αναμένεται μεγαλύτερη φόρτιση του υπεραστικού συστήματος μεταφορών, λόγω διόγκωσης του εμπορίου και εισαγωγής νέων μεθόδων διαχείρισης των αποθεμάτων (logistics) που σμικρύνουν τους νεκρούς χρόνους αποθήκευσης και μεγιστοποιούν τις μετακινήσεις.
Δ/Ε3	Το εύκρατο κλίμα και το σπάνιας ομορφιάς τοπίο και φυσικό περιβάλλον, τα οποία, εφόσον αποκατασταθούν και συντηρηθούν, όχι μόνον μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και να αποδώσουν στην Αττική την χαμένη ανταγωνιστικότητα στον τουρισμό, αλλά επί πλέον, να αυξήσουν την ελκτικότητα της ως χώρου εγκατάστασης οικονομικών δραστηριοτήτων, κυρίως υπηρεσιών, επιβεβαιώνοντας την δυνατότητα για μετατροπή της Αττικής σε περιφερειακό πόλο διεθνών δραστηριοτήτων.	Α4	Το Αττικό τοπίο και φυσικό κάλλος έχουν πληγεί σε μερικές περιπτώσεις ανεπανόρθωτα από την υπερσυγκέντρωση πληθυσμού, βιομηχανικών-βιοτεχνικών δραστηριοτήτων, πολύ συχνά ρυπογόνων, την άναρχη οικιστική ανάπτυξη, το μεγάλο αριθμό οχημάτων σε σχέση με τις δυνατότητες του οδικού Δικτύου ιδιαίτερα της Πρωτεύουσας, την αλλαγή των χρήσεων γης και την αστικοποίηση της αγροτικής γης και των δασών, τις ανεπάρκειες των υποδομών που σχετίζονται με το περιβάλλον. Η σωρευτική επίπτωση αυτών των παραγόντων συνεπάγεται προβλήματα για το περιβάλλον, όπως: - ατμοσφαιρική ρύπανση και το νέφος - συσσώρευση απορριμμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων - ρύπανση των επιφανειακών και των θαλασσίων υδάτων - έλλειψη πνευμόνων πρασίνου στον ιστό της πόλης αλλά και στην ευρύτερη περιφέρεια - πλημμύρες, κλπ.
Δ/Ε4	Το απόθεμα της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο, ως πολιτιστικό προϊόν, θα αποτελέσει πηγή απασχόλησης, μέσο καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως των νέων, και παράγοντα διεθνούς ακτινοβολίας.	Α5	Η ιστορική και πολιτιστική φυσιογνωμία της Αττικής έχει σε πολλές περιπτώσεις καταστραφεί από τις ανθρώπινες παρεμβάσεις και την αλλοίωση του περιβάλλοντος
		Α6	Υπάρχει έλλειψη ισορροπίας μεταξύ πολιτιστικού αποθέματος και πολιτιστικού προϊόντος
Δ/Ε5	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και οι νέες ευκαιρίες που δημιουργούν.	Α7	Εντοπίζονται ανεπάρκειες στις πολιτιστικές υποδομές για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτισμού, στην χρήση της πληροφορικής και γενικότερα των σύγχρονων μεθόδων επικοινωνίας
		Α8	Η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία είναι ελάχιστα προβεβλημένη

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ / ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Δ/Ε)		ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (Α)	
Δ/Ε6	Αξιόλογος περιαστικός πρωτογενής τομέας, με την υψηλότερη στην χώρα παραγωγικότητα	Α9	Η Αττική παρουσιάζει σημεία μακροχρόνιας οικονομικής ύφεσης, στους δύο παραδοσιακούς τομείς εξειδίκευσής της (βιομηχανία, τουρισμός), ιδιαίτερα διακριτής σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Επισημαίνονται ως λόγοι, οι αδυναμίες στις συνθήκες της προσφοράς και τις εξωτερικές οικονομίες που συμβάλουν στη μείωση της ανταγωνιστικότητας της Αττικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, η τεχνολογική υστέρηση, ο χαμηλός βαθμός ένταξης στην κοινωνία της πληροφορίας. Στην Αττική παρατηρούνται: - φαινόμενα τριτογενοποίησης, βιομηχανικού μαρασμού, κάμψης του τουρισμού - χαμηλό Δείκτης παραγωγικότητα της εργασίας στο δευτερογενή τομέα - έλλειψη ΒΙΠΕ - χωρική διασπορά των βιομηχανικών μονάδων, αδυναμία περιβαλλοντικών ελέγχων, αδυναμία συγκροτημένης παροχής υπηρεσιών, ιδίως προς της ΜΜΕ - απαξίωση των παραδοσιακών περιοχών βιομηχανικής εξειδίκευσης και μετατροπή τους σε χώρους μακροχρόνιας ανεργίας, κοινωνικού αποκλεισμού και παραβατικής συμπεριφοράς. - μετατόπιση οικονομικών δραστηριοτήτων και ανθρώπων προς το Υπόλοιπο Αττικής, με κινδύνους για ακόμη μεγαλύτερη αλλαγή χρήσεων γης και αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. - αντιφατικά φαινόμενα της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης σε συνδυασμό με υψηλό καταναλωτικό επίπεδο, που υποδηλώνουν τη συνύπαρξη οικονομίας και παραοικονομίας
Δ/Ε7	*Σημαντική βιομηχανική υποδομή - η Αττική είναι ο ένας από τους δύο βιομηχανικούς πόλους της χώρας - παραγωγή μεγάλης προστιθέμενης αξίας, σημαντική απασχόληση στο δευτερογενή.*		
Δ/Ε8	Στρατηγικός τριτογενής τομέας, ιδίως στα πεδία του εμπορίου και χονδρεμπορίου, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, των υπηρεσιών παιδείας και υγείας, των συμβουλευτικών υπηρεσιών, κλπ, τον οποίο προάγει η κεντροβαρική γεωγραφική θέση, προσφέροντας δυνατότητες για επέκταση των σχετικών δραστηριοτήτων σε διεθνές επίπεδο.		
Δ/Ε9	Συγκέντρωση των πλέον προωθημένων τεχνολογικά μονάδων σε σχέση με τις άλλες περιοχές της χώρας	Α10	Η κατάσταση των μεταφορών προκαλεί έντονες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία, τεράστιες απώλειες χρόνου για μετακινήσεις, υποβάθμιση των αξιών γης και των εμπορικών αξιών των καταστημάτων, απαξίωση των επενδεδυμένων κεφαλαίων, ειδικότερα στο κέντρο της Πρωτεύουσας και προβάλλει εμπόδια στην αξιοποίηση του ιστορικού, φυσικού και παραγωγικού πλούτου.
		Α11	Άκρως περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο για τις επενδύσεις και την αδειοδότηση
Δ/Ε10	Δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού 12μηνης διάρκειας: πολιτιστικού, μορφωτικού, εκπαιδευτικού, ορεινού και θαλασσίου, οικολογικού, τουρισμού του Σαββατοκύριακου, κλπ	Α12	Σταθερή κάμψη της τουριστικής δραστηριότητας και απώλεια ανταγωνιστικότητας που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό, στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, τις κακές συνθήκες των μεταφορών (κυκλοφοριακή συμφόρηση, υποβαθμισμένες μαζικές μεταφορές), αλλά και στην έλλειψη εκσυγχρονισμού και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος. Παρατηρούνται: - ανεπαρκής αξιοποίηση της υπάρχουσας τουριστικής και ξενοδοχειακής υποδομής - αδυναμία έλξης ειδικών κοινών τουριστών και τουριστών υψηλού εισοδήματος - ανεπάρκεια ειδικών υποδομών σύγχρονων μορφών τουρισμού (συνεδριακών και εκθεσιακών χώρων, κ.λπ.)
Δ/Ε11	Έχει εξαντληθεί η δυναμική της πληθυσμιακής συγκέντρωσης, καθώς και της συγκέντρωσης αστικού πληθυσμού στην Αττική που ευθύνονται για τη συνολική υποβάθμιση της πόλης, με προοπτικές να ξαναπάρει η Περιφέρεια και ιδίως η Πρωτεύουσα, ανθρώπινες διαστάσεις	Α13	Τα δημογραφικά δεδομένα δείχνουν: - μεγάλη πληθυσμιακή πυκνότητα, - μέγιστη πληθυσμιακή πυκνότητα στην Περιφέρεια Πρωτευούσης και δραματική πυκνότητα στο κέντρο της πόλης - υψηλή πυκνότητα αστικού πληθυσμού - έλλειψη ισορροπίας στην ηλικιακή πυραμίδα υπέρ των μεγάλων ηλικιών - συγκέντρωση μεγάλου αριθμού αλλοδαπών οικονομικών μεταναστών και νεοπροσφύγων
Δ/Ε12	Η σύνθεση του πληθυσμού επισημαίνει - τη συγκέντρωση του πλέον εκπαιδευμένου τμήματος του ελληνικού πληθυσμού και του πλέον εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού - την υψηλότερη συμμετοχή των γυναικών στον γενικό πληθυσμού		

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ / ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Δ/Ε)		ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (Α)	
Δ/Ε13	Στον χώρο της υγείας παρατηρείται: - επάρκεια αριθμού κλινών - οι πλέον εξοπλισμένες & εξειδικευμένες νοσοκομειακές μονάδες της χώρας - το πλέον εξειδικευμένο ιατρικό δυναμικό	Α14	Οι υποδομές υγείας και πρόνοιας εμφανίζουν σημαντικά προβλήματα, που δεν σχετίζονται τόσο με την επάρκεια του αριθμού των κλινών, όσο με την ποιότητα και επάρκεια των υπηρεσιών. Παρατηρούνται: - σημαντικές ελλείψεις στην πρωτοβάθμια περίθαλψη - προβλήματα λειτουργίας των νοσηλευτικών μονάδων του Δημοσίου τομέα (ιδίως στο σύγχρονο management) - χαμηλή στάθμη των προσφερομένων υπηρεσιών προς τους χρήστες και ελλείψεις σε εξειδικευμένα τμήματα - υψηλό κόστος νοσηλείας - ανεπάρκεια του αριθμού των παιδικών σταθμών, σοβαρές ελλείψεις στις προσφερόμενες υπηρεσίες και περιορισμένος χρόνος λειτουργίας σε σχέση με τις ανάγκες των εργαζόμενων μητέρων
Δ/Ε14	Η μεγαλύτερη υποδομή και οι πλέον σύγχρονοι εξοπλισμοί στον χώρο της Παιδείας	Α15	Εν τούτοις, σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται, στις εκπαιδευτικές υποδομές σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με μεγαλύτερη όμως έμφαση στη δευτεροβάθμια. Τα κυριότερα προβλήματα είναι: - η διπλή βάρδια στα σχολεία της Περιφέρειας που δεν έχει ακόμη εξαλειφθεί, παρά την σημαντική προσπάθεια που επιτελέστηκε από το ΠΕΠ 1994-99 - το εκπαιδευτικό περιβάλλον στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, το οποίο δεν είναι το πλέον πρόσφορο για να στηρίξει την αναβάθμιση των γνώσεων, την επιστημονική έρευνα και τη σύνδεσή της με τις παραγωγικές δραστηριότητες - παρά τη σημαντική προσπάθεια κατάρτισης του ανθρωπίνου δυναμικού που έχει γίνει την τελευταία δεκαετία, με χρηματοδότηση του ΜΟΠ και των ΠΕΠ Αττικής και παρά το γεγονός ότι η Αττική διαθέτει τις μεγαλύτερες δυνατότητες κατάρτισης, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές αδυναμίες στις υποδομές και τα curricula της κατάρτισης, την παρακολούθηση της τοποθέτησης των καταρτιζομένων στην αγορά εργασίας (follow-up) και, εν γένει, στις υποδομές πλαισίωσης και ενίσχυσης του ανθρωπίνου κεφαλαίου.
Δ/Ε15	Στην Αττική είναι συγκεντρωμένα στελέχη σε επαγγέλματα υψηλών απαιτήσεων και εργατικό δυναμικό προωθημένης εξειδίκευσης που σχετίζονται με νέες τεχνολογίες, πληροφορική, σύγχρονες υπηρεσίες, κλπ.	Α16	Ταυτόχρονα η Αττική είναι περιοχή επιλογής της ανεργίας, καθώς εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην χώρας ενώ οι μακροχρόνιοι άνεργοι αντιπροσωπεύουν το ήμισυ των ανέργων. Επισημαίνουμε ότι : - ορισμένες κοινωνικές ομάδες πλήττονται εντονότερα από την ανεργία, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, ενώ σε διαρκή κίνδυνο απώλειας της θέσης εργασίας τους βρίσκονται οι εργαζόμενοι σε φθίνοντες κλάδους της βιομηχανίας. - Παρατηρείται αναντιστοιχία προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων στην αγορά εργασίας, παρά την ύπαρξη στην Αττική του περισσότερο εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού της χώρας - σημαντικό τμήμα του εργατικού δυναμικού στερείται βασικών εκπαιδευτικών προσόντων που θα επέτρεπαν την απόκτηση επαγγελματικών προσόντων σε σύγχρονα επαγγέλματα, - απουσιάζουν οι αποτελεσματικές δομές και μηχανισμοί διαμεσολάβησης στην αγορά εργασίας
		Α17	Στην Αττική παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια εντεινόμενα φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού που αφορούν τόσο όχι μόνον τον αλλοδαπό πληθυσμό (οικονομικοί πρόσφυγες, νεοπρόσφυγες, κλπ), αλλά και τον ημεδαπό. Από αυτά, άλλα έχουν γεωγραφικό εντοπισμό και σχετίζονται με περιοχές εν κρίσει (Λαύριο, Θριάσιο Πεδίο), ενώ άλλα με την προσωπική κατάσταση των ατόμων, δηλαδή άτομα και ομάδες τους αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας για ειδικές αιτίες πέραν της οικονομικής συγκυρίας (ΑΜΕΑ, πολιτιστικές μειονότητες, φυλακισμένοι και αποφυλακισμένοι, κλπ).

I

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων απαιτείται δημοσίευση)

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 21ης Ιουνίου 1999

περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 161,

την πρόταση της Επιτροπής [1],

την σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [2],

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής [3],

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών [4],

Εκτιμώντας:

(1) ότι το άρθρο 158 της συνθήκης προβλέπει ότι, προς ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της, η Κοινότητα αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών· ότι το άρθρο 159 προβλέπει ότι η δράση αυτή ενισχύεται μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και των άλλων υφισταμένων χρηματοδοτικών μέσων·

(2) ότι, δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για την αποστολή των διαρθρωτικών Ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και τον συντονισμό των παρεμβάσεών τους μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων [5], το Συμβούλιο οφείλει να επανεξετάσει τον εν λόγω κανονισμό, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, εντός προθεσμίας η οποία λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1999· ότι, για να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διαφάνεια της κοινοτικής νομοθεσίας, είναι σκόπιμο να συγκεντρωθούν σε έναν και μόνο κανονισμό οι διατάξεις που αφορούν τα διαρθρωτικά Ταμεία, και κατά συνέπεια, να καταργηθεί ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 και ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4253/88 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1988, για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 όσον αφορά τον συντονισμό των παρεμβάσεων των διαφόρων διαρθρωτικών Ταμείων μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των λοιπών υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων [6]·

(3) ότι, δυνάμει του άρθρου 5 του πρωτοκόλλου αριθ. 6 περί των ειδικών διατάξεων του στόχου αριθ. 6 στα πλαίσια των δραστηριοτήτων των διαρθρωτικών ταμείων στη Φινλανδία και τη Σουηδία, το οποίο είναι προσαρτημένο στην Πράξη Προσχώρησης της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, οι διατάξεις του εν λόγω πρωτοκόλλου θα πρέπει να επανεξεταστούν πριν από το τέλος του 1999, ταυτόχρονα με τον κανονισμό (ΕΟΚ)αριθ. 2052/88·

(4) ότι, για να ενισχυθεί η συγκέντρωση και να απλουστευθεί η δράση των διαρθρωτικών Ταμείων, ενδείκνυται να μειωθεί ο αριθμός των κατά προτεραιότητα στόχων σε σχέση με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88· ότι ως στόχοι θα πρέπει να ορισθούν η ανάπτυξη και η διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, η οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες και η προσαρμογή και ο εκσυγχρονισμός της πολιτικής και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης·

(5) ότι, στο πλαίσιο της δράσης της για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων, η Κοινότητα επιδιώκει επίσης να προαγάγει την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων και να επιτύχει υψηλό επίπεδο απα-

(1) ΕΕ C 176 της 9.6.1998, σ. 1.
(2) Σύμφωνη γνώμη που διατυπώθηκε στις 6 Μαΐου 1999 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).
(3) ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 74.
(4) ΕΕ C 373 της 2.12.1998, σ. 1.
(5) ΕΕ L 185 της 15.7.1988, σ. 9· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3193/94 (ΕΕ L 337 της 24.12.1994, σ. 11).
(6) ΕΕ L 374 της 31.12.1988, σ. 1· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3193/94.

σχόλησης, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος· ότι ειδικότερα η δράση αυτή θα πρέπει να ενσωματώνει τις περί προστασίας του περιβάλλοντος απαιτήσεις στον ορισμό και την εφαρμογή της δράσης των διαρθρωτικών Ταμείων και να συμβάλει στην εξάλειψη των ανισοτήτων και στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών· ότι η δράση των Ταμείων μπορεί επίσης να επιτρέψει την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνικής προέλευσης, αναπηρίας ή ηλικίας, ιδίως με αξιολόγηση των αναγκών, των οικονομικών κινήτρων και μιας διευρυμένης εταιρικής σχέσης·

(6) ότι η πολιτιστική ανάπτυξη, η ποιότητα του φυσικού και οικοδομημένου περιβάλλοντος και η ποιοτική και πολιτιστική διάσταση του πλαισίου ζωής και η ανάπτυξη του τουρισμού συμβάλλουν στο να καταστούν οι διάφορες περιφέρειες ελκυστικότερες από οικονομική και κοινωνική άποψη, στο βαθμό που ευνοούν τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης·

(7) ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) συμβάλλει κυρίως στην επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών και την οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες·

(8) ότι θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί η αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), ώστε να ληφθεί υπόψη και να εφαρμοσθεί η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση·

(9) ότι το διαρθρωτικό σκέλος της κοινής αλιευτικής πολιτικής, η οποία αποτελεί αυτοτελή και ισότιμη διαρθρωτική πολιτική, έχει ενταχθεί από το 1993 στον μηχανισμό των διαρθρωτικών Ταμείων· ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η εφαρμογή του στο πλαίσιο των διαρθρωτικών Ταμείων μέσω του Χρηματοδοτικού Μέσου Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ)· ότι η συνδρομή από το ΧΜΠΑ στον στόχο αριθ. 1 αποτελεί μέρος του προγραμματισμού του στόχου αυτού και η συνδρομή εκτός του στόχου αριθ. 1 υπόκειται σε ενιαίο πρόγραμμα σε κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος·

(10) ότι η Κοινότητα προχωρεί στη μεταρρύθμιση της κοινής γεωργικής πολιτικής, η οποία συνεπάγεται διαρθρωτικά και συνοδευτικά μέτρα υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης· ότι, στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)-Τμήμα Προσανατολισμού, θα πρέπει να εξακολουθήσει να συμβάλλει στην επίτευξη του κατά προτεραιότητα στόχου, που είναι η ανάπτυξη και η διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, μέσω της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των διαρθρώσεων παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων, καθώς και μέσω της ανάπτυξης του ενδογενούς δυναμικού των αγροτικών περιοχών· ότι το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων θα πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη του κατά προτεραιότητα στόχου, που είναι η οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών [1]·

(11) ότι οι κανόνες που εφαρμόζονται ειδικά σε καθένα από τα Ταμεία εξειδικεύονται με εκτελεστικές αποφάσεις εκδιδόμενες δυνάμει των άρθρων 37, 148 και 162 της συνθήκης·

(12) ότι είναι ανάγκη να τεθούν κριτήρια για τον καθορισμό των επιλέξιμων περιφερειών και περιοχών· ότι, για τον σκοπό αυτό, ο προσδιορισμός των περιφερειών και περιοχών που έχουν προτεραιότητα σε κοινοτικό επίπεδο ενδείκνυται να γίνει βάσει του κοινού συστήματος ταξινόμησης των περιφερειών, που αποκαλείται «ονοματολογία στατιστικών εδαφικών μονάδων (NUTS)», και έχει καταρτισθεί από τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε συνεργασία με τα εθνικά ινστιτούτα στατιστικής·

(13) ότι, ως αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες, ενδείκνυται να ορισθούν εκείνες, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι μικρότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου· ότι, για να εξασφαλιστεί η ουσιαστική συγκέντρωση των παρεμβάσεων, είναι αναγκαίο να εφαρμόσει η Επιτροπή το κριτήριο αυτό αυστηρά, βάσει αντικειμενικών στατιστικών στοιχείων· ότι οι εξόχως απόκεντρες περιοχές και οι περιοχές με εξαιρετικά χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού που καλύπτονται από το στόχο αριθ. 6, όπως αυτός ορίζεται στο Πρωτόκολλο αριθ. 6 που είναι προσαρτημένο στην Πράξη Προσχώρησης της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας για την περίοδο 1995-1999, θα πρέπει να υπαχθούν επίσης στον στόχο αριθ. 1, που προβλέπεται από τον παρόντα κανονισμό·

(14) ότι, ως περιοχές υπό οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση, ενδείκνυται να ορισθούν στο σύνολό τους εκείνες που περιλαμβάνουν τις περιοχές υπό κοινωνικοοικονομική μεταλλαγή στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, τις φθίνουσες αγροτικές περιοχές, τις αστικές περιοχές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και τις εξαρτώμενες από την αλιεία περιοχές που διέρχονται κρίση· ότι είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί η ουσιαστική συγκέντρωση στις περιοχές της Κοινότητας που πλήττονται βαρύτερα· ότι οι περιοχές αυτές θα πρέπει να καθοριστούν από την Επιτροπή κατόπιν προτάσεως των κρατών μελών, και σε στενή συνεργασία μαζί τους·

[1] ΕΕ L 160 της 26.6.1999, σ. 80.

(15) ότι, για να εξασφαλισθεί ο κοινοτικός χαρακτήρας της δράσης των Ταμείων, οι περιοχές υπό κοινωνικοοικονομική μεταλλαγή στον τομέα της βιομηχανίας και οι φθίνουσες αγροτικές περιοχές, θα πρέπει να οριστούν, στο μέτρο του δυνατού, με βάση αντικειμενικούς δείκτες εφαρμοζόμενους σε κοινοτικό επίπεδο· ότι, εξάλλου, ο πληθυσμός που καλύπτεται από τον εν λόγω κατά προτεραιότητα στόχο, ενδείκνυται να αντιπροσωπεύει, συνολικά σε κοινοτικό επίπεδο και κατά τρόπο ενδεικτικό, το 10 % περίπου του κοινοτικού πληθυσμού προκειμένου για βιομηχανικές περιοχές, το 5 % προκειμένου για αγροτικές περιοχές, το 2 % προκειμένου για αστικές περιοχές και το 1 % προκειμένου για περιοχές αλιείας· ότι, για να εξασφαλισθεί ότι κάθε κράτος μέλος συμβάλλει με δίκαιο τρόπο στη συνολική προσπάθεια συγκέντρωσης, η μέγιστη δυνατή μείωση, από άποψη πληθυσμού, του πεδίου που θα καλύπτει κατά το έτος 2006 ο προβλεπόμενος από τον παρόντα κανονισμό στόχος αριθ. 2, δεν πρέπει να υπερβαίνει το ένα τρίτο σε σχέση με το πεδίο που καλύπτουν οι στόχοι αριθ. 2 και αριθ. 5β το 1999 οι προβλεπόμενοι από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88·

(16) ότι, για λόγους αποτελεσματικότητας του προγραμματισμού, οι αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι μικρότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου, είναι ανάγκη να αντιστοιχούν με τις περιφέρειες που ενισχύονται από τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 87 παράγραφος 3, στοιχείο α) της συνθήκης, λαμβανομένων υπόψη ενδεχόμενων ειδικών μέτρων που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου 229 παράγραφος 2 της συνθήκης υπέρ των εξόχως απόκεντρων περιοχών (Γαλλικά Υπερπόντια Διαμερίσματα, Αζόρες, Μαδέρα και Κανάριοι Νήσοι)· ότι, ομοίως, οι περιοχές υπό οικονομική και κοινωνική μεταλλαγή θα πρέπει να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη δυνατή αντιστοιχία με τις περιοχές που ενισχύονται από τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 87 παράγραφος 3, στοιχείο γ) της συνθήκης· ότι ο στόχος της Κοινότητας θα πρέπει να είναι η αύξηση της αντιστοιχίας αυτής κατά το τέλος της περιόδου 2000 έως 2006 χάρις στις κατάλληλες προσπάθειες που καταβάλλουν τα κράτη μέλη σε σχέση με τη σημερινή τους κατάσταση·

(17) ότι ο στόχος της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού της πολιτικής και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης παρεμβαίνει για χρηματοδοτήσεις στις περιφέρειες και περιοχές που δεν καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 1· ότι ο στόχος αριθ. 3 θα πρέπει επίσης να προβλέπει ένα πλαίσιο αναφοράς που αποσκοπεί στην εξασφάλιση της συνέπειας προς το σύνολο των δράσεων υπέρ των ανθρωπίνων πόρων σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος·

(18) ότι οι παρεμβάσεις του ΕΚΤ στο στόχο αριθ. 2 θα πρέπει να αφορούν τις περιφερειακές και τοπικές δράσεις οι οποίες ανταποκρίνονται στη συγκεκριμένη κατάσταση που επικρατεί σε κάθε περιοχή του στόχου αριθ. 2 και διεξάγονται σε συντονισμό με τις παρεμβάσεις των άλλων διαρθρωτικών Ταμείων· ότι κάθε συμβολή του ΕΚΤ σε ένα ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του στόχου αριθ. 2, θα πρέπει να συνίσταται σε ποσό επαρκές ώστε να δικαιολογεί χωριστή διαχείριση και θα πρέπει, συνεπώς, να ανέρχεται τουλάχιστον στο 5 % του συνόλου της συμβολής των διαρθρωτικών Ταμείων·

(19) ότι είναι αναγκαίο οι περιφέρειες που το 1999 εμπίπτουν σ' έναν κατά προτεραιότητα στόχο, αλλά δεν πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας, να τύχουν μεταβατικής στήριξης, η οποία θα μειώνεται προοδευτικά· ότι η στήριξη αυτή θα πρέπει να είναι χαμηλότερη το 2000 σε σχέση με το 1999·

(20) ότι ενδείκνυται να προβλεφθούν διατάξεις για την κατανομή των διαθέσιμων πόρων· ότι οι πόροι αυτοί θα πρέπει να υπόκεινται σε ετήσια κατανομή και ότι συγκεντρώνονται, μέχρις σημαντικού ύψους τους, στις αναπτυξιακά καθυστερημένες περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένων όσων τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης·

(21) ότι οι ετήσιες συνολικές εισπράξεις κάθε κράτους μέλους από τα διαρθρωτικά Ταμεία δυνάμει του παρόντος κανονισμού, σε συνδυασμό με την συνδρομή που παρέχει από το Ταμείο Συνοχής, θα πρέπει να περιορίζονται από ένα γενικό ανώτατο όριο το οποίο θα εξαρτάται από την εθνική ικανότητα απορρόφησης·

(22) ότι η Επιτροπή ενδείκνυται να προβαίνει στην ενδεικτική κατανομή των διαθέσιμων πιστώσεων υποχρεώσεων για έκαστο από τους κατά προτεραιότητα στόχους, βασιζόμενη στα κατάλληλα αντικειμενικά κριτήρια· ότι το 4 % των πιστώσεων που διατίθενται κατά τον τρόπο αυτό στα κράτη μέλη, ενδείκνυται να διατίθεται στο μέσο της περιόδου από την Επιτροπή· ότι, σε αναγνώριση των ειδικών προσπαθειών για την ειρηνευτική διαδικασία στη Βόρειο Ιρλανδία, το πρόγραμμα PEACE θα πρέπει να συνεχιστεί έως το 2004· ότι θα θεσπιστεί, για την περίοδο 2000-2006 ειδικό πρόγραμμα ενίσχυσης για τις σουηδικές περιφέρειες NUTS-II οι οποίες δεν καλύπτονται από τον κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 και οι οποίες πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 6 της Πράξης Προσχώρησης της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας·

(23) ότι το 5,35 % του συνόλου των διαθέσιμων πιστώσεων υποχρεώσεων διατίθεται για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και το 0,65 % για τις καινοτόμες ενέργειες και την τεχνική βοήθεια·

(24) ότι οι διαθέσιμες πιστώσεις των διαρθρωτικών Ταμείων θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται με τιμαριθμικά με ενιαίο συντελεστή για τον προγραμματισμό τους και η τιμαριθμική αυτή αναπροσαρμογή θα πρέπει, εάν χρειαστεί, να υποβληθεί σε τεχνική διόρθωση πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2003·

(25) ότι οι θεμελιώδεις αρχές της μεταρρύθμισης των διαρθρωτικών Ταμείων του 1988 θα πρέπει να εξακολουθήσουν να διέπουν τις δραστηριότητες των Ταμείων έως το 2006· ότι η πείρα κατέδειξε την

ανάγκη να επέλθουν βελτιώσεις, ώστε να αυξηθεί η απλούστευση και η διαφάνειά τους· ότι θα πρέπει ειδικότερα η επιδίωξη της αποτελεσματικότητας να θεωρηθεί ως θεμελιώδης αρχή·

(26) ότι η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια των δραστηριοτήτων των διαρθρωτικών Ταμείων απαιτούν ακριβή καθορισμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών και της Κοινότητας· ότι οι αρμοδιότητες αυτές πρέπει να καθορίζονται για κάθε στάδιο του προγραμματισμού, της παρακολούθησης, της αξιολόγησης και του ελέγχου· ότι, κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, και με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, η εφαρμογή των παρεμβάσεων και ο έλεγχός του ανήκει κατά πρώτο λόγο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών·

(27) ότι η δράση της Κοινότητας αποτελεί συμπλήρωμα ή συμβολή στη δράση των κρατών μελών και ότι, για να προσφέρει αξιόλογη προστιθέμενη αξία, θα πρέπει να ενισχυθεί η εταιρική σχέση· ότι η σχέση αυτή αφορά τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τις άλλες αρμόδιες αρχές, συμπεριλαμβανομένων αυτών που είναι αρμόδιες για το περιβάλλον και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και τους άλλους αρμόδιους οργανισμούς· ότι οι σχετικοί εταίροι θα πρέπει να συμμετέχουν στην προπαρασκευή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων·

(28) ότι ενδείκνυται να καθοριστεί η διαδικασία προγραμματισμού από το στάδιο του σχεδιασμού έως τον τελικό δικαιούχο και να διευκολυνθεί η διαδικασία αυτή στα κράτη μέλη χάρις σε ενδεικτικές γενικές κατευθύνσεις που χαράσσει η Επιτροπή για τις σχετικές και συμπεφωνημένες κοινοτικές πολιτικές όσον αφορά τα διαρθρωτικά Ταμεία·

(29) ότι ο προγραμματισμός πρέπει να εξασφαλίζει τον συντονισμό των διαρθρωτικών Ταμείων μεταξύ τους και με τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά όργανα και την ΕΤΕπ· ότι ο εν λόγω συντονισμός αποσκοπεί επίσης στο συνδυασμό επιχορηγήσεων και δανείων·

(30) ότι οι δραστηριότητες των Ταμείων και οι πράξεις στη χρηματοδότηση των οποίων αυτά συνεισφέρουν πρέπει να συνάδουν με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές και να τηρούν την κοινοτική νομοθεσία, και ότι, πρέπει να προβλεφθούν ειδικές διατάξεις· ότι, στη συνάρτηση αυτή, οι ενέργειες διάδοσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης που αναλαμβάνονται στα πλαίσια των διαρθρωτικών Ταμείων, πρέπει να εξασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των συνδεδεμένων με την απόκτηση και την αξιοποίηση των γνώσεων και να διεξάγονται τηρουμένων των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού·

(31) ότι θα πρέπει να καθοριστούν απλούστερα κριτήρια και τρόποι επαλήθευσης και εφαρμογής της αρχής της προσθετικότητας·

(32) ότι είναι αναγκαίο να απλουστευθεί το σύστημα του προγραμματισμού, με την εφαρμογή ενιαίας διάρκειας προγραμματισμού επτά ετών· ότι, για τον ίδιο σκοπό, θα πρέπει να περιορισθούν οι μορφές και ο αριθμός των παρεμβάσεων, μέσω της, κατά γενικό κανόνα, διεξαγωγής τους υπό μορφή ολοκληρωμένης παρέμβασης κατά περιφέρεια, μέσω της γενίκευσης της χρήσης των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού για τους κατά προτεραιότητα στόχους, και μέσω της ενσωμάτωσης των μεγάλων έργων και των συνολικών επιχορηγήσεων στις άλλες μορφές παρέμβασης·

(33) ότι, για να ενισχυθεί η ολοκληρωμένη προσέγγιση της ανάπτυξης, ενδείκνυται να εξασφαλιστεί, λαμβανομένων πάντως υπόψη των περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων, η συνέπεια των δράσεων των διαφόρων Ταμείων προς τις κοινοτικές πολιτικές, τη στρατηγική για την απασχόληση, την οικονομική και κοινωνική πολιτική των κρατών μελών και την περιφερειακή πολιτική των κρατών μελών·

(34) ότι, για να επισπευσθούν και να απλουστευθούν οι διαδικασίες προγραμματισμού, θα πρέπει να διακριθούν οι αρμοδιότητες της Επιτροπής από εκείνες των κρατών μελών· ότι, για τον σκοπό αυτό, ενδείκνυται να προβλεφθεί ότι η Επιτροπή, κατόπιν προτάσεων των κρατών μελών, εγκρίνει τις στρατηγικές και τις αναπτυξιακές προτεραιότητες του προγραμματισμού, την κοινοτική χρηματοδοτική συμμετοχή και τους συναφείς λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής, και ότι τα κράτη μέλη αποφασίζουν για την εφαρμογή τους· ότι θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί το περιεχόμενο των διαφόρων μορφών παρέμβασης·

(35) ότι η αποκεντρωμένη εφαρμογή των ενεργειών των διαρθρωτικών Ταμείων από τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχει εγγυήσεις όσον αφορά τον τρόπο και την ποιότητα της εφαρμογής, τα αποτελέσματα και την αξιολόγησή τους και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και τον έλεγχό της·

(36) ότι η Επιτροπή θα πρέπει να μπορεί να εγκρίνει, συνεργαζόμενη εάν χρειάζεται με την ΕΤΕπ, τα μεγάλα επενδυτικά έργα που υπερβαίνουν ορισμένο ύψος χρηματοδότησης, για να αξιολογεί την επίπτωσή τους και την προβλεπόμενη χρησιμοποίηση των κοινοτικών πόρων·

(37) ότι οι ενέργειες κοινοτικού ενδιαφέροντος που αναλαμβάνονται με πρωτοβουλία της Επιτροπής, ενδείκνυται να συμπληρώνουν τις ενέργειες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των κατά προτεραιότητα στόχων·

(38) ότι αυτές οι κοινοτικές πρωτοβουλίες είναι ανάγκη να αφιερωθούν στην προώθηση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας (INTERREG), της οικονομικής και κοινωνικής αναβάθμισης των πόλεων και των προαστίων που διέρχονται κρίση (URBAN), αμφοτέρων με χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ, της αγροτικής ανάπτυξης (LEADER, με χρηματοδότηση από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Προσανατολισμού, και της ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων με πλαίσιο την ισότητα ευκαιριών (EQUAL), με χρηματοδότηση από το ΕΚΤ· ότι είναι ιδιαίτερα σημαντική η προώθηση της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας — ιδίως με την προοπτική της διεύρυνσης· ότι θα πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στη συνεργασία με τις εξόχως απόκεντρες περιοχές· ότι θα πρέπει να βελτιωθεί ο συντονισμός της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας με τις ενέργειες που διεξάγονται δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3906/89 [1], του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 1279/96 [2] και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/96 [3], ιδίως με την προοπτική της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λαμβάνοντας υπόψη την ευρωμεσογειακή συνεργασία· ότι θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη η κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των αιτούντων άσυλο στα πλαίσια της πρωτοβουλίας EQUAL·

(39) ότι τα διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν μελέτες, πιλοτικά προγράμματα και ανταλλαγές εμπειριών, ώστε να προωθούν καινοτόμες προσεγγίσεις και πρακτικές με απλότητα και διαφάνεια στην εφαρμογή τους·

(40) ότι, για να ενισχυθεί το μοχλευτικό φαινόμενο που προκύπτει από τη χρήση των κοινοτικών πόρων, ευνοώντας κατά το δυνατόν περισσότερο την προσφυγή σε ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης, και για να λαμβάνεται αποτελεσματικότερα υπόψη η αποδοτικότητα των έργων, θα πρέπει να διαφοροποιούνται οι μορφές ενισχύσεων που δίνουν τα διαρθρωτικά Ταμεία και να αναπροσαρμόζονται τα ποσοστά παρέμβασης με στόχο την προώθηση του κοινοτικού συμφέροντος, την παροχή κινήτρων για τη χρησιμοποίηση διαφοροποιημένων χρηματοδοτικών πόρων, και τον περιορισμό της συμμετοχής των Ταμείων, χάρις στην παροχή κινήτρων για τη χρησιμοποίηση κατάλληλων μορφών ενίσχυσης· ότι, προς τούτο, θα πρέπει να καθοριστούν μειωμένα ποσοστά συμμετοχής στην περίπτωση επενδύσεων σε επιχειρήσεις και επενδύσεων σε υποδομή οι οποίες παράγουν σημαντικά έσοδα· ότι, για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ενδείκνυται ως σημαντικά καθαρά έσοδα να ορισθούν ενδεικτικώς τα έσοδα που ανέρχονται στο 25 % τουλάχιστον του ολικού κόστους της συγκεκριμένης επένδυσης·

(41) ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, όταν δεν υπάρχουν κοινοτικοί κανόνες, θα πρέπει να εφαρμόζονται στις επιλέξιμες δαπάνες, οι σχετικοί εθνικοί κανόνες. Οι κοινοτικοί κανόνες μπορούν να θεσπιστούν από την Επιτροπή, όταν φαίνονται αναγκαίοι για την εξασφάλιση της ομοιόμορφης και δίκαιης χρησιμοποίησης των διαρθρωτικών Ταμείων στην Κοινότητα· ότι είναι πάντως αναγκαίο να προσδιορισθεί η επιλεξιμότητα των δαπανών όσον αφορά τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης της επιλεξιμότητας και τη μακρά διάρκεια ζωής των επενδύσεων· ότι, συνεπώς, για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα και η μακροχρόνια επίπτωση της παρέμβασης των Ταμείων, μια πράξη θα πρέπει να διατηρεί το δικαίωμά της για πλήρη ή μερική ενίσχυση από τα Ταμεία μόνον εφόσον δεν επέλθει σημαντική μεταβολή ως προς τη φύση της ή τους όρους εφαρμογής της, η οποία να εκτρέπει την ενισχυόμενη πράξη από τον αρχικό στόχο της·

(42) ότι είναι αναγκαίο να απλουστευθούν οι κανόνες και οι διαδικασίες ανάληψης υποχρεώσεων και πληρωμών· ότι, προς τούτο, οι αναλήψεις υποχρεώσεων από τον προϋπολογισμό πρέπει να πραγματοποιούνται μία φορά το έτος, σύμφωνα με τις πολυετείς δημοσιονομικές προοπτικές και το σχέδιο χρηματοδότησης των παρεμβάσεων, οι δε πληρωμές πρέπει να πραγματοποιούνται με τη μορφή προκαταβολής και στη συνέχεια επιστροφής των δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί· ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, οι τόκοι που ενδεχομένως παράγονται από την προκαταβολή αποτελούν πόρους του ενδιαφερομένου κράτους μέλους και ότι, για να ενισχθεί η επίπτωση των Ταμείων, είναι σημαντικό να διατίθενται οι τόκοι αυτοί για τον ίδιο σκοπό με την αντίστοιχη προκαταβολή·

(43) ότι είναι αναγκαίο να εισαχθούν εγγυήσεις χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, με την υποχρέωση δικαιολόγησης και απόδειξης των δαπανών και με τη θέσπιση όρων πληρωμής που να αναφέρονται στην τήρηση των βασικών αρμοδιοτήτων σε θέματα παρακολούθησης του προγραμματισμού, δημοσιονομικού ελέγχου και εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου·

(44) ότι, για να εξασφαλισθεί η χρηστή διαχείριση των κοινοτικών πόρων, είναι αναγκαίο να βελτιωθούν οι προβλέψεις και η εκτέλεση των δαπανών· ότι, προς τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαβιβάζουν τακτικά στην Επιτροπή τις οικείες προβλέψεις χρησιμοποίησης των κοινοτικών πόρων και ότι οι καθυστερήσεις στη δημοσιονομική εκτέλεση μπορούν να προκαλέσουν επιστροφή της προκαταβολής και αυτεπάγγελτες αποδεσμεύσεις πιστώσεων·

(45) ότι, κατά την μεταβατική περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1999 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 2001, κάθε μνεία του ευρώ θα πρέπει, κατά γενικό κανόνα, να ερμη-

[1] ΕΕ L 375 της 23.12.1989, σ. 11 (PHARE)· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 753/96 (ΕΕ L 103 της 26.4.1996, σ. 5).
[2] ΕΕ L 165 της 4.7.1996, σ. 1 (TACIS).
[3] ΕΕ L 189 της 30.7.1996, σ. 1· κανονισμός όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 780/98 [ΕΕ L 113 της 15.4.1998, σ. 2 (MEDA)].

νεύεται ως μνεία του ευρώ ως νομισματικής μονάδας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2, δεύτερη φράση, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 974/98 του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1998, για την εισαγωγή του ευρώ [1]·

(46) ότι, ένα από τα εχέγγυα αποτελεσματικότητας της δράσης των διαρθρωτικών Ταμείων, είναι η αποτελεσματική παρακολούθηση· ότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η παρακολούθηση και να καθοριστούν σαφέστερα οι σχετικές αρμοδιότητες· ότι θα πρέπει ιδίως να γίνει διάκριση μεταξύ των καθηκόντων διαχείρισης και των καθηκόντων παρακολούθησης·

(47) ότι είναι αναγκαίο να ορίζεται μία και μόνη διαχειριστική αρχή για κάθε παρέμβαση και να καθορίζονται οι αρμοδιότητές της· ότι οι αρμοδιότητες αυτές αφορούν κυρίως τη συλλογή στοιχείων σχετικά με τα αποτελέσματα και τη διαβίβασή τους στην Επιτροπή, την ορθή δημοσιονομική εκτέλεση, την οργάνωση της αξιολόγησης και την τήρηση των υποχρεώσεων σε θέματα δημοσιότητας και κοινοτικού δικαίου· ότι, στο πλαίσιο αυτό, ενδείκνυται να προβλέπονται τακτικές συναντήσεις για την παρακολούθηση της παρέμβασης μεταξύ Επιτροπής και διαχειριστικής αρχής·

(48) ότι ενδείκνυται να διευκρινιστεί ότι η επιτροπή παρακολούθησης είναι όργανο ορισμένο από το κράτος μέλος που συνοδεύει την παρέμβαση, ελέγχει τη διαχείρισή της εκ μέρους της διαχειριστικής αρχής, εξασφαλίζει την τήρηση των οικείων κατευθύνσεων και κανόνων εφαρμογής και εξετάζει την αξιολόγησή της·

(49) ότι οι δείκτες και οι ετήσιες εκθέσεις εκτέλεσης είναι ουσιώδεις για την παρακολούθηση και ότι είναι ανάγκη να προσδιοριστούν σαφέστερα, ώστε να αντικατοπτρίζουν με αξιόπιστο τρόπο την πρόοδο των παρεμβάσεων και την ποιότητα του προγραμματισμού·

(50) ότι είναι ανάγκη, για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική και ομαλή εφαρμογή, να προσδιοριστούν οι υποχρεώσεις των κρατών μελών σχετικά με τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, την πιστοποίηση των δαπανών και την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διόρθωση των παρατυπιών και των παραβάσεων του κοινοτικού δικαίου·

(51) ότι, με την επιφύλαξη των υφισταμένων αρμοδιοτήτων της Επιτροπής σε θέματα δημοσιονομικού ελέγχου, θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής στον τομέα αυτόν και να προβλεφθούν ιδίως τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής, με σκοπό την εξέταση των μέτρων που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη και την υποβολή εκ μέρους της Επιτροπής, εάν χρειάζεται, αιτήσεων για λήψη διορθωτικών μέτρων·

(52) ότι είναι αναγκαίο να καθοριστεί η αρμοδιότητα των κρατών μελών σε θέματα δίωξης και διόρθωσης των παρατυπιών και των παραβάσεων, καθώς και η αρμοδιότητα της Επιτροπής σε περίπτωση που τα κράτη μέλη δεν συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους·

(53) ότι η αποτελεσματικότητα και η επίπτωση των δραστηριοτήτων των διαρθρωτικών Ταμείων εξαρτώνται επίσης από τη βελτίωση και την εμβάθυνση της αξιολόγησης, και ότι θα πρέπει να διευκρινιστούν οι αρμοδιότητες των κρατών μελών και της Επιτροπής στο θέμα αυτό, καθώς και οι λεπτομερείς κανόνες που εγγυώνονται την αξιοπιστία της αξιολόγησης·

(54) ότι θα πρέπει να αξιολογούνται οι παρεμβασεις ενόψει της προπαρασκευής τους και της ενδιάμεσης αναθεώρησής τους και της αποτίμησης των επιπτώσεών τους, και ότι η διαδικασία αξιολόγησης θα πρέπει να ενσωματωθεί στην παρακολούθηση των παρεμβάσεων· ότι, προς τούτο, ενδείκνυται να ορισθούν οι στόχοι και το περιεχόμενο κάθε σταδίου της αξιολόγησης και να ενισχυθεί η αξιολόγηση της κατάστασης όσον αφορά την κοινωνική και οικονομική κατάσταση, το περιβάλλον και την ισότητα ανδρών και γυναικών·

(55) ότι η ενδιάμεση αξιολόγηση και η διατήρηση ενός μέρους των πιστώσεων ως αποθεματικού, επιτρέπει τη χορήγηση συμπληρωματικών πιστώσεων σε κάθε κράτος μέλος σε συνάρτηση με την επίδοση των παρεμβάσεων· ότι η χορήγηση αυτή πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά, απλά και διαφανή κριτήρια, τα οποία να αντικατοπτρίζουν την αποτελεσματικότητα, τη διαχείριση και τη δημοσιονομική εκτέλεση·

(56) ότι θα πρέπει, ανά τριετία, να υποβάλλεται έκθεση σχετικά με την πρόοδο που επιτελείται στην πραγματοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και ότι η έκθεση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει ανάλυση της κατάστασης και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των περιφερειών της Κοινότητας·

(57) ότι, για να καταστεί δυνατή η ουσιαστική άσκηση της εταιρικής σχέσης και η επαρκής προώθηση των κοινοτικών παρεμβάσεων, θα πρέπει να εξασφαλισθεί η ευρύτερη δυνατή πληροφόρηση και δημοσιότητα· ότι οι αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των παρεμβάσεων έχουν τη σχετική ευθύνη, όπως και την ευθύνη να τηρούν ενήμερη την Επιτροπή για τα μέτρα που λαμβάνονται·

(58) ότι ενδείκνυται να καθορισθούν οι λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τη λειτουργία των επιτροπών που καλούνται να επικουρήσουν την Επιτροπή στο πλαίσιο της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού·

[1] ΕΕ L 139 της 11.5.1998, σ. 1.

(59) ότι θα πρέπει να καθορισθούν ειδικές μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες θα επιτρέψουν να προετοιμαστεί ο νέος προγραμματισμός μόλις αρχίσει να ισχύει ο παρών κανονισμός, και θα εξασφαλίσουν ότι, δεν θα διακοπεί η παροχή ενίσχυσης προς τα κράτη μέλη εν αναμονή της κατάρτισης των σχεδίων και των παρεμβάσεων σύμφωνα με το νέο σύστημα,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Άρθρο 1

Στόχοι

Η δράση της Κοινότητας μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων — ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και των άλλων υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων, αποσκοπεί στην επίτευξη των γενικών στόχων που αναφέρονται στα άρθρα 158 και 160 της Συνθήκης. Τα διαρθρωτικά Ταμεία, η ΕΤΕπ και τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά όργανα συμβάλλουν, το καθένα με τον κατάλληλο τρόπο, στην επίτευξη των εξής τριών κατά προτεραιότητα στόχων:

1. προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, εφεξής «στόχος αριθ. 1»,

2. στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες, εφεξής «στόχος αριθ. 2»,

3. στήριξη της προσαρμογής και του εκσυγχρονισμού των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, εφεξής «στόχος αριθ. 3». Ο στόχος αυτός παρεμβαίνει στις χρηματοδοτήσεις εκτός των περιφερειών που καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 1 και θέτει ένα πολιτικό πλαίσιο αναφοράς για το σύνολο των μέτρων προς όφελος των ανθρωπίνων πόρων στο εθνικό έδαφος, με την επιφύλαξη των περιφερειακών ιδιομορφιών.

Κατά την επιδίωξη αυτών των στόχων, η Κοινότητα, συμβάλλει στην προώθηση μιας αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων, στην ανάπτυξη της απασχόλησης και των ανθρωπίνων πόρων, στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και στην εξάλειψη των ανισοτήτων, καθώς και στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Άρθρο 2

Μέσα και αποστολή

1. Κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού, ως «διαρθρωτικά Ταμεία» νοούνται: τα Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), Τμήμα Προσανατολισμού και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ), εφεξής καλούμενα «Ταμεία».

2. Σύμφωνα με τα άρθρα 33, 146 και 160 της συνθήκης, τα Ταμεία συμβάλλουν, το καθένα σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις που το διέπουν, στην επίτευξη των στόχων αριθ. 1, αριθ. 2 και αριθ. 3, βάσει της ακόλουθης κατανομής:

α) στόχος αριθ. 1: ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Προσανατολισμού, και ΧΜΠΑ·

β) στόχος αριθ. 2: ΕΤΠΑ και ΕΚΤ·

γ) στόχος αριθ. 3: ΕΚΤ.

3. Το ΧΜΠΑ συμβάλλει στην υλοποίηση των διαρθρωτικών δράσεων στον αλιευτικό τομέα εκτός των περιφερειών του στόχου αριθ. 1, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1263/1999 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, για το χρηματοδοτικό μέσο προσανατολισμού της αλιείας [1].

Το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων συμβάλλει επίσης στην επίτευξη του στόχου αριθ. 2, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1257/1999.

4. Τα ταμεία συμβάλλουν στη χρηματοδότηση κοινοτικών πρωτοβουλιών και στη στήριξη καινοτόμων ενεργειών και τεχνικής βοήθειας.

Τα μέτρα τεχνικής βοήθειας εκτελούνται στο πλαίσιο του προγραμματισμού που ορίζεται στα άρθρα 13 έως 27 ή με πρωτοβουλία της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 23.

[1] Βλέπε σελίδα 54 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

5. Οι άλλοι πόροι του κοινοτικού προϋπολογισμού που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 1, είναι ιδίως οι πόροι που διατίθενται για τα άλλα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα και για το Ταμείο Συνοχής.

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη συνέπεια των πράξεων των Ταμείων προς τις λοιπές κοινοτικές πολιτικές και ενέργειες, ιδίως στους τομείς της απασχόλησης, της ισότητας ανδρών και γυναικών, της κοινωνικής πολιτικής, της παιδείας και της επαγγελματικής εκπαίδευσης, της κοινής γεωργικής πολιτικής, της κοινής αλιευτικής πολιτικής, των μεταφορών, της ενέργειας και των διευρωπαϊκών δικτύων, καθώς και για την ενσωμάτωση των απαιτήσεων προστασίας του περιβάλλοντος στον ορισμό και την εφαρμογή των πράξεων των Ταμείων.

6. Η ΕΤΕπ συνεργάζεται για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 1, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού της.

Τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά όργανα τα οποία μπορούν να παρέμβουν, το καθένα σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις που το διέπουν, για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 1, είναι ιδίως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ) (δάνεια, εγγυήσεις), εφεξής «άλλα χρηματοδοτικά όργανα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΧΟΥΣ

Άρθρο 3

Στόχος αριθ. 1

1. Οι περιφέρειες τις οποίες αφορά ο στόχος αριθ. 1 είναι οι περιφέρειες που αντιστοιχούν στο επίπεδο ΙΙ της ονοματολογίας στατιστικών εδαφικών μονάδων (NUTS ΙΙ), και των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ), μετρούμενο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης και υπολογιζόμενο με βάση τα κοινοτικά στοιχεία των τριών τελευταίων ετών, τα οποία είναι διαθέσιμα στις 26 Μαρτίου 1999, είναι μικρότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου.

Ο στόχος αυτός αφορά επίσης τις εξόχως απόκεντρες περιοχές (Γαλλικά Υπερπόντια Διαμερίσματα, Αζόρες, Κανάριες Νήσοι και Μαδέρα), οι οποίες δεν φθάνουν το κατώτατο όριο του 75 % και τις περιοχές που καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 6 κατά το διάστημα 1995–1999 δυνάμει του πρωτοκόλλου αριθ. 6 της Πράξης Προσχώρησης της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας.

2. Κατ' αυστηρή εφαρμογή της παραγράφου 1, πρώτο εδάφιο, η Επιτροπή καταρτίζει τον κατάλογο των περιφερειών που υπάγονται στο στόχο αριθ. 1, με την επιφύλαξη του άρθρου 6 παράγραφος 1 και του άρθρου 7 παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο.

Ο κατάλογος αυτός ισχύει για επτά έτη από την 1η Ιανουαρίου 2000.

Άρθρο 4

Στόχος αριθ. 2

1. Οι περιφέρειες τις οποίες αφορά ο στόχος αριθ. 2 είναι οι περιφέρειες που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα, οι οποίες είναι σκόπιμο να τύχουν στήριξης για την οικονομική και κοινωνική τους ανασυγκρότηση, σύμφωνα με το άρθρο 1 σημείο 2, και οι οποίες έχουν σημαντικό πληθυσμό ή έκταση. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται οι περιοχές υπό κοινωνικοοικονομική μεταλλαγή στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, οι φθίνουσες αγροτικές περιοχές, οι αστικές περιοχές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και οι εξαρτώμενες από την αλιεία περιοχές που διέρχονται κρίση.

2. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη προσπαθούν να εξασφαλίσουν ότι η παρέμβαση συγκεντρώνεται πράγματι στις περιοχές της Κοινότητας που πλήττονται βαρύτερα και στο πλέον ενδεδειγμένο γεωγραφικό επίπεδο. Ο πληθυσμός των περιοχών περί των οποίων η παράγραφος 1, δεν πρέπει να αντιπροσωπεύει ποσοστό μεγαλύτερο του 18 % του συνολικού πληθυσμού της Κοινότητας. Σ' αυτή τη βάση, η Επιτροπή καθορίζει ανώτατο όριο πληθυσμού κατά κράτος μέλος, σε συνάρτηση με τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το σύνολο πληθυσμού στις περιφέρειες NUTS ΙΙΙ κάθε κράτους μέλους, που πληρούν τα κριτήρια των παραγράφων 5 και 6·

β) τη σοβαρότητα των διαρθρωτικών προβλημάτων σε εθνικό επίπεδο, σε κάθε κράτος μέλος, σε σχέση με τα άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Η σοβαρότητα αυτή εκτιμάται με βάση το επίπεδο της ολικής ανεργίας και της ανεργίας μακράς διαρκείας, εκτός των περιφερειών που καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 1·

γ) την ανάγκη να συμβάλει κάθε κράτος μέλος με δίκαιο τρόπο στη γενική προσπάθεια συγκέντρωσης, όπως αυτή ορίζεται στο παρόν εδάφιο· η μέγιστη μείωση του πληθυσμού που καλύπτεται από τον στόχο αριθ. 2, δεν υπερβαίνει το ένα τρίτο σε σχέση με τον πληθυσμό που το 1999 καλύπτεται από τους στόχους αριθ. 2 και αριθ. 5β, οι οποίοι προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88.

Η Επιτροπή διαβιβάζει στα κράτη μέλη όλα τα στοιχεία που διαθέτει και αφορούν τα κριτήρια των παραγράφων 5 και 6.

3. Εντός των ανωτάτων ορίων περί των οποίων η παράγραφος 2, τα κράτη μέλη προτείνουν στην Επιτροπή τον κατάλογο των σημαντικών περιοχών, οι οποίες αντιπροσωπεύουν:

α) περιφέρειες επιπέδου NUTS III ή περιοχέες που πλήττονται βαρύτερα στο εσωτερικό των περιφερειών αυτών και πληρούν είτε τα κριτήρια της παραγράφου 5 είτε τα κριτήρια της παραγράφου 6·

β) περιοχές που πληρούν τα κριτήρια περί των οποίων η παράγραφος 7 ή τα κριτήρια περί των οποίων η παράγραφος 8 ή τα ειδικά κριτήρια των κρατών μελών περί των οποίων η παράγραφος 9.

Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή τα στατιστικά και άλλα στοιχεία, στο καταλληλότερο γεωγραφικό επίπεδο, τα οποία της είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση των προτάσεων αυτών.

4. Βάσει των στοιχείων που ορίζονται στην παράγραφο 3, η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, καταρτίζει τον κατάλογο των περιοχών που αφορά ο στόχος αριθ. 2, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές προτεραιότητες, με την επιφύλαξη του άρθρου 6 παράγραφος 2.

Οι περιοχές που πληρούν τα κριτήρια των παραγράφων 5 και 6 καλύπτουν τουλάχιστον το 50 % του πληθυσμού που αφορά ο στόχος αριθ. 2 σε κάθε κράτος μέλος, πλην εξαιρέσεων που δικαιολογούνται δεόντως από τις αντικειμενικές συνθήκες.

5. Οι περιοχές υπό οικονομική και κοινωνική μεταλλαγή στο βιομηχανικό τομέα, περί των οποίων η παράγραφος 1, πρέπει να αντιστοιχούν ή να ανήκουν σε εδαφική μονάδα επιπέδου NUTS III, πληρούσα τα ακόλουθα κριτήρια:

α) μέσο ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από τον κοινοτικό μέσο όρο που έχει καταγραφεί κατά τα τρία τελευταία έτη·

β) ποσοστό απασχόλησης στη βιομηχανία σε σχέση με τη συνολική απασχόληση ίσο ή ανώτερο από τον κοινοτικό μέσο όρο για κάθε έτος αναφοράς από το 1985 και μετά·

γ) διαπιστωμένη μείωση της απασχόλησης στη βιομηχανία σε σχέση με το έτος αναφοράς που λαμβάνεται υπόψη στο στοιχείο β).

6. Οι αγροτικές περιοχές που ορίζονται στην παράγραφο 1, πρέπει να αντιστοιχούν ή να ανήκουν σε εδαφική μονάδα επιπέδου NUTS III, πληρούσα τα ακόλουθα κριτήρια:

α) είτε πυκνότητα πληθυσμού κάτω των 100 κατοίκων ανά km^2, είτε ποσοστό απασχόλησης στη γεωργία σε σχέση με τη συνολική απασχόληση ίσο ή μεγαλύτερο από το διπλάσιο του κοινοτικού μέσου όρου για κάθε έτος αναφοράς από το 1985 και μετά·

β) είτε μέσο ποσοστό ανεργίας μεγαλύτερο από τον κοινοτικό μέσο όρο που έχει καταγραφεί κατά τα 3 τελευταία έτη, είτε μείωση του πληθυσμού από το 1985 και μετά.

7. Οι αστικές περιοχές περί των οποίων η παράγραφος 1 είναι πυκνοκατοικημένες περιοχές, που πληρούν ένα τουλάχιστον από τα ακόλουθα κριτήρια:

α) ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας υψηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο·

β) υψηλό βαθμό φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων επισφαλών συνθηκών στέγασης·

γ) ιδιαίτερα υποβαθμισμένη κατάσταση του περιβάλλοντος·

δ) υψηλό δείκτη αξιοποίνων πράξεων και εγκληματικότητας·

ε) χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού.

8. Οι εξαρτώμενες από την αλιεία περιοχές περί των οποίων η παράγραφος 1, είναι οι παράκτιες περιοχές, στις οποίες ο αριθμός θέσεων απασχόλησης του τομέα της αλιείας αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό της όλης απασχόλησης, και οι οποίες αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα συνδεόμενα με την αναδιάρθρωση του τομέα της αλιείας, επακόλουθο της οποίας είναι η σημαντική μείωση του αριθμού των θέσεων απασχόλησης στον τομέα αυτόν.

9. Η κοινοτική παρέμβαση μπορεί να επεκταθεί σε περιοχές με σημαντικό πληθυσμό ή έκταση, που αντιστοιχούν σε ένα από τους ακόλουθους τύπους:

α) περιοχές που πληρούν τα κριτήρια της παραγράφου 5, οι οποίες είναι όμορες μιας βιομηχανικής περιοχής· περιοχές που πληρούν τα κριτήρια της παραγράφου 6, οι οποίες είναι όμορες μιας αγροτικής περιοχής· περιοχές που πληρούν είτε τα κριτήρια της παραγράφου 5 είτε τα κριτήρια της παραγράφου 6, οι οποίες είναι όμορες μιας περιφέρειας που καλύπτεται από τον στόχο αριθ. 1·

β) αγροτικές περιοχές που αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, τα οποία απορρέουν είτε από τη γήρανση είτε από τη μείωση του ενεργού γεωργικού πληθυσμού·

γ) περιοχές που λόγω σχετικών και επαληθεύσιμων χαρακτηριστικών, αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα ή από υψηλό επίπεδο ανεργίας, το οποίο απορρέει από την εν εξελίξει ή μέλλουσα αναδιάρθρωση μιας ή περισσοτέρων δραστηριοτήτων στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας ή των υπηρεσιών.

10. Η ίδια περιοχή μπορεί να είναι επιλέξιμη για έναν μόνον από τους στόχους αριθ. 1 ή αριθ. 2.

11. Ο κατάλογος των περιοχών ισχύει για επτά έτη από την 1η Ιανουαρίου 2000.

Κατόπιν προτάσεως ενός κράτους μέλους, σε περίπτωση σοβαρής κρίσης σε μια περιφέρεια, η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει τον κατάλογο των περιοχών κατά τη διάρκεια του έτους 2003, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 10, χωρίς να αυξήσει την κάλυψη του πληθυσμού στο εσωτερικό κάθε περιφέρειας που προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 2.

Άρθρο 5

Στόχος αριθ. 3

Περιοχές επιλέξιμες να χρηματοδοτηθούν βάσει του στόχου αριθ. 3, είναι εκείνες που δεν καλύπτονται από το στόχο αριθ. 1.

Άρθρο 6

Μεταβατική στήριξη

1. Παρά το άρθρο 3, οι περιφέρειες που καλύπτονται από το στόχο αριθ. 1 το 1999 δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 και τις οποίες δεν αναφέρει το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού, τυγχάνουν της στήριξης των Ταμείων στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 1 για μια μεταβατική περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2005.

Κατά την έγκριση του καταλόγου περί του οποίου το άρθρο 3 παράγραφος 2, η Επιτροπή καταρτίζει, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφοι 5 και 6, τον κατάλογο των περιοχών επιπέδου NUTS III που ανήκουν στις εν λόγω περιφέρειες και τυγχάνουν της μεταβατικής στήριξης των Ταμείων πλαίσιο του στόχου αριθ. 1 για το έτος 2006.

Ωστόσο, εντός του ορίου του πληθυσμού των περιοχών που μνημονεύονται στο δεύτερο εδάφιο και σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, η Επιτροπή δύναται, έπειτα από πρόταση κράτους μέλους, να υποκαταστήσει τις περιοχές αυτές με περιοχές του επιπέδου NUTS III ή μικρότερες από το επίπεδο NUTS III που ανήκουν στις περιφέρειες εκείνες που πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 4 παράγραφοι 5 έως 9.

Οι περιοχές που ανήκουν σε περιφέρειες μη περιλαμβανόμενες στον κατάλογο του δευτέρου και του τρίτου εδαφίου, εξακολουθούν να τυγχάνουν, το 2006, στήριξης από το ΕΚΤ, το ΧΜΠΑ και το ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Προσανατολισμού, μόνον, στο πλαίσιο της ίδιας παρέμβασης.

2. Παρά το άρθρο 4, οι περιφέρειες που καλύπτονται από τους στόχους αριθ. 2 και αριθ. 5β το 1999 δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 και δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο του άρθρου 4 παράγραφος 4 του παρόντος κανονισμού, τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης του ΕΤΠΑ από της 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2005, στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 2, δυνάμει του παρόντος κανονισμού.

Οι περιοχές αυτές τυγχάνουν, από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2006, της στήριξης του ΕΚΤ στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 3, ως περιοχές τις οποίες αφορά ο στόχος αριθ. 3, καθώς και του ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων στο πλαίσιο της στήριξης που αυτό παρέχει για την αγροτική ανάπτυξη και του ΧΜΠΑ στο πλαίσιο των διαρθρωτικών μέτρων που αναλαμβάνει στον τομέα της αλιείας, εκτός του στόχου αριθ. 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 7

Πόροι και συγκέντρωση

1. Οι διαθέσιμοι πόροι για την ανάληψη υποχρεώσεων από τα Ταμεία, εκφραζόμενοι σε τιμές του 1999, ανέρχονται σε 195 δισεκατομμύρια ευρώ, για την περίοδο 2000-2006.

Η ετήσια κατανομή αυτών των πόρων εμφαίνεται στο παράρτημα.

2. Η κατανομή των δημοσιονομικών πόρων μεταξύ των στόχων πρέπει να πραγματοποείται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται σημαντική συγκέντρωση υπέρ των περιφερειών που αφορά ο στόχος αριθ. 1.

Στο στόχο αριθ. 1 θα διατεθούν 69,7 % των χρηματοδοτήσεων των διαρθρωτικών Ταμείων συμπεριλαμβανομένου 4,3 % για μεταβατική στήριξη (δηλαδή συνολικά 135,9 δισεκατομμύρια ευρώ).

Στο στόχο αριθ. 2 θα διατεθούν 11,5 % των χρηματοδοτήσεων των διαρθρωτικών Ταμείων συμπεριλαμβανομένου 1,4 % για μεταβατική στήριξη (δηλαδή συνολικά 22,5 δισεκατομμύρια ευρώ).

Στο στόχο αριθ. 3 θα διατεθούν 12,3 % των χρηματοδοτήσεων των διαρθρωτικών Ταμείων (δηλαδή συνολικά 24,05 δισεκατομμύρια ευρώ).

Τα στοιχεία που αναφέρονται στους στόχους αριθ. 1, αριθ. 2 και αριθ. 3, δεν περιλαμβάνουν τους δημοσιονομικούς πόρους της παραγράφου 6 ούτε τη χρηματοδότηση για το ΧΜΠΑ εκτός του στόχου αριθ. 1.

3. Η Επιτροπή καταρτίζει, με διαφανείς διαδικασίες, ενδεικτικές κατανομές κατά κράτος μέλος των διαθέσιμων πιστώσεων υποχρεώσεων για τον προγραμματισμό που προβλέπεται στα άρθρα 13 έως 19, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη, για τους στόχους αριθ. 1 και αριθ. 2, ένα ή περισσότερα από τα αντικειμενικά κριτήρια τα οποία είναι ανάλογα εκείνων που καλύπτονται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88, ήτοι: επιλέξιμος πληθυσμός,

ευημερία σε περιφερειακό και σε εθνικό επίπεδο και σχετική σοβαρότητα των διαρθρωτικών προβλημάτων, ιδίως το επίπεδο ανεργίας.

Για τον στόχο αριθ. 3, η κατανομή κατά κράτος μέλος βασίζεται κυρίως στον επιλέξιμο πληθυσμό, στην κατάσταση στον τομέα της απασχόλησης και στη σοβαρότητα προβλημάτων, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός, τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης και η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά της εργασίας.

Στις κατανομές που αφορούν τους στόχους αριθ. 1 και αριθ. 2, γίνεται διάκριση των πιστώσεων που διατίθενται για περιφέρειες και περιοχές οι οποίες τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης. Οι πιστώσεις αυτές διατίθενται σύμφωνα με τα κριτήρια του πρώτου εδαφίου. Η ετήσια κατανομή των πιστώσεων αυτών ακολουθεί σταδιακή μείωση, από την 1η Ιανουαρίου 2000 και θα είναι μικρότερη το 2000 σε σχέση με το 1999. Η μορφή της μεταβατικής στήριξης μπορεί να διαμορφωθεί ανάλογα με τις ειδικές ενάγκες των επί μέρους περιφερειών υπό τον όρο ότι θα τηρείται το κονδύλι για κάθε περιφέρεια.

Η Επιτροπή καταρτίζει επίσης, με διαφανείς διαδικασίες, ενδεικτικές κατανομές κατά κράτος μέλος των διαθέσιμων πιστώσεων υποχρεώσεων για τα διαρθρωτικά μέτρα στον αλιευτικό τομέα, εκτός των περιφερειών του στόχου αριθ. 1, όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο.

4. Δυνάμει του στόχου αριθ. 1, θεσπίζεται για την περίοδο 2000-2004 πρόγραμμα σε υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας στη Βόρειο Ιρλανδία (PEACE) προς όφελος της Βορείου Ιρλανδίας και των παραμεθόριων περιοχών της Ιρλανδίας.

Δυνάμει του στόχου αριθ. 1, θεσπίζεται για την περίοδο 2000-2006 ειδικό πρόγραμμα ενίσχυσης για τις σουηδικές περιοχές NUTS-II οι οποίες δεν καλύπτονται από τον κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 και οι οποίες πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 6 της Πράξης Προσχώρησης της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας.

5. Το 4 % των πιστώσεων υποχρεώσεων, που προβλέπονται για κάθε εθνική ενδεικτική κατανομή περί της οποίας η παράγραφος 3, διατίθεται σύμφωνα με το άρθρο 44.

6. Για την περίοδο που προβλέπεται στην παράγραφο 1, το 5,35 % των πιστώσεων υποχρεώσεων των διαρθρωτικών Ταμείων περί των οποίων η παράγραφος 1, διατίθεται για τη χρηματοδότηση των κοινοτικών πρωτοβουλιών.

Το 0,65 % των πιστώσεων της παραγράφου 1, διατίθεται για τη χρηματοδότηση καινοτόμων ενεργειών και τεχνικής βοήθειας, όπως αυτές ορίζονται στα άρθρα 22 και 23.

7. Εν όψει του προγραμματισμού τους και της μετέπειτα εγγραφής τους στον γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τα ποσά της παραγράφου 1 υφίστανται ετήσια τιμαριθμική αναπροσαρμογή 2 % από 1ης Ιανουαρίου 2000.

Η τιμαριθμική αναπροσαρμογή των κονδυλίων που προβλέπονται για τα έτη 2004, 2005 και 2006 επανεξετάζεται, αν συντρέχει λόγος, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2003 το αργότερο, στα πλαίσια τεχνικής αναπροσαρμογής από την Επιτροπή βάσει των τελευταίων διαθέσιμων οικονομικών στοιχείων. Η διαφορά σε σχέση με τον αρχικό προγραμματισμό ανακατανέμεται προκειμένου να συμπεριληφθεί στο προβλεπόμενο στην παράγραφο 5 ποσό.

8. Οι συνολικές ετήσιες εισπράξεις κάθε κράτους μέλους από τα διαρθρωτικά Ταμεία δυνάμει του παρόντος κανονισμού, σε συνδυασμό με τη συνδρομή που παρέχεται δυνάμει του Ταμείου Συνοχής, δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το 4 % του εθνικού ΑΕγχΠ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Άρθρο 8

Συμπληρωματικότητα και εταιρική σχέση

1. Οι κοινοτικές δράσεις θεωρείται ότι συμπληρώνουν ή συμβάλλουν στις αντίστοιχες δράσεις των κρατών μελών. Εκπονούνται με τη στενή συνεργασία, καλούμενη στο εξής «εταιρική σχέση» της Επιτροπής και του κράτους μέλους, καθώς και των αρχών και φορέων που ορίζει το κράτος μέλος στα πλαίσια των εθνικών του κανόνων και των τρεχουσών πρακτικών, ιδίως δε:

— των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων δημοσίων αρχών,

— των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων,

— κάθε άλλου σχετικού αρμόδιου φορέα στα πλαίσια αυτά.

Η εταιρική σχέση λειτουργεί με απόλυτη τήρηση των θεσμικών, νομικών και δημοσιονομικών αρμοδιοτήτων κάθε εταίρου, όπως ορίζονται στο πρώτο εδάφιο.

Υποδεικνύοντας τους πλέον αντιπροσωπευτικούς εταίρους σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή άλλο επίπεδο, το κράτος μέλος δημιουργεί μια ευρεία και αποτελεσματική σύμπραξη όλων των ενδεδειγμένων φορέων, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες και πρακτικές, λαμβάνοντας

υπόψη του την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αειφόρου ανάπτυξης, μέσω της ενσωμάτωσης των απαιτήσεων προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος.

Όλα τα μέρη που ορίζονται αποτελούν εταίρους που επιδιώκουν ένα κοινό σκοπό, καλούνται δε στο εξής «εταίροι».

2. Η εταιρική σχέση καλύπτει την προπαρασκευή, χρηματοδότηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των ενδεδειγμένων εταίρων στα διάφορα στάδια του προγραμματισμού, λαμβάνοντας υπόψη τους την προθεσμία που έχει ορισθεί για κάθε στάδιο.

3. Κατ' εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας, η εφαρμογή των παρεμβάσεων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών στο κατάλληλο εδαφικό επίπεδο ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες κάθε κράτους μέλους, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, και ιδίως όσον αφορά την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

4. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Επιτροπή για να εξασφαλίσουν ότι τα κοινοτικά κονδύλια χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

5. Κάθε χρόνο, η Επιτροπή συμβουλεύεται τις οργανώσεις που εκπροσωπούν τους κοινωνικούς εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σχετικά με τη διαρθρωτική πολιτική της Κοινότητας.

Άρθρο 9

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) *προγραμματισμός*: η διαδικασία οργάνωσης, λήψης αποφάσεων και χρηματοδότησης που πραγματοποιείται σε περισσότερα του ενός στάδια και αποσκοπεί στην εφαρμογή, σε πολυετή βάση, της κοινής δράσης της Κοινότητας και των κρατών μελών για την επίτευξη των στόχων που αναφέρει το άρθρο 1·

β) *σχέδιο ανάπτυξης* (καλούμενο στο εξής «σχέδιο»): η ανάλυση την οποία εκπονεί ένα κράτος μέλος για την κατάσταση, σε σχέση με τους στόχους που αναφέρει το άρθρο 1 και τις κατά προτεραιότητα ανάγκες μέσα για την επίτευξη των στόχων αυτών, καθώς και η στρατηγική και οι προβλεπόμενες προτεραιότητες δράσης, οι ειδικοί στόχοι τους και οι ενδεικτικοί χρηματοδοτικοί πόροι που τους αντιστοιχούν·

γ) *πλαίσιο αναφοράς του στόχου αριθ. 3*: το έγγραφο που περιγράφει το πλαίσιο της παρέμβασης υπέρ της απασχόλησης και της ανάπτυξης των ανθρωπίνων πόρων σε ολόκληρο το έδαφος ενός εκάστου κράτους μέλους και το οποίο προσδιορίζει τις σχέσεις με τις προτεραιότητες τις εγγεγραμμένες στο εθνικό σχέδιο δράσης για την απασχόληση·

δ) *κοινοτικό πλαίσιο στήριξης*: το έγγραφο που εγκρίνεται από την Επιτροπή, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, μετά από εκτίμηση του σχεδίου που έχει υποβληθεί από ένα κράτος μέλος και το οποίο περιέχει τη στρατηγική και τις προτεραιότητες δράσης των Ταμείων και του κράτους μέλους, τους ειδικούς στόχους τους, τη συμμετοχή των Ταμείων και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς πόρους. Το έγγραφο αυτό διαιρείται σε άξονες προτεραιότητας και εφαρμόζεται μέσω ενός ή περισσότερων επιχειρησιακών προγραμμάτων·

ε) *παρεμβάσεις*: οι μορφές παρέμβασης των Ταμείων, ήτοι:

i) τα επιχειρησιακά προγράμματα ή τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού,

ii) τα προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας,

iii) η στήριξη της τεχνικής βοήθειας και των καινοτόμων ενεργειών·

στ) *επιχειρησιακό πρόγραμμα*: το εγκριθέν από την Επιτροπή έγγραφο που αποσκοπεί στην εφαρμογή ενός κοινοτικού πλαισίου στήριξης και περιέχει ένα συνεπές σύνολο αξόνων προτεραιότητας αποτελουμένων από πολυετή μέτρα, για την πραγματοποίηση του οποίου μπορεί να ζητηθεί η συνδρομή ενός ή περισσότερων Ταμείων και ενός ή περισσότερων από τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά όργανα, καθώς και της ΕΤΕπ. Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα είναι το επιχειρησιακό πρόγραμμα, του οποίου η χρηματοδότηση γίνεται από περισσότερα του ενός Ταμεία·

ζ) *ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού*: ένα και μόνο έγγραφο, το οποίο εγκρίνεται από την Επιτροπή και στο οποίο συγκεντρώνονται τα στοιχεία που περιέχονται σε ένα κοινοτικό πλαίσιο στήριξης και σε ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα·

η) *άξονας προτεραιότητας*: μία από τις προτεραιότητες της στρατηγικής που έχει επιλεγεί σε ένα κοινοτικό πλαίσιο στήριξης ή σε παρέμβαση. Συνοδεύεται από τη συμμετοχή των Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων και από τους χρηματοδοτικούς πόρους του κράτους μέλους που του αντιστοιχούν, καθώς και από συγκεκριμένους στόχους·

θ) *συνολική επιχορήγηση*: το μέρος μιας παρέμβασης η υλοποίηση και η διαχείριση του οποίου μπορεί να ανατεθεί στον ή στους εγκεκριμένους ενδιάμεσους φορείς σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 1,

συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, των οργανισμών περιφερειακής ανάπτυξης ή των μη κυβερνητικών οργανισμών, κατά προτίμηση χρησιμοποιουμένου υπέρ πρωτοβουλιών τοπικής ανάπτυξης. Η απόφαση προσφυγής σε συνολική επιχορήγηση λαμβάνεται από συμφώνου με την Επιτροπή από το κράτος μέλος ή, από συμφώνου με αυτό, από τη διαχειριστική αρχή.

Στην περίπτωση των προγραμμάτων κοινοτικής πρωτοβουλίας και καινοτόμων ενεργειών, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να προσφύγει σε συνολική επιχορήγηση για το σύνολο ή μέρος της παρέμβασης. Στην περίπτωση των κοινοτικών πρωτοβουλιών, η απόφαση αυτή μπορεί να ληφθεί μόνον μετά από προηγούμενη συμφωνία των ενδιαφερομένων κρατών μελών·

ι) *μέτρο*: το μέσο με το οποίο υλοποιείται ένας άξονας προτεραιότητας σε πολυετή βάση και το οποίο επιτρέπει τη χρηματοδότηση των πράξεων. Κάθε καθεστώς ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87 της συνθήκης και κάθε χορήγηση ενισχύσεων από φορείς που έχουν ορισθεί από τα κράτη μέλη ή κάθε ομάδα καθεστώτων ενισχύσεων ή χορηγουμένων ενισχύσεων του τύπου αυτού ή ακόμα και συνδυασμός τους, που έχουν τον ίδιο σκοπό, απάγονται στην έννοια του μέτρου·

ια) *πράξη*: κάθε έργο ή δράση που εκτελείται από τους τελικούς δικαιούχους των παρεμβάσεων·

ιβ) *τελικοί δικαιούχοι*: οι φορείς και οι επιχειρήσεις του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα που είναι αρμόδιες για την εκτέλεση των πράξεων. Στην περίπτωση καθεστώτων ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87 της συνθήκης και στην περίπτωση χορήγησης ενισχύσεων από φορείς που έχουν ορισθεί από τα κράτη μέλη, οι τελικοί δικαιούχοι είναι οι φορείς που χορηγούν τις ενισχύσεις·

ιγ) *συμπλήρωμα προγραμματισμού*: το έγγραφο περί εφαρμογής της στρατηγικής και των αξόνων προτεραιότητας της παρέμβασης το οποίο περιλαμβάνει λεπτομερή στοιχεία σε επίπεδο μέτρων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 18 παράγραφος 3, το οποίο καταρτίζεται από το κράτος μέλος ή τη διαχειριστική αρχή και, ενδεχομένως, προσαρμόζεται σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφος 3· διαβάζεται προς ενημέρωση στην Επιτροπή·

ιδ) *διαχειριστική αρχή*: κάθε εθνική, περιφερειακή ή τοπική αρχή ή φορέας δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που ορίζεται από κράτος μέλος ή το κράτος μέλος εφόσον ασκεί τα σχετικά καθήκοντα, για να διαχειρίζεται μια παρέμβαση για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού. Στην περίπτωση που το κράτος μέλος ορίζει διαφορετική από το ίδιο διαχειριστική αρχή, καθορίζει όλες τις λεπτομέρειες της σχέσης του με αυτή την αρχή καθώς και όλες τις λεπτομέρειες της σχέσης της διαχειριστικής αρχής με την Επιτροπή. Εάν το οικείο κράτος μέλος το αποφασίσει, η διαχειριστική αρχή πληρωμής μπορεί να είναι ο ίδιος ο φορέας που αποτελεί την αρχή πληρωμής για τη συγκεκριμένη παρέμβαση·

ιε) *αρχή πληρωμής*: μία ή περισσότερες εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές αρχές ή φορείς που ορίζονται από τα κράτη μέλη για τους σκοπούς της κατάρτισης και υποβολής των αιτήσεων πληρωμών και την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή. Το κράτος μέλος καθορίζει όλες τις λεπτομέρειες της σχέσης του με την αρχή πληρωμής καθώς και τη σχέση της αρχής πληρωμής με την Επιτροπή.

Άρθρο 10

Συντονισμός

1. Ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων Ταμείων πραγματοποιείται ιδίως μέσω:

α) των σχεδίων, των κοινοτικών πλαισίων στήριξης, των επιχειρησιακών προγραμμάτων και των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού (όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 9), συμπεριλαμβανομένου, εφόσον ενδείκνυται, του πλαισίου αναφοράς σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ)·

β) της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των παρεμβάσεων που εκτελούνται στο πλαίσιο ενός στόχου·

γ) των κατευθύνσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 3.

2. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, κατά τρόπο που συνάδει με την αρχή της εταιρικής σχέσης, τον συντονισμό μεταξύ των παρεμβάσεων των διαφόρων Ταμείων, αφ' ενός, και μεταξύ των παρεμβάσεων των Ταμείων και εκείνων της ΕΤΕπ και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων, αφ' ετέρου.

Για να μεγιστοποιηθούν τα αλυσιδωτά αποτελέσματα των χρησιμοποιούμενων πόρων του προϋπολογισμού με την προσφυγή στα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα, οι κοινοτικές παρεμβάσεις υπό μορφή επιχορηγήσεων μπορούν να συνδυάζονται κατά τον κατάλληλο τρόπο με δάνεια και εγγυήσεις. Ο συνδυασμός αυτός μπορεί να καθορίζεται με τη συμμετοχή της ΕΤΕπ κατά την κατάρτιση του κοινοτικού πλαισίου στήριξης ή του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού, μπορούν δε να λαμβάνονται υπόψη η ισορροπία του προτεινόμενου σχεδίου χρηματοδότησης, η συμμετοχή των Ταμείων, καθώς και οι επιδιωκόμενοι αναπτυξιακοί στόχοι.

3. Το αργότερο εντός μηνός από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού, σε μεταγενέστερο δε στάδιο, πριν από την ενδιάμεση αναθεώρηση που αναφέρει το άρθρο 42, και κάθε φορά μετά από διαβούλευση με όλα

τα κράτη μέλη, η Επιτροπή δημοσιεύει γενικές ενδεικτικές κατευθύνσεις βασιζόμενες στις κατάλληλες συμπεφωνημένες κοινοτικές πολιτικές σε σχέση με τα διαρθρωτικά Ταμεία που αναφέρονται στο άρθρο 1, για να βοηθά τις αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές κατά την κατάρτιση των αναπτυξιακών σχεδίων και τη διεξαγωγή της ενδεχόμενης αναθεώρησης των παρεμβάσεων. Οι κατευθύνσεις αυτές δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Άρθρο 11

Προσθετικότητα

1. Για να εξασφαλισθεί πραγματική οικονομική επίδραση, οι πιστώσεις των Ταμείων δεν μπορούν να υποκαθιστούν τις δημόσιες διαρθρωτικές δαπάνες ή τις εξομοιώσιμες με αυτές δαπάνες του κράτους μέλους.

2. Προς το σκοπό αυτόν, η Επιτροπή και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος καθορίζουν το επίπεδο των δημόσιων ή εξομοιώσιμων διαρθρωτικών δαπανών που διατηρεί το κράτος μέλος στο σύνολο των περιφερειών του τις οποίες αφορά ο στόχος αριθ. 1, κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού.

Όσον αφορά τους στόχους αριθ. 2 και αριθ. 3 ως σύνολο, η Επιτροπή και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος καθορίζουν το επίπεδο των δαπανών για την άσκηση ενεργού πολιτικής στον τομέα της αγοράς εργασίας, και, οσάκις τούτο δικαιολογείται, στις άλλες δράσεις με σκοπό να υποβοηθηθεί η επίτευξη των αποτελεσμάτων περί των οποίων οι δύο αυτοί στόχοι, τους οποίους διατηρεί το κράτος μέλος σε εθνικό επίπεδο κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού.

Οι δαπάνες αυτές καθορίζονται από το κράτος μέλος και την Επιτροπή, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του τετάρτου εδαφίου, πριν ληφθεί απόφαση της Επιτροπής περί εγκρίσεων κοινοτικού πλαισίου στήριξης ή ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού για το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ενσωματώνονται δε στα έγγραφα αυτά.

Κατά γενικό κανόνα, το επίπεδο των δαπανών που προβλέπουν το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο είναι τουλάχιστον ίσο με το επίπεδο των μέσων ετησίων δαπανών σε πραγματικές τιμές το οποίο είχε επιτευχθεί κατά την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού και το οποίο καθορίζεται σε συνάρτηση με τις μακροοικονομικές συνθήκες εντός των οποίων πραγματοποιείται η χρηματοδότηση, λαμβανομένων εν τούτοις υπ' όψη ορισμένων ειδικών οικονομικών συνθηκών, και συγκεκριμένα των ιδιωτικοποιήσεων, ενός ασυνήθιστου επιπέδου δημοσίων διαρθρωτικών προσπαθειών ή εξομοιώσιμων προσπαθειών του κράτους μέλους κατά τη διάρκεια της προηγουμένης περιόδου προγραμματισμού, και των εθνικών συγκυριακών εξελίξεων.

Λαμβάνεται επίσης υπόψη η ενδεχόμενη μείωση των δαπανών στο πλαίσιο των διαρθρωτικών Ταμείων, σε σχέση με την περίοδο 1994-1999.

3. Κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, γίνονται, στο τοπικό επίπεδο περί του οποίου η παράγραφος 2, τρεις επαληθεύσεις της προσθετικότητας:

α) επαλήθευση εκ των προτέρων, όπως αυτή περιγράφεται στην παράγραφο 2, τρίτο εδάφιο, και η οποία χρησιμεύει ως πλαίσιο αναφοράς για όλη την περίοδο προγραμματισμού·

β) ενδιάμεση επαλήθευση το αργότερο τρία έτη μετά την έγκριση του κοινοτικού πλαισίου στήριξης ή των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού αλλά, κατά γενικό κανόνα, το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2003, μετά την οποία η Επιτροπή και το κράτος μέλος μπορούν να συμφωνήσουν να επανεξετασθεί το επίπεδο των προς κάλυψη διαρθρωτικών δαπανών, εάν η οικονομική κατάσταση έχει οδηγήσει σε εξέλιξη των δημοσίων εσόδων ή της απασχόλησης στο κράτος μέλος, η οποία αποκλίνει σημαντικά από την προεξοφληθείσα κατά την εκ των προτέρων επαλήθευση·

γ) επαλήθευση το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2005.

Προς το σκοπό αυτό, το κράτος μέλος παρέχει στην Επιτροπή τις δέουσες πληροφορίες κατά την υποβολή των σχεδίων, κατά την ενδιάμεση επαλήθευση και κατά την επαλήθευση που διενεργείται πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2005. Εν ανάγκη, χρησιμοποιούνται στατιστικές μέθοδοι εκτίμησης.

Ανεξάρτητα από τις επαληθεύσεις αυτές, το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού για τις εξελίξεις που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την ικανότητά του να διατηρήσει το επίπεδο δαπανών που αναφέρει η παράγραφος 2.

Άρθρο 12

Συμβατότητα

Οι πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία, από την ΕΤΕπ ή από άλλο χρηματοδοτικό όργανο, πρέπει να είναι σύμφωνες προς τις διατάξεις της συνθήκης και των πράξεων που θεσπίζονται δυνάμει αυτής, καθώς και προς τις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, περιλαμβανομένων όσων αφορούν τους κανόνες ανταγωνισμού, την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, την εξάλειψη των ανισοτήτων, καθώς και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΑΡΙΘ. 1, ΑΡΙΘ. 2 ΚΑΙ ΑΡΙΘ. 3

Άρθρο 13

Γεωγραφικό πεδίο

1. Τα σχέδια που υποβάλλονται στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 1, καταρτίζονται στο καταλληλότερο, κατά την κρίση του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, γεωγραφικό επίπεδο αλλά καλύπτουν, κατά γενικό κανόνα μία περιφέρεια επιπέδου NUTS II. Εντούτοις, τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλουν ένα γενικό σχέδιο ανάπτυξης που να καλύπτει ορισμένες ή το σύνολο των περιφερειών τους που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του άρθρου 3 παράγραφος 2, του άρθρου 6 παράγραφος 1 και του άρθρου 7 παράγραφος 4, υπό τον όρον ότι το σχέδιο αυτό απαριθμεί τα στοιχεία που αναφέρει το άρθρο 16.

2. Τα σχέδια που υποβάλλονται στα πλαίσια του στόχου αριθ. 2, καταρτίζονται στο καταλληλότερο, κατά την κρίση του κράτους μέλους, γεωγραφικό επίπεδο αλλά καλύπτουν κατά γενικό κανόνα, το σύνολο των περιοχών των υπαγομένων σε μια περιφέρεια επιπέδου NUTS II, που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του άρθρου 4 παράγραφος 4 και του άρθρου 6 παράγραφος 2. Ωστόσο τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλουν σχέδιο που να καλύπτει ορισμένες ή όλες τις περιφέρειές τους οι οποίες περιλαμβάνονται στον κατάλογο περί του οποίου το άρθρο 4 παράγραφος 4 και το άρθρο 6 παράγραφος 2, υπό την προϋπόθεση ότι το εν λόγω σχέδιο περιλαμβάνει τα στοιχεία τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 16. Εάν τα σχέδια καλύπτουν περιφέρειες εκτός των επιλέξιμων για τον στόχο αριθ. 2, πραγματοποιούν διάκριση μεταξύ των πράξεων που διεξάγονται σε περιφέρειες ή περιοχές καλυπτόμενες από το στόχο αριθ. 2 και των πράξεων που διεξάγονται αλλού.

3. Τα σχέδια που υποβάλλονται στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 3, καλύπτουν την επικράτεια του κράτους μέλους για παρεμβάσεις εκτός των περιφερειών που υπάγονται στον στόχο αριθ. 1 και, λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ανάγκες των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαθρωτικά προβλήματα οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης, αποτελούν, για το σύνολο της εθνικής επικράτειας, ένα πλαίσιο αναφοράς για την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων.

Άρθρο 14

Διάρκεια και αναθεώρηση

1. Κάθε σχέδιο, κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, επιχειρησιακό πρόγραμμα και ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού, καλύπτει περίοδο επτά ετών, με την επιφύλαξη του άρθρου 6 και του άρθρου 7 παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο.

Η περίοδος προγραμματισμού αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2000.

2. Τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης, τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού επανεξετάζονται και, εφόσον είναι απαραίτητο, προσαρμόζονται κατόπιν πρωτοβουλίας του κράτους μέλους ή της Επιτροπής σε συμφωνία με το εν λόγω κράτος μέλος, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση που αναφέρει το άρθρο 42 και την κατανομή του αποθεματικού επίδοσης που αναφέρει το άρθρο 44.

Μπορούν επίσης να αναθεωρηθούν σε άλλη χρονική στιγμή εάν υπάρξουν σημαντικές μεταβολές στην κοινωνική και οικονομική κατάσταση και την αγορά εργασίας.

Άρθρο 15

Προπαρασκευή και έγκριση

1. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδιο για τους στόχους, αριθ. 1, αριθ. 2 και αριθ. 3. Το σχέδιο αυτό καταρτίζεται από τις αρμόδιες αρχές που έχει ορίσει το κράτος μέλος σε εθνικό, περιφερειακό ή άλλο επίπεδο. Σε περίπτωση που οι παρεμβάσεις πρόκειται να λάβουν τη μορφή ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού, το εν λόγω σχέδιο αντιμετωπίζεται ως σχέδιο ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού.

Όσον αφορά τον στόχο αριθ. 1, τα πλαίσια κοινοτικής στήριξης χρησιμοποιούνται για όλες τις περιφέρειες που καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 1· ωστόσο, στις περιπτώσεις όπου η κοινοτική χορήγηση είναι μικρότερη ή δεν υπερβαίνει σημαντικά το 1 δισεκατομμύριο ευρώ, τα κράτη μέλη υποβάλλουν, κατά γενικό κανόνα, σχέδιο ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού.

Όσον αφορά τους στόχους αριθ. 2 και αριθ. 3, κατά γενικό κανόνα, χρησιμοποιούνται τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού· ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν την κατάρτιση κοινοτικού πλαισίου στήριξης.

2. Τα σχέδια υποβάλλονται από το κράτος μέλος στην Επιτροπή κατόπιν διαβούλευσης με τους εταίρους, οι οποίοι εκφράζουν τις απόψεις τους εγκαίρως ώστε να τηρηθεί η προθεσμία που ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο.

Πλην αντιθέτου συμφωνίας με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, τα σχέδια υποβάλλονται το αργότερο τέσσερις μήνες μετά την κατάρτιση των καταλόγων των επιλέξιμων περιοχών που αναφέρει το άρθρο 3 παράγραφος 2 και το άρθρο 4 παράγραφος 4.

3. Η Επιτροπή προβαίνει σε εκτίμηση των σχεδίων προκειμένου να διαπιστώσει εάν είναι συνεπή προς τους στόχους του παρόντος κανονισμού, λαμβάνοντας υπόψη της το πλαίσιο αναφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 1, στοιχείο γ) άλλες κοινοτικές πολιτικές και το άρθρο 41 παράγραφος 2.

Επίσης, η Επιτροπή προβαίνει σε εκτίμηση κάθε σχεδίου του στόχου αριθ. 3 στη συνάρτηση της συνοχής μεταξύ των προβλεπόμενων μέτρων και του εθνικού σχεδίου για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα της απασχόλησης, σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1 στοιχείο β), αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο και το βαθμό της συνεκτίμησης των γενικών αναγκών των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης.

4. Στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την παράγραφο 1, η Επιτροπή καταρτίζει τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, σύμφωνα με τις διαδικασίες των άρθρων 48 έως 51. Η ΕΤΕπ δύναται ναι συμμετέχει στην εκπόνηση των κοινοτικών πλαισίων στήριξης. Η Επιτροπή εκδίδει απόφαση για τη συμμετοχή των Ταμείων το αργότερο πέντε μήνες μετά την παραλαβή του ή των αντίστοιχων σχεδίων, εφόσον αυτά περιλαμβάνουν τα σύνολο των στοιχείων που απαριθμεί το άρθρο 16.

Η Επιτροπή προβαίνει σε εκτίμηση των προτάσεων για επιχειρησιακά προγράμματα που υποβάλλονται από το κράτος μέλος, προκειμένου να προσδιορίσει εάν είναι συνεπείς προς τους στόχους του αντίστοιχου κοινοτικού πλαισίου στήριξης και συμβατές με τις κοινοτικές πολιτικές. Εκδίδει απόφαση για τη συμμετοχή των Ταμείων σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 1, σε συμφωνία με το οικείο κράτος μέλος, εφ' όσον οι προτάσεις περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που αναφέρει το άρθρο 18 παράγραφος 2.

Τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλλουν, ταυτόχρονα με τα σχέδιά τους, σχέδια επιχειρησιακών προγραμμάτων, ώστε να επιταχύνεται η εξέταση των αιτήσεων και η εκτέλεση των προγραμμάτων. Εγκρίνοντας την απόφαση που αφορά το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, η Επιτροπή εγκρίνει επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 1, τα επιχειρησιακά προγράμματα που έχουν υποβληθεί ταυτόχρονα με τα σχέδια, εφόσον περιλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που αναφέρει το άρθρο 18 παράγραφος 2.

5. Στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την παράγραφο 1, η Επιτροπή αποφασίζει, βάσει των σχεδίων, τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και σύμφωνα με τις διαδικασίες των άρθρων 48 έως 50. Η ΕΤΕπ δύναται να συμμετέχει στην εκπόνηση των ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού. Η Επιτροπή εκδίδει ενιαία απόφαση για το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού και τη συμμετοχή των Ταμείων σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 1, το αργότερο πέντε μήνες μετά την παραλαβή του αντίστοιχου σχεδίου, εφόσον αυτό περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που απαριθμεί το άρθρο 19 παράγραφος 3.

6. Το κράτος μέλος ή η διαχειριστική αρχή, καθορίζει το συμπλήρωμα προγραμματισμού που ορίζεται στο άρθρο 9, στοιχείο ιγ) κατόπιν συμφωνίας της επιτροπής παρακολούθησης, εάν το συμπλήρωμα προγραμματισμού καθορίζεται μετά την απόφαση περί συμμετοχής των Ταμείων της Επιτροπής, ή ύστερα από διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους εταίρους, εάν αυτό καθορίζεται πριν από την απόφαση περί συμμετοχής των Ταμείων. Στην τελευταία περίπτωση, η επιτροπή παρακολούθησης επιβεβαιώνει το συμπλήρωμα προγραμματισμού ή ζητεί προσαρμογή σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφος 3.

Το κράτος μέλος διαβιβάζει το συμπλήρωμα προγραμματισμού στην Επιτροπή υπό μορφή ενιαίου εγγράφου, προς ενημέρωσή της, το αργότερο εντός τριών μηνών από την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής για την έγκριση επιχειρησιακού προγράμματος ή ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού.

7. Οι αποφάσεις της Επιτροπής για το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης ή το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού, δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Αιτήσει του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Επιτροπή του διαβιβάζει, προς ενημέρωσή του, τις αποφάσεις αυτές, καθώς και τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης και τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού που εγκρίνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΑΡΙΘ. 1, ΑΡΙΘ. 2 ΚΑΙ ΑΡΙΘ. 3

Άρθρο 16

Σχέδια

1. Τα σχέδια που υποβάλλονται στα πλαίσια των στόχων αριθ. 1, αριθ. 2 και αριθ. 3 βασίζονται στις κατάλληλες εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες, λαμβάνουν δε υπόψη τις ενδεικτικές κατευθύνσεις που αναφέρει το άρθρο 10 παράγραφος 4, και περιλαμβάνουν:

α) περιγραφή, με ποσοτικά στοιχεία, όπου αυτό είναι δυνατό, της παρούσας κατάστασης είτε όσον αφορά τις ανισότητες, τις καθυστερήσεις και τις δυνατότητες ανάπτυξης στις περιφέρειες του στόχου αριθ. 1 είτε όσον αφορά την ανασυγκρότηση στις περιφέρειες του στόχου αριθ. 2, είτε όσον αφορά την ανάπτυξη των

ανθρώπινων πόρων και του τομέα της πολιτικής της απασχόλησης στο κράτος μέλος και στις περιφέρειες του στόχου αριθ. 3, καθώς και περιγραφή των διατιθέμενων χρηματοδοτικών πόρων και των κυριότερων αποτελεσμάτων της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού, λαμβανομένων υπόψη των διαθέσιμων αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων·

β) περιγραφή μιας κατάλληλης στρατηγικής για την επίτευξη των στόχων που αναφέρει το άρθρο 1 και των βασικών προτεραιοτήτων που έχουν επιλεγεί για την αειφόρο ανάπτυξη και ανασυγκρότηση των περιφερειών και των περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών, καθώς και για την αντίστοιχη ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων και την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης.

Εκτός των άλλων στοιχείων που αναφέρονται στο παρόν σημείο, τα κράτη μέλη καταδεικνύουν ότι για κάθε σχέδιο του στόχου αριθ. 3, οι προβλεπόμενοι άξονες προτεραιότητας είναι συνεπείς προς το υπάρχον εθνικό πρόγραμμα απασχόλησης, λαμβανομένης υπόψη της περιγραφής των κυρίων στόχων της εν λόγω στρατηγικής και των κυρίων μέσων επίτευξής τους.

Επίσης, τα κράτη μέλη καταδεικνύουν ότι οι δραστηριότητες που προβλέπει κάθε σχέδιο υπαγόμενο στο στόχο αριθ. 2 όσον αφορά τους ανθρώπινους πόρους και την απασχόληση, το οποίο ενισχύεται από το ΕΚΤ, είναι οι δραστηριότητες που εντάσσονται στη στρατηγική ανασυγκρότησης, συντονίζονται με τα άλλα Ταμεία και αντιστοιχούν στην εκ των προτέρων αξιολόγηση ως προς τους ανθρώπινους πόρους και την απασχόληση, όπως προβλέπεται στο άρθρο 41 παράγραφος 2. Εάν αυτές οι ανάγκες δεν φθάνουν ένα σημαντικό ποσό, καλύπτονται στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 3·

γ) ενδείξεις για την σκοπούμενη μορφή και χρησιμοποίηση της χρηματοδοτικής συμμετοχής των Ταμείων και, ενδεχομένως, της ΕΤΕπ και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου, προς ενημέρωση, του συνολικού ποσού του Τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ για τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999· τις προβλεπόμενες ανάγκες όσον αφορά την τεχνική βοήθεια· ενδείξεις όσον αφορά την προσθετικότητα σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2, η οποία για τον στόχο αριθ. 1 πρέπει να έχει τη μορφή ενδεικτικού συνολικού πίνακα χρηματοδότησης που θα συνοψίζει τους δημόσιους ή εξομοιώσιμους και, κατά περίπτωση, τους κατ' εκτίμηση ιδιωτικούς πόρους καθώς και τους κοινοτικούς διαρθρωτικούς πόρους που χορηγούνται ανάλογα με κάθε προτεραιότητα που προτείνεται στο σχέδιο.

Εν πάση περιπτώσει, τα σχέδια πρέπει να κάνουν διάκριση μεταξύ των χρηματοδοτήσεων που χορηγούνται σε τομείς που λαμβάνουν μεταβατική ενίσχυση και αυτών που χορηγούνται σε άλλους τομείς που εμπίπτουν στους στόχους αριθ. 1 ή αριθ. 2.

Σε περίπτωση που το ΕΚΤ παρεμβαίνει στο πλαίσιο των στόχων αριθ. 2 ή αριθ. 3, τα ποσοστά συμμετοχής μπορεί να είναι υψηλότερα στις περιοχές του στόχου αριθ. 2 από ό,τι στις άλλες περιοχές.

Στην περίπτωση του στόχου αριθ. 3, στο εν λόγω σχέδιο χρηματοδότησης εμφαίνεται η συγκέντρωση των πιστώσεων που προβλέπονται για τις περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης.

δ) απολογισμό των διατάξεων που τέθηκαν σε εφαρμογή για διαβούλευση με τους εταίρους·

2. Στις περιφέρειες που υπάγονται στον στόχο αριθ. 1, τα σχέδια περιλαμβάνουν κάθε πρόσφορη ενέργεια σχετική με την οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση, την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου αναφοράς περί του οποίου το άρθρο 9 παράγραφος 1, στοιχείο γ), καθώς και την αγροτική ανάπτυξη και τις αλιευτικές διαρθρώσεις.

Στην περίπτωση κρατών μελών που καλύπτονται εξ ολοκλήρου από το στόχο αριθ. 1, τα σχέδια περιλαμβάνουν τα στοιχεία που αναφέρει η παράγραφος 1, στοιχείο β), δεύτερο εδάφιο.

3. Τα κράτη μέλη αναφέρουν τα στοιχεία που αφορούν καθένα από τα Ταμεία, συμπεριλαμβανομένου του ύψους της ζητούμενης χρηματοδοτικής συμμετοχής, καθώς και μια συνοπτική περιγραφή των προβλεπόμενων επιχειρησιακών προγραμμάτων, και ιδίως τους ειδικούς στόχους τους και τους κυριότερους προβλεπόμενους τύπους μέτρων.

Άρθρο 17

Κοινοτικά πλαίσια στήριξης

1. Το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης εξασφαλίζει το συντονισμό του συνόλου κοινοτικής διαρθρωτικής ενίσχυσης στις αφορώμενες περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένης, σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 3, της παρέμβασης για την ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων.

2. Τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης περιλαμβάνουν:

α) τη στρατηγική και τους επιλεγέντες άξονες προτεραιότητας της κοινής δράσης της Κοινότητας και του ενδιαφερομένου κράτους μέλους· τους ειδικούς στόχους τους, ει δυνατόν ποσοτικά προσδιορισμένους· την εκτίμηση των αναμενόμενων επιδράσεων, σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 2· ενδεικτικά στοιχεία ως προς το βαθμό στον οποίο αυτή η στρατηγική και αυτοί οι άξονες προτεραιότητας λαμβάνουν υπόψη τις ενδεικτικές κατευθύνσεις του άρθρου 10 παράγραφος 3, την οικονομική πολιτική, τη στρατηγική ανάπτυξης της απασχόλησης μέσω της βελτίωσης της ικανότητας προσαρμογής και των δεξιοτήτων των ανθρώπων και, ενδεχομένως, την περιφερειακη πολιτική του ενδιαφερομένου κράτους μέλους·

β) τη συνοπτική περιγραφή του είδους και της διάρκειας των επιχειρησιακών προγραμμάτων που δεν αποφασίζονται ταυτόχρονα με το κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι ειδικοί στόχοι τους και οι άξονες προτεραιότητες που έχουν επιλεγεί·

γ) το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, το οποίο να προσδιορίζει, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29, για κάθε άξονα προτεραιότητας, το ύψος των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται, για κάθε έτος, για τη συμμετοχή κάθε Ταμείου, ενδεχομένως της ΕΤΕπ, και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου, προς ενημέρωση, του συνολικού ποσού του Τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ για τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999, όταν αυτά συνεισφέρουν άμεσα στο σχέδιο χρηματοδότησης, καθώς και το συνολικό ποσό των επιλέξιμων δημοσίων χρηματοδοτήσεων και των κατ' εκτίμηση ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων του κράτους μέλους που αντιστοιχούν στη συμμετοχή κάθε Ταμείου.

Στην περίπτωση του στόχου αριθ. 3, στο εν λόγω σχέδιο χρηματοδότησης εμφαίνεται η προβλεπόμενη συγκέντρωση των πιστώσεων που προβλέπονται για τις περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης.

Στο εν λόγω σχέδιο χρηματοδότησης, αναγράφονται χωριστά οι πιστώσεις που προβλέπονται για τις περιφέρειες που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης.

Το συνολικό ποσό της συμμετοχής των Ταμείων που προβλέπεται για κάθε έτος και για κάθε κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, πρέπει να είναι συμβατό με τις εφαρμοστέες δημοσιονομικές προοπτικές, λαμβανομένης υπόψη της σταδιακής μείωσης που αναφέρει το άρθρο 7 παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο·

δ) τις διατάξεις εφαρμογής του κοινοτικού πλαισίου στήριξης, οι οποίες περιλαμβάνουν:

— την υπόδειξη, από το κράτος μέλος, διαχειριστικής αρχής, κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο ιδ), αρμοδίας για τη διαχείριση του κοινοτικού πλαισίου στήριξης, σύμφωνα με το άρθρο 34,

— ρυθμίσεις για τη συμμετοχή των εταίρων στις επιτροπές παρακολούθησης που περιγράφει το άρθρο 35·

ε) εάν χρειάζεται, πληροφορίες σχετικά με τις αναγκαίες πιστώσεις για την προπαρασκευή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 11, τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης περιλαμβάνουν την εκ των προτέρων επαλήθευση της τήρησης της πρόσθετικότητας και τις ενδεδειγμένες πληροφορίες σχετικά με τη διαφάνεια των χρηματοδοτικών ροών, ιδίως από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος προς τις δικαιούχες περιφέρειες.

Άρθρο 18

Επιχειρησιακά προγράμματα

1. Οι παρεμβάσεις που καλύπτονται από κοινοτικό πλαίσιο στήριξης διεξάγονται, κατά γενικό κανόνα, με τη μορφή ενός ολοκληρωμένου επιχειρησιακού προγράμματος κατά περιφέρεια, όπως ορίζεται στο άρθρο 9.

2. Κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα περιλαμβάνει:

α) τους άξονες προτεραιότητας του προγράμματος, τη συνέπειά τους προς το αντίστοιχο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, τους ειδικούς στόχους τους, ποσοτικά προσδιορισμένους όπου είναι δυνατόν, και εκτίμηση των αναμενομένων επιπτώσεων, σύμφωνα, με το άρθρο 41 παράγραφος 2·

β) συνοπτική περιγραφή των μέτρων που μελετώνται για την εφαρμογή των αξόνων προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που είναι απαραίτητα για να εξακριβωθεί η συμμόρφωσή τους προς τα συστήματα ενισχύσεων κατά την έννοια του άρθρου 87 της συνθήκης· ενδεχομένως, το είδος των αναγκαίων για την προπαρασκευή, παρακολούθηση και αξιολόγηση του επιχειρησιακού προγράμματος μέτρων·

γ) το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, το οποίο προσδιορίζει, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29, για κάθε άξονα προτεραιότητας και για κάθε έτος, το ύψος των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται για τη συμμετοχή κάθε Ταμείου, ενδεχομένως της ΕΤΕπ και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου, προς ενημέρωση, του συνολικού ποσού του Τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ για τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999, εφ' όσον συνεισφέρουν άμεσα στο χρηματοδοτικό σχέδιο, και το συνολικό ποσόν των επιλέξιμων δημοσίων χρηματοδοτήσεων και των ιδιωτικών κατ' εκτίμηση χρηματοδοτήσεων του κράτους μέλους, που αντιστοιχούν στη συμμετοχή κάθε Ταμείου.

Στον εν λόγω σχέδιο χρηματοδότησης, αναγράφονται χωριστά, στο σύνολο της συμμετοχής των διαφόρων Ταμείων, οι πιστώσεις που προβλέπονται για τις περιφέρειες που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης.

Το συνολικό ποσό της συμμετοχής των Ταμείων που προβλέπεται για κάθε έτος, πρέπει να είναι συμβατό με τις εφαρμοστέες δημοσιονομικές προοπτικές, λαμβανομένης υπόψη της σταδιακής μείωσης που αναφέρει το άρθρο 7 παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο·

δ) τις διατάξεις για την εφαρμογή του επιχειρησιακού προγράμματος, που περιλαμβάνουν:

i) την υπόδειξη, από το κράτος μέλος, διαχειριστικής αρχής κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο ιδ), αρμοδίας για τη διαχείριση του επι-

χειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με το άρθρο 34,

ii) την περιγραφή του τρόπου διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος,

iii) την περιγραφή των συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης, και δη του ρόλου της επιτροπής παρακολούθησης,

iv) τον καθορισμό των διαδικασιών κινητοποίησης και κυκλοφορίας των χρηματοδοτικών ροών, ώστε να εξασφαλίζεται η διαφάνειά τους,

v) την περιγραφή των ειδικών μέτρων και διαδικασιών ελέγχου του επιχειρησιακού προγράμματος.

3. Το συμπλήρωμα προγραμματισμού περιλαμβάνει:

α) τα μέτρα με τα οποία εφαρμόζονται οι αντίστοιχοι άξονες προτεραιότητας του επιχειρησιακού προγράμματος· την εκ των προτέρων αξιολόγησή των μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 3, με ποσοτικό προσδιορισμό τους, εφόσον είναι δυνατόν· τους αντίστοιχους δείκτες παρακολούθησης σύμφωνα με το άρθρο 36·

β) τον καθορισμό των κατηγοριών τελικών δικαιούχων των μέτρων·

γ) το σχέδιο χρηματοδότησης το οποίο προσδιορίζει, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29, για κάθε μέτρο, το ύψος των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται για τη συμμετοχή του ενδιαφερόμενου Ταμείου, ενδεχομένως της ΕΤΕπ, καθώς και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων, και το ύψος των επιλέξιμων δημοσίων ή εξομοιώσιμων χρηματοδοτήσεων, και των κατ' εκτίμηση ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων, που αντιστοιχούν στη συμμετοχή των Ταμείων· το ποσοστό συμμετοχής ενός Ταμείου σε ένα μέτρο καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 29 και λαμβανομένου υπόψη του συνολικού ποσού των κοινοτικών πιστώσεων που χορηγούνται για το συγκεκριμένο άξονα προτεραιότητας.

Στο εν λόγω σχέδιο χρηματοδότησης, αναγράφονται χωριστά οι πιστώσεις που προβλέπονται για τις περιφέρειες που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης.

Το σχέδιο χρηματοδότησης παρέχει περιγραφή των λαμβανομένων μέτρων συγχρηματοδότησης των σχεδίων, λαμβανομένων υπόψη των θεσμικών, νομικών και χρηματοδοτικών συστημάτων του ενδιαφερομένου κράτους μέλους·

δ) τα μέτρα που μπορούν να εξασφαλίσουν δημοσιότητα στο επιχειρησιακό πρόγραμμα, σύμφωνα με το άρθρο 46·

ε) την περιγραφή των τρόπων που συμφωνούνται μεταξύ της Επιτροπής και του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους για την ηλεκτρονική ανταλλαγή, ει δυνατόν, των στοιχείων που απαιτούνται για την κάλυψη των αναγκών διαχείρισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης που προβλέπονται από τον παρόντα κανονισμό.

Άρθρο 19

Ενιαία έγγραφα προγραμματισμού

1. Οι παρεμβάσεις που γίνονται βάσει των στόχων αριθ. 2 και αριθ. 3 και βάσει του στόχου αριθ. 1, σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1, λαμβάνουν, κατά γενικό κανόνα, τη μορφή ενιαίων εγγράφων προγραμματισμού. Όσον αφορά τους στόχους αριθ. 2 και αριθ. 3, εφαρμόζεται το άρθρο 15 παράγραφος 1, στοιχείο γ).

2. Το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του στόχου αριθ. 1, περιλαμβάνει κάθε πρόσφορη ενέργεια σχετική με την οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση, την ανάπτυξη της απασχόλησης μέσω της βελτίωσης της ικανότητας προσαρμογής και των δεξιοτήτων των ανθρώπων, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου αναφοράς περί του οποίου το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ), καθώς και την αγροτική ανάπτυξη και τις διαρθρώσεις της αλιείας.

Το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του στόχου αριθ. 2, εξασφαλίζει τον συντονισμό του συνόλου της κοινοτικής διαρθρωτικής ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένου, σύμφωνα με το άρθρο 40 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999, του συντονισμού των μέτρων που αφορούν την αγροτική ανάπτυξη σύμφωνα με το άρθρο 33 του ίδιου κανονισμού, εξαιρουμένης όμως της ενίσχυσης για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων που χορηγείται στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 3, στο σύνολο των περιοχών που αφορά ο στόχος αριθ. 2.

Το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού του στόχου αριθ. 3 εξασφαλίζει τον συντονισμό του συνόλου της κοινοτικής διαρθρωτικής ενίσχυσης για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων στις περιοχές που αναφέρει το άρθρο 5, εξαιρουμένων των ενισχύσεων που χορηγούνται σ' αυτό τον τομέα στο πλαίσιο του στόχου αριθ. 2.

3. Κάθε ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

α) τη στρατηγική και τους επιλεγέντες άξονες προτεραιότητας της κοινής δράσης της Κοινότητας και του ενδιαφερομένου κράτους μέλους· τους ειδικούς στόχους τους, ει δυνατόν ποσοτικά προσδιορισμένους· την εκτίμηση των αναμενόμενων επιδράσεων ιδίως επί του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 2· ενδεικτικά στοιχεία ως προς τον βαθμό στον οποίο αυτή η στρατηγική και αυτοί οι άξονες προτεραιότητας λαμβάνουν υπόψη τις ενδεικτικές κατευθύνσεις που αναφέρει το άρθρο 10 παράγραφος 3, την οικονομική πολιτική, τη στρατηγική ανάπτυξης της απασχόλησης μέσω της βελτίωσης της ικανότητας προσαρμογής και των

δεξιοτήτων των ανθρώπων και, ενδεχομένως, την περιφερειακή πολιτική του οικείου κράτους μέλους·

β) τη συνοπτική περιγραφή των μέτρων που σχεδιάζονται για την εφαρμογή των αξόνων προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που απαιτούνται για να εξακριβωθεί η συμμόρφωσή τους προς τα συστήματα ενισχύσεων κατά το άρθρο 87 της συνθήκης. Ενδεχομένως, το είδος των μέτρων που απαιτούνται για την προετοιμασία, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού·

γ) το ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, το οποίο προσδιορίζει, σύμφωνα με τα άρθρα 28 και 29, για κάθε άξονα προτεραιότητας και για κάθε έτος, το ύψος των συνολικών κονδυλίων που προβλέπονται για τη συμμετοχή κάθε Ταμείου, ενδεχομένως της ΕΤΕπ και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου, προς ενημέρωση, του συνολικού ποσού του Τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ για τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999, εφ' όσον συνεισφέρουν άμεσα στο σχέδιο χρηματοδότησης, καθώς και το συνολικό ποσό των επιλέξιμων δημοσίων ή εξομοιώσιμων χρηματοδοτήσεων και των ιδιωτικών κατ' εκτίμηση χρηματοδοτήσεων του κράτους μέλους, που αντιστοιχούν στη συμμετοχή Ταμείου.

Στο εν λόγων σχέδιο χρηματοδότησης, αναγράφονται χωριστά οι πιστώσεις που προβλέπονται για τις περιφέρειες που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης.

Το συνολικό ποσό της συμμετοχής των Ταμείων που προβλέπεται για κάθε έτος, πρέπει να είναι συμβατό με τις εφαρμοστέες δημοσιονομικές προοπτικές, λαμβανομένης υπόψη της σταδιακής μείωσης που αναφέρει το άρθρο 7 παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο.

Στην περίπτωση του στόχου αριθ. 3, αυτό το σχέδιο χρηματοδότησης αναφέρει την συγκέντρωση των προβλεπόμενων πιστώσεων για τις περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης·

δ) τις διατάξεις εφαρμογής του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού, οι οποίες περιλαμβάνουν:

i) την υπόδειξη, από το κράτος μέλος, διαχειριστικής αρχής, κατά την έννοια του άρθρου 9, στοιχείο ιγ), αρμόδιας για τη διαχείριση του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού, σύμφωνα με το άρθρο 34,

ii) την περιγραφή του τρόπου διαχείρισης του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού,

iii) την περιγραφή των συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης, και ιδίως το ρόλο της επιτροπής παρακολούθησης,

iv) τον καθορισμό των διαδικασιών κινητοποίησης και κυκλοφορίας των χρηματοδοτικών ροών, ώστε να εξασφαλίζεται η διαφάνειά τους,

v) την περιγραφή των ειδικών μέτρων και διαδικασιών για τον έλεγχο του ενιαίου εγγράφου προγραμματισμού·

ε) εάν χρειάζεται, πληροφορίες σχετικά με τους αναγκαίους πόρους για την προπαρασκευή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 11, το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού περιλαμβάνει την εκ των προτέρων επαλήθευση της τήρησης της προσθετικότητας όσον αφορά τον ή τους κατάλληλους στόχους που συμφωνούνται μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους και τις ενδεδειγμένες πληροφορίες σχετικά με τη διαφάνεια των χρηματοδοτικών ροών, ιδίως από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος προς τις δικαιούχες περιφέρειες.

4. Τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού συνοδεύονται από συμπλήρωμα προγραμματισμού, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 9, στοιχείο ιγ) και περιγράφεται στο άρθρο 18 παράγραφος 3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Άρθρο 20

Περιεχόμενο

1. Οι κοινοτικές πρωτοβουλίες αφορούν τους ακόλουθους τομείς:

α) τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία που αποσκοπεί να δώσει ώθηση στην αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη όλου του κοινοτικού χώρου (INTERREG)·

β) την οικονομική και κοινωνική αναβάθμιση των πόλεων και των προαστείων που διέρχονται κρίση για την προώθηση βιώσιμης αστικής ανάπτυξης («URBAN»)·

γ) την αγροτική ανάπτυξη (LEADER)·

δ) τη διακρατική συνεργασία για την προαγωγή νέων μεθόδων καταπολέμησης των διακρίσεων και ανισοτήτων πάσης φύσεως σε σχέση με την αγορά εργασίας (EQUAL).

2. Τουλάχιστον το 2,5 % των πιστώσεων υποχρεώσεων των διαρθρωτικών Ταμείων, περί των οποίων το άρθρο 7 παράγραφος 1, δίνεται στο INTERREG, στα πλαίσια

του οποίου θα πρέπει να δίδεται η δέουσα προσοχή στις διασυνοριακές δραστηριότητες, ιδίως με την προοπτική της διεύρυνσης, και στα κράτη μέλη που έχουν εκτεταμένα σύνορα με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, καθώς και στη βελτίωση του συντονισμού με τα προγράμματα PHARE, TACIS και MEDA. Θα δίδεται επίσης η δέουσα προσοχή στη συνεργασία με τις εξόχως απόκεντρες περιοχές.

Στα πλαίσια του EQUAL, θα δίδεται η δέουσα προσοχή στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των αιτούντων άσυλο.

3. Τα προγράμματα που εγκρίνονται στο πλαίσιο των κοινοτικών πρωτοβουλιών, μπορούν να αφορούν περιοχές άλλες από τις αναφερόμενες στα άρθρα 3 και 4.

Άρθρο 21

Εκπόνηση, έγκριση και εφαρμογή

1. Σύμφωνα με τις διαδικασίες των άρθρων 48 έως 51 και μετά από κοινοποίηση προς ενημέρωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή εγκρίνει κατευθύνσεις που περιγράφουν, για κάθε πρωτοβουλία, τους στόχους, το πεδίο εφαρμογής και τις ενδεδειγμένες διατάξεις εφαρμογής. Οι κατευθύνσεις δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

2. Κάθε τομέας τον οποίο αναφέρει το άρθρο 20 παράγραφος 1, χρηματοδοτείται από ένα και μόνο Ταμείο και, συγκεκριμένα, το ΕΤΠΑ για τον τομέα της παραγράφου 1, στοιχεία α) και β), το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Προσανατολισμού για τον τομέα της παραγράφου 1, στοιχείο γ) και το ΕΚΤ για τον τομέα της παραγράφου 1, στοιχείο δ). Για να καλυφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή του σχετικού προγράμματος κοινοτικής πρωτοβουλίας, η απόφαση συμμετοχής των Ταμείων μπορεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής που ορίζεται στους ειδικούς κανονισμούς κάθε Ταμείου, χωρίς να εξέρχεται από το πλαίσιο των εν λόγω ειδικών διατάξεων.

3. Βάσει προτάσεων που καταρτίζονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που ορίζει η παράγραφος 1 και το άρθρο 41 παράγραφος 1, υποβάλλονται δε από το κράτος μέλος, η Επιτροπή αποφασίζει τα προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας σύμφωνα με το άρθρο 28.

4. Τα προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας επανεξετάζονται μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση περί της οποίας το άρθρο 42, ενδεχομένως δε τροποποιούνται με πρωτοβουλία του ενδιαφερόμενου ή των ενδιαφερομένων κρατών ή της Επιτροπής σε συμφωνία με το εν λόγω ή τα εν λόγω κράτη μέλη.

5. Τα προγράμματα κοινοτικής πρωτοβουλίας, καλύπτουν επταετή περίοδο, η οποία αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2000.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Άρθρο 22

Καινοτόμες ενέργειες

1. Τα Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτούν, με πρωτοβουλία της Επιτροπής και αφού οι επιτροπές των άρθρων 48 έως 51 διατυπώσουν τη γνώμη τους για τις κατευθύνσεις τις σχετικές με τους διαφόρους τύπους καινοτόμων ενεργειών, και εντός ορίου 0,7 % των αντίστοιχων ετήσιων κονδυλίων τους, καινοτόμες ενέργειες σε κοινοτικό επίπεδο. Οι ενέργειες αυτές περιλαμβάνουν μελέτες, πιλοτικά σχέδια και ανταλλαγές εμπειριών.

Οι καινοτόμες ενέργειες συμβάλλουν στην εκπόνηση καινοτόμων μεθόδων και πρακτικών που αποβλέπουν στη βελτίωση της ποιότητας των παρεμβάσεων στο πλαίσιο των στόχων αριθ. 1, αριθ. 2 και αριθ. 3. Τίθενται σε εφαρμογή με τρόπο απλό, διαφανή και σύμφωνο με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

2. Κάθε τομέας δράσης για πιλοτικά σχέδια χρηματοδοτείται από ένα και μόνο Ταμείο. Για να καλυφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή του συγκεκριμένου πιλοτικού σχεδίου, η απόφαση συμμετοχής των Ταμείων μπορεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής που ορίζεται στους ειδικούς κανονισμούς κάθε Ταμείου, χωρίς να εξέρχεται από το πλαίσιο των εν λόγω ειδικών διατάξεων.

Άρθρο 23

Τεχνική βοήθεια

Τα Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτούν, με πρωτοβουλία ή για λογαριασμό της Επιτροπής, και αφού γνωμοδοτήσουν οι επιτροπές των άρθρων 48 έως 51 σχετικά με τα διάφορα είδη μέτρων και εντός ορίου 0,25 % των αντίστοιχων ετησίων κονδυλίων τους, τα μέτρα προπαρασκευής, παρακολούθησης, αξιολόγησης και ελέγχου που είναι αναγκαία για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού. Αυτά περιλαμβάνουν ιδίως:

α) μελέτες, συμπεριλαμβανομένων μελετών γενικού χαρακτήρα, σχετικές με τη δράση των ταμείων·

β) μέτρα τεχνικής βοήθειας, ανταλλαγή εμπειριών και ενημέρωση που προορίζονται για τους εταίρους, τους τελικούς δικαιούχους των παρεμβάσεων των Ταμείων και το ευρύ κοινό·

γ) την εγκατάσταση, λειτουργία και διασύνδεση μηχανογραφικών συστημάτων διαχείρισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης·

δ) τη βελτίωση των μεθόδων αξιολόγησης και την ανταλλαγή πληροφοριών για τις πρακτικές που ακολουθούνται σε αυτόν τον τομέα.

Άρθρο 24

Έγκριση καινοτόμων ενεργειών και τεχνικής βοήθειας

1. Κατόπιν ενημερώσεως των ενδιαφερόμενων κρατών μελών για τις καινοτόμες ενέργειες, η Επιτροπή προβαίνει σε εκτίμηση των αιτήσεων για συμμετοχή των Ταμείων, που υποβάλλονται δυνάμει των άρθρων 22 και 23, με βάση τα ακόλουθα στοιχεία:

α) την περιγραφή της προτεινόμενης παρέμβασης, του πεδίου εφαρμογής της, συμπεριλαμβανομένης της γεωγραφικής κάλυψης, και των ειδικών στόχων της·

β) τους αρμόδιους για την εκτέλεση της παρέμβασης οργανισμούς και τους δικαιούχους·

γ) το χρονοδιάγραμμα και το σχέδιο χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής οποιασδήποτε άλλης κοινοτικής πηγής χρηματοδότησης·

δ) τις διατάξεις που εξασφαλίζουν την αποτελεσματική και ομαλή εφαρμογή·

ε) οιοδήποτε στοιχείο απαιτείται, προκειμένου να εξακριβωθεί η συμβατότητα με τις κοινοτικές πολιτικές και με τις κατευθύνσεις που αναφέρει το άρθρο 10 παράγραφος 3.

Η Επιτροπή εγκρίνει τη συμμετοχή των Ταμείων, εφόσον οι πληροφορίες αυτές επιτρέπουν την εκτίμηση της αίτησης.

2. Η Επιτροπή ενημερώνει πάραυτα τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη σχετικά με την έγκριση της αίτησης.

3. Με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που απορρέουν για κάθε κράτος μέλος από τις δικές του θεσμικές διατάξεις, τα κράτη μέλη δεν υπέχουν οικονομική ευθύνη κατά την έννοια που παρόντος κανονισμού για τις καινοτόμες ενέργειες και τα μέτρα τεχνικής βοήθειας που αναφέρονται στα άρθρα 22 και 23 αντιστοίχως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ

Άρθρο 25

Ορισμός

Τα Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτούν, στο πλαίσιο μιας παρέμβασης, δαπάνες που συνδέονται με μεγάλα έργα, δηλαδή έργα:

α) περιλαμβάνοντα σύνολο εργασιών που δεν μπορούν να διαχωριστούν από οικονομική άποψη, εκπληρώνουν συγκεκριμένη λειτουργία τεχνικής φύσεως και αποσκοπούν σε σαφώς προσδιορισμένους στόχους και

β) των οποίων το συνολικό κόστος που λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του ύψους της συμμετοχής των Ταμείων, υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ.

Άρθρο 26

Έγκριση και εφαρμογή

1. Κατά την εφαρμογή των παρεμβάσεων, εάν το κράτος μέλος ή η διαχειριστική αρχή προβλέπει συμμετοχή των Ταμείων σε ένα μεγάλο έργο, ενημερώνει προηγουμένως την Επιτροπή, διαβιβάζοντας τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) τον υπεύθυνο για την εκτέλεση οργανισμό·

β) τη φύση της επένδυσης και την περιγραφή της, καθώς και το δημοσιονομικό της πλαίσιο και τη γεωγραφική της θέση·

γ) το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του έργου·

δ) την ανάλυση κόστους-ωφελειών, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών, αξιολόγηση των κινδύνων καθώς και στοιχεία για την οικονομική βιωσιμότητα του έργου·

ε) επιπλέον:

— για τις επενδύσεις σε υποδομή, την ανάλυση του κόστους και των κοινωνικοοικονομικών ωφελειών από το έργο, στην οποία πρέπει να εμφαίνεται το προβλεπόμενο ποσοστό χρησιμοποίησης, οι προβλεπόμενες επιπτώσεις στην ανάπτυξη ή ανασυγκρότηση της περιφέρειας για την οποία πρόκειται, και η εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων περί των δημοσίων έργων,

— για τις παραγωγικές επενδύσεις: την ανάλυση των προοπτικών της αγοράς στον συγκεκριμένο τομέα και της προβλεπόμενης αποδοτικότητας του έργου·

στ) τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην κατάσταση της απασχόλησης, ει δυνατόν σε επίπεδο Κοινότητας·

ζ) τα στοιχεία που επιτρέπουν να εκτιμηθούν, αφενός μεν, οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και η εφαρμογή των αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης — κατά προτεραιότητα στην πηγή — των περιβαλλοντικών ζημιών και της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», αφετέρου δε, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων σε θέματα περιβάλλοντος·

η) τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την εκτίμηση της τήρησης των κανόνων ανταγωνισμού, μεταξύ άλλων, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις·

θ) μνεία των συνεπειών της συμμετοχής των Ταμείων στην πραγματοποίηση του έργου·

ι) το σχέδιο χρηματοδότησης και το συνολικό ποσό των χρηματοδοτικών πόρων που προβλέπονται ως συμμετοχή των Ταμείων και οποιασδήποτε άλλης κοινοτικής πηγής χρηματοδότησης.

2. Η Επιτροπή προβαίνει σε εκτίμηση του έργου, συμβουλευόμενη εάν χρειάζεται την ΕΤΕΠ, με βάση τα ακόλουθα στοιχεία:

α) τον τύπο της προβλεπόμενης επένδυσης και, ενδεχομένως, τα αναμενόμενα έσοδα·

β) τα αποτελέσματα της ανάλυσης κόστους-ωφελειών,

γ) το πόρισμα από την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον·

δ) τη συνέπειά του προς τους άξονες προτεραιότητας της αντίστοιχης παρέμβασης·

ε) τη συμμόρφωσή του με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές·

στ) τα αναμενόμενα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη, ιδίως από την άποψη της απασχόλησης, σε σχέση με τους κινητοποιούμενους χρηματοδοτικούς πόρους·

ζ) το συντονισμό των χρηματοδοτικών μέσων και τον συνδυασμό επιχορηγήσεων και δανείων που προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 2.

3. Εντός δύο μηνών από τη λήψη των πληροφοριών που αναφέρει η παράγραφος 1 ή τριών μηνών εάν απαιτείται διαβούλευση με την ΕΤΕΠ, η Επιτροπή αποφασίζει να επιβεβαιώσει ή να τροποποιήσει το ποσοστό της κοινοτικής συμμετοχής. Εάν κρίνει ότι το έργο δεν φαίνεται να δικαιολογεί ούτε εν μέρει ούτε εν όλω τη συμμετοχή των Ταμείων, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να αρνηθεί πλήρως ή εν μέρει τη συμμετοχή αυτή, αιτιολογώντας την άρνηση αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ

Άρθρο 27

Συνολική επιχορήγηση

1. Σε περίπτωση που η εφαρμογή και η διαχείριση μέρους παρέμβασης έχουν ανατεθεί σε ενδιάμεσους φορείς σύμφωνα με το άρθρο 9, στοιχείο θ), οι εν λόγω ενδιάμεσοι φορείς πρέπει να παρέχουν εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά τους και να διαθέτουν αναγνωρισμένη ικανότητα και πείρα στη διοικητική και στην οικονομική διαχείριση. Πρέπει να είναι κανονικά εγκατεστημένοι ή να εκπροσωπούνται εντός της ενδιαφερομένης περιφέρειας ή περιφερειών, όμως μπορούν, σε περιορισμένες και αιτιολογημένες περιπτώσεις, να είναι εγκατεστημένοι εκτός αυτών. Πρέπει να διαθέτουν πολυετή πείρα στον σχετικό τομέα, να έχουν κοινωφελή αποστολή και να συνεργάζονται καταλλήλως με τους κοινωνικοοικονομικούς κύκλους που αφορά άμεσα η εφαρμογή των σχεδιαζόμενων μέτρων.

2. Η προσφυγή σε συνολική επιχορήγηση περιλαμβάνεται στην αντίστοιχη απόφαση συμμετοχής των Ταμείων, ως ειδική διάταξη εφαρμογής της παρέμβασης, όπως ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 2, στοιχείο δ), καθώς και στο άρθρο 19 παράγραφος 3, στοιχείο δ). Για τις λεπτομέρειες χρησιμοποίησης των συνολικών επιχορηγήσεων, συνάπτεται συμφωνία μεταξύ του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, ή της ενδιαφερομένης διαχειριστικής αρχής και του αφορωμένου ενδιάμεσου φορέα.

Στην περίπτωση προγραμμάτων κοινοτικής πρωτοβουλίας και καινοτόμων μέτρων, για τις λεπτομέρειες χρησιμοποίησης των συνολικών επιχορηγήσεων συνάπτεται συμφωνία μεταξύ της Επιτροπής και του συγκεκριμένου ενδιάμεσου φορέα. Στην περίπτωση προγραμμάτων κοινοτικής πρωτοβουλίας, αυτές οι διαδικασίες πρέπει να συμφωνούνται και με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Το συμπλήρωμα προγραμματισμού που αναφέρει το άρθρο 18, δεν αφορά του μέρος της παρέμβασης που αφορά τη συνολική επιχορήγηση.

3. Οι λεπτομέρειες χρησιμοποίησης της συνολικής επιχορήγησης, διευκρινίζουν ιδίως:

α) τα εφαρμοστέα μέτρα·

β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων·

γ) τους όρους και τα ποσοστά της παρέμβασης των Ταμείων, συμπεριλαμβανομένης της χρησιμοποίησης των τόκων που ενδεχομένως θα προκύψουν·

δ) τις λεπτομέρειες για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τον δημοσιονομικό έλεγχο της συνολικής επιχορήγησης·

ε) ενδεχομένως, την προσφυγή σε τραπεζική εγγύηση· σ' αυτή την περίπτωση, πρέπει να ενημερώνεται η Επιτροπή.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Άρθρο 28

Απόφαση συμμετοχής των Ταμείων

1. Η Επιτροπή αποφασίζει με μια και μόνη απόφαση τη συμμετοχή του συνόλου των Ταμείων, εφόσον πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από τον παρόντα κανονισμό, εντός προθεσμίας πέντε μηνών από τη λήψη της αίτησης παρέμβασης. Εφόσον συντρέχει λόγος, η απόφαση διακρίνει σαφώς τις πιστώσεις που χορηγούνται στις περιφέρειες ή περιοχές που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης.

Η μέγιστη συμμετοχή των Ταμείων καθορίζεται για κάθε άξονα προτεραιότητας της παρέμβασης.

Η χρηματοδότηση μέτρου επί συγκεκριμένη περίοδο γίνεται από ένα μόνο Ταμείο εκάστοτε.

Ένα μέτρο ή πράξη δεν μπορεί να χρηματοδοτείται από διαρθρωτικό Ταμείο παρά μόνον στα πλαίσια ενός από τους στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 1 ταυτόχρονα.

Μια και η αυτή πράξη δεν μπορεί να χρηματοδοτείται από Ταμείο στα πλαίσια του στόχου αριθ. 1, αριθ. 2 ή αριθ. 3 και ταυτόχρονα στα πλαίσια κοινοτικής πρωτοβουλίας.

Μια και η αυτή πράξη δεν μπορεί να χρηματοδοτείται από Ταμείο στα πλαίσια του στόχου αριθ. 1, αριθ. 2 ή αριθ. 3, και ταυτόχρονα από το Τμήμα Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ.

Μια και η αυτή πράξη δεν μπορεί να χρηματοδοτείται από Ταμείο στα πλαίσια κοινοτικής πρωτοβουλίας και ταυτόχρονα από το Τμήμα Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ.

2. Η συμμετοχή των Ταμείων σε επιχειρησιακά προγράμματα που αποσκοπούν στην εφαρμογή ενός κοινοτικού πλαισίου στήριξης, πρέπει να συμβιβάζεται με το σχέδιο χρηματοδότησης που έχει καταρτισθεί στο αντίστοιχο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, όπως ορίζεται στο άρθρο 17 παράγραφος 2, στοιχείο γ).

3. Κατά την εφαρμογή των μέτρων, η συμμετοχή των Ταμείων λαμβάνει κυρίως τη μορφή μη επιστρεπτέας ενίσχυσης (εφεξής καλούμενης «άμεσης ενίσχυσης», αλλά και άλλες μορφές, κυρίως δε επιστρεπτέα ενίσχυση, επιδότηση επιτοκίου, εγγύηση, συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο, συμμετοχή σε επιχειρηματικά κεφάλαια ή άλλης μορφής χρηματοδότηση.

Οι ενισχύσεις που επιστρέφονται στη διαχειριστική αρχή ή σε άλλη δημόσια αρχή, διατίθενται εκ νέου για τον ίδιο σκοπό από την εν λόγω αρχή.

Άρθρο 29

Διαφοροποίηση των ποσοστών συμμετοχής

1. Η συμμετοχή των Ταμείων διαφοροποιείται σε συνάρτηση με τα ακόλουθα στοιχεία:

α) τη σοβαρότητα των συγκεκριμένων προβλημάτων, ιδίως των περιφερειακών ή κοινωνικών, τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν με τις παρεμβάσεις·

β) τη χρηματοδοτική ικανότητα του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της σχετικής ευημερίας του και της ανάγκης να αποφευχθεί η υπερβολική αύξηση των δαπανών του προϋπολογισμού·

γ) εντός του πλαισίου των στόχων των Ταμείων που ορίζονται στο άρθρο 1, το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν από κοινοτική άποψη οι παρεμβάσεις και οι άξονες προτεραιότητας για την εξάλειψη, ενδεχομένως, των ανισοτήτων και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, και για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, ειδικότερα με την εφαρμογή των αρχών της προφύλαξης, της προληπτικής δράσης και της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»·

δ) το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι παρεμβάσεις και οι άξονες προτεραιότητας από περιφερειακή και εθνική άποψη·

ε) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου τύπου παρέμβασης και άξονα προτεραιότητας, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες που καταγράφονται κατά την εκ των προτέρων αξιολόγηση, ιδίως όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό και την απασχόληση·

στ) τη βέλτιστη χρησιμοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων στα σχέδια χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων του συνδυασμού δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, της προσφυγής στα κατάλληλα χρηματοδοτικά όργανα σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3, και της επιλογής μορφών χρηματοδότησης τις οποίες απαριθμεί το άρθρο 28 παράγραφος 3.

Όταν η συμμετοχή του ΕΚΤ διαφοροποιείται σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1, η διαφοροποίηση αυτή λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες που καταγράφονται κατά την εκ των προτέρων αξιολόγηση, ιδίως όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό και την απασχόληση.

2. Η συμμετοχή των Ταμείων υπολογίζεται είτε σε σχέση με το συνολικό επιλέξιμο κόστος είτε σε σχέση με το σύνολο των επιλέξιμων δημοσίων ή εξομοιούμενων δαπανών (εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών και κοινοτικών) που αφορούν κάθε παρέμβαση.

3. Η συμμετοχή των Ταμείων υπόκειται στα ακόλουθα όρια:

α) 75 % κατ' ανώτατο όριο του συνολικού επιλέξιμου κόστους και, κατά γενικό κανόνα, 50 % τουλάχιστον των επιλέξιμων δημοσίων δαπανών, για τα μέτρα που εφαρμόζονται στις περιφέρειες που αφορά ο στόχος αριθ. 1. Όταν οι περιφέρειες αυτές βρίσκονται σε κράτος μέλος που καλύπτεται από το Ταμείο Συνοχής, η κοινοτική συμμετοχή μπορεί, σε εξαιρετικές, δεόντως αιτιολογημένες, περιπτώσεις, να ανέρχεται στο 80 % κατ' ανώτατο όριο του συνολικού επιλέξιμου κόστους στις εξόχως απόκεντρες περιοχές, καθώς και στα περιφερειακά ελληνικά νησιά που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση λόγω απόστασης,

β) 50 % κατ' ανώτατο όριο του συνολικού επιλέξιμου κόστους και, κατά γενικό κανόνα, 25 % τουλάχιστον των επιλέξιμων δημοσίων δαπανών, για τα μέτρα που εφαρμόζονται στις περιοχές που αφορά ο στόχος αριθ. 2 ή αριθ. 3.

Στην περίπτωση επενδύσεων σε επιχειρήσεις, για τη συμμετοχή των Ταμείων τηρούνται τα ανώτατα όρια έντασης ενισχύσεων και σώρευσης που καθορίζονται για τις κρατικές ενισχύσεις.

4. Όταν η συγκεκριμένη παρέμβαση συνεπάγεται τη χρηματοδότηση επενδύσεων που δημιουργούν έσοδα, η συμμετοχή των Ταμείων στις επενδύσεις αυτές καθορίζεται, λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, του εύρους του μεικτού περιθωρίου αυτοχρηματοδότησης που αναμένεται συνήθως για τη σχετική κατηγορία επενδύσεων σε συνάρτηση με τις μακροοικονομικές συνθήκες υπό τις οποίες θα πραγματοποιηθούν οι επενδύσεις, και χωρίς η συμμετοχή των Ταμείων να επιφέρει αύξηση της εθνικής δημοσιονομικής προσπάθειας.

Εν πάση περιπτώσει, η συμμετοχή των Ταμείων υπόκειται στα ακόλουθα ανώτατα όρια:

α) στην περίπτωση επενδύσεων σε υποδομή που δημιουργούν καθαρά έσοδα, η παρέμβαση δεν πρέπει να υπερβαίνει:

i) το 40 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους στις περιφέρειες που καλύπτει ο στόχος αριθ. 1, ποσοστό στο οποίο μπορεί να προστίθεται μέγιστη προσαύξηση κατά 10 % στα κράτη μέλη που καλύπτονται από το Ταμείο Συνοχής,

ii) το 25 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους στις περιοχές που καλύπτει ο στόχος αριθ. 2,

iii) τα ποσοστά αυτά μπορούν να προσαυξάνονται κατά ένα ποσοστό για μορφές χρηματοδότησης άλλες πλην των έμεσων ενισχύσεων, χωρίς η προσαύξηση αυτή να μπορεί να υπερβαίνει το 10 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους·

β) στην περίπτωση επενδύσεων σε επιχειρήσεις, η παρέμβαση δεν μπορεί να υπερβαίνει:

i) το 35 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους στις περιφέρειες που καλύπτει ο στόχος αριθ. 1,

ii) το 15 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους στις περιφέρειες που καλύπτει ο στόχος αριθ. 2,

iii) στην περίπτωση επενδύσεων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τα ποσοστά αυτά μπορούν να προσαυξάνονται κατά ένα ποσοστό για μορφές χρηματοδότησης άλλες πλην των άμεσων ενισχύσεων, χωρίς η προσαύξηση αυτή να μπορεί να υπερβαίνει το 10 % του συνολικού επιλέξιμου κόστους.

5. Η κατά τις παραγράφους 3 και 4 μνεία των περιφερειών και περιοχών που αφορούν οι στόχοι αριθ. 1 και αριθ. 2, νοείται επίσης ως μνεία και των περιφερειών και των περιοχών που τυγχάνουν αφενός, μεταβατικής στήριξης δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 1 και, στήριξης δυνάμει του άρθρου 7 παράγραφος 4, και, αφετέρου, στήριξης δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 2, αντιστοίχως.

6. Τα μέτρα που εφαρμόζονται με πρωτοβουλία της Επιτροπής και ορίζονται στα άρθρα 22 και 23, είναι δυνατόν να χρηματοδοτούνται σε ποσοστό 100 % του συνολικού κόστους. Τα μέτρα που εφαρμόζονται για λογαριασμό της Επιτροπής και αναφέρονται στο άρθρο 23, χρηματοδοτούνται σε ποσοστό 100 % του συνολικού κόστους.

7. Τα ποσοστά που ορίζονται στο παρόν άρθρο, ισχύουν για τα μέτρα τεχνικής βοήθειας στο πλαίσιο του προγραμματισμού και των κοινοτικών πρωτοβουλιών.

Άρθρο 30

Επιλεξιμότητα

1. Οι δαπάνες που συνδέονται με πράξεις είναι επιλέξιμες για συμμετοχή των Ταμείων μόνον εάν οι πράξεις αυτές εντάσσονται στην αφορώμενη παρέμβαση.

2. Μια δαπάνη δεν μπορεί να θεωρηθεί επιλέξιμη για τη συμμετοχή των Ταμείων, εάν καταβληθεί πράγματι από τον τελικό δικαιούχο πριν από την ημερομηνία παραλαβής από την Επιτροπή της αίτησης για παρέμβαση. Η ημερομηνία αυτή αποτελεί την αφετηρία της επιλεξιμότητας των δαπανών.

Η καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας των δαπανών ορίζεται στην απόφαση συμμετοχής των Ταμείων. Αφορά τις πληρωμές που εκτελούνται από τους τελικούς δικαιούχους. Μπορεί να παρατείνεται από την Επιτροπή κατόπιν δεόντως αιτιολογημένης αίτησης του κράτους μέλους, σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 15.

3. Οι συναφείς εθνικοί κανόνες εφαρμόζονται στις επιλέξιμες δαπάνες, εκτός εάν η Επιτροπή θεσπίσει, εφόσον χρειαστεί, κοινούς κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών, σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 53 παράγραφος 2.

4. Τα κράτη μέλη βεβαιούνται ότι, μια πράξη διατηρεί το δικαίωμα της στη συμμετοχή των Ταμείων, μόνον εάν, επί διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της αρμόδιας εθνικής αρχής ή της διαχειριστικής αρχής σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων, η πράξη αυτή δεν υποστεί σημαντική τροποποίηση η οποία:

α) να επηρεάζει τη φύση της ή τους όρους πραγματοποίησής της ή να παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό και

β) να απορρέει είτε από μεταβολή της φύσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος μιας υποδομής είτε από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγής δραστηριότητας.

Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε τέτοια αλλαγή. Σε περίπτωση αλλαγής αυτού του είδους, εφαρμόζεται το άρθρο 39.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Άρθρο 31

Αναλήψεις υποχρεώσεων από τον προϋπολογισμό

1. Οι αναλήψεις υποχρεώσεων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, πραγματοποιούνται βάσει της απόφασης για τη χορήγηση της συμμετοχής των Ταμείων.

2. Οι αναλήψεις υποχρεώσεων για παρεμβάσεις, οι προοριζόμενες να εκτελεστούν επί διάστημα δύο ή περισσότερων ετών, πραγματοποιούνται, κατά γενικό κανόνα, σε ετήσια βάση. Η πρώτη ανάληψη υποχρεώσεων πραγματοποιείται, κατά την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής για την έγκριση της παρέμβασης. Οι επόμενες αναλήψεις υποχρεώσεων πραγματοποιούνται, κατά γενικό κανόνα, έως τις 30 Απριλίου κάθε έτους.

Το τμήμα μιας ανάληψης υποχρεώσεων, το οποίο δεν έχει ρυθμιστεί με πληρωμή έναντι ή για το οποίο δεν έχει υποβληθεί στην Επιτροπή καμία παραδεκτή αίτηση πληρωμής, όπως ορίζεται στο άρθρο 32 παράγραφος 3, έως η λήξη του δεύτερου έτους που έπεται του έτους της ανάληψης υποχρεώσεων, ή, όπου συντρέχει η περίπτωση και για τα ποσά για τα οποία εκάστοτε πρόκειται, εντός διετίας από την ημερομηνία τυχόν μετέπειτα απόφασης της Επιτροπής αναγκαίας για να επιτραπεί ένα μέτρο ή μια πράξη, ή έως την πάροδο της καταληκτικής ημερομηνίας για τη διαβίβαση της τελικής έκθεσης που αναφέρεται στο άρθρο 37 παράγραφος 1, αποδεσμεύεται αυτεπαγγέλτως από την Επιτροπή· η συμμετοχή των Ταμείων στην εν λόγω παρέμβαση, μειώνεται κατά το ισόποσο.

Η αναφερόμενη στο δεύτερο εδάφιο προθεσμία αυτεπάγγελτης αποδέσμευσης, παύει να τρέχει για το μέρος των ανειλημμένων υποχρεώσεων που αντιστοιχεί σε πράξεις για τις οποίες, κατά την προσδιοριζόμενη ημερομηνία αποδέσμευσης, εκκρεμεί δικαστική διαδικασία ή διοικητική προσφυγή με ανασταλτικό αποτέλεσμα, υπό την επιφύλαξη ότι η Επιτροπή έχει ενημερωθεί προηγουμένως από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος για τους σχετικούς λόγους και ότι έχει δώσει τις πληροφορίες.

Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή ενημερώνει εγκαίρως το κράτος μέλος και την αρχή πληρωμής, όποτε υπάρχει κίνδυνος εφαρμογής της προβλεπόμενης στο δεύτερο εδάφιο αυτεπάγγελτης αποδέσμευσης.

Αν ο παρών κανονισμός τεθεί σε ισχύ μετά την 1η Ιανουαρίου 2000, η αναφερόμενη στο δεύτερο εδάφιο προθεσμία αυτεπάγγελτης αποδέσμευσης παρατείνεται, για την πρώτη αποδέσμευση, κατά τόσους μήνες όσοι μεσολαβούν από την 1η Ιανουαρίου 2000 μέχρι την ημερομηνία της αναφερόμενης στο άρθρο 28 απόφασης για τη συμμετοχή των Ταμείων.

3. Για τις παρεμβάσεις των οποιών η διάρκεια είναι κατώτερη των δύο ετών, η ανάληψη υποχρεώσεων για το

συνολικό ποσό της συμμετοχής των Ταμείων, πραγματοποιείται κατά την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής για τη χορήγηση της συμμετοχής των Ταμείων.

Άρθρο 32

Πληρωμές

1. Η πληρωμή από την Επιτροπή της συμμετοχής των Ταμείων πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αντίστοιχες αναλήψεις υποχρεώσεων από τον προϋπολογισμό και απευθύνεται στην αρχή πληρωμής, που ορίζεται στο άρθρο 9, στοιχείο ιε).

Οι πληρωμές καταλογίζονται στην παλαιότερη ανοικτή ανάληψη υποχρέωσης που έχει πραγματοποιηθεί δυνάμει του άρθρου 31.

Η πληρωμή μπορεί να λαμβάνει τη μορφή πληρωμών έναντι, ενδιάμεσων πληρωμών ή καταβολής του τελικού υπολοίπου. Οι ενδιάμεσες πληρωμές ή οι πληρωμές του υπολοίπου αφορούν δαπάνες που έχουν πράγματι καταβληθεί και πρέπει να αντιστοιχούν σε πληρωμές που έχουν εκτελεστεί από τους τελικούς δικαιούχους και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά στοιχεία ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

Με την επιφύλαξη των διαθεσίμων του προϋπολογισμού, η Επιτροπή πραγματοποιεί τις ενδιάμεσες πληρωμές εντός προθεσμίας που δεν υπερβαίνει τους δύο μήνες από τη λήψη παραδεκτής αίτησης πληρωμής, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3.

Η αρχή πληρωμής μεριμνά ώστε οι τελικοί δικαιούχοι να λαμβάνουν τα ποσά της συμμετοχής των Ταμείων που δικαιούνται το συντομότερο δυνατό και στο ακέραιο. Δεν γίνεται καμία μείωση, κράτηση ούτε μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

2. Κατά την πρώτη ανάληψη υποχρέωσης, η Επιτροπή καταβάλλει στην αρχή πληρωμής μια πληρωμή έναντι. Αυτή η πληρωμή έναντι είναι το 7 % της συμμετοχής των Ταμείων στη σχετική παρέμβαση. Κατ' αρχήν, μπορεί να δίνεται τμηματικά επί δύο το πολύ οικονομικά έτη, ανάλογα με τα διαθέσιμα του προϋπολογισμού.

Καθ' όλη τη διάρκεια της παρέμβασης, η αρχή πληρωμής χρησιμοποιεί την πληρωμή έναντι για να καταβάλλει την κοινοτική συμμετοχή στις δαπάνες που αφορούν αυτή την παρέμβαση.

Ανάλογα με την πρόοδο της εφαρμογής της παρέμβασης, το σύνολο ή ένα μέρος της πληρωμής έναντι επιστρέφεται στην Επιτροπή από την αρχή πληρωμής, εάν καμία αίτηση πληρωμής δεν έχει αποσταλεί στην Επιτροπή εντός 18 μηνών από την απόφασή της για τη χορήγηση συμμετοχής των Ταμείων. Εάν η πληρωμή έναντι αποφέρει τόκους, οι τόκοι αυτοί καταλογίζονται από την αρχή πληρωμής στην οικεία παρέμβαση.

3. Με τις ενδιάμεσες πληρωμές αποδίδονται από την Επιτροπή οι δαπάνες που έχουν πράγματι καταβληθεί στο πλαίσιο των Ταμείων και πιστοποιηθεί από την αρχή πληρωμής. Οι πληρωμές αυτές πραγματοποιούνται στο επίπεδο κάθε παρέμβασης και υπολογίζονται στο επίπεδο των μέτρων που περιέχονται στο σχέδιο χρηματοδότησης του συμπληρώματος προγραμματισμού. Οι εν λόγω πληρωμές υπόκεινται στην τήρηση των ακόλουθων όρων:

α) να έχει υποβληθεί στην επιτροπή το συμπλήρωμα προγραμματισμού που περιέχει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 18 παράγραφος 3·

β) να έχει διαβιβαστεί στην Επιτροπή η τελευταία οφειλόμενη ετήσια έκθεση εκτέλεσης, που περιέχει τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 37·

γ) να έχει διαβιβαστεί στην Επιτροπή, η ενδιάμεση αξιολόγηση της παρέμβασης που αναφέρει το άρθρο 42, όταν αυτή οφείλεται·

δ) οι αποφάσεις της διαχειριστικής αρχής και της επιτροπής παρακολούθησης να τηρούν το συνολικό ποσό της συμμετοχής των Ταμείων που χορηγείται στους σχετικούς άξονες προτεραιότητας·

ε) να έχει δοθεί συνέχεια, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, στις τυχόν συστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 34 παράγραφος 2, ή να έχει κοινοποιηθεί από το κράτος μέλος αιτιολόγηση του γεγονότος ότι δεν ελήφθησαν μέτρα, όταν οι συστάσεις αυτές αποσκοπούν στην κάλυψη σοβαρών ελλείψεων του συστήματος παρακολούθησης ή διαχείρισης, οι οποίες υπονομεύουν την ορθή δημοσιονομική διαχείριση της παρέμβασης· να έχει δοθεί συνέχεια στα αιτήματα διορθωτικών μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 38 παράγραφος 4, εάν το αίτημα αφορά το ή τα συγκεκριμένα μέτρα·

στ) να μην έχει επέλθει αναστολή πληρωμών δυνάμει του άρθρου 39 παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, και η Επιτροπή να μην έχει λάβει απόφαση για κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει δυνάμει του άρθρου 226 της συνθήκης, σχετικά με τα μέτρα που αποτελούν το αντικείμενο της συγκεκριμένης αίτησης.

Το κράτος μέλος και η αρχή πληρωμής ενημερώνονται αμελλητί από την Επιτροπή εάν δεν πληρούται ένας από τους όρους αυτούς και δεν είναι, ως εκ τούτου, παραδεκτή η αίτηση πληρωμής, και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να επανορθώσουν την κατάσταση.

Τα κράτη μέλη φροντίζουν, στο μέτρο του δυνατού, ώστε οι αιτήσεις για τις ενδιάμεσες πληρωμές να υποβάλλονται στην Επιτροπή, συγκεντρωτικά τρεις φορές το χρόνο, η δε τελευταία αίτηση πληρωμής πρέπει να υποβάλλεται το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου.

Οι αιτήσεις ενδιάμεσης πληρωμής διακρίνουν, για κάθε άξονα προτεραιότητας, τις δαπάνες που έχουν καταβληθεί στις περιφέρειες ή περιοχές που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης.

Το σωρευτικό άθροισμα των πληρωμών που αναφέρονται στην παράγραφο 2 και στην παρούσα παράγραφο, και οι οποίες καταβάλλονται για μια παρέμβαση, ανέρχεται, κατ' ανώτατο όριο, στο 95 % της συμμετοχής των Ταμείων στην παρέμβαση αυτή.

4. Η πληρωμή του τελικού υπολοίπου της παρέμβασης πραγματοποιείται εάν:

α) η αρχή πληρωμής έχει υποβάλει στην Επιτροπή, εντός έξι μηνών από την καταληκτική ημερομηνία πληρωμής που καθορίζεται στην απόφαση για τη χορήγηση συμμετοχής των Ταμείων, πιστοποιημένη δήλωση των δαπανών που έχουν πράγματι καταβληθεί·

β) έχει υποβληθεί στην Επιτροπή και εγκριθεί η τελική έκθεση εκτέλεσης·

γ) το κράτος μέλος έχει αποστείλει στην Επιτροπή τη δήλωση που αναφέρει το άρθρο 38 παράγραφος 1, στοιχείο στ).

5. Η οριστική πληρωμή του υπολοίπου δεν μπορεί πλέον να διορθωθεί με αίτηση του κράτους μέλους, εάν η αρχή πληρωμής δεν έχει υποβάλει τη σχετική αίτηση στην Επιτροπή εντός εννέα μηνών από την ημερομηνία καταβολής του εν λόγω τελικού υπολοίπου.

6. Τα κράτη μέλη ορίζουν τις αρχές που είναι αρμόδιες για την έκδοση των πιστοποιήσεων και δηλώσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 3 και 4.

7. Το αργότερο στις 30 Απριλίου κάθε έτους, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή ενημερωμένες προβλέψεις τους σχετικά με την υποβολή αιτήσεων πληρωμής για την τρέχουσα δημοσιονομική χρήση και τις προβλέψεις για την επόμενη δημοσιονομική χρήση.

8. Η Επιτροπή καθορίζει τις κατάλληλες διαδικασίες πληρωμής, σύμφωνα με τους στόχους αυτών των διατάξεων, για τις καινοτόμες ενέργειες που αναφέρονται στο άρθρο 22 και τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 23, και ενημερώνει τις επιτροπές των άρθρων 48 έως 51.

Άρθρο 33

Χρησιμοποίηση του ευρώ

Τα ποσά των αποφάσεων, των αναλήψεων υποχρεώσεων και των πληρωμών της Επιτροπής εκφράζονται και καταβάλλονται σε ευρώ, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που θα θεσπιστούν από την Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 53, παράγραφος 2.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Άρθρο 34

Διαχείριση από τη διαχειριστική αρχή

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 8 παράγραφος 3, η διαχειριστική αρχή, όπως ορίζεται στο άρθρο 9, στοιχείο ιδ), είναι υπεύθυνη για την αποτελεσματικότητα και την κανονικότητα της διαχείρισης και της εφαρμογής, και ιδίως για:

α) τη δημιουργία μηχανισμού συλλογής αξιόπιστων οικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή, τους δείκτες παρακολούθησης που αναφέρει το άρθρο 36 και την αξιολόγηση που προβλέπεται στα άρθρα 42 και 43, καθώς και τη διαβίβαση αυτών των στοιχείων σύμφωνα με τους όρους που συμφωνούνται μεταξύ του κράτους μέλους και της Επιτροπής, χρησιμοποιώντας, στο μέτρο του δυνατού, ηλεκτρονικά συστήματα που επιτρέπουν την ανταλλαγή δεδομένων με την Επιτροπή, όπως προβλέπεται στο άρθρο 18 παράγραφος 3, στοιχείο στ)·

β) την αναπροσαρμογή σύμφωνα με την παράγραφο 3 και την εφαρμογή του συμπληρώματος προγραμματισμού κατά την έννοια του άρθρου 18 παράγραφος 3 και με την επιφύλαξη του άρθρου 35·

γ) τη σύνταξη και, κατόπιν εγκρίσεως της επιτροπής παρακολούθησης, την υποβολή της ετήσιας έκθεσης εκτέλεσης στην Επιτροπή·

δ) τη διοργάνωση, σε συνεργασία με την Επιτροπή και το κράτος μέλος, της ενδιάμεσης αξιολόγησης που αναφέρει το άρθρο 42·

ε) τη χρησιμοποίηση από τους οργανισμούς που συμμετέχουν στη διαχείριση και εφαρμογή της παρέμβασης είτε χωριστού λογιστικού συστήματος, είτε κατάλληλης λογιστικής κωδικοποίησης όλων των συναλλαγών που σχετίζονται με την παρέμβαση·

στ) την κανονικότητα των πράξεων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της παρέμβασης, ιδίως την εφαρ-

μογή μέτρων εσωτερικού ελέγχου συμβατών με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης καθώς και την αντίδραση σε τυχόν παρατηρήσεις ή αιτήματα διορθωτικών μέτρων που εγκρίνονται βάσει του άρθρου 38 παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, ή σε συστάσεις που διατυπώνονται δυνάμει της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, σύμφωνα με τις διατάξεις των εν λόγω άρθρων·

ζ) τη συμβατότητα προς τις κοινοτικές πολιτικές, όπως προβλέπεται στο άρθρο 12· στο πλαίσιο της εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις, οι προκηρύξεις που προορίζονται για δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* αναφέρουν τα στοιχεία των έργων για τα οποία έχει ζητηθεί ή αποφασιστεί συμμετοχή των Ταμείων·

η) την τήρηση των υποχρεώσεων σχετικά με την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα που προβλέπονται στο άρθρο 46.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, η αρχή διαχείρισης ενεργεί σε πλήρη συμμόρφωση προς τα θεσμικά, νομοθετικά και χρηματοπιστωτικά συστήματα του ενδιαφερομένου κράτους μέλους.

2. Κάθε χρόνο, η Επιτροπή και η αρχή διαχείρισης, επ' ευκαιρία της κατάθεσης της ετήσιας έκθεσης εκτέλεσης που προβλέπεται στο άρθρο 37, εξετάζουν τα κυριότερα αποτελέσματα του προηγούμενου έτους, σύμφωνα με λεπτομερείς κανόνες που καθορίζονται με συμφωνία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους και της οικείας διαχειριστικής αρχής.

Μετά την εξέταση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να διατυπώσει παρατηρήσεις προς το κράτος μέλος και τη διαχειριστική αρχή. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή για τη συνέχεια που δόθηκε σε αυτές τις παρατηρήσεις εάν, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή θεωρήσει ότι, τα μέτρα που ελήφθησαν δεν είναι επαρκή, μπορεί να απευθύνει συστάσεις αναπροσαρμογών στο κράτος μέλος και στη διαχειριστική αρχή για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κανόνων της παρακολούθησης ή της διαχείρισης της παρέμβασης, καθώς και αιτιολόγηση των συστάσεων αυτών. Όταν δέχεται συστάσεις, η διαχειριστική αρχή παρουσιάζει στη συνέχεια τα μέτρα που λαμβάνει για τη βελτίωση των κανόνων παρακολούθησης ή διαχείρισης, ή εξηγεί γιατί δεν έλαβε μέτρα.

3. Η διαχειριστική αρχή, έπειτα από σχετικό αίτημα της επιτροπής παρακολούθησης ή με δική της πρωτοβουλία, εγκρίνει το συμπλήρωμα προγραμματισμού, χωρίς να τροποποιήσει το συνολικό ποσό της συμμετοχής των Ταμείων που χορηγείται στον σχετικό άξονα προτεραιότητας ούτε τους ειδικούς στόχους του τελευταίου. Κατόπιν εγκρίσεως της επιτροπής παρακολούθησης, ενημερώνει εντός ενός μηνός την Επιτροπή για την εν λόγω αναπροσαρμογή.

Οι ενδεχόμενες τροποποιήσεις που αφορούν τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην απόφαση συμμετοχής των Ταμείων, αποφασίζονται από την Επιτροπή, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την έγκριση της επιτροπής παρακολούθησης.

Άρθρο 35

Επιτροπές παρακολούθησης

1. Κάθε κοινοτικό πλαίσιο στήριξης ή ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού και κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα, παρακολουθείται από μια επιτροπή παρακολούθησης.

Οι επιτροπές παρακολούθησης συγκροτούνται από το κράτος μέλος, σε συμφωνία με τη διαχειριστική αρχή ύστερα από διαβουλεύσεις με τους εταίρους. Οι εταίροι προωθούν την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών.

Οι επιτροπές παρακολούθησης συγκροτούνται εντός τριών μηνών το πολύ μετά την απόφαση σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων. Οι επιτροπές παρακολούθησης υπάγονται στη δικαιοδοσία, περιλαμβανομένης και της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων, του κράτους μέλους.

2. Εκπρόσωπος της Επιτροπής και, ενδεχομένως, εκπρόσωπος της ΕΤΕπ, συμμετέχει στις εργασίες της επιτροπής παρακολούθησης, με συμβουλευτική ιδιότητα.

Η επιτροπή παρακολούθησης θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό εντός του θεσμικού, νομοθετικού και χρηματοπιστωτικού πλαισίου του οικείου κράτους μέλους και σε συμφωνία με τη διαχειριστική αρχή.

Κανονικά, η επιτροπή παρακολούθησης προεδρεύεται από εκπρόσωπο του κράτους μέλους ή της διαχειριστικής αρχής.

3. Η επιτροπή παρακολούθησης βεβαιώνεται για την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα της εκτέλεσης της παρέμβασης. Για το σκοπό αυτό:

α) σύμφωνα με το άρθρο 15, επιβεβαιώνει ή προσαρμόζει το συμπλήρωμα προγραμματισμού, συμπεριλαμβανομένων των υλικών και δημοσιονομικών δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν στην παρακολούθηση της παρέμβασης. Απαιτείται η έγκρισή της πριν από κάθε μεταγενέστερη προσαρμογή·

β) εξετάζει και εγκρίνει εντός έξι μηνών μετά από την έγκριση της παρέμβασης, τα κριτήρια επιλογής των πράξεων που χρηματοδοτούνται βάσει εκάστου μέτρου·

γ) αξιολογεί τακτικά την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων της παρέμβασης·

δ) εξετάζει τα αποτελέσματα της εφαρμογής, ιδίως την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για τα διάφορα μέτρα, καθώς και την ενδιάμεση αξιολόγηση που προβλέπεται στο άρθρο 42·

ε) εξετάζει και εγκρίνει την ετήσια και την τελική έκθεση εκτέλεσης πριν αυτές αποσταλούν στην Επιτροπή·

στ) εξετάζει και εγκρίνει οιαδήποτε πρόταση τροποποίησης του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων·

ζ) μπορεί να προτείνει στη διαχειριστική αρχή οιαδήποτε προσαρμογή ή επανεξέταση της παρέμβασης μπορεί να συντελέσει στην επίτευξη των στόχων του άρθρου 1 ή να βελτιώσει τη διαχείριση της παρέμβασης, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής της διαχείρισης. Κάθε αναπροσαρμογή της παρέμβασης, παραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφος 3.

Άρθρο 36

Δείκτες παρακολούθησης

1. Η διαχειριστική αρχή και η επιτροπή παρακολούθησης εξασφαλίζουν την παρακολούθηση μέσω φυσικών και δημοσιονομικών δεικτών που καθορίζονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα, το ενιαίο έγγραφο προγραμματισμού ή το συμπλήρωμα προγραμματισμού. Για την κατάρτιση των εν λόγω δεικτών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η ενδεικτική μεθοδολογική κατεύθυνση και ο κατάλογος παραδειγμάτων δεικτών που δημοσιεύονται από την Επιτροπή, καθώς και ο καθορισμός κατηγοριών πεδίων παρέμβασης που θα προτείνει η Επιτροπή μόλις τεθεί σε ισχύ ο παρών κανονισμός. Οι δείκτες αυτοί αναφέρονται στον ειδικό χαρακτήρα της συγκεκριμένης παρέμβασης, στους στόχους της και στην κοινωνικοοικονομική, διαρθρωτική και περιβαλλοντική κατάσταση του κράτους μέλους και, κατά περίπτωση, των περιφερειών του, λαμβάνουν δε υπόψη, ενδεχομένως, την ύπαρξη περιφερειών ή περιοχών που τυγχάνουν μεταβατικής στήριξης. Μεταξύ των δεικτών αυτών, συγκαταλέγονται, ειδικότερα, οι δείκτες οι οποίοι χρησιμοποιούνται για την κατανομή του αποθεματικού που προβλέπεται στο άρθρο 44.

2. Οι δείκτες αυτοί εμφανίζουν για τις σχετικές παρεμβάσεις:

α) τους ειδικούς στόχους, με ποσοτικό προσδιορισμό, εφόσον προσφέρονται γι' αυτό, των μέτρων και των αξόνων προτεραιότητας, και τη συνεκτικότητά τους·

β) την πρόοδο εφαρμογής της παρέμβασης από άποψη εκτέλεσης, αποτελέσματος και, μόλις καταστεί δυνατό, επιπτώσεων στο κατάλληλο επίπεδο (άξονα προτεραιότητας ή μέτρο)·

γ) την πρόοδο εφαρμογής του σχεδίου χρηματοδότησης.

Εάν η φύση της παρέμβασης το επιτρέπει, τα στατιστικά στοιχεία αναλύονται κατά φύλο και κατά κατηγορία μεγέθους των δικαιούχων επιχειρήσεων.

3. Οι οικονομικοί δείκτες και οι δείκτες προόδου καταρτίζονται κατά τρόπον ώστε οι πληροφορίες που απαριθμούνται στην παράγραφο 2 στοιχεία α), β) και γ), να μπορούν να εντοπίζονται χωριστά για τα μεγάλα έργα.

Άρθρο 37

Ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης

1. Για τις πολυετείς παρεμβάσεις, η διαχειριστική αρχή υποβάλλει στην Επιτροπή σύμφωνα με τους λεπτομερείς κανόνες που ορίζονται στο άρθρο 34 παράγραφος 1, στοιχείο γ), εντός έξι μηνών από το τέλος κάθε πλήρους ημερολογιακού έτους εφαρμογής, έκθεση εκτέλεσης. Υποβάλλεται επίσης στην Επιτροπή τελική έκθεση το αργότερο έξι μήνες μετά την καταληκτική ημερομηνία επιλεξιμότητας των δαπανών.

Για κάθε παρέμβαση διάρκειας κάτω των δύο ετών, η διαχειριστική αρχή υποβάλλει στην Επιτροπή τελική μόνο έκθεση. Η έκθεση αυτή υποβάλλεται εντός έξι μηνών από την τελευταία πληρωμή που πραγματοποιεί η αρχή πληρωμής.

Πριν από τη διαβίβασή της στην Επιτροπή, η έκθεση εξετάζεται και εγκρίνεται από την επιτροπή παρακολούθησης.

Εντός δύο μηνών μετά την παραλαβή της ετησίας έκθεσης εκτέλεσης, η Επιτροπή δηλώνει, με τη δέουσα αιτιολόγηση, αν η έκθεση θεωρείται ανεπαρκής. Σε αντίθετη περίπτωση, θεωρείται ότι η έκθεση έγινε αποδεκτή. Στην περίπτωση τελικής έκθεσης, η Επιτροπή αντιδρά εντός πέντε μηνών μετά την παραλαβή της έκθεσης.

2. Κάθε ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης, περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

α) οιαδήποτε αλλαγή των γενικών όρων έχει σημασία για την εφαρμογή της παρέμβασης, ιδίως δε τις σημαντικές κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις, τις αλλαγές των εθνικών, περιφερειακών ή τομεακών πολιτικών, του πλαισίου αναφοράς που προβλέπεται στο άρθρο 9, στοιχείο γ), και, ενδεχομένως, τις επιπτώσεις τους στη λογική συνοχή μεταξύ των παρεμβάσεων των διαφόρων Ταμείων ή μεταξύ αυτών και των παρεμβάσεων τών άλλων χρηματοδοτικών οργάνων·

β) την πρόοδο εφαρμογής των αξόνων προτεραιότητας και των μέτρων για καθένα από τα Ταμεία, σε σχέση με τους εκάστοτε ειδικούς στόχους, προβαίνοντας σε ποσοτικό προσδιορισμό, εάν και εφόσον προσφέρονται γι' αυτό, των υλικών δεικτών, του αποτελέσματος και των επιπτώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 36, στο κατάλληλο επίπεδο (άξονας προτεραιότητας ή μέτρο)·

γ) τη δημοσιονομική εκτέλεση της παρέμβασης, με παρουσίαση, για κάθε μέτρο, της κατάστασης των συνολικών δαπανών που έχουν πράγματι καταβληθεί από την αρχή πληρωμής, καθώς και των καταστάσεων των συνολικών πληρωμών που έχει λάβει η Επιτροπή, και με ποσοτικό προσδιορισμό των δημοσιονομικών δεικτών που προβλέπονται στο άρθρο 36 παράγραφος 2, στοιχείο γ)· η δημοσιονομική εκτέλεση στις περιοχές που λαμβάνουν μεταβατική στήριξη, παρουσιάζεται χωριστά για κάθε άξονα προτεραιότητας, η δε δημοσιονομική εκτέλεση του Τμήματος Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ, για τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 33 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999, παρουσιάζεται στο επίπεδο του συνολικού ποσού της δημοσιονομικής εκτέλεσης·

δ) τα μέτρα που έχουν ληφθεί από την διαχειριστική αρχή και από την επιτροπή παρακολούθησης προς εξασφάλιση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της εφαρμογής, και ειδικότερα:

i) τις ενέργειες παρακολούθησης, δημοσιονομικού ελέγχου και αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη συλλογή των στοιχείων,

ii) σύνθεση των σημαντικών προβλημάτων που έχουν ανακύψει κατά τη διαχείριση της παρέμβασης καθώς και τα τυχόν ληφθέντα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της ανταποκρίσεως στις συστάσεις αναπροσαρμογών που διατυπώνονται δυνάμει του άρθρου 34 παράγραφος 2 ή στα αιτήματα διορθωτικών μέτρων δυνάμει του άρθρου 38 παράγραφος 4,

iii) τη χρησιμοποίηση της τεχνικής βοήθειας,

iv) τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την εξασφάλιση δημοσιότητας στην παρέμβαση σύμφωνα με το άρθρο 46·

ε) τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την εξασφάλιση της συμβατότητας με τις κοινοτικές πολιτικές, όπως προβλέπεται στο άρθρο 12, και του συντονισμού του συνόλου των κοινοτικών διαθρωτικών παρεμβάσεων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 17 παράγραφος 1 και στο άρθρο 19 παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο·

στ) ένα χωριστό κεφάλαιο, ενδεχομένως, σχετικό με την πρόοδο εκτέλεσης και τη χρηματοδότηση των μεγάλων έργων και των συνολικών επιχορηγήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Άρθρο 38

Γενικές διατάξεις

1. Με την επιφύλαξη της ευθύνης της Επιτροπής για την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τα κράτη μέλη φέρουν την ευθύνη σε πρώτο βαθμό για τον δημοσιονομικό έλεγχο των παρεμβάσεων. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνουν ιδίως τα ακόλουθα μέτρα:

α) εξακριβώνουν ότι έχουν δημιουργηθεί και εφαρμόζονται συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική και ορθή χρησιμοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων·

β) διαβιβάζουν στην Επιτροπή περιγραφή των συστημάτων αυτών·

γ) διαφαλίζουν ότι η διαχείριση των παρεμβάσεων γίνεται σύμφωνα με το σύνολο των εφαρμοστέων κοινοτικών κανόνων και ότι τα κονδύλια που τίθενται στη διάθεσή τους χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης·

δ) πιστοποιούν ότι οι δηλώσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ακριβείς, και διαβεβαιώνουν ότι προκύπτουν από την εφαρμογή λογιστικών συστημάτων βάσει δικαιολογητικών που επιδέχονται επαλήθευση·

ε) προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν τις παρατυπίες, τις ανακοινώνουν στην Επιτροπή σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, και τηρούν την Επιτροπή ενήμερη όσον αφορά την εξέλιξη των διοικητικών και δικαστικών διώξεων·

στ) υποβάλλουν στην Επιτροπή, κατά την περάτωση κάθε παρέμβασης, δήλωση προσώπου ή υπηρεσίας λειτουργικά ανεξάρτητου ή ανεξάρτητης από την ορισθείσα διαχειριστική αρχή. Στη δήλωση, παρατίθεται σύνθεση των πορισμάτων των ελέγχων που διεξήχθησαν κατά τα προηγούμενα έτη και κρίνεται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του υπολοίπου, καθώς και η νομιμότητα και η κανονικότητα των πράξεων που καλύπτονται από το οριστικό πιστοποιητικό δαπανών. Τα κράτη μέλη επισυνάπτουν στο εν λόγω πιστοποιητικό τη γνώμη τους, εφόσον το κρίνουν απαραίτητο·

ζ) συνεργάζονται με την Επιτροπή για να εξασφαλιστεί ότι η χρησιμοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων είναι σύμφωνη με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης·

η) ανακτούν τα ποσά που ενδεχομένως έχουν απολεσθεί λόγω παρατυπιών οι οποίες διαπιστώθηκαν, χρεώνοντας, ανάλογα με την περίπτωση, τόκους υπερημερίας.

2. Η Επιτροπή, στα πλαίσια της ευθύνης της για την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ομαλώς λειτουργούντα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, ώστε τα κοινοτικα κονδύλια να χρησιμοποιούνται με τρόπο αποτελεσματικό και ορθό.

Προς τούτο, με την επιφύλαξη των ελέγχων που διενεργούν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις εθνικές, νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, οι υπάλληλοι ή το λοιπό προσωπικό της Επιτροπής μπορούν, σύμφωνα με ρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί με το κράτος μέλος στα πλαίσια της συνεργασίας που αναφέρεται στην παράγραφο 3, να διενεργούν επιτόπιους ελέγχους, μεταξύ άλλων με δειγματοληψία, των πράξεων που χρηματοδοτούν τα Ταμεία και των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, με προειδοποίηση τουλάχιστον μιας εργάσιμης ημέρας. Η Επιτροπή ενημερώνει το οικείο κράτος μέλος, ώστε να της παράσχει κάθε αναγκαία βοήθεια. Στους ελέγχους αυτούς, μπορούν να συμμετέχουν οι υπάλληλοι ή το λοιπό προσωπικό του οικείου κράτους μέλους.

Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το οικείο κράτος μέλος να διενεργήσει επιτόπιο έλεγχο για να εξακριβώσει την κανονικότητα μιας ή περισσοτέρων πράξεων. Στους ελέγχους αυτούς, μπορούν να συμμετέχουν οι υπάλληλοι ή το λοιπό προσωπικό της Επιτροπής.

3. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη συνεργάζονται, βάσει διμερών διοικητικών ρυθμίσεων, για τον συντονισμό των προγραμμάτων, της μεθοδολογίας και της εφαρμογής των ελέγχων, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των ωφέλιμων αποτελεσμάτων των διενεργούμενων ελέγχων. Διαβιβάζουν μεταξύ τους αμελλητί, τα αποτελέσματα των διεξαχθέντων ελέγχων.

Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, και πάντως πριν από την ετήσια επανεξέταση που προβλέπει το άρθρο 34 παράγραφος 2, εξετάζονται και αξιολογούνται τα εξής:

α) τα αποτελέσματα των ελέγχων που διεξήχθησαν από το κράτος μέλος και την Επιτροπή·

β) οι παρατηρήσεις που ενδεχομένως έχουν υποβληθεί από άλλους εθνικούς ή κοινοτικούς φορείς ή όργανα ελέγχου·

γ) οι δημοσιονομικές επιπτώσεις των παρατυπιών που σημειώθηκαν, των μέτρων που έχουν ήδη ληφθεί ή απαιτείται να ληφθούν για τη διόρθωσή τους και, ενδεχομένως, των προσαρμογών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου.

4. Μετά την εξέταση και την αξιολόγηση αυτή και με την επιφύλαξη των μέτρων που πρέπει να ληφθούν αμέσως από το κράτος μέλος, δυνάμει του παρόντος άρθρου και του άρθρου 39, η Επιτροπή μπορεί να διατυπώσει παρατηρήσεις, ιδίως για τις δημοσιονομικές επιπτώσεις των παρατυπιών που ενδεχομένως διαπιστώθηκαν. Οι παρατηρήσεις αυτές διαβιβάζονται στο κράτος μέλος και στην αρχή διαχείρισης της συγκεκριμένης παρέμβασης. Οι παρατηρήσεις συνοδεύονται, ενδεχομένως, από αιτήματα για τη λήψη διορθωτικών μέτρων με σκοπό τη θεραπεία των ελλείψεων ως προς τη διαχείριση και τη διόρθωση των παρατυπιών που εντοπίσθηκαν και που δεν έχουν ήδη διορθωθεί. Το κράτος μέλος μπορεί να σχολιάζει τις παρατηρήσεις αυτές.

Όταν, κατόπιν ή ελλείψει σχολίων του κράτους μέλους, η Επιτροπή εγκρίνει συμπεράσματα, το κράτος μέλος λαμβάνει, εντός της τασσομένης προθεσμίας, τα απαιτούμενα μέτρα για να ανταποκριθεί στα αιτήματα της Επιτροπής και ενημερώνει την Επιτροπή για τις ενέργειές του.

5. Με την επιφύλαξη του παρόντος άρθρου, η Επιτροπή, μετά τη δέουσα επαλήθευση, μπορεί να αναστείλει εν όλω ή εν μέρει μια ενδιάμεση πληρωμή, εάν διαπιστώσει ότι οι σχετικές δαπάνες χαρακτηρίζονται από σημαντική παρατυπία που δεν έχει διορθωθεί και ότι επιβάλλεται η άμεση λήψη μέτρων. Η Επιτροπή ενημερώνει το οικείο κράτος μέλος σχετικά με τα μέτρα που έλαβε και την αιτιολογία τους. Εάν, μετά πέντε μήνες, οι λόγοι της αναστολής εξακολουθούν να υφίστανται ή εάν το οικείο κράτος μέλος δεν έχει γνωστοποιήσει στην Επιτροπή τα μέτρα που έλαβε για τη διόρθωση της σημαντικής παρατυπίας, εφαρμόζεται το άρθρο 39.

6. Επί τρία έτη, εκτός αντιθέτου αποφάσεως στις διμερείς διοικητικές ρυθμίσεις, μετά την πληρωμή από την Επιτροπή του τελικού υπολοίπου για μια παρέμβαση, οι αρμόδιες αρχές τηρούν στη διάθεση της Επιτροπής όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα (είτε τα πρωτότυπα έγγραφα είτε αντίγραφα για τα οποία βεβαιώνεται ότι είναι σύμφωνα με τα πρωτότυπα σε κοινώς αποδεκτά υποθέματα δεδομένων) τα σχετικά με τις δαπάνες και τους ελέγχους που αφορούν τη συγκεκριμένη παρέμβαση. Η προθεσμία αυτή διακόπτεται σε περίπτωση δικαστικών διώξεων ή κατόπιν αιτιολογημένης αίτησης της Επιτροπής.

Άρθρο 39

Δημοσιονομικές διορθώσεις

1. Τα κράτη μέλη φέρουν κατά πρώτο λόγο την ευθύνη για τη δίωξη των παρατυπιών, ενεργώντας κατόπιν αποδείξεων για οιαδήποτε μείζονα τροποποίηση επη-

ρεάζει τη φύση ή τους όρους εφαρμογής ή ελέγχου μιας παρέμβασης, και πραγματοποιώντας τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις.

Το κράτος μέλος πραγματοποιεί τις δημοσιονομικές διορθώσεις που απαιτούνται σε σχέση με την επί μέρους ή τη συστηματικής φύσεως παρατυπία. Οι διορθώσεις που πραγματοποιούνται από το κράτος μέλος συνίστανται σε ολική ή μερική κατάργηση της σχετικής κοινοτικής συμμετοχής. Τα κοινοτικά κονδύλια που ελευθερώνονται με τον τρόπο αυτό, μπορούν να διατεθούν εκ νέου από το κράτος μέλος στη συγκεκριμένη παρέμβαση, τηρουμένων των λεπτομερών κανόνων που καθορίζονται δυνάμει του άρθρου 53 παράγραφος 2.

2. Αν, μετά την ολοκλήρωση των αναγκαίων επαληθεύσεων, η Επιτροπή διαπιστώνει:

α) ότι ένα κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της παραγράφου 1· ή

β) ότι το σύνολο ή μέρος μιας πράξης δεν δικαιολογεί ούτε μέρος ούτε το σύνολο της συμμετοχής των Ταμείων· ή

γ) ότι υφίστανται σοβαρές ελλείψεις στα συστήματα διαχείρισης ή ελέγχου, ικανές να προκαλέσουν ανωμαλίες συστηματικής φύσεως,

η Επιτροπή αναστέλλει τις σχετικές ενδιάμεσες πληρωμές και, αφού εκθέσει τους λόγους, ζητεί από το κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του και, αν απαιτείται, να προβεί σε διορθώσεις εντός τακτής προθεσμίας.

Εάν το κράτος μέλος έχει αντιρρήσεις σχετικά με τις παρατηρήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή, το κράτος μέλος καλείται σε ακρόαση από την Επιτροπή, κατά την οποία οι δύο πλευρές, σε συνεργασία βασιζόμενη στην εταιρική σχέση, καταβάλλουν προσπάθειες για την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα που πρέπει να συναχθούν από αυτές.

3. Μετά την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσει η Επιτροπή, εάν δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία και εάν το κράτος μέλος δεν έχει προβεί στις διορθώσεις, και λαμβάνοντας υπόψη τις τυχόν παρατηρήσεις του κράτους μέλους, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει εντός τριών μηνών:

α) να μειώσει την πληρωμή έναντι που αναφέρει το άρθρο 32 παράγραφος 2· ή

β) να πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις, καταργώντας εν όλω ή εν μέρει τη συμμετοχή των Ταμείων στη συγκεκριμένη παρέμβαση.

Όταν αποφασίζει για το ποσό μιας διόρθωσης, η Επιτροπή, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, λαμβάνει υπόψη τη φύση της παρατυπίας ή της τροποποίησης, καθώς και την έκταση και τις δημοσιονομικές επιπτώσεις των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείριση ή ελέγχου των κρατών μελών.

Εάν δεν ληφθεί απόφαση για την ανάληψη δράσης είτε σχετικά με το στοιχείο α) είτε σχετικά με το στοιχείο β), παύει αμέσως η αναστολή των ενδιάμεσων πληρωμών.

4. Κάθε ποσό το οποίο αποτελεί αντικείμενο απαίτησης ως αχρεωστήτως καταβληθέν, πρέπει να επιστρέφεται στην Επιτροπή. Το ποσό αυτό προσαυξάνεται με τόκους υπερημερίας.

5. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται με την επιφύλαξη του άρθρου 32.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Άρθρο 40

Γενικές διατάξεις

1. Για να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητά τους, οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις της Κοινότητας αποτελούν αντικείμενο εκ των προτέρων αξιολόγησης, ενδιάμεσης αξιολόγησης και εκ των υστέρων αξιολόγησης, που αποσκοπούν στην εκτίμηση του αντικτύπου τους σε σχέση με τους στόχους του άρθρου 1 και στην ανάλυση των επιπτώσεών τους σε συγκεκριμένα διαρθρωτικά προβλήματα.

2. Η αποτελεσματικότητα της δράσης των Ταμείων μετράται συναρτήσει των εξής κριτηρίων:

α) το γενικό αντίκτυπό της στους στόχους του άρθρου 158 της συνθήκης, και ιδίως στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας·

β) τον αντίκτυπο των προτεραιοτήτων που προτείνονται στα προγράμματα και τους άξονες προτεραιότητας που προβλέπονται σε κάθε κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, και σε κάθε παρέμβαση.

3. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και η Επιτροπή προικίζονται με τα κατάλληλα μέσα και συγκεντρώνουν τα αναγκαία στοιχεία, ώστε η αξιολόγηση να μπορεί να διεξαχθεί με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο. Προς τούτο, για την αξιολόγηση χρησιμοποιούνται τα διάφορα στοιχεία που παρέχει το σύστημα παρακολούθησης, τα οποία συμπληρώνονται, αν χρειασθεί, με τη συλλογή πληροφοριών που αποβλέπουν στη βελτίωση της ευστοχίας της.

Με πρωτοβουλία των κρατών μελών ή της Επιτροπής, ύστερα από ενημέρωση του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, μπορούν να γίνονται συμπληρωματικές αξιολο-

γήσεις, ενδεχομένως θεματικές, με στόχο να προσδιοριστούν οι μεταβιβάσιμες εμπειρίες.

4. Τα πορίσματα της αξιολόγησης τίθενται στη διάθεση του κοινού, κατόπιν σχετικής αιτήσεως. Για τα πορίσματα της αξιολόγησης που αναφέρει το άρθρο 42, απαιτείται συναίνεση της επιτροπής παρακολούθησης σύμφωνα με τις θεσμικές διατάξεις εκάστου κράτους μέλους.

5. Οι λεπτομερείς κανόνες της αξιολόγησης καθορίζονται στα κοινοτικά πλαίσια στήριξης και τις παρεμβάσεις.

Άρθρο 41

Εκ των προτέρων αξιολόγηση

1. Η εκ των προτέρων αξιολόγηση χρησιμεύει ως βάση για την προπαρασκευή των σχεδίων, των παρεμβάσεων και του συμπληρώματος προγραμματισμού, στα οποία ενσωματώνεται.

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση εμπίπτει στην ευθύνη των αρμοδίων αρχών για την προπαρασκευή των σχεδίων, των παρεμβάσεων και του συμπληρώματος προγραμματισμού.

2. Κατά την προπαρασκευή των σχεδίων και των παρεμβάσεων, η εκ των προτέρων αξιολόγηση περιλαμβάνει ανάλυση των πλεονεκτημάτων, των αδυναμιών και των δυνατοτήτων του συγκεκριμένου κράτους μέλους, περιφέρειας ή τομέα. Εκτιμά, βάσει των κριτηρίων που απαριθμούνται στο άρθρο 40 παράγραφος 2, στοιχείο α), τη συνέπεια της στρατηγικής και των στόχων που έχουν επιλεγεί προς τα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων περιφερειών ή περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της δημογραφικής εξέλιξής τους, καθώς και τον αναμενόμενο αντίκτυπο των σχεδιαζομένων προτεραιοτήτων δράσης, προσδιορίζοντας ποσοτικά, εάν η φύση τους το επιτρέπει, τους ειδικούς στόχους τους σε σχέση με την αρχική κατάσταση.

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση λαμβάνει ιδίως υπόψη την κατάσταση όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, την απασχόληση καθώς και την αγορά εργασίας, λαμβανομένης υπόψη της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, το περιβάλλον και την ισότητα ανδρών και γυναικών, ειδικότερα δε περιλαμβάνει:

α) την εκ των προτέρων αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, κυρίως των τάσεων της αγοράς εργασίας, μεταξύ άλλων και στις περιφέρειες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα απασχόλησης, και της σφαιρικής στρατηγικής στον τομέα της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και του τρόπου με τον οποίο η στρατηγική αυτή συνδέεται με την εθνική στρατηγική απασχόλησης, όπως περιγράφεται στα εθνικά σχέδια δράσης·

β) την εκ των προτέρων αξιολόγηση της περιβαλλοντικής κατάστασης της συγκεκριμένης περιφέρειας, ιδίως δε των τομέων του περιβάλλοντος οι οποίοι ευλόγως αναμένεται ότι θα επηρεαστούν σημαντικά από την παρέμβαση· των διατάξεων που αποβλέπουν στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην παρέμβαση και της συνέπειας των διατάξεων αυτών προς τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους που καθορίζονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (π.χ. σχέδια διαχείρισης του περιβάλλοντος)· των διατάξεων που αποσκοπούν στην τήρηση των κοινοτικών ρυθμίσεων για θέματα περιβάλλοντος. Η εκ των προτέρων αξιολόγηση περιλαμβάνει, στο μέτρο του δυνατού, περιγραφή με ποσοτικά στοιχεία της τρέχουσας περιβαλλοντικής κατάστασης και εκτίμηση του αναμενομένου αντικτύπου της στρατηγικής και των παρεμβάσεων στην περιβαλλοντική κατάσταση·

γ) την εκ των προτέρων αξιολόγηση της κατάστασης από άποψη ισότητας ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας και ίσης μεταχείρισης κατά την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των ειδικών περιορισμών κάθε ομάδας· εκτίμηση των αναμενόμενων επιπτώσεων της στρατηγικής και των παρεμβάσεων, ιδίως για την ένταξη ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, την προώθηση γυναικών επιχειρηματιών και τη συνύπαρξη οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση ελέγχει την ευστοχία του προβλεπομένου τρόπου εφαρμογής και παρακολούθησης, καθώς και τη συνέπεια προς τις κοινοτικές πολιτικές και τη συμμόρφωση με τις ενδεικτικές κατευθύνσεις, που αναφέρει το άρθρο 10 παράγραφος 3.

Λαμβάνει υπόψη τα πορίσματα των αξιολογήσεων προηγουμένων περιόδων προγραμματισμού.

3. Η αξιολόγηση των μέτρων που προβλέπονται στο συμπλήρωμα προγραμματισμού σκοπό έχει να καταδεικνύεται η συνέπειά τους προς τους στόχους των αντίστοιχων αξόνων προτεραιότητας, να προσδιορίζονται ποσοτικά οι ειδικοί στόχοι τους, όταν αυτό είναι δυνατόν εκ της φύσεώς τους, και μελλοντικά, όπως προβλέπεται στο άρθρο 35 παράγραφος 3, στοιχείο β), να επαληθεύεται η ορθότητα των κριτηρίων επιλογής.

Άρθρο 42

Ενδιάμεση αξιολόγηση

1. Η ενδιάμεση αξιολόγηση εξετάζει, λαμβάνοντας υπόψη την εκ των προτέρων αξιολόγηση, τα πρώτα αποτελέσματα των παρεμβάσεων, την ορθότητά τους και την επίτευξη των στόχων. Εκτιμά επίσης τη χρησιμοποίηση των πιστώσεων, καθώς και την εξέλιξη της παρακολούθησης και της εφαρμογής.

2. Η ενδιάμεση αξιολόγηση διενεργείται υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής, σε συνεργασία με την Επιτροπή και το κράτος μέλος. Καλύπτει κάθε κοινοτικό πλαίσιο στήριξης και κάθε παρέμβαση. Εκτελείται από ανεξάρτητο αξιολογητή, υποβάλλεται στην επιτροπή παρακολούθησης του κοινοτικού πλαισίου στήριξης ή της παρέμβασης σύμφωνα με το άρθρο 35 παράγραφος 3, και στη συνέχεια διαβιβάζεται στην Επιτροπή, κατά γενικό κανόνα τρία έτη μετά την έγκριση του κοινοτικού πλαισίου στήριξης ή της παρέμβασης, το αργότερο δε στις 31 Δεκεμβρίου 2003, ενόψει της αναθεώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 14 παράγραφος 2.

3. Η Επιτροπή εξετάζει την ορθότητα και την ποιότητα της αξιολόγησης βάσει κριτηρίων που έχουν προηγουμένως καθορισθεί από την Επιτροπή και το κράτος μέλος σε εταιρική βάση, ενόψει της αναθεώρησης της παρέμβασης και της κατανομής του αποθεματικού που αναφέρει το άρθρο 44.

4. Στη συνέχεια της ενδιάμεσης αξιολόγησης, διενεργείται, για κάθε κοινοτικό πλαίσιο στήριξης και για κάθε παρέμβαση, ενημέρωση της αξιολόγησης αυτής. Οι εργασίες αξιολόγησης ολοκληρώνονται το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2005, ώστε να προετοιμασθούν οι μεταγενέστερες παρεμβάσεις.

Άρθρο 43

Εκ των υστέρων αξιολόγηση

1. Η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποσκοπεί, λαμβάνοντας υπόψη τα ήδη διαθέσιμα πορίσματα της αξιολόγησης, στην ανάλυση της χρησιμοποίησης των πόρων, της αποτελεσματικότητας και της επάρκειας των παρεμβάσεων και του αντικτύπου τους, και στην άντληση διδαγμάτων για την πολιτική της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Αναφέρεται στους παράγοντες επιτυχίας ή αποτυχίας της εφαρμογής, καθώς και στα επιτεύγματα και τα αποτελέσματά τους, συμπεριλαμβανομένης της αειφορίας τους.

2. Η Επιτροπή φέρει την ευθύνη της εκ των υστέρων αξιολόγησης, σε συνεργασία με το κράτος μέλος και τη διαχειριστική αρχή. Καλύπτει τις παρεμβάσεις και εκτελείται από ανεξάρτητους αξιολογητές. Ολοκληρώνεται το αργότερο τρία έτη μετά τη λήξη της περιόδου προγραμματισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

Άρθρο 44

Κατανομή του αποθεματικού επίδοσης

1. Κάθε κράτος μέλος, σε στενή συνεννόηση με την Επιτροπή, αξιολογεί, στο πλαίσιο κάθε στόχου και το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2003, την επίδοση καθενός από τα επιχειρησιακά του προγράμματα ή ενιαία έγγραφα προγραμματισμού βάσει περιορισμένου αριθμού δεικτών παρακολούθησης που αντανακλούν την αποτελεσματικότητα, τη διαχείριση και τη δημοσιονομική εφαρμογή και που μετρούν τα ενδιάμεσα αποτελέσματα σε σχέση με τους συγκεκριμένους αρχικούς του στόχους.

Οι δείκτες αυτοί καθορίζονται από το κράτος μέλος, σε στενή συνεννόηση με την Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη συνολικά ή εν μέρει έναν ενδεικτικό κατάλογο δεικτών που προτείνεται από την Επιτροπή, και εκφράζονται ποσοτικά στις υφιστάμενες διάφορες ετήσιες εκθέσεις εφαρμογής καθώς και στην ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή τους.

2. Μεσοπρόθεσμα και το αργότερο στις 31 Μαρτίου 2004, η Επιτροπή κατανέμει, σε στενή συνεννόηση με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, για κάθε στόχο, βάσει προτάσεων κάθε κράτους μέλους και λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα θεσμικά χαρακτηριστικά τους και τον αντίστοιχο προγραμματισμό τους, τις πιστώσεις υποχρεώσεων που αναφέρονται στο άρθρο 7 παράγραφος 5, στα επιχειρησιακά προγράμματα ή ενιαία έγγραφα προγραμματισμού ή στους άξονες προτεραιότητάς τους που θεωρούνται επιτυχή. Τα επιχειρησιακά προγράμματα ή ενιαία έγγραφα προγραμματισμού προσαρμόζονται σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 15.

ΤΙΤΛΟΣ V

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

Άρθρο 45

Εκθέσεις

1. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 159 της συνθήκης, η Επιτροπή υποβάλλει ανά τριετία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην πραγματοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και σχετικά με τον τρόπο που συνέβαλαν σ' αυτήν τα Ταμεία, το Ταμείο Συνοχής, η ΕΤΕπ και τα άλλα χρηματοδοτικά όργανα. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει ιδίως:

α) απολογισμό της προόδου που έχει σημειωθεί στην πραγματοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και εξέλιξης των περιφερειών, καθώς και ανάλυση των ροών άμεσων επενδύσεων και των επιπτώσεών τους στην κατάσταση της απασχόλησης σε κοινοτικό επίπεδο·

β) απολογισμό του ρόλου των Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής, της ΕΤΕπ και των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων, καθώς και της επίπτωσης των άλλων κοινοτικών ή εθνικών πολιτικών στην ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής·

γ) τις ενδεχόμενες προτάσεις σχετικά με τις κοινοτικές πολιτικές και ενέργειες, οι οποίες πρέπει να εγκριθούν για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

2. Πριν από την 1η Νοεμβρίου κάθε έτους, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού κατά το προηγούμενο έτος. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει ιδίως:

α) απολογισμό των δραστηριοτήτων κάθε Ταμείου, της χρησιμοποίησης των οικείων πόρων του προϋπολογισμού και της συγκέντρωσης των παρεμβάσεων, καθώς και απολογισμό της χρησιμοποίησης των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων για τα οποία έχει αρμοδιότητα η Επιτροπή και της συγκέντρωσης των πόρων τους· ο απολογισμός περιλαμβάνει:

— ετήσια ανάλυση, κατά κράτος μέλος, των πιστώσεων για τις οποίες έχουν αναληφθεί υποχρεώσεις και έχουν γίνει πληρωμές για κάθε Ταμείο, συμπεριλαμβανομένων των πιστώσεων για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες,

— ετήσια αξιολόγηση των καινοτόμων ενεργειών και της τεχνικής βοήθειας·

β) απολογισμό του συντονισμού των παρεμβάσεων των Ταμείων μεταξύ τους και με τις παρεμβάσεις της ΕΤΕπ και των λοιπών υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων·

γ) τα πορίσματα, μόλις είναι έτοιμα, της αξιολόγησης που προβλέπεται στο άρθρο 42, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων σχετικά με την προσαρμογή των παρεμβάσεων, και στο άρθρο 43, καθώς και αξιολόγηση της συνέπειας των ενεργειών των Ταμείων προς τις κοινοτικές πολιτικές που αναφέρει το άρθρο 12·

δ) κατάλογο των μεγάλων έργων που έτυχαν συμμετοχής των Ταμείων·

ε) τα αποτελέσματα των διενεργηθέντων από την Επιτροπή ελέγχων σύμγωνα με το άρθρο 38, παράγραφος 2, καθώς και τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τους ελέγχους αυτούς, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού και του ύψους των διαπιστωθεισών παρατυπιών και των οικονομικών διορθώσεων που έγιναν σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 2·

στ) στοιχεία σχετικά με τις γνώμες των επιτροπών που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των άρθρων 48 έως 51.

Άρθρο 46

Πληροφόρηση και δημοσιότητα

1. Για να πραγματοποιηθεί η διαβούλευση που αναφέρει το άρθρο 15 παράγραφος 1, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη δημοσιότητα των αναπτυξιακών σχεδίων.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 23 παράγραφος 1, η διαχειριστική αρχή είναι αρμόδια να εξασφαλίσει τη δημοσιότητα της παρέμβασης, και ιδίως να ενημερώσει:

α) τους ενδεχόμενους τελικούς δικαιούχους, τις επαγγελματικές οργανώσεις, τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, τους οργανισμούς προώθησης της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και τις αφορώμενες μη κυβερνητικές οργανώσεις, για τις δυνατότητες που παρέχει η παρέμβαση,

β) την κοινή γνώμη για το ρόλο που διαδραματίζει η Κοινότητα υπέρ της συγκεκριμένης παρέμβασης και για τα αποτελέσματά της.

3. Τα κράτη μέλη συμβουλεύονται την Επιτροπή και, σύμφωνα με το άρθρο 37 παράγραφος 2, την ενημερώνουν κάθε έτος για τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν για τους σκοπούς που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου.

ΤΙΤΛΟΣ VI

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Άρθρο 47

Γενικές διατάξεις

1. Κατά την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, η Επιτροπή επικουρείται από τέσσερις επιτροπές:

α) την επιτροπή για την ανάπτυξη και την ανασυγκρότηση των περιφερειών·

β) την επιτροπή του άρθρου 147 της συνθήκης·

γ) την επιτροπή γεωργικών διαρθρώσεων και αγροτικής ανάπτυξης·

δ) την επιτροπή διαρθρώσεων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

2. Όταν οι επιτροπές περί των οποίων η παράγραφος 1, στοιχεία α), γ) και δ), ασκούν αρμοδιότητες συμβουλευτικής επιτροπής, δυνάμει των άρθρων 48, 50 και 51 αντιστοίχως, εφαρμόζεται η ακόλουθη διαδικασία:

— ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδιο ληπτέου μέτρου,

— η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για το προαναφερόμενο σχέδιο εντός προθεσμίας την οποία μπορεί να ορίζει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος, προβαίνοντας ενδεχομένως σε ψηφοφορία,

— οι γνώμες καταχωρούνται στα πρακτικά· εξάλλου, κάθε κράτος μέλος έχει δικαίωμα να ζητά να καταχωρηθεί η θέση του στα εν λόγω πρακτικά,

— η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη της τις γνώμες της επιτροπής και την ενημερώνει για τον τρόπο με τον οποίο έλαβε υπόψη της τις γνώμες της.

3. Όταν οι επιτροπές περί των οποίων η παράγραφος 1, στοιχεία α), γ) και δ) ασκούν αρμοδιότητες διαχειριστικής επιτροπής, δυνάμει των άρθρων 48, 50 και 51 αντιστοίχως, εφαρμόζεται η ακόλουθη διαδικασία:

— ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδιο του ληπτέου μέτρου,

— η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για το προαναφερόμενο σχέδιο εντός προθεσμίας την οποία μπορεί να ορίζει ο πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του συγκεκριμένου θέματος. Η γνώμη εκδίδεται με την πλειοψηφία που ορίζεται στο άρθρο 205 παράγραφος 2 της συνθήκης προκειμένου για έκδοση αποφάσεων που καλείται να λάβει το Συμβούλιο προτάσει της Επιτροπής. Κατά την ψηφοφορία στο πλαίσιο της επιτροπής, οι ψήφοι των αντιπροσώπων των κρατών σταθμίζονται όπως περιγράφεται στο προαναφερόμενο άρθρο. Ο πρόεδρος δεν συμμετέχει στην ψηφοφορία,

— η Επιτροπή εκδίδει μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν αμέσως. Εάν όμως τα μέτρα αυτά δεν συμφωνούν με τη γνώμη της επιτροπής, η Επιτροπή τα γνωστοποιεί αμέσως στο Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή:

  — η Επιτροπή μπορεί να αναστέλλει την εφαρμογή του μέτρου που έχει αποφασίσει για διάστημα το πολύ ενός μηνός από την ημερομηνία της γνωστοποίησης,

  — το Συμβούλιο δύναται να αποφασίζει άλλως με ειδική πλειοψηφία, εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην τέταρτη περίπτωση.

4. Η Επιτροπή μπορεί να υποβάλλει στις επιτροπές τις εκθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 45, μπορεί δε να ζητά τη γνώμη μιας επιτροπής για κάθε θέμα που σχετίζεται με τις παρεμβάσεις των Ταμείων, πλην εκείνων που προβλέπονται στον παρόντα τίτλο. Αυτό περιλαμβάνει τα ζητήματα που κατά κύριο λόγο διεκπεραιώνουν άλλες επιτροπές.

5. Οι γνώμες κάθε επιτροπής γνωστοποιούνται στις άλλες επιτροπές του παρόντος τίτλου.

6. Κάθε επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό.

7. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται τακτικά για τις εργασίες των επιτροπών.

Άρθρο 48

Επιτροπή για την ανάπτυξη και την ανασυγκρότηση των περιφερειών

1. Συνιστάται παρά τη Επιτροπή, επιτροπή για την ανάπτυξη και την ανασυγκρότηση των περιφερειών, την οποία αποτελούν αντιπρόσωποι των κρατών μελών και της οποίας προεδρεύει ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής.

Η ΕΤΕπ ορίζει ένα αντιπρόσωπο, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου.

2. Η επιτροπή αυτή ασκεί αρμοδιότητες διαχειριστικής επιτροπής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 47 παράγραφος 3, όταν ασχολείται με τα ακόλουθα θέματα:

α) τις λεπτομέρειες εφαρμογής που αναφέρονται στο άρθρο 53 παράγραφος 2.

Εφόσον το θέμα τις αφορά, ζητείται η γνώμη και άλλων επιτροπών, στα πλαίσια των συμβουλευτικών τους αρμοδιοτήτων, για τις προαναφερόμενες λεπτομέρειες εφαρμογής·

β) τις λεπτομέρειες εφαρμογής που αναφέρονται στο άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1261/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21 Ιουνίου 1999, σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) [1]·

γ) τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κοινοτικές πρωτοβουλίες που αναφέρονται στο άρθρο 20 παράγραφος 1, στοιχείο α) (INTERREG), και στο άρθρο 20 παράγραφος 1, στοιχείο β) (URBAN).

δ) τις κατευθυντήριες γραμμές για τους διάφορους τύπους καινοτόμων ενεργειών που προβλέπονται στο άρθρο 22, εφ' όσον προβλέπεται συμμετοχή του ΕΤΠΑ.

3. Η επιτροπή αυτή ασκεί καθήκοντα συμβουλευτικής επιτροπής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 47 παράγραφος 2, όταν ασχολείται με τα ακόλουθα θέματα:

α) τον καθορισμό και την αναθεώρηση του καταλόγου των επιλέξιμων περιοχών δυνάμει του στόχου αριθ. 2·

β) τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης και τις σχετικές πληροφορίες που περιέχονται στα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού δυνάμει των στόχων αριθ. 1 και αριθ. 2·

γ) τους τύπους των μέτρων τεχνικής βοήθειας που προβλέπονται στο άρθρο 23, εφ' όσον προβλέπεται συμμετοχή του ΕΤΠΑ·

δ) οποιαδήποτε άλλα θέματα που αφορούν τα άρθρα 20 έως 22.

Άρθρο 49

Επιτροπή του άρθρου 147 της συνθήκης

1. Η επιτροπή του άρθρου 147 της συνθήκης αποτελείται από δύο αντιπροσώπους της κυβέρνησης, δύο αντιπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και δύο αντιπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργοδοτών για κάθε κράτος μέλος. Το μέλος της Επιτροπής που ασκεί την προεδρία, μπορεί να μεταβιβάζει το καθήκον αυτό σε ανώτερο υπάλληλο της Επιτροπής.

Για κάθε κράτος μέλος, ορίζεται ένας αναπληρωτής για κάθε κατηγορία αντιπροσώπων που αναφέρει το πρώτο εδάφιο. Σε περίπτωση απουσίας του ενός ή/και των δύο μελών, ο αναπληρωτής συμμετέχει αυτοδικαίως στη λήψη των αποφάσεων.

Τα μέλη και οι αναπληρωτές διορίζονται από το Συμβούλιο έπειτα από πρόταση της Επιτροπής για μια τριετία. Η θητεία τους μπορεί να ανανεώνεται. Το Συμβούλιο προσπαθεί να μεριμνήσει, ως προς τη σύνθεση της επιτροπής, για δίκαιη εκπροσώπηση των διαφόρων ενδιαφερόμενων ομάδων. Η ΕΤΕπ ορίζει, για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης που την αφορούν, έναν αντιπρόσωπο, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου.

2. Η επιτροπή:

α) γνωμοδοτεί για τα σχέδια αποφάσεων της Επιτροπής που αφορούν τα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού και τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης του στόχου αριθ. 3 καθώς και για τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης και τις σχετικές πληροφορίες που περιέχονται στα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού, δυνάμει των στόχων αριθ. 1 και αριθ. 2, εφόσον προβλέπεται συμμετοχή του ΕΚΤ·

β) γνωμοδοτεί για τις λεπτομέρειες εφαρμογής περί των οποίων το άρθρο 53 παράγραφος 2·

γ) ζητείται η γνώμη της για τις λεπτομέρειες εφαρμογής που αναφέρονται στο άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1262/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) [2]·

δ) γνωμοδοτεί για τα σχέδια κατευθυντηρίων γραμμών της Επιτροπής όσον αφορά τις κοινοτικές πρωτοβουλίες του άρθρου 20 παράγραφος 1, στοιχείο δ), τύπους καινοτόμων ενεργειών, στο πλαίσιο του άρθρου 22, εφόσον προβλέπεται συμμετοχή του ΕΚΤ. Μπορεί επίσης να επιφορτισθεί από την Επιτροπή με περαιτέρω θέματα σχετικά με τα άρθρα 20 έως 22·

ε) ζητείται η γνώμη της για τους τύπους μέτρων τεχνικής βοήθειας που αναφέρονται στο άρθρο 23, εφόσον προβλέπεται συμμετοχή του ΕΚΤ.

[1] Βλέπε σελίδα 43 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

[2] Βλέπε σελίδα 48 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

3. Οι γνώμες της επιτροπής υιοθετούνται με την απόλυτη πλειοψηφία των έγκυρων ψήφων. Η Επιτροπή ενημερώνει την επιτροπή για τον τρόπο με τον οποίο έχει λάβει υπόψη τις γνώμες της.

Άρθρο 50

Επιτροπή γεωργικών διαρθρώσεων και αγροτικής ανάπτυξης

1. Συνιστάται παρά τη Επιτροπή, επιτροπή γεωργικών διαρθρώσεων και αγροτικής ανάπτυξης, την οποία αποτελούν αντιπρόσωποι των κρατών μελών και της οποίας προεδρεύει ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής. Η ΕΤΕπ ορίζει έναν αντιπρόσωπο, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου.

2. Η Επιτροπή αυτή ασκεί αρμοδιότητες διαχειριστικής επιτροπής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 47 παράγραφος 3, όταν ασχολείται με τα ακόλουθα θέματα:

α) τις λεπτομέρειες εφαρμογής περί των οποίων τα άρθρα 34, 50 και 53 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999·

β) τις κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες σχετίζονται με την κοινοτική πρωτοβουλία περί της οποίας το άρθρο 20 παράγραφος 1, στοιχείο γ) («LEADER»).

3. Η επιτροπή ασκεί αρμοδιότητες συμβουλευτικής επιτροπής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 47 παράγραφος 2, όταν ασχολείται με τα ακόλουθα θέματα:

α) την κατάρτιση και αναθεώρηση του καταλόγου των επιλέξιμων περιφερειών δυνάμει του στόχου αριθ. 2·

β) τα τμήμα της παρέμβασης που αφορούν τις γεωργικές διαρθρώσεις και την αγροτική ανάπτυξη, τα οποία περιλαμβάνονται στα σχέδια αποφάσεων της Επιτροπή σχετικά με τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης και τις σχετικές πληροφορίες που περιέχονται στα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού για τις περιφέρειες των στόχων αριθ. 1 και αριθ. 2·

γ) τις λεπτομέρειες εφαρμογής περί των οποίων το άρθρο 53 παράγραφος 2·

δ) τους τύπους των μέτρων τεχνικής βοήθειας που προβλέπονται στο άρθρο 23, εφόσον προβλέπεται συμμετοχή του ΕΓΤΠΕ·

ε) οποιαδήποτε άλλα θέματα σχετικά με τα άρθρα 20 έως 22.

Άρθρο 51

Επιτροπή διαρθρώσεων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

1. Συνιστάται παρά τη Επιτροπή, επιτροπή διαρθρώσεων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, την οποία αποτελούν αντιπρόσωποι των κρατών μελών και της οποίας προεδρεύει ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής. Η ΕΤΕπ ορίζει έναν αντιπρόσωπο, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου.

2. Η επιτροπή αυτή ασκεί αρμοδιότητες διαχειριστικής επιτροπής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 47 παράγραφος 3, όταν ασχολείται με τα ακόλουθα θέματα:

α) τις λεπτομέρειες εφαρμογής που προβλέπονται στο άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1263/1999·

β) τις κατευθυντήριες γραμμές για τους διάφορους τύπους καινοτόμων μέτρων που προβλέπονται στο άρθρο 22, εφόσον προβλέπεται συμμετοχή του ΧΜΠΑ.

3. Η Επιτροπή αυτή ασκεί αρμοδιότητες συμβουλευτικής επιτροπής σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 47 παράγραφος 2, όταν ασχολείται με τα ακόλουθα θέματα:

α) την κατάρτιση και αναθεώρηση του καταλόγου των επιλέξιμων περιοχών δυνάμει του στόχου αριθ. 2·

β) τα τμήματα της παρέμβασης που αφορούν τις αλιευτικές διαρθρώσεις, τα οποία περιλαμβάνονται στα σχέδια αποφάσεων της Επιτροπής σχετικά με τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης και τις σχετικές πληροφορίες που περιέχονται στα ενιαία έγγραφα προγραμματισμού, του στόχου αριθ. 1·

γ) τις λεπτομέρειες εφαρμογής περί των οποίων το άρθρο 53 παράγραφος 2·

δ) τους τύπους των μέτρων τεχνικής βοήθειας που προβλέπονται στο άρθρο 23, εφόσον προβλέπεται συμμετοχή του ΧΜΠΑ·

ε) οποιαδήποτε άλλα θέματα σχετικά με το άρθρο 22.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 52

Μεταβατικές διατάξεις

1. Ο παρών κανονισμός δεν θίγει τη συνέχιση ούτε την τροποποίηση, συμπεριλαμβανομένης της ολικής ή μερικής κατάργησης, παρέμβασης που έχει εγκριθεί από το Συμβούλιο ή την Επιτροπή βάσει των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 και (ΕΟΚ) αριθ. 4253/88 ή κάθε άλλης νομοθεσίας που ρυθμίζει την παρέμβαση αυτή κατά την 31η Δεκεμβρίου 1999.

2. Οι αιτήσεις περί συμμετοχής των Ταμείων σε παρεμβάσεις, οι οποίες υποβάλλονται στο πλαίσιο των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 και (ΕΟΚ) αριθ. 4253/88, εξετάζονται και εγκρίνονται από την Επιτροπή έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999, το αργότερο, βάσει των κανονισμών αυτών.

3. Κατά την κατάρτιση των κοινοτικών πλαισίων στήριξης και των παρεμβάσεων, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη κάθε μέτρο που έχει ήδη εγκριθεί από το Συμβούλιο ή από την Επιτροπή πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού και το οποίο έχει δημοσιονομική επίπτωση κατά την περίοδο που καλύπτεται από τα πλαίσια και τις παρεμβάσεις. Τα μέτρα αυτά δεν υπόκεινται στην τήρηση του άρθρου 30 παράγραφος 2.

4. Παρά την ημερομηνία που καθορίζεται στο άρθρο 30 παράγραφος 2, μια δαπάνη η οποία όντως κατεβλήθη, για την οποία η Επιτροπή λαμβάνει, μεταξύ της 1η Ιανουαρίου 2000 και της 30ής Απριλίου 2000, αίτηση παρέμβασης, πληρούσα όλες τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό, μπορεί να θεωρηθεί επιλέξιμη για τη συμμετοχή των Ταμείων από 1ης Ιανουαρίου 2000.

5. Τα τμήματα των ποσών που έχουν δεσμευθεί για τις πράξεις ή τα προγράμματα που αποφασίσθηκαν από την Επιτροπή, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, και για τα οποία δεν θα έχει υποβληθεί στην Επιτροπή, μέχρι τις 31 Μαρτίου 2001 το αργότερο, αίτηση οριστικής πληρωμής, αποδεσμεύονται αυτεπαγγέλτως από την Επιτροπή το αργότερο στις 30 Σεπτεμβρίου 2001 και δημιουργούν απαίτηση για την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων, με την επιφύλαξη των πράξεων ή πραγραμμάτων που τελούν υπό αναστολή για δικαστικούς λόγους.

Τα τμήματα των ποσών που έχουν δεσμευθεί για τις πράξεις ή τα προγράμματα που αποφάσισε η Επιτροπή μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1994 και 31ης Δεκεμβρίου 1999, και για τα οποία δεν θα έχει υποβληθεί στην Επιτροπή, το αργότερο μέχρι τις 31 Μαρτίου 2003, αίτηση οριστικής πληρωμής, αποδεσμεύονται αυτεπαγγέλτως από την Επιτροπή το αργότερο στις 30 Σεπτεμβρίου 2003 και δημιουργούν απαίτηση για ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων, με την επιφύλαξη των πράξεων ή προγραμμάτων που τελούν υπό αναστολή για δικαστικούς λόγους.

Άρθρο 53

Λεπτομέρειες εφαρμογής

1. Η Επιτροπή αναλαμβάνει την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού.

2. Η Επιτροπή θεσπίζει λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής των άρθρων 30, 33, 38, 39 και 46, σύμφωνα με το άρθρο 48 παράγραφος 2, στοιχείο α). Επίσης, σύμφωνα με την ίδια διαδικασία και εφόσον κρίνεται αναγκαίο σε απρόβλεπτες περιστάσεις, θεσπίζει άλλους λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 54

Κατάργηση

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 και ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4253/88 καταργούνται από 1ης Ιανουαρίου 2000, με την επιφύλαξη του άρθρου 52 παράγραφος 1.

Οι παραπομπές στους καταργούμενους κανονισμούς νοούνται ως παραπομπές στον παρόντα κανονισμό.

Άρθρο 55

Ρήτρα επανεξέτασης

Κατόπιν προτάσεων της Επιτροπής, το Συμβούλιο επανεξετάζει τον παρόντα κανονισμό το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2006.

Το Συμβούλιο αποφαίνεται επί της προτάσεως αυτής, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 161 της συνθήκης.

Άρθρο 56

Έναρξη ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την τρίτη ημέρα μετά τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Τα άρθρα 28, 31 και 32 εφαρμόζονται από την 1η Ιανουαρίου 2000.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Λουξεμβούργο, 21 Ιουνίου 1999.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
G. VERHEUGEN